RUS-JAPON HARBİ

Genelkurmay Başkanlığı IX. Şube

Rus - Japon Harbi

9 - Şubat - 1904 — 5 - Eylûl - 1905

Yazan
Deniz Kurmay Binbaşı
Sermet Gökdeniz

1944

İçindekiler

Sahife numarası

Sahife numarası

Önsöz

İçinde yaşadığımız müthiş ve birincisisinden çok daha fazla sürprizleri ihtiva eden bu ikinci Dünya harbi o kadar geniş hudutlar üzerinde cereyan ediyor ki; harita üzerinden hâdiseleri takipten bile birçok zorluklar çekiliyor. Geçen harpte bütün sıklet merkezi esas itibarile birkaç yüz kilometre imtidadındaki garp cephesinde idi. Bu harpte de üzerine birçok ümitler bağlanan o cephe kırk gün içinde çöküverdi. Bu sefer geçen harptekinin aksine olarak Şark cephesi Almanların da, bütün dünya efkârının da hiç beklemediği facialarının cereyan ettiği bir insan mezbahası haline girdi. Libya harekâtı günün muayyen saatlerinde alçalıp kabaran met dalgaları gibi Mısır sınırından Tobruk kapılarına kadar ilerleyip geriliyor.

Tam bir hüsnü niyetle 1904 tenberi her gün bir parça daha takviyesine çalışılan Antant Kordiyalin mezarı Dünkerk kıyılarında kazıldı. Bu ittifakın son hatıraları Oran'ın, Merselkebir'in ve Dakar'ın dalgaları arasına gömüldü. En son ümitler Parisin İngiliz tayyareleri tarafından 3/4 - Mart - 942 gecesi bombardıman edilmesile mahvoldu.

Perl Harbur baskını mesajlarla dünya efkârını oyalamak vaktinin çoktan geçtiğini bütün acılığı ile gösterdi. 903 tenberi siyasî sahada Rusyaya karşı kuvvetli bir koz olarak elde tutulan Japonya, (Asya Asyalılarındır). Düsturunu ileri sürerek yirmi yıl önceki silâh arkadaşlarının karşısına, baştan aşağı mükemmel bir surette silâhlanmış olarak ve fakat bu sefer bir düşman sıfatile çıktı. Bu küçük Asyalının elindeki bombayı bu dünya cehenneminin ortasına atması şarktaki nisbî muvazeneyi altüst etti. Vurduğu darbeler ağır, açtığı yaralar derin oldu. Uzak şarkın Cibraltası Singapor seksenbin kişi ile teslim oluverdi; Hong Kong bu acı günleri daha evvel tatmıştı. Berlin ve Londra halkı gibi artık Sydney ahalisi de tayyare motorlarının gürültüsü ve bombaların infilâkı ile uyanarak sığınaklara kaçışıyor. Sakin Okyanus dediğimiz Pasifiğin artık ne müthiş infilâklara sahne olduğunu her gün Vaşington ve Tokyo telgrafları bildiriyor. Servet, refah ve lüks cenneti olan Kaliforniyanın semasını Japon tayyarelerini arıyan ışıldakların ziyası aydınlatıyor.

Birleşik Amerika 1898 de birkaç ay içinde alıverdiği Filipin adalarını ve daha başkalarını yine bir kaç ay içinde tamamen elden çıkarttı. Halbuki kırk yıl önce orada nekadar kuvvetli idi. Bir şimşek süratile tevali eden Amerikan hezimetini okuyan gözlerimizde gayrı ihtiyarî 1853 haziranında birkaç firkateynile Japonyayı tehdit edebilen ve Japon limanlarını Amerikalılara açtırtan Komodor Perry'nin hayali canlanıyor.

O zaman Japon halkını Amerikalıların patlıyan topları korkutmuştu. Doksan yıl sonra Pasifiğin garp kıyılarında patlıyan Japon obüsleri birçok Amerikalıya kâbuslu geceler geçirtiyor.

Şarkın (Yükselen güneş) remzini taşıyan bayrağı, Birmanya topraklarından Panama açıklarına, Peruz boğazından Cava boğazına kadar her gün yeni bir zafer tepesine dikiliyor. Bu nekadar sürecek ? Mukabil darbe ne vakit vurulacak ?,. Ser nügûn bayraklar ne zaman yine semaya baş kaldıracaklar. Bunları bilemiyoruz. Fakat hâdiselerin bugüne kadar akışı küçük Asyalının çok büyük işler başarmak kudretinde olduğunu göstermiştir.

Bundan evvelki bir yazımızda (Deniz mecmuası № 363) Amerikanın nasıl büyük bir dünya devleti olduğunu ve İspanya ile denizlerde yaptığı harbin bunda ne dereceye kadar müessir olduğunu kısaca izah etmeğe çalışmış idik. Bu yazımızda da birçok asırlar tarihin nisyan sahifeleri arasına gömüldükten sonra 1894 seferile kendisinin varlığını hissettirten, 904 - 905 seferile kudretini bütün dünyaya kabul ettiren Japonların Ruslarla yaptıkları ilk mücadeleyi uzunca ve etraflıca bir surette incelemeği faydalı bulduk.

Vâkıa Rus - Japon harbi hakkında ve bilhassa Çoşima muharebesi için birkaç risale veya makale yazılmıştır. Fakat kanaatimizce onlar ya pek kısa veyahut o zaman müracaat olunan kaynakların azlığından dolayı bizzarur mahdut olmuş ve hemen sadece muharebelerin anlatılmasına inhisar etmiştir.

Aşağıdaki satırlarımızın her türlü noksandan âri olduğunu iddia edecek kadar ileri gidecek değiliz. Ancak ileride yapılacak daha vukuflu incelemelere yardım eder ümidile mevzuu biraz geniş tuttuk. Bütün gayretimize rağmen vâki noksan ve hataların istikbalde düzeltileceğinden emin bulunmak cesaretimizin en kuvvetli kaynağı olmuştur.

Giriş

A) Japon bahriyesine kısa bir bakış :

Japonyanın yirminci yüz yılda dünya muvazenesinde oynadığı büyük rolden ve üçüncü derecede bir deniz devleti derecesine çıkmasından dolayı bahriyesinin geçirmiş olduğu tekâmülü kısaca gözden geçirmeği zarurî ve faideli görmekteyiz.

Japonya uzun asırlar tam bir atalet devresi geçirdi. Münakale vasıtalarının bu dünya köşesini Avrupadan çok uzakta tutması, müspet ve seri terakkiler gösteren Avrupa medeniyetine onu bigâne bırakmıştı. Fakat onyedinci asırdan itibaren Misyoner nüfuzu yavaş yavaş Japonyada da yayılmağa başladı. Bu hareket memlekette birçok reaksiyonlara yol açtı. Hattâ Avrupalıların Japonyaya girmeleri ve Japonların Avrupaya gitmeleri bile menolundu. Bu kayitten yalnız Hollandalılar muaf tutuldu, Nagasaki ve Dejima adalarında kendilerine birer liman verildi. Bu müsaade, Japonyayı Avrupa medeniyetine ve Okyanusların arkasındaki ileri âlemlere bağlıyan zayıf bir bağdı. Zamanla kuvvetlendi. O devirde Avrupanın ticaret ve sanayiine adamakıllı bâzice olmuş bulunan Çin, bu hususta Japonya ile tam bir tezat teşkil ediyordu. Çin pazarlarını kendileri için az gören garplılar ve bu meyanda bilhassa Amerikalılar, Japonyaya da el atmak istediler. Halbuki Rusya o zaman daha müteşebbis davransaydı coğrafî vaziyetinden istifade ederek pek âlâ Japonya üzerinde son derece nafiz olur ve bir gün (1904) te onunla muharebe etmeğe mecbur kalmazdı.

Amerika, Japonya nezdinde yaptığı hususî teşebbüslerde muvaffak olamayınca Komodor (Mattew Perry) emrinde dört harp gemisinden mürekkep bir filoyu Japonyaya gönderdi. 3 - Haziran - 1853 tarihinde Tokyo körfezinin (Uraga) limanına demirliyen komodor Amerikalılara dahi, Hollandalılar gibi müsaadeler verilmesini talep etti. Japonlar bunu kat'î olarak reddetmemekle beraber bu işe karar vermek için mühlet istediler. Fakat Amerikalıları örnek tutan Ruslar da 18 - Temmuz - 1853 te dört harp gemisinden mürekkep bir filoyu Nagasaki limanına yollıyarak ayni mutalebatta bulundukları gibi (Sahalin) ve (Kurile) adaları hakkında anlaşmağı da teklif ettiler.

Hollanda ve Çin gemicilerinin getirdikleri haberlerle biraz dünyayı öğrenmeğe başlamış olan Japonyada bu tarihlerde esasen bir teceddüt hareketi başlamıştı. Amerikan ve Rus harp gemilerini görmek onları büsbütün ikaz etti. Fakat diktatör hükûmdar buna hiç yanaşmıyordu.

Komodor Perry yedi sekiz ay sonra tekrar gelerek ve bu sefer tehdit ederek eski mutalebatını tekrar edince korkan Japonlar bir muahede ile Amerikalılara iki liman gösterdiler. Lâkin hakikî manasile bir ticaret muahedesi ancak 1858 senesinde yine Amerika ile imzalanmış ve bunu Fransa, İngiltere, Rusya devletlerinin müracaatleri ve muvaffakıyetleri takip etmiştir. Bu ecnebilere ancak (6) limana girmek müsaadesi verilmişti ki; bunlar da Şimoda, Yokohama, Niygata, Nagasaki, Hakodate ve Kobe limanlarıdır.

Maahaza gemicilik bakımından Hollandalılardan istifade edilerek memlekette gemi yapmak için teşebbüslere girişildi. İlk gemi 1858 senesinde Uraga'da tezgâha kondu. Bu 45 metre uzunluğunda ufacık bir tekne idi. Japonların bunda muvaffak olamadıkları pek tabiîdir. Fakat bundan müteessir olmadılar. Yine 1858 de karaya düşen Rus amiral gemisi Diana'nın mürettebatı kendi memleketlerine dönmek için Japonyada bir gemi yapmak müsaadesini aldılar. Bu inşaata Japonlar da beraber çalıştı ve bundan çok istifade olundu. Ne acı bir tecellidir ki; harp gemisi yapmağı Ruslardan öğrenen Japonlar yarım asır sonra onları Çoşimada feci bir mağlûbiyete uğrattılar.

Japonlar bir taraftan da eskidenberi tanıdıkları Hollandalılar vasıtasile Holanda tezgâhlarına gemiler ısmarlamışlar ve inşaata nezaret etmek üzere subay da göndermişlerdir. Keza ziyaret maksadile Japonyaya gelen makineli 400 tonluk bir Hollanda harp gemisi de satın alındı. Personal meselesi de 1855 senesinde açılan deniz subay talimgâhından temin olunuyordu. Bu mektebin ilk hocaları da Hollandalı subaylardır. Nagasakide ufak mikyasta bir fabrika kurulmağa başlandı.

Yaradılış itibarile denizci olan ve tarihlerinin eski devirlerinde mutlaka denizcilikle meşgul bulunmuş olması lâzımgelen Japonlar kısa bir zaman sonra, 1860 senesinde, Hollandada yapılmış olan 350 tonluk ve baştanbaşa Japon mürettebatile donatılmış bir gemi ile ilk defa olarak Büyük Okyanusu aştılar ve Sanfransiskoya gittiler.

Bu 1860 senesi yalnız Japon deniz tarihinde değil, hattâ bütün Japon tarihinde mühim bir dönüm noktasıdır. Çünkü; mutaassıp ve mürteci zümre, memleketin Avrupalılaşmak uğrundaki gayretinden memnun kalmıyarak isyan etmiş ve teceddüt perverlerle, memleketteki ecnebilere karşı silâhla taarruza geçmişti. İmtiyazlar almış olan Avrupa devletleri kendi haklarını ve tebaalarını korumak üzere müttefikan Japonyaya karşı cephe aldılar. Bunların başında bittabi İngiltere geliyordu. Bir İngiliz filosu öldürülen birkaç İngilizin intikamını almak üzere 1865 te bazı Japon limanlarını bonbardıman etti. Bu donanmanın kudretini bu acı dersle pek âlâ takdir eden Japonlar bu ihtilâl arasında kapatılmış olan deniz harp mektebini ihya ettikleri gibi donanmaya da ehemmiyet ver-

diler. İngiltere ile barışıldı ve yapılan bir mukavele ile daha sonra 1873 te İngiltereden muallim olarak deniz subayları getirildi. O tarihte Japon ordusunda da Fransızlar hocalık ediyordu.

Felemenk mühendislerinin nezaretinde 1862 de (Natagal), Fransız mühendisleri tarafından 1864 te (Yokosuka) tersaneleri yapıldı. Veliaht genç prens (Mütsohitso) 1868 de tahta çıkına Japonyada hakikaten bir tecddüt devri başladı. Onun 45 sene süren saltanatına Japonlar (Meiji) yani teceddüt devri derler. Bugünkü Japon takvimi de onun tahta cülûsundan başlar. O tarihte Japon donanması 11432 ton mecmuu hacminde 13 gemiden ibaretti. Sanayide Avrupalılaşmağa karar vermiş olan genç kıral memlekette büyük birçok inkılâplar yaptı. Ecnebi bahriyelerine ve bu meyanda 1871 den itibaren İngiliz donanmasına subaylar gönderildi. Amerikadan 1862 senesinde bir zırhlı gemi alındı ki; ismi (Acuma) dır. Bundan sonra 1870 - 1877 arasında (Kozo, Kongo, Hibel, Rayucu) isminde dört gemi İngiltereye ısmarlandı. Modern esaslara dayanan büyük bir bahriye programı 1890 senesinde hazırlandı. Bir taraftan da memleket tersanelerinde gemiler yapılmakta idi. Yosoka tersanesi Japon bahriyesinin ilk harp gemisini 1877 de denize indirdi. 900 tonluk olan bu gemi hem yelken ve hem de makine ile mücehhez ahşap bir gemi idi. Fakat ilk zırhlı gemi 1892 de indirilmiş olan 1600 tonluk bir gemidir ve 20 mil sürat yapmıştı. Artık Japon bahriyesi teşekkül etmişti. Müstakil bir nezaret halinde çalışıyordu. Yüksek sevk ve idareyi temin etmek üzere de 1893 te Deniz kurmay başkanlığı kuruldu.

Çin - Japon harbi başlamak üzere iken Japon sahillerinde hemen hiçbir tahkimat yoktu. Yalnız Yokoska üssübahrîsi müstahkem bir halde idi. Donanma 57,000 ton hacminde 51 parça gemiden mürekkepti. Talim ve terbiye Çin bahriyesine nazaran çok ileride bulunuyordu. Ecnebi donanmalarında ve bilhassa İngilterede tahsil etmiş birçok subaylar vardı ve 6 sene bahriyede kalmış olan İngiliz heyetinden Japonlar çok istifade etmişti.

Buna mukabil coğrafî ve siyasî bakımdan japonların durumu pek te iyi değildi. İngilizler ve Amerikalılar Çin istikametlerinden: Ruslar ise garpten tehdit ediyorlardı. Korada milyonlarca Japon muhaciri, her türlü himayeden mahrum olarak, Kora hudutlarına yaklaşmakta olan büyük Rus tehlikesini korku ile bekliyordu. Rusya o tarihte her sahada Japonyadan çok ileride bulunuyordu. Bir defa Kora sahillerine inecek olursa bu tehlikenin önüne geçilemezdi. Bunun daha şimdiden beliren alâmetleri vardı. Meselâ; Rusya 1860 senesinde Koradan (Vlâdivostok) limanını kiralamıştı. Fakat burası kışın buz tuttuğundan Ruslar gemilerinin, kış mevsimini Çoşima adasında geçirmesini düşündüler. Bu, Japonları çok korkuttu. Onları Sarı denizden uzaklaştırmak için de Kurile adalarını onlardan alarak Sahalin adasının cenup kısmını terkettiler. Bir taraftan da

Rusların Korayı istilâ etmelerine mâni olmak için 1876 da Kora hükûmdarı ile bir muahede imzalıyarak hem iktısadî bazı menfaatler temin ettiler, hem de muhacir yollamağa devam ettiler. Fakat Kora hükûmeti başka devletlerle ve bılhassa Rusya ile de ayni mahiyette anlaşmalar yapmağa başlayınca buradaki Japon menfaatleri tehlikeye girdi. Hattâ Rusların teşvikile 1882 de Korada bir isyan bile çıktı. Halk Japon sefaretnamesine hücum etti ve memleket dahilinde birçok Japonları da öldürdü. Fakat Japonların müdahalesine meydan bırakmıyan Çin hükûmeti, hâmî devlet sıfatile hemen asker gönderip kralı tevkif ettirdi ve isyanı bastırdı. Bu suretle Kora halkı üzerinde filî bir murakabe tesis etti. Buna Japonlar itiraz ettiklerinden 1885 senesinde bu iki devlet arasında bir anlaşma yapıldı. Buna göre yekdiğerini müteakıben haber - dar etmeksizin Koraya asker yollamamağı taahhüt ediyorlardı.

Görülüyor ki; Çin ile Japonya arasında, nüfuz mıntakası veyahut daha doğru bir tâbir ile, müstakbel müstemleke üzerinde bir ihtilâf başlamıştır. Bu müstemleke denizaşırı idi. Aradaki deniz de, şimdilik Ja - ponya için en büyük tehlike Cin bahriyesi idi. O mevcut oldukça Koraya yerleşmek Japonya için imkânsızdı. O halde müstakbel inkişaf bakımından, bu denize hakimiyet uğrunda Çin ve Japonya arasında bir harp muhakkaktı.

Japon bahriyesinin 1894 senesindeki durumu ise böyle bir deniz muharebesini göze alacak dereceye yükselmişti ve hâdisat harbin başlaması hususunda onlara yardım etti.

Çin - Japon harbi malûm olduğu şekilde Japonyanın galebesile neticelenmişti. Fakat yabancı devletlerin müdahalesi yüzünden Japonya bu harpten tamamile istifade edememişti. Buna rağmen Japonya deniz kuvvetlerini çok seri bir şekilde arttırmağa ve donanmasını her sahada ilerletmeğe muvaffak olmuştu. Rus - Japon harbi başladığı zaman ortada muazzam bir Japon filosu vardı ve bu donanma talim ve terbiye bakımından eski bir denizci devlet olan Rusyadan çok ileride olduğunu göstermiştir.

Rus - Japon harbinin sebepleri ve siyasî durum :

Bu harbin sebeplerini aramak için tarihin çok gerilerine kadar gitmek icap eder. Fakat bizim çerçevemiz çok dar olduğundan fazla tafsilâta girişecek değiliz. Yelken ve kürek devrinde Japonların ilk amacı daima kendilerine yakin olan Kora sahillerini ele geçirmek olmuştu. Fakat Çoşima adasını ellerine geçirmeğe muvaffak olduktan sonra burasını bir daha başkalarına vermemişler ve bu ada Japonyayı Asyaya bağlıyan köprünün mesnetlerinden birisi rolünü oynamıştır.

Fakat zayıf bir devlet olan Kora evvelâ Japonya ile Çin arasında; daha sonra Rusya, Çin ve Japonya arasında daima ihtilâtlara yol açan müzmin bir yara şeklini almıştı. Bu üç devlet kendi menfaatlerinin çarpış-

tığı Kora üzerinde nüfuz ve hakimiyet temini için mütemadi mücadelelere mecbur kalmışlardır.

Rusya ile Japoya arasındaki münasebetlerin bozulmasını daha onyedinci asra kadar çıkarmak hiç te yanlış olmaz.. Filhakika Ruslar 1552 senesinde seyyah Stroganof sayesinde Siberyayı keşfettikten sonra tabiatile şarka doğru yayılmağa başladılar, Mançuri mıntakasına kadar ilerlediler. 1655 senesinde ilk defa olarak bir Rus sefiri Çine gönderildi. 1689 da Çin ile Rusya arasında muahede imzalandı. Buna Nersink muahedesi denilir. Bununla Rusya ve Çin arasındaki sınır Argon nehri olarak tesbit olundu. Bundan epey sonra Ruslar Siberya umumî valiliğini ihdas ederek 1847 de General Muravief'i bu vazifeye tayin ettiler. Uyanık bir adam olan bu general denize doğru yaklaşmağa devam ederek Rus kanından olan ahaliyi buralarda iskân ederek nüfus kesafetini çoğaltmağa başladı. Fakat o zamanki Rus idaresi çok kuvvetli değildi ve bu yeni yayılmanın ehemmiyetini idrak edemiyordu. Fakat siyasî hâdiseler Rusları bu havali ile meşgul olmağa mecbur etti. Bu da Kırım harbinde Rursların mağlûp olmasından ileri geldi. Paris muahedesi mucibince Karadenizde bir donanma bulundurmaktan menedilen Ruslar bizzarur Baltık ile Uzak şarka döndüler.

Çin ile 16 - Mayıs - 1858 de Argon muahedesi imzalandı. Buna göre iki devletin arasındaki hudut Amur nehri olacaktı. Fakat arada bir engel vardı: Mançuri.. Bu hükûmet Siberya ile Vlâdivostok arasında bir arazi parçasına sahip bulunduğundan Rusyanın doğrudan doğruya denize çıkmasına mâni oluyordu. Fakat bu sırada Çin afyon harplerinin doğurduğu ihtilâtlar yüzünden henüz İngiltere ve Fransa ile iyi münasebetler tesis edememişti. İşte Rusya bundan istifade ederek Çini tazyika başladı. Bunun üzerine iki devlet arasında 2 - II. Teşrin - 1862 tarihli Pekin muahedesi imzalandı. Ruslar 1741 senesinde elde etmiş oldukları Alaska yarımadasını Amerikalılara satacaklar buna mukabil Amerikalılar da muahedenin tanziminde Ruslara yardım edeceklerdi. Filhakika böyle oldu ve Ruslar 1867 de Alaskayı Amerikalılara sattılar. Buna mukabil Çin hükûmeti kendi himayesindeki Kore hükûmetine ait olan Vlâdivostok mıntakasını Ruslara terketti ve onlarda bu suretle denize; fakat bir iç deniz olan Japon denizine varabildiler.

1880 senesinde inşasına başladıkları yeni şehre (Şarkın hâkimi) manasına gelen Vlâdivostok ismini verdiler. Bu isim Japonları kamçılayan ilk darbe oldu. Fakat o zaman Japonya daha sesini çıkaracak bir derecede değildi. Büyük bir kontinantal devlet olan Rusya ile boy ölçüşebilmek için hiç olmazsa asıl Asya kıt'asına ayak atabilmeli yani Koreye yerleşebilmeli idi. Malûm olduğu üzere Japonya bu maksadın tahakkuku için evvelâ Çin ile çarpıştı.

Vlâdivostoka yerleşmek Rusya için büyük sevkulceyşî emellerinin tatmini demek değildi. Çünkü; Büyük Okyanusa çıkmak için yine Japonların hakimiyeti altında bulunan Çoşima veya Sugaro boğazından geçmek lâzımdı. Sugaro boğazı dar ve arızalı olduğundan Ruslar Çoşimayı tercih ettiler ve Çoşima adalarını ele geçirmek için teşebbüslere giriştiler. Bunun istikbal için bir tehlike teşkil etmekte olduğunu gören İngilizler derhal Japonlara yardım ettiler, bu maksatla 1861 de Japon denizine bir filo yolladılar. Bu durum karşısında Ruslar gerilediler. Bu manevrada muvaffak olamıyan Ruslar Lazaref körfezini kiralamak için Kore hükûmeti nezdinde teşebbüste bulundular (1885) İngilizler yine ortaya atıldılar, Port Hamilton limanını işgal ettiler. Fakat Ruslar taleplerinden vaz geçtiklerinden İngilizler de Port Hamiltonu tahliye ettiler.

Bu hâdiseler çok mühimdir. Çünkü; Uzak şarkta muvazeneyi temin için İngilizlerin Japonlara daima yardım ettiklerini görüyoruz. Yani Uzak şarkta sevkulceyşî bir balans cereyan etmektedir. Buna mukabil Fransızlar da Rusları iltizam etmektedirler. Maksatları da Almanyaya karşı Rus tazyikından istifadedir.

1867 de Japon tahtına geçen genç Mikado Mutsuhitso, memlekette büyük bir inkılâp yapmıştı. Meici devri denilen bu inkılâp devri Japonyanın sanayi sahasında Avrupalılaşması demektir.

Kuvvetlenen Japonyada Korenin ele geçirilmesi arzularının Çin - Japon harbini doğurduğu malûmdur. Fakat Şimonozaki muahedesine rağmen Japonlar ele geçirdikleri Port - Arthuru terketmeğe mecbur kalmışlardı. Bu suretle Japonların ileri üsleri yine Çoşima adasından ibaret kaldı 894 - 895 seferinin galibi olan Japonya kendisini bir müddet için Çin tehlikesinden emin gürünce asıl ve çok tehlikeli hasmı olan Rusyaya karşı hazırlanmağa başladı. Zaman da kendisine yardım etti.

1898 senesinde Ruslar yirmibeş sene müddetle Port - Arthuru Çinlilerden kiraladılar. Onları bu kadar aceleye sevkeden sebep sadece Japonyanın siyasî faaliyetleri değildi. Çünkü; 1897 de Almanlar Çingtaoyu almışlardı. Boer harplerile pek meşgul olmalarına rağmen İngilizler de Vey - Hey - Vey limanını, hem de Ruslar Port - Arthurda kaldıkları müddetçe kaydile, kiraladılar.

Port - Arthura el atan Rusların ilk işi burasını trans siberyen tren hattına bağlamak oldu ve bu iş ancak 1903 te nihayet buldu.

1900 senesinde Çinde zuhûr eden ve Bokser harpleri ismini alan isyan hareketinde Avrupa devletleri kendi tebaalarını korumak için Çin sularına asker ve filo yolladılar. Ruslar da bundan istifade ederek Uzak şarktaki deniz kuvvetlerini takviye ettiler. Bu vaziyet Japonları fena halde korkuttu. (Bilhassa Port - Arthurun tren hattile Siberyaya bağlanmasına bu tarihte başlanmıştı.) Üstelik bir de Kore Ruslar tarafından istilâ

olunursa tren hattı oraya kadar kolaylıkla uzatılabilir ve bu suretle Asyanın devi ile yeni ve inkişaf yolundaki Japonya kapı karşı komşu oluverirlerdi. Bunu Japonlar da elbet arzu etmezlerdi. Zira; Kore sahillerinde birçok güzel limanlar vardı. Rusya gibi sanayide hayli ileride bulunan bu yeni komşu kısa bir zamanda kuvvetli bir donanma yaparak Japonyayı yandan fena halde tehdit edebilirdi.

Japolar kendilerine karşı daima dostluk gösteren İngiltere ile bir anlaşma yapmak yolunda idiler. Fakat buna bir türlü muvaffak olamıyorlardı. Lâkin Rusyanın takip ettiği yanlış siyaset bu imkânı yarattı. İngiltere 1901 de cenubî Afrikada Boer harplerile meşguldü. Ruslar bundan istifade ederek Japonlara bir anlaşma teklif ettiler. Buna nazaran Avustralya ile Malezya adalarının Japonlar tarafından işgaline Ruslar yardım edecek buna mukabil Japonya Asyadaki emellerinden vaz geçecekti. Japonlar bunu hemen Londraya bildirdiler. Bunun üzerine İngiltere ile Japonya arasında 1902 / I. Kânun ayında tedafüî bir ittirak imzalandı. Fakat İngiltere henüz Boer harplerile meşgul bulunduğundan Ruslarla da bir anlaşma yaptı. Bundan Japonların da haberi vardı. Esasen 1896 danberi bir Rus - Fransız ittifakı vardı. Rus - İngiliz ittifakının esasları Rusların Mançuride kalmasına İngilizlerin müsamaha göstermesi ve fakat buna mukabil İngilizlerin Mançuride serbestçe ticaret yapması ve ayni zamanda Japonyanın da iktısaden Korede nüfuz kurabilmesi idi.

Esasen 1898 Şimonozaki muahedesindenberi Japonlar Korede birçok hukuk elde etmişler ve hattâ piyasaya hâkim olmağa başlamışlardı. Maahaza Ruslar her fırsattan istifede ederek ihtilâf çıkarıyorlardı. Meselâ; Korede orman işletmek imtiyazını almış olan bir Rus şirketile Kore hükûmeti arasında zuhûr eden bir anlaşamamazlık üzerine tertip edilen Rus çeteleri Yalu nehrini geçip Kore arazisine akınlar yapmışlardı. Bunun üzerine Japonlar 1903 Ağustosunda Rusyaya bir nota yollıyarak Çin ve Kore hükûmetlerinin tamamiyetine riayet edilmesini, Mançurideki Rus ve Koredeki Japon menfaatlerinin karşılıklı olarak tanınmasını talep ettiler. Ruslar bu notaya ancak birinciteşrinde cevap verdiler.

Bu cevapta Japonların Mançurideki hukuku müktesibelerinden vaz geçmeleri ve fakat buna mukabil, müstahkem mevki yapmamak şartile cenubî Korede yerleşebilecekleri bildiriliyordu. İngilizlerin Boer harplerile uğraşmasını fırsat bilen Ruslar 30 - Birinciteşrin - 1903 te Mukden vilâyetinin işgaline başladılar Japonlar bu hareketi derhal şiddetle protesto ettiler. Fakat Ruslar buna ehemmiyet vermediler. Zaman kazanmak ve bu müddet zarfında Uzak şarktaki deniz ve kara kuvvetlerini takviye etmek istiyen Ruslar aşağı yukarı ayni teklifleri 1903 birincikânun ayında tekrarladılar. Japonlar bunu kabul etmediler. Artık anlaşmak imkânı kalmamıştı. Tokyoda toplanan bir şûrada Rusyaya yapılan

ilk teklifin bir nota şeklinde tekrarlanmasına ve kabul olunmadığı takdirde siyasî münasebetlerin kesilmesine karar verildi. Bu notanın mühleti 3 şubattan 6 şubata kadardı. Fakat Ruslar cevap vermediklerinden 6 şubatta iki devlet arasındaki münasebetler resmen kesildi. Esasen Japonların hazırlıkları da bitmişti. Fakat Ruslar harbi 1904 yazına kadar gecikdirmeği ümit ettiklerinden kâfi derecede hazır bulunmıyorlardı.

8/9 Şubat - 1904 gecesi Japonlar Port - Arthur baskınını yaptılar. Bu suretle harp hali fiilen başladı.

Görülüyor ki; harbin asıl sebebi Rusların Büyük Okyanusa çıkmak için asırlardanberi yaptıkları mücadele ve buna mâni olmak için de Japonların mukabil hareketleridir. Harekât sahası ise bittabi kara harpleri için Kore ve Mançuri, deniz harpleri için Sarı denizle Japon denizidir.

Tarihin garip bir cilvesidir ki; buhar devrinin yeni faslını açmak fırsatı, garpli Avrupalıların her zaman hakir gördüğü iki Asyalı devlete müyesser olmuştur

Harp hazırlığı :

Bu harpte coğrafî durum itibarile Rusların kuvvetlerini inkısam ettirmek mecburiyetinde bulundukları sanılır. Zira; onlar için Baltık, Karadeniz ve Uzak şark olarak biribirinden çok ayrı üç deniz vardır. Fakat bir gün Japonya ile harp edileceği hemen on senedenberi Ruslarca malûm bulunuyordu. Bu sebepten Uzak şarkta fazla bir kuvvet bulundurmaları lâzımgelirdi. Filhakika Ruslar bunu idrak etmişlerdi. Çünkü; 1895 ve 1900 senelerinde Petresburgtaki Nikola Harp akademisinde oynanan büyük sevkulceyşî harp oyunlarında o tarihlerde Sarı denizdeki Rus kuvvetleri takviye olunmadıkça Japonlara karşı hiçbir şey yapılmıyacağı anlaşılmış ve takviye cihetine gidilmişti. 1902 de yapılan bir manevradan da ayni dersler çıkarılmıştı. Hattâ Uzak şarktaki Rus kuvvetleri kâfi derecede takviye olunursa Japonların birşey yapamıyacaklarına hükmolunmuştu. Bu neticeler üzerine filonun takviyesi işine girişilmiş ve meselâ 1903 Nisanında Baltıktan iki zırhlı, altı kruvazör ve sekiz torpito Port -Arthura gönderilmişti. Ayni senenin birincikânun ayında Bayan ve Sezareviç zırhlıları da yollanmıştı. Fakat buna mukabil oradan da Sisoi - Veliki ve Navarin zırhlıları alınmıştı. Şu halde takviye yalnız dört geminin yer değiştirmesinden ibaret kalmıştır.

1903 / I. Kânun ayında Amiral Virenus komutasında Osliyabya zırhlısı, Dimitri - Donskoi zırhlı kruvazörü, Orara ve Almaz kruvazörleri, altı muhrip, dört küçük torpitobot ile üç cepane ve nakliye gemisi Uzak şarka gitmek üzere Akdenizde bulunuyorlardı Fakat Petersburgtaki idarecilerin beceriksizliği yüzünden bu filo ancak 14 - Şubat - 1904 te yani harp patladıktan bir hafta sonra Kızıl denize girmiş bulunuyordu

Halbuki Japonların o sıralarda İtalyanlardan satın aldıkları Nişin ve Kasuga zırhlıları Süveyşte bunların yanından geçip gitmişti. Harp başlamış olduğundan Ruslar bu Virinus filosunun Japonlar tarafından tahrip edilmesinden korkarak Baltığa dönmelerini emrettiler. İşte görülüyor ki; Ruslar daha harpten evvel asıl harekât sahasına kuvvetlerini toplayamadıkları gibi idaredeki gevşeklik ve ihmallerinden dolayı başlamış olan konsantrasyonu yarı da bırakmamağa mecbur kalmışlardı.

Rusların bilâhare Amiral Rojestvenski emrinde bir filo yollamak suretile yaptıkları takviye de çok geç kalmıştır. Halbuki Ruslar bu kuvvetlerin büyük bir kısmını pek âlâ 1903 yılında yollıyabilirler ve o zaman harbin gidişatı da tamamen başka türlü olurdu.

Keza ileride göreceğiz ki; harp başladığı zaman Çemolpo limanındaki Koretz ve Varyag kruvazörleri de kendi başlarına bırakılmışlardır. Bu kuvvetleri Japonların pek kolaylıkla imha edebilecekleri yine Harp akademisinde oynanan bir harp oyununda sabit olmuştu. Zira; bu iki geminin Petresburgtan verilecek emre göre Port - Arthura avdet etmelerinin kabil olamıyacağı bu hususta yapılan hakiki bir tecrübe ile anlaşılmıştı.

Harbe hazırlık bakımından Rusların kuvvet konsantrasyonunu düşündükleri halde yapamamış oldukları görülüyor. Japonlar için bir yığınak yapmağa lüzum yoktu. Zira; onlar esasen harekât sahasında bulunuyorlardı ve zaten senelerdenberi bu harp için hazırlanıyorlardı.

İki tarafın deniz kuvvetleri, konuş ve kuruluşları :

Uzak şark kıyılarına inen Rusya ilk iş olarak burada hafif bir deniz kuvveti yapmağı tasmim etti. Çünkü; hemen bir tersane kurmak ve büyük gemiler yapmak kabil değildi. Çin - Japon harbinden sonra kuvvetli bir Japon bahriyesinin meydana çıkması Rusları ikaz etti. Ancak işte bu tarihten sonra bu cephe için kuvvetli bir donanma yapmağı düşündüler. İlk program 1898 de kararlaştı. Fakat gemiler Port - Arthurda değil de Baltıkta yapılmağa başlandı. Zira; Port - Arthur tersanesi bu işi başaracak kudrette değildi. Prgram iyi esaslara dayanmıyordu. Gemiler ayni tipten olmadıkları için evsafları başka başka idi. Rus maliyesi Baltık, Karadeniz ve Uzak şark için ayrı ayrı donanmalar kurmağa mütehammil değildi. Fakat Karadeniz Osmanlı imparatorluğu ve onun Müttefikleri (Ki; bunlar yalnız Rusya Akdenize inmeğe kalkıştığı zaman dostluk gösterirlerdi) yüzünden kapalı bir iç deniz olmuştu. Binaenaleyh burası için büyük bir donanma yapmakta esaslı bir fayda yoktu. Bahusus ki; Türkiye ile karadan hemhudut bulunuluyordu. (Tabiî kara ordusu kuvvetli olmak şartile). Halbuki Ruslar 1890 - 1900 seneleri arasında Karadeniz filosunu takviyeye başlamışlardı.

Yapılan gemilerin topları büyük çapta olduğu halde tonajları, seyir sahaları, süratleri az ve silâhları biribirinden pek farklı idi. Yani donan-

mada bir tecanüz yoktu halbuki silâhta, süratte ve gemi tipinde tecanüz esastır. Bu keyfiyet tabiyevî sevk ve idare bakımından çok mühimdir. Bir filonun azamî sürati ise filo içindeki en az süratli geminin süratinden bir iki mil daha azdır.

Japon deniz kuvvetleri Rus donanmasının tamamen aksine olarak çok mütecanis evsaf ve süratteki filolara ayrılmıştı.

İki taraf kuvvetlerinin kuruluş ve konuşları (Lâhika 1.) de gösterilmiştir.

Üsler

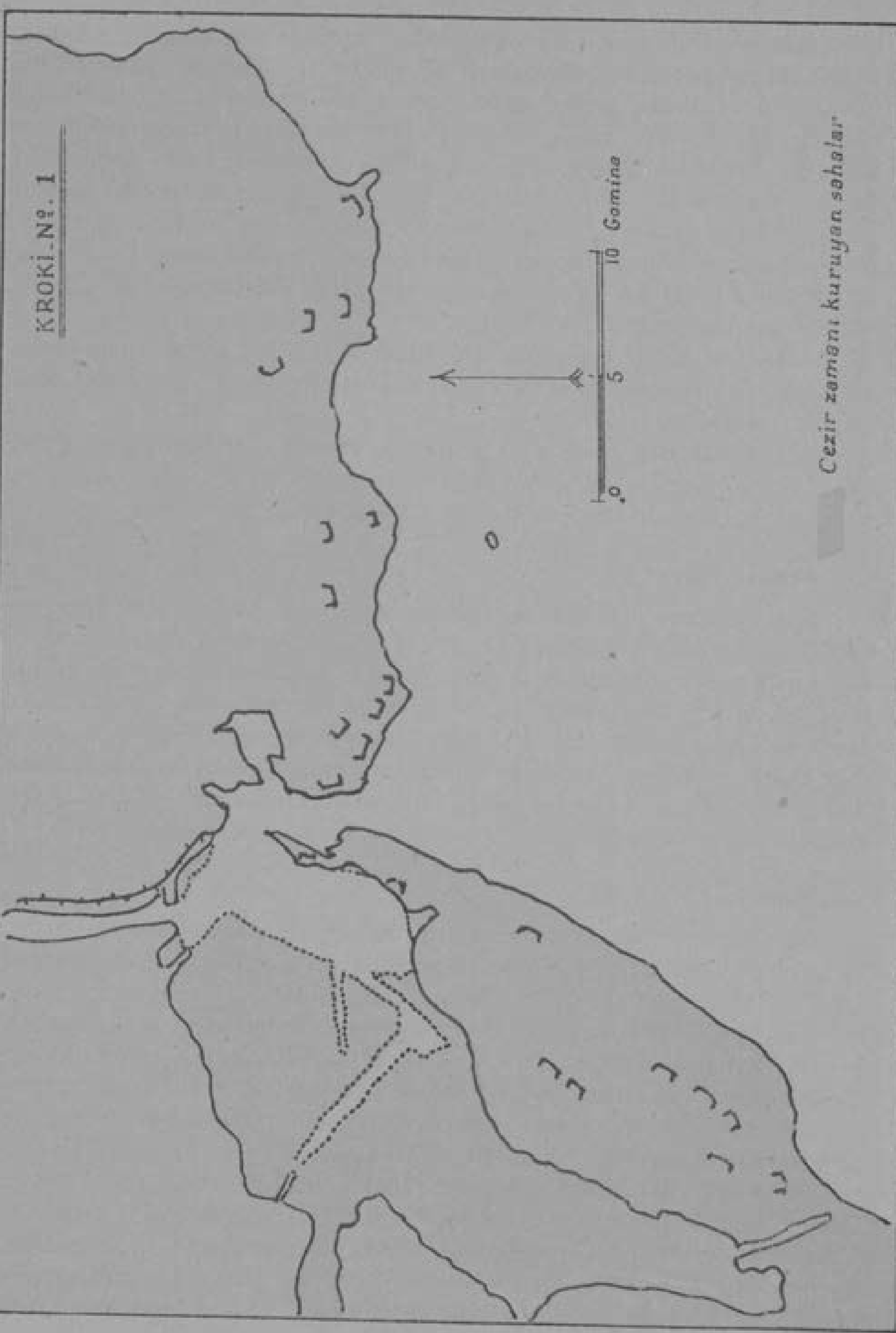
A) Rus üsleri :

Rusların Port-Arthur ve Vlâdivostok olmak üzere başlıca iki üssü vardı. Bunlardan birincisi Liaotong yarımadasının cenubundadır iç ve dış liman olarak iki kısımdan müteşekkildir. İç liman iki kısım olup şarktaki daha sığ olduğundan cezir zamanında büyük gemiler oturur garptaki kısım büyük ise de sığdır. Dış liman güzel bir demir yeridir. Yarımada çok dar bir berzah ile karaya bağlı olduğu gibi garp kısımlarında yani Liatong körfezinde büyük gemiler serbestçe seyredebilir. Port-Arthurdan bu körfezi top ateşile dövmek mümkündür. Limanda bir havuz vardır. Lâkin uzun boylu gemileri alamaz. Bundan başka yaralandıkları vakit çok su çekecek olan küçük gemileri dahi cezir zamanında havuzlamak kabil değildi. Üste mühim miktarda kömür depo edilmişti. Esasen civarda bulunan (Yentai) maden ocaklarında da kömür tedarik edilebildi ve burası tren hattile üsse bağlanmıştı. Tatlı su tesisatı olmadığından umumî bir şekilde su çıkıntısı vardı.

Bu üssün en büyük kusuru çok dar ve bir tek methale malik olmasıdır. Kaplan yarımadasının berzahını kesmek o kadar zor değildi. Bundan başka bu üssün bir iç denizin (Sarıdeniz) nihayetinde bulunması sevkulceyşî bakımdan büyük bir kusurdur. Çünkü; donanma üssünü terkettikten sonra açık denize çıkıncıya kadar Kore ve Çin gibi iki yabancı devletin topraklarile çevrilmiş bir sahayı aşmak zorundadır. Bu üs iyi bir surette tahkim edilmişti.

Vlâdivostok :

Bu liman Japon denizine açılır. Kore arazisine yakin ve Siberya tren hattının nihayetindedir. Takriben 15 mil uzunluğunda ve 5 mil genişliğindeki Muraviyef yarımadası üzerinde bulunmaktadır. Liman ağzında birkaç ada bulunduğundan liman müteaddit mahreçlere maliktir ve bu sebepten müdafaası nisbeten daha kolaydır. Asıl liman büyük ve birçok gemileri almağa elverişlidir. Burada bir tane kuru ve iki tane sâbih havuz vardır ki; bunlara Port - Arthurdaki en büyük gemileri bile almak kabildir. Liman met ve cezirden müteessir olduğu gibi kışın da donar. Bu ise gemilerin hareket serbestisini tahdit eder ki; sevk ve idare bakımından zorluk doğurur.

KROKİ-Nº. 1
0
5
10 Gomina
Cezir zamanı kuruyan sahalar

Limanın etrafı çok sarp olduğundan buralara bir çıkarma yapmak hemen de imkânsızdır. Binaenaleyh bir yarımada olmasına rağmen kara kuvvetleri tarafından zaptedilmesi tehlikesi nisbeten daha az hattâ kabil değildir. Bu üssünde bir iç denize (Japon denizine) açılması mühim bir kusurdur. Diğer bir fena tarafı da coğrafî durum itibarile Port - Arthurdaki filo ile buradaki filoyu toplamak lâzımgeldiği zaman bu iki filonun Japon hakimiyeti veya kontrolü altında bulunan Çoşima ve Sugaro boğazlarından birisinden geçmek mecburiyetinde bulunmasıdır. Bu itibarla bu iki liman Brest ile Tulon limanına benzerler. Bu boğazlar da Cibraltanın rolünü oynarlar.

Halbuki ayni bir toplanma için Almanların Kil kanalından nekadar kolaylıkla istifade ettiklerini hatırlayalım. Port- Arthur ile Vlâdivostok arasındaki mesafe 1000 mildir.

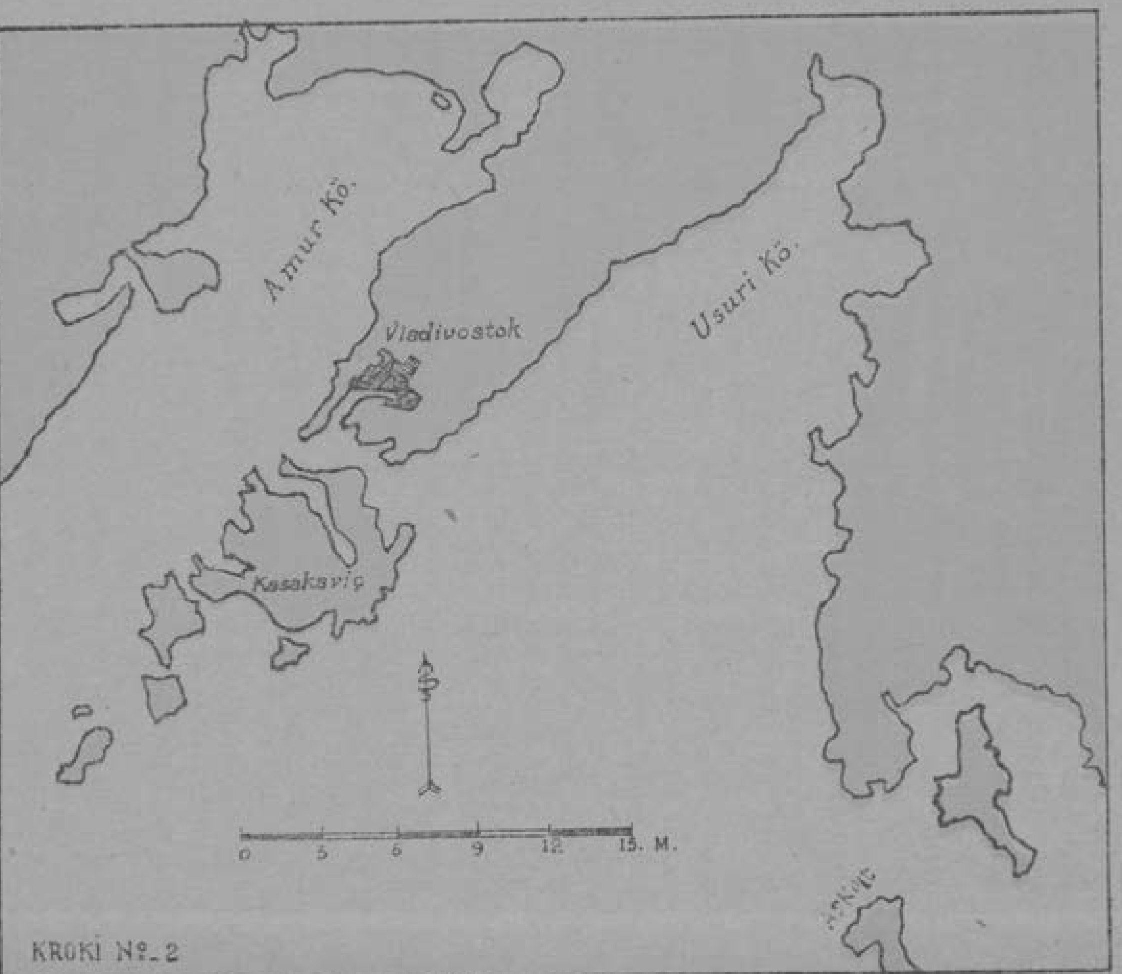
Bu iki limandan başka bir de tâli üs olarak Çemelpo limanı gelir. Fakat burası harbin ilk gününden itibaren terkedildiğinden ve esasen pek kıymetli de olmadığından fazla izahata lüzum görmiyoruz.

Japon üsleri :

Japon adaları üzerinde ve Pasifik Okyanusu ile Japon denizine ve Sarı denize bakan birçok ana ve yardımcı üsler vardır. Fakat esas harekât sahasına yakin olanı Sasebodur. Burası bir harp limanı olarak kullanılmak üzere hazırlanmıştı. Tam manasile bir üs evsafını haizdi. Daha fazla malûmata sahip değiliz. Japon üslerinde II tane havuz bulunduğu gibi en iyi cinsinden pek fazla miktar da kömür de stok edilmişti. Bundan başka birçok yerlerde yerli kömür de hazırlanmıştı. Bütün harp limanlarında en büyük tamirleri yapacak fabrika ve tezgâhlar vardı.

Harekât sahası :

Sarı deniz ve Japon denizi olarak başlıca iki harekât sahası vardır. Bu iki deniz biribirinden Kore yarımadası ve Çoşima boğazile ayrılır. Çoşima boğazına Japonlar hâkim bulunmaktadır. Her nekadar Kore hükûmeti bu boğaza sahildar ise de kuvvetli bir bahriyesi olmadığından bir rol oynayamamakta idi. Bundan başka bu boğazın methalindeki Çoşima adası Japonlara ait ve onların tarafından pek iyi bir surette tahkim edilmişti. Bu boğazın en dar kısmı Kore sahilindeki Fuzan ile Şimonozaki arası olup 120 mildir. Binaenaleyh Koreye karşı istilâ plânları takip eden bir devlet için bu durumdan istifade etmek pek kolaydı. Çoşima boğazının temin ettiği diğer bir sevkulceyşî faide Port - Arthur ile Vlâdivostok arasındaki mesafenin hemen tam ortasında bulunmasıdır. Binaenaleyh Çoşima civarında yapılabilecek bir Japon konsantrasyonu her iki Rus üssünün ortasında bulunmak itibarile çok müessir olur. Yani buraya istinaden her iki tarafı kontrol etmek kabildir.

Amur Kö.
Vladivostok
Usuri Kö.
Kasakaviç
0 5 6 9 12 15. M.
KROKİ No. 2

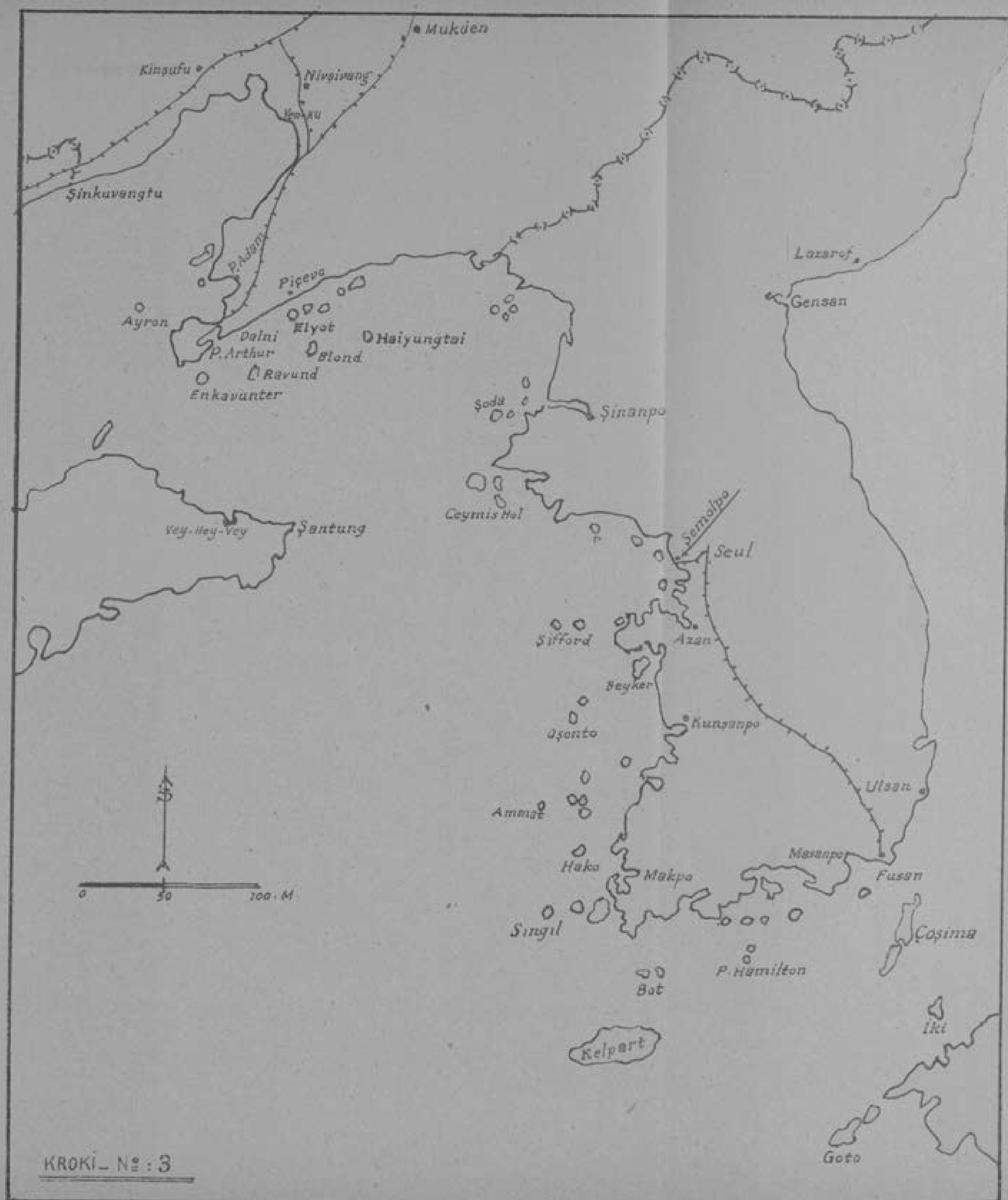
Japon denizi hayli geniş ve uzundur. Binaenaleyh burada, faal bir sevk ve idare tatbik edecek olan bir düşmanı aramak ve bulmak kolay değildi. Bilhassa Sugaro boğazı Japonyanın çok şimalinde bulunduğundan Rusların buradan istifade ederek Büyük Okyanusa çıkmaları ve orada daha canlı bulunan Japon münakalâtına taarruz etmeleri kabildi. Fakat bu tarzda bir hareket kendi hattı ric'atlerinin yani Sugaro boğazının Japonların elinde olması bakımından tehlikeler arzeder.

Kore yarımadasının şark kıyıları umumiyetle kayalık ve arızalıdır. Buradaki tek liman Gensandır ki; Vlâdivostokdan 240 mil mesafededir. Bu liman Kore yarımadasının berzahını kesen hat üzerindedir. Fakat gerisi şimali garbîden cenubu garbiye imtidat eden bir dağ silsilesile kesilmiş bulunduğundan içeriye ilerlemek çok zordur. Daha müsait olan cenupdaki Fuzan limanı ise Korenin istilâsı için çok uzakta kalır. Malûm olduğu üzere bir yarımadanın elde edilmesi için en kısa yol berzahı kesmektir. Tarihte birçok misalleri vardır. Bundan başka Fuzan limanını elde etmek bir fayda temin etmez, daha doğrusu sevkulceyşî durumda bir değişiklik olmaz. Çünkü; bu limanın bulunduğu mıntakada esasen Japonlara ait olan Çoşima adaları vardır.

Japon denizinin şimal kısımları Japonyanın iktısadî, ziraî ve sınaî bakımdan hassas olan mıntakalarından uzak olmakla beraber büyük mikyasta bir balıkçılık faaliyetine sahne olması itibarile Japon iktısadî hayatında mühim sayılır. Buna mukabil Rusların bu denizde hiçbir canlı faaliyetleri yoktu. Şu halde Japon bakımından bu denizde cazip bir taarruz hedefi yoktur. Deniz umumiyetle çok derin olduğundan o zamanki mahdut umklu maynları kullanmağa elverişli değildir. Dar bir deniz olması itibarile o zamanki telsiz cihazlarile her tarafından irtibat tesisi kabildi. Şimalden itibaren tâ cenuptaki Çoşima adasına kadar bir yarım ay şeklinde sıralanmış olan pek çok Japon adası üzerinde tesis edilen tarassut istasiyonlarile donanmanın keşif ve karakol hizmetini kolaylaştırmak mümkündü. Sahilin teşekkülâtı itibarile pek çok ve güzel limanlar vardı ki; fena havalarda buralara iltica etmek kabildi.

Kore yarımadasının cenup kısımlarına yapılacak Japon harekâtını setr ve himaye Japonlar için çok kolay bir iş olduğu halde buna Vlâdivostok üssüne dayanarak taarruz çok zordu. Çünkü; bu liman hem çok uzak ve hem de Rus gemilerini yandan Japon tesirine arzetmekteydi.

Sarı denizde ise Japonların buraya sahildar olmaması bu harekât sahasının Japon denizinden en büyük ve mühim farkıdır. Şimali garbî istikametinde derin bir körfezi ihtiva eden bu denizin şark sahilinde Kore, şimalinde Mançuri, garp ve cunubu garbisînde Çin devletleri vardır. Yalnız Liaotong yarımadasında Rusların Port - Arthur üsleri bulunmaktadır. Burası ile Vey - Hey - Vey arasındaki mesafe yüz mil kadardır. Port - Arthurun şarkındaki Elyot adaları Port - Arthura yapılacak bir abluka

Mukden
Kinşufu
Nivşivang
Şinkuvangtu
P. Adam
Piçeva
Ayron
Dalni
P. Arthur
Elyot
Haiyungtai
Blond
Ravund
Enkavunter
Şoda
Şinanpo
Ceymis Hol
Vey-Hey-Vey
Şantung
Semalpo
Seul
Lazaref
Gensan
Şifford
Azan
Beyker
Kunsanpo
Oşonto
Ulsan
Ammat
Hako
Makpo
Masanpo
Fusan
Sıngıl
Çoşima
P. Hamilton
Bot
Kelpart
Iki
Goto
0
50
100. M
KROKİ_ N°: 3

harekâtı için pek yakindir. Fakat Mançuri kıyılarına yapılacak bir çıkarma için son derece müsait ve hattâ lüzumludur. Buna mukabil Sir James Hall adaları Port - Arthurun ablukası için pek iyi bir mevkidedir. Çünkü; Port - Arthurdan çıkacak düşman kuvvetlerini hem önlemeğe ve hem de yandan tehdide müsaittir.

Kore yarımadasının garp kıyıları sırf gemicilik bakımından çok güzeldi. Pek çok limanları vardır. Fakat buraları da kışın donar. Dağ silsilesi hemen sahile muvazi olduğundan çıkarma karekâtı bakımından nisbeten müsaittir. Fakat şimale doğru yapılacak bir ileri hareket için güçlük doğurur. Bu garp sahili üzerinde mühim olarak Çemolpo limanı James Hall adaları daha cenupta Seul ve en cenupta Mozanpo limanları vardır. Buraları büyük gemileri de almağa müsaittir. Fakat tabiî kaynakları çok zayıftır. Seul ile Çemolpo arasında bir tren hattı vardır. Bu hat Mozanpoya kadar uzar. Binaenaleyh bu iki liman elde edilirse Seul ve şimalî mıntakasında harekât yapacak Japon kuvvetlerinin ikmal hizmeti bu tren hattile temin edilir.

Kore körfezinin hemen methalinde bulunan Kelpart adaları körfeze hakimiyet bakımından son derece mühimdir. Donanma için güzel bir ileri üs vazifesi görebilirler. Fakat Çine aittir. Çemolpodan daha şimaldeki körkez ve limanlar ancak küçük gemiler için müsaittir. Fakat kışın donarlar. Çıkarma ve ilerleme bakımından en elverişli olan mıntaka Yalu nehrile Port - Arthur arasındaki sahil kısmıdır. Fakat daha iyisi Liaotong yarımadasının garp çevresidir. Buraya bir çıkarma yapabilmek için Port - Arthurun elde bulunması yahut oradaki donanmanın iş göremez bir hale sokulması lâzımdır. Çünkü; Liaotong körfezinde harekât yapan gemilerin geri hatları kesilirse bizzat onlar tehlikeye düşerler. Bundan başka burası Port - Arthurdaki gemilerin toplarile dövülebilir.

Formoza adasından Çoşima adasına kadar imtidat eden birçok irili ufaklı Japon adaları, telgraf kablolarile biribirine bağlı olduklarından tâ Filipin adaları arzı hizasından şimale doğru ilerliyecek olan düşman kuvvetlerinin harekâtını adım adım takip etmek kabildir. Binaenaleyh coğrafî durum sevkulceyşî keşif yapmak hususunda Japonlara pek müsamahakâr ve cömert davranmıştır.

Harp plânları

A) Rusya :

Rusya Uzakşarkta bir gün Japonlarla çarpışacağını düşünmiyor değildi. Fakat Japonların esas itibarile baskın şeklinde bir çıkarma yaparak oralarını elde edeceklerini hesaplıyorlardı. Uzakşarkta nasıl bir hareket tarzı tatbik edilmesi lâzımgeldiğini incelemek ve bir esasa bağlamak için 1905 senesinde bir bahriye şûraşı toplandı. Burada kararlaştırılan esaslara göre Sarıdenizle Kore'nin cenup sularının Rus filosunun kon-

trolü altında bulunması birinci derecede mühim sayılıyordu. Bunu temin için de Rus deniz kuvvetlerinin Port - Arthur ile Vlâdivostok arasında taksim edilmesi muvafık görülmüştü. Bu filonun büyük kısmı Sarıdenizde kalarak hakimiyet temin edecek ve Vlâdivostoka ayrılacak daha hafif gemilerden mürekkep diğer bir filo ise Japon denizindeki düşman münakalâtına taarruz edecekti. Demek oluyor ki; düşmanı da kuvvet inkısamına sürüklemek için bizzat bir kuvvet inkısamı yapılıyordu. Fakat deniz hakimiyeti uğrunda bir muharebe verilmesi konuşulmamıştı. Çünkü; bu ilk plân hazırlandığı zaman böyle bir muharebe arayabilecek kadar bir filo mevcut değildi.

1902 de tekrar incelemelere geçildi. Fakat eski plân üzerinde bir değişiklik yapılmadı. 1903 te Petresburg'dan alınan bir emir üzerine mesele bir defa daha fakat bu sefer yerinde tetkik olundu. Zira; Japonların Gensan mıntakasında bir çıkarma yaparak harbi açacakları düşünülmüş ve böyle bir ihtimal karşısında Rus deniz ve kara kuvvetlerinin nasıl bir işbirliği yapacaklarını tesbit etmek lâzımgelmişti.

Uzakşark Umumî Valisi Amiral Aleksiyefin maiyetinde bulunan General Flug 25 - Eylûl - 1903 te Petresburga davet olundu. Bundan maksat Uzakşarkta bir harp vuku bulursa kara askerlerinin konuş ve kuruluşlarının ne şekilde olması lâzımgeldiğini tesbit ederken onun da fikirlerinden istifade etmekti. Birinciteşrinde tekrar Port - Arthura dönen bu zat 8 - II. Teşrin - 903 te Amiral Aleksiyefin kurmay başkanı olan Amiral Vitgeft'e aşağıdaki iki suali havi bir yazı yolladı:

1 — Seferberliğin ilânından itibaren hiç olmazsa ilk bir ay içinde Tinka mıntakasına düşmanın asker çıkaramıyacağına güvenebilir miyiz?

2 — Japonların Kore sahillerine asker çıkarmağa karar vermeleri halinde mezkûr körfezdeki düşman çıkarmasını ne zamana kadar geciktirebilirsiniz . .).

Deniz makamları buna ayın onunda şu cevabı verdi:

(Donanmamız tahrîp ve perişan edilmedikçe zikredilen her iki askerî hareket kat'iyyen imkânsızdır. Benim zatî düşünceme göre halen mevcut donanmamızın Japonlar tarafından imhasına imkân yoktur . .).

Amiral Vitgeft bu cevabı verdiği zaman Bayan ve Çareviç zırhlıları henüz Port - Arthura gelmemişlerdi. Yani Japonların vaziyeti daha iyi idi. Rus kara kuvvetlerinin bu cevaba göre konuş ve kuruluşunu tanzim ettiği muhakkaktır. Amiral Vitgeft ise bu hesapsız sözünün cezasını 10 - ağustos muharebesinde canını vermek suretile çekti. Ne hazin bir âkıbet...

Demek oluyor ki; Japonların bir çıkarma yapabilecekleri kat'î olarak kabul ediliyor ve donanmadan bunun hiç olmazsa bir müddet geri bıraktırılması isteniyordu. Buna mukabil donanma kurmay başkanı Rus donanması imha edilmedikçe bir çıkarma yapılamıyacağını ve donanmanın da imha edilemiyeceğini söliyor . .

Vitgeftin mütaleası yanlıştı. Bir çıkarma için düşman deniz kuvvetlerinin imhası ve iş göremez bir hale sokulması yani deniz hakimiyetini temin edebilmek idealdir. Fakat bu mutlaka lâzım olan birşey değildir. Tarihte bunun birçok misalleri vardır. Meselâ; Kırım harbinde Müttefik donanma Rus deniz kuvvetlerini imha etmeden, hattâ onları abluka bile etmeden orduyu evvelâ Varnaya, oradan Sivastopol civarına taşımış ve çıkarmıştı. Keza 1866 seferinde İtalyanlar Avusturya donanmasının imhasını beklemeden Lissa adasına asker dökmüşlerdi. Osmanlı tarihinde de böyle birçok misaller vardır. İçinde yaşadığımız harpteki Norveç harekâtı; Libya harekâtı; Girit harbi, Japonların Pasifikteki İngiliz - Amerikan - Avustralya donanmasının hepsini imha etmeden o muazzam işleri başarması buna misaldir. Hele çıkarılan kara kuvvetleri işgal ettikleri yerde ihtiyaçlarını temin edebilirlerse deniz hakimiyetinin temin edilmesi keyfiyeti tehir olunabilir. Nitekim kısa bir zaman sonra Japonlar Rus donanmasını değil imha, hattâ mağlûp bile etmeden büyük mikyasta bir çıkarmağa başladılar. Bunda çok muvaffak oldular. Fakat Ruslar hakikaten denize hâkim olsaydılar bu çıkarma belki bir felâketle neticelenebilirdi.

Çıkarılan kıt'aların getirildikleri yer ile indirildikleri yer arasındaki mesafe çok büyük olmaz ise ve bilhassa düşman donanması uzakta kalırsa deniz hakimiyeti temin edilmeden yapılacak çıkarmalar bilhassa hava silâhının yardımı ile istikbalde çok defa göreceğimiz birşey olacaktır. Deniz ve kara makamları arasında cereyan eden müzakerelerden sonra Rus donanmasının Japonlar tarafından imha edilemiyeceği ve Japonların gerek Kore körfezine ve gerekse Nevşang mıntakasına çıkarma yapamıyacakları neticesine varıldı.

Diğer taraftan Rus istihbaratına nazaran harpte Japonların ancak 400,000 kişi seferber edebilecekleri tahmin edilmekte idi. (Halbuki harpte Japonlar fiilen 1,542,000 kişi yani tahmin edilenden dört misli fazla asker çıkardılar). Fakat herşeye rağmen Ruslar bir ihtiyat olmak üzere kara kuvvetlerinin büyük kısmını cenuba yani Port - Arthur mıntakasına toplamışlardı. Bundan başka Sarıdenizde hakimiyet temin edeceklerine emin olmakla beraber buradaki deniz kuvvetlerinin takviyesine de lüzum görmüşler, Baltıktan bir filo getirmeğe karar vermişler, bunun için de Japonları oyalıyarak vakit kazanmağı düşünmüşlerdir. Hattâ bu filo gelirse ileride Japon adalarına bir çıkarma yapılması bile düşünülmüştü.

3 - Temmuz - 1903 te Valii Umumî Aleksiyef tarafından hazırlanan harekât plânı şöyle hulâsa edilebilir :

Vlâdivostok kuvvetlerinin esas vazifesi Japon kıyıları yakininde korsan harbi yapmak, Japon ordusu çıkarma yaparsa bu ordunun muvasala ve münakalâtını kesmek, Japon zırhlı kruvazörlerini muharebe sahasından uzaklaştırarak Port - Arthur filosu ile mütebaki Japon kuvvetleri arasında bir tevazün tesis edecek surette kuvvet inkısamı yaptırmak . .

Ayni senenin yazında yapılan birçok manevralardan çıkarılan dersler bu fikri teyit etti. 31-II. Kânun-1903 te Port-Arthurda toplanan bir konferansta Vlâdivostoktaki müfrezeyi kaldırmak fikri bir an düşünülmüş ise de hemen bundan vaz geçilmiştir.

Vlâdivostok filosu Komutanı Tuğamiral Stakelberg 9-II. Kânun-1904 te Port - Arthurdan bir talimat aldı. Bunda kendisine Japonları kuvvet inkısamına sevkedecek bir sevk ve idare tatbik etmesindeki faydalar izah olunuyordu. Zira; Ruslar kendilerinin Vlâdivostoktaki filolarına mukabil Japonların 6 zırhlı kruvazörü ayıracaklarını sanıyorlardı. Bu talimat aynen şöyledir :

(Vlâdivostoktaki müfrez kuvvetler harbin başından itibaren halen Sasebo limanında bulunan ve üstün kuvvetlerle bizim Port - Arthurdaki filomuza taarruz etmeği tasmim eden düşman kuvvetlerinden bir kısmını Japon denizinin şimal kısmında tutmalıdır. Japon kuvvetlerinin bizim Vlâdivostok müfrezemize muadil kuvvetler ayırması, kuvvetlerimizin teşebbüs ve harekâtındaki enerjiye tâbidir. Sizin Japon muvasala hatları üzerinde âni ve müessir bir surette zuhûrunuzla askerî faaliyetiniz fevkalâde bir tesir icra edecektir. Emrinize verilmiş olan filonun asıl hedefi Japonlar üzerine bir tazyik yaparak Japon halkı ve ticaret filosunda bir panik husule getirmek olmalıdır . . .).

Görülüyor ki; Vlâdivostok filosuna verilen vazife cidden güzel bir fikrin mahsulüdür. Yani bu filo için deniz kuvvetlerine yakışan bir faaliyet tasavvur edilmiştir. Ancak, bu filonun istenilen bu işi iyi bir neticeye ulaştırabilmesi için Port - Arthur filosu ile işbirliği yapması ve çok enerjik bir komutan tarafından idare edilmesi lâzımgelirdi. Bu güzel plânın tatbikat sahasında ne dereceye kadar muvaffak olduğunu ileride göreceğiz. Yalnız burada kısaca söyliyelim ki; ne Port-Arhtur filosu ve ne Vlâdivostok filosu tasavvur edildiği şekilde idare olunabilmiştir.

Kara ordusunun hazırlıkları :

28 - II. Kânun - 1904 te Tokyodaki Rus Ataşemiliterinden bir mektup gelmişti. Bunda nakliye gemilerinin Japon hükûmeti tarafından kiralandığı, Sasebo limanında mayn manialarıı tesis olunduğu, Çemolpo ile Gensan limanlarına fazla miktarda erzak çıkarıldığı ve Rus topraklarında bulunan Japonların memlekete davet oldukları bildiriliyordu. Bütün bunlar Japonların pek yakında bir harekette bulunacaklarını gösterir. Hattâ ataşemiliter bu raporunun son olacağını ve Japonya tarafından verilmiş olan notanın bir ültimatom gibi telâkki edilmesini de işaret etmişti.Bunun üzerine Valii Umumî Aleksiyefe hükûmet tarafından şu talimat gönderildi :

(Japonların Korenin şark sahilinde ve Seul arzı cenubunda ve garp sahilinde Çemolpo dahil olmak üzere daha şimale kadar kısımlarda asker çıkarmaları halinde mümanaat edilmiyecektir . .)

Bu talimatın icabına göre tedbirler alındı. Bittabi bunlar taarruzî mahiyette olmayıp bilâkis tedafüî mahiyette idiler. 8 - Şubat - 1904 te yani Japonların verdikleri ültimatomun mühleti bittikten iki gün sonra Petresburg'da bir harp meclisi toplandı. Burada Tokyo ataşemiliterinden gelen raporlar incelendi. Bu raporlarda Japonların derhal harp harekâtına geçmelerinin çok muhtemel olduğundan bahsediliyordu. Böyle olmasına rağmen Valii Umumî Aleksiyefe gönderilen bir telgrafta (Ruslar tarafından taarruza geçilmesinin şayanı arzu olmadığı, bilâkis muhasamatın Japonlar tarafından açılmasına müsaade edilmesi) talep ediliyordu. Ayrıca (Eğer Japonlar silâh kullanmamak üzere Kore yarımadasının da 38 derece arz dairesi ve civarına bir çıkarma yapacak olurlarsa buna Ruslar tarafından kat'iyyen mümanaat edilmemesi ve bilâkis işbu arz dairesi tecavüz edilirse Rusların derhal ateş açarak mâni olmaları) emredilmişti. Fakat bu çok geç verilmiş bir emirdi. (38 derece arz dairesi Çemelpo hizalarına tesadüf eder . .).

Görülüyor ki; Ruslarda taarruzî bir ruh ve plân yoktur. Japonların Kore yarımadası cenubuna çıkmasına hattâ burada yerleşmesine müsaade ediyorlar. Halbuki buna müsaade etmek, bir çıkarma hareketinin en zor ve tehlikeli olan ilk safhasının, yani indirme işinin bitirilmesinde Japonlara yardım edilmek demektir. Korenin cenup kısmı bir defa Japonların eline geçtikten sonra onlar harekâtta takaddüm edecekler ve sevkulceyşi bakımdan güzel bir başlangıç durumu temin eyliyecekler demektir.

B) Japonya :

Japonların harp plânları kat'î olarak malûmumuz değildir. Fakat denizaşırı bir yere bir seferî kuvvet yollamak ve neticeyi bu kara ordusunun kazanacağı zaferle temin etmek lâzımdı. Demek oluyor ki; Japon donanmasının esas vazifesi bu seferî ordunun selâmetle karşıya çıkarılması; ikmal hizmetinin emin bir surette temin edilmesidir. Böyle olunca donanmanın kullanılma şekli kara ordusunun harekât plânından ilham alır.

Japon milletinin harp gayesi Koreye yerleşmekti. O halde bir taarruz harbi yapılacaktır. Denizaşırı bir sefer olduğundan donanmanın yardım etmesi lâzımgelirdi. Bu taarruz harbi Japonya için pek mühimdi. Çünkü; bu Rusya ile ilk harpti ve Japonlar bunu mutlaka kazanmak istiyorlardı. Binaenaleyh ihtiyatlı bir sevk ve idare lâzımgelirdi ki; ordu mahfillerinin kanaatine göre harbin Korede yapılmasile kabildi. Bunun için doğrudan doğruya Rus topraklarına bir hareket tasavvur edilmemiştir. İklim şartları harbin Çemolpodan daha yukarıda yapılmamasını zarurî kılıyordu. Çünkü; Çemolpo şimalindeki sahil kısmı nisan başına kadar donmaktadır. Kışın buraya çıkarma yapılamaz. Eğer nisana kadar beklenirse kışın (Yalu) nehri garbine çekilmiş olan Ruslar daha asker getirerek takviye olunurlar. Bu takdirde Japon ordusu daha fena şartlar

altında (Yani daha üstün bir kuvvete karşı) harp etmek mecburiyetinde kalırdı ki; bu da şayanı arzu değildi. Bu sebepten Japon Genelkurmayı harbi kışın açmağı, Kore yarımadasına ve Çemolpo arzı hizasını geçmemek üzere çıkarma yapmağa karar verdi.

Bu ana hatları tebellüğ eden deniz genelkurmayı deniz harekâtının sevk ve idaresi esaslarını şöyle tesbit ettiler:

Deniz hakimiyetinin Japonlar tarafından kazanılacağı muhakkak değildir. Bir deniz muharebesinde deniz kuvvetlerimizin yarısının kaybedilmesini bekliyebiliriz. Fakat hiç olmazsa Ruslar da donanmalarının yarısını zayi ederler. Binaenaleyh geriye kalan kuvvetle ancak Çoşima boğazı civarında müsmir surette iş görülebilir. Fakat eğer deniz hakimiyeti temin olunursa o zaman orduyu, bütün Korenin kolaylıkla istilâsı için berzaha yakin olan Çemolpo mıntakasına çıkarmak lâzımdır. Fakat deniz hakimiyetinin nekadar bir zamanda temin edileceği kat'î olarak tahmin edilemez. Yalnız kara ordusunu en kısa zamanda karşıya geçirmek lâzımdır. Ordu çıkarmanın, Çemolpo mıntakasına yapılmasına karar verdiğine göre donanma için esas harekât sahası Sarıdenizdir.

Bu maksatla donanmalarının büyük kısmını (Birinci ve ikinci filoları) bu deniz civarında topladılar. Vlâdivostoktaki Rus filosuna fazla bir ehemmiyet vermediler. Bununla beraber o filonun mevcudiyeti Japonları Kamimura emrindeki filoyu bu denize ayırmağa, yine bir kuvvet inkısamı yapmağa sürükledi. Başta Amiral Togo olmak üzere Japon komutanları Vlâdivostok filosunun Port - Arthur kuvvetlerile birleşmesinden daima endişe etmiştir. Buna mâni olmak ancak Vlâdivostokun ablukasile kabildi. Bunun ise çok zor bir iş olduğunu bildiklerinden bizzarur hem bu kuvvetlere ve hem de Port - Arthurdaki kuvvetlere karşı orta bir mevki tutmak zorunda kalıyorlardı. Burada talih kendilerine yardım etti. Çünkü; kendi ellerinde bulunan Çoşima boğazı bu arzuyu en iyi bir şekilde tahakkuk ettirmek imkânını vermiştir.

İleride görüleceği üzere Amiral Kamimura emrindeki filo (Dört zırhlı kruvazör) Vlâdivostok kuvvetlerine karşı kendisine verilen vazifeyi ekseriya pek mükemmel bir surette başarmıştır. Vâkıa Rus gemileri zaman zaman bazı huruç hareketleri yapmışlardır. Fakat bunların hiçbiri netice üzerine müessir olamamıştır. Bilâkis çok defa Japonlar Kamimura kuvvetlerinden bir kısmını veya tamamını Sarıdenizde ve Port - Arthur filosuna karşı kullanmışlardır. Bunun böyle olmasında birinci derecede amil olan şey Vlâdivostok filosu komutanının beklenilen enerjiyi gösterememiş olmasıdır. Bazan mevsim şartları da Japonlara yardım etmiştir.

Buraya kadar yaptığımız izahatı şöyle hulâsa edebiliriz:

1 — Japonların ilk hedefi en kısa bir zamanda Koreye ve Rus hududuna yakin bir yere fazla miktarda asker çıkarmak,

2 — Karada mutlaka büyük bir zafer kazanmak,

3 — Deniz hakimiyeti uğrunda hemen mücadeleye girişmemek, fakat düşman deniz kuvvetlerinin bu hakimiyeti alarak Japon nakliyatına mâni olmalarına meydan vermemek.

Emir ve komuta meselesi:

Ruslar: Uzakşark vilâyeti bir askerî idareye tâbidir. Umumî vali Tümamiral Aleksiyefti. Bu zat ayni zamanda Uzakşarktaki bütün deniz ve kara kuvvetlerinin başkomutanı idi. General Flug vasıtasile Harbiye nezaretile irtibat tesis ederdi. Bu general hem umumî valinin müşaviri; hem de kara kuvvetlerinin komutanı olmak itibarile de harbiye nazırının emrindeydi. Keza Port - Arthur ve Vlâdivostok filolarının komutanları da hem Amiral Aleksiyefe hem de Bahriye nezaretine bağlı idiler. Şu halde emir ve komuta vahdeti olmak şöyle dursun bilâkis tam bir keşmekeş vardı. Aleksiyef Port - Arthurda oturmakta ve emrindeki kuvvetleri buradan idare etmekteydi.

Japonlar: Japon bahriyesinde İspanya - Amerika harbinde Amerikalıların vaptıkları gibi bir bahriye şûrası vardı. Bunun başında Yalu muharebesinin galibi olan Amiral İto, deniz genelkurmay başkanı sıfatile bulunmaktaydı. Bundan başka siyasî ve askerî ricalden müteşekkil bir de yüksek Harp meclisi vardı. Bu suretle siyasî ve askerî bakımdan görüş birliği temin ediliyordu. İhtilâf zuhûrunda imparatorun kararına göre hareket olunurdu.

Deniz genelkurmay başkanı büyük karargâhta bulunurdu. En son kararlar bu karargâhtan çıkardı. Harbiye ve bahriye nazırları da buranın tabiî âzasından idiler. Donanma komutanları buradan aldıkları emirlere göre hareketle mükelleftiler. Yalnız icra şeklinde tamamen serbest bulunurlardı. Şu halde komuta vahdeti temin olunmuştur ve filhakika bu sistem pek güzel çalış: çok iyi neticeler vermiştir.

Harbin cereyanı

Japon hükûmeti 4 - Şubat - 1904 te Tokyoda büyük bir kabine toplantısı yaptı. Ayın üçünde Rusya hükûmetine 6 - Şubatta nihayet bulan bir ültimatom verilmişti. Fakat kabine bu 4 - Şubat içtimaında Rusyaya harp açılmasına karar vermiş ve 5 - şubatta seferberlik başlamıştı. Donanma seferberliğini tamamlamağa başladı. Maahaza Rus hükûmeti de hazırlıklara geçmiş ve Port-Aarthurla Vlâdivostokta harp tedbirleri alınmasını 12 - II. Kânun - 904 te Amiral Aleksiyefe emretmişti. Port-Arthur filosu komutanı Amiral Stark, Japonların âni bir hücumuna maruz kalmamak için donanmanın harbe hazır tutulması emrinin verilmesini Aleksiyefe teklif etmiş ise de mumaileyh bu teklifi kabul etmemişti. Amiral Stark Çemolpodaki Varyag ve Koretz kruvazörlerinin çağrılması teklifinde bulundu ise de Aleksiyef bunu da kabul etmedikten başka

oradan hareket etmemelerini bilhassa emretti. Bu suretle bu iki gemiyi hem büyük bir tehlikeye maruz bıraktı hem de Port - Aarthur filosunu bu iki gemiden mahrum etti. Fakat talihin garip bir cilvesi olarak bu emir kruvazörlere vâsıl olamamıştır.

Bundan başka Port - Arthur filosu 3 - şubatta denize açılarak sancak göstermiş ve bu hareketile Japonlara meydan bile okumuştu. Lâkin Japonlar bunu öğrenince takaddümü elden kaçırmamak için hareketlerini bilâkis tesri ettiler. Filhakika Japon donanması 6 - Şubat - 904 günü Sasebodan hareket etti. Karaya çıkarılacak olan kara askerlerini taşıyan gemiler de hareket etmişlerdi. Yalnız Amiral Uriu komutasındaki dört kruvazörle bir zırhlı kruvazör Çemolpodaki Rus kruvazörlerini imha için ayrılmıştı. Donanma ve nakliyeler 7 - şubat günü öğleden sonra Kore cenubunda bir randevu yerinde buluştular.

Ruslar tarafında tam bir atalet hüküm sürüyordu. Harbin başlamış olduğu ancak 8 - şubatta Aleksiyefe bildirildi. Bu emrin hulâsası şudur : (. . . Japonya ile münasebetler kesilmiştir. Kore cenubuna yapacakları bir çıkarmaya mâni olmayınız. Japon filosu 38 derece arzını aşarsa ve yalnız olarak veya refakatinde nakliye gemileri bulunduğu halde şimale geçerse hücum edip etmemekte serbestsiniz... Amiral Aleksiyef madun komutanları bu emirden 12 saat sonra haberdar etti. Filo komutanı Stark derhal gemilere (Torpito hücumlarını karşılamak için hazır oluruz) işaretini kaldırdı. Zira; bu emri aldığı zaman filo dışarıda ve üç kolona halinde yatıyordu ve iç limana girmek için suların yükselmesini beklemek lâzımdı. Bu keyfiyet meteorolojinin harekât üzerine olan tesirine güzel bir misaldir. Fakat bu mahzur izale edilebilirdi. Lâkin bahriye ve ticaret nezaretleri arasındaki bir anlaşamamazlık buna sebep olmuştur. Ticaret nezareti Dalni limanını inşaya karar vermiş ve sulh zamanında buraya çok para sarfedilmişti. Halbuki bu para ile Port-Arthur her saatte girilip çıkılabilecek bir liman haline sokulabilirdi.

Maahaza filo komutanı da ihtiyatsızlık göstermiştir. Elinde birçok muhrip ve torpitobot bulunduğu halde iyi bir karakol hizmeti tertip etmemiş: Gemileri karartmamış ve bir rivayete göre kendisi ve subayların pek çoğu geceyi sahilde geçirmişlerdir. Ayrıca gemiler torpito şıpkalarını açmamışlar ve top başlarına cepane çıkarmamışlardı. Bütün bunlar yetişmiyormuş gibi iki gemi de münavebe ile ışıldak yakmak vazifesile tavzif edilmişlerdi.

Japon kuvvetlerinin harekâtı : Bütün donanma Sasebodan 6 - şubatta hareket etmişti. Bunlar, uzaktan himaye yapmak üzere ileri sürülmüşlerdi. Amiral Uriu emrindeki dördüncü tümen Çemolpoya çıkarılacak olan kara kıtaatını hâmil nakliye gemilerini refakatine alarak saat 14 te hareket etmişti. Ertesi günü Sasebonun 200 mil mesafesindeki Singıl adasındaki randevu noktasında bütün donanma buluştu.

Burada Amiral Togo emrindeki bütün kuvvetler, Port - Atrthurdaki Rus filosunun herhangi bir hareketini karşılamak üzere hareket etti. Amiral Uriu ise kendi filosu ve nakliyelerle birlikte saat 16,30 da 180 mil ilerideki Çemolpoya yol verdi.

Togonun emrindeki kuvvetler kısaca şunlardır:

6 Zırhlı, 5 zırhlı kruvazör, 4 muhafazalı kruvazör, 15 torpitobot.

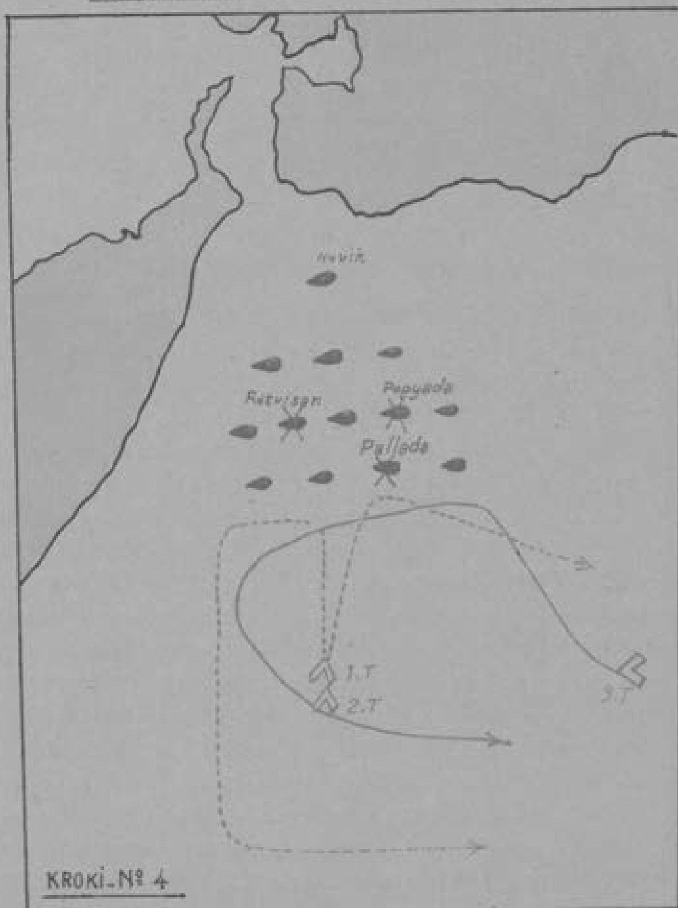
Bu kuvvetler yolda Argun isminde bir ticaret vapuruna rasladılar. Bir şeyden haberi olmıyan bu gemi zaptolundu. Filo 8 - şubat günü saat 6 da Port - Aarthurun 80 mil kadar şarkındaki Raund adasına vâsıl oldu. Buradan birinci, ikinci ve üçüncü torpitobot tümenleri Port - Aarthura ve dördüncü ve beşinci tümenler de mevcudiyeti haber verilen üç Rus gemisine taarruz etmek üzere Dalni limanına yollandı. Togo da biraz daha ilerliyerek geceyi denizde geçirdi.

***

Port - Arthur baskını 8/9 - Şubat - 1904 :

Port - Arthura baskın yapacak gemiler 8 - Şubat - 904 günü saat 20,30 da Port - Arthur methalini aydınlatmakta olan iki Rus gemisinin ışıldak ziyalarını uzak mesafeden gördüler. Biraz sonra, 20,50 de karakol yapmak üzere ileri sürülmüş olan iki Rus torpitosuna rasladılar. Ruslar da onları görmüş ve fakat diğer karakol gemileri sanmışlardı. Bilâhare Japon gemisi olduklarını anladıkları zaman da ateş açmadılar. Çünkü; kendilerine verilen talimat mucibince muhasamatın Japonlar tarafından açılmasını beklemeleri icap ediyordu. Fakat hiç olmazsa dış limanda yatmakta olan Rus filosunu ikaz etmeleri lâzımgelirdi ki; bunu da yapmadılar. Japonlar ise kendilerinin takip edilmesine meydan vermemek için derhal dümen suyu fenerlerini söndürdüler. Fakat talim ve terbiyesi henüz kâfi derecede yüksek olmıyan gemilerden ikisi çarpıştı ve bunlardan bir tanesi battı. Diğeri de irtibatı kaybetti. Bu suretle hücuma iştirak eden botların sayısı dokuza indi. Saat 23,08 de Port - Arthura adamakıllı yaklaşılmış olduğundan birinci tümen hücuma hazırlandı. Fakat Rus gemileri ışıldaklarını yakmakta olduklarından bunların sönmesini beklemek lâzımgeldi. Gece yarısından sonra Ruslardaki gözetleme hizmetinin zayıflamakta olduğu ışıldakların git gide fâsılalı surette yakılmasından anlaşıldı. Saat 24,20 de birinci tümen hücuma geçti. Dört gemiden mürekkep olan bu tümenden; hepsi sekiz torpito atıldı. Mesafe takriben 800 metre idi. Rus gemilerinden üç tanesine isabet vâki olduktan sonra Ruslar bir baskına uğradıklarını anladılar. Zira; her nekadar Japon gemilerini görmüşler ise de bunları karakol yapmakta olan kendi gemileri sanmışlardı. Bu sebepten de ışıldakla aydınlatmışlardı. İlk isabet Pallada kruvazörüne vâki olmuştur. Derhal ışıldak yakarak ateş açmış ise de amiral gemisin-

8/9 Şubat.904. PORT-ARTHUR BASKINI

den (Ne için ateş ediyorsunuz) diye bir suale maruz kalmıştır. Hücuma uğradığını bildirince bütün Rus gemileri karma karışık bir ateş yağmuruna başlamışlardır. İkinci tümende bir tek gemi kalmış olduğu için tek gemi hücuma geçmiş ve fakat hiçbir isabet temin edememiştir. Etraf ışıldak ve top alevleri aydınlanmış olduğundan üçüncü filotillâ hücuma kalktı. Bu tümene evvelce irtibatı kaybeden bot ta iltihak etmiş olduğundan 4 gemi hücum etmiştir. Bunların hücumu da 24,45 te nihayet buldu. Böylece hepsi 9 gemi hücum etmiştir. Fakat hiç hücum etmemiş olan Sazanani ismindeki bot tek başına olarak saat 01,25 te bir hücum yapmış ve iki torpito atmıştır. Fakat bunlar isabet etmemiştir. Bundan başka musademeden hasara uğrıyan bot ta yarasını tamir ettikten sonra saat 01,45 te hücum etmiş, iki torpito atmış ve fakat bunları isabet ettirememiştir. Rusların Navik kruvazörü hemen demir kaldırarak Japonların takibine geçmiştir. Fakat gece karanlığında onları bulamamış ve birşey yapamamıştır.

Bu kadar enerjik bir surette yapılan taarruzda 18 torpito atılmış ve dört isabet temin edilmiştir. Bunun sebebi hücumun fâsılalarla yapılmış olmasıdır. Binaenaleyh Rus mukabelesi şiddetli olmuş, gemiler alârm etmişlerdir.

Eğer hücum kütle halinde ve daha yakin mesafeden yapılmış olsa idi belki Japonlar da zayiat verirlerdi. Fakat her halde çok daha fazla muvaffakıyet elde edilirdi. Maahaza Japonlar bunu talim etmişler ve gemilerin yekdiğerile musademe ettiklerini ve daha az isabet temin ettiklerini görmüşlerdir. Filhakika kütle halinde hücum çok güç ve yüksek bir talim ve terbiye meselesidir.

Bu hücum Japonlar için son derece müsait şartlar içinde yapılmıştır. Çünkü; harp ilân edilmemiş olduğundan baskının bütün üstünlüğünden istifade etmişlerdi. Bundan başka Rus gemileri üç sıra halinde demirlemişler ve ışıldakla mevkilerini göstermeği de ihmal etmemişlerdi. Bu suretle hattın istikameti görülüyordu ki, bu keyfiyet hücumun inkişafı bakımından son derece mühimdir.

Rus gemilerinden Pallada, Sezareviç, Retvizan zırhlıları iskele bordalarından torpito yemişlerdi. Palladanın yarası büyük olmakla beraber tehlikeli değildi. Yalnız Retvizan iki isabet almıştır. Bu gemiler iç limana girerlerken Pallada methalin dışında diğerleri içinde karaya oturdular. Bu yüzden bunlar yüzdürülünciye kadar diğer gemilerin limana girmeleri imkânsız oldu.

Bu baskın muvaffak olmasına rağmen Amiral Togoyu memnun etmedi. Çünkü; hiçbir gemi batmamış ve yaralananlar ise kabili tamir bir haldeydiler. Hücum limana yakin bir sahada cereyan ettiği için gemiler kurtulmuştu. Rusların insan zayiatı 31 ölü ve 8 yaralıdan ibaretti. Togo diğer kuvvetlerine Port-Arthurdan biraz uzakta geceyi geçirmişti.

Fakat o zaman torpito sınıfı gemilerde telsiz bulunmadığından vaziyetten hemen haberdar olamamıştı. Bunu temin etmek üzere bir kruvazörünü ileriye sürerek irtibat temin etmesi iyi olurdu.

9 - Şubat - 904 sabahı Amiral Deva emrindeki üçüncü tümen saat yedide Port - Arthur istikametine sürüldü. Fakat bu da gece hücum yapan botlarla temasa geçmedi. Çünkü; onlar Kore sularına dönmüşlerdi. Amiral Togo büyük kısım ile geriden gelmekte idi. Saat sekize doğru Japon gemileri Port - Arthurdan göründü. Fakat sahil bataryaları ateş açmadıklarından Japonlar adamakıllı sokularak gemilerin vaziyetini tesbit etti. Amiral Deva vaziyeti şöylece âmirine rapor etti :

(. . . Düşman gemilerinin hemen hepsi dışarıda ve demir üzerinde yatmaktadır. 7700 yarda mesafeye sokulduğum halde hiçbir ateşe uğramadım. Gece yapılan hücumda birkaç gemi yaralanmış olsa gerektir. Düşmana derhal taarruz etmekte faide bulunduğunu memul ederim . . .)

Bu rapor üzerine Amiral Togo Port - Arthur istikametinde ilerlemeğe başladı ve muharebeye hazır olunması için emir verdi. Rus filosu sabahleyin Deva komutasındaki gemilerin geldiklerini görmüştü. Binaenaleyh hazırlık yapılması lâzımdı. Halbuki Amiral Stark akşamki vaziyeti rapor etmek için dışarıya çıkmıştı. Japon filosunun yaklaşmakta olduğu öğrenilince donanma kurmay başkanı derhal stim kaldırılmasını ve pruva hattı teşkil edilmek üzere hareket olunmasını işaretle emretti. Limana girmek mümkün olmadığından sahil bataryalarının himayesi altında muharebe etmeği tasmim etmişti. Deniz sakin ve hafif bir rüzgâr vardı. Hafif bir sis etrafı kaplamıştı. Japon gemileri pruva nizamında ilerliyordu. Amiral Togo tarafından filoya aşağıdaki işaret kaldırıldı :

(Harp bu ilk muharebede alınacak neticeye göre zafer veya hezimetle nihayet bulacaktır. Herkes vazifesini yapmalıdır . .)

İlk salvo saat 11,55 te 9000 yarda mesafeden açıldı. Ruslar hemen mukabele ettiler. Vasat çaplı toplar da menzillerinin müsaadesi nisbetinde bu düelloya iştirak ettiler. Bir kısım Japon gemileri de sahil bataryalarına ateş ediyordu. Fakat Rus gemileri sahil bataryalarının menzili dışına çıkıyorlardı. Yalnız Novik kruvazörü düşmana 3500 yardaya kadar sokuldu ve hattâ torpito bile attı. Saat 12,45 te Japonlar ateş kestiler. Bir çok gemiler sahil bataryalarından isabetler almışlarsa da hiçbirisinin yarası mühim değildi. İnsanca zayiat yalnız üç ölü ve birkaç yaralıdan ibaretti. Rus gemileri de birçok isabetler almışlar ve bilhassa Novik kruvazörü ağır surette yaralanmıştı. Rusların insan cihetile zayiatları 21 ölü ve 100 yaralıdan ibaret olup sahil bataryalarında da iki kişi ölmüş ve beş kişi de yaralanmıştır. Şehre düşen mermiler bazı hasaratı mucip olmuş ve bu arada iki kişi ölmüştür.

Muharebe hakkında mütaleat :

Togo fazla çekingen hareket etmiştir. Sebebi de ilk gönden itibaren kuvvetlerini hırpalamak istememesidir. Tabiî bunda haklıdır. Zira; kendi filosunda vukua gelecek zayiatı telâfi mümkün değildir. Halbuki Rusların Baltıkta bir filosu vardır ve bu filo Uzak şarka gelmek için hazırlanmaktadır.

Onun maksadı kendisi toplu bir halde iken düşmanını parça parça yakalıyarak imha etmektir. Bu fikrin bilâhare Büyük harpte Alman deniz genelkurmayı tarafındanda düşünüldüğü malûmdur. Bilâhare yapılan tetkikattan anlaşılmıştır ki; bu bombardıman esnasında elektrik yanındaki beş tane on pusluk top ancak Japon gemileri bombardımana başladıktan birkaç dakika evvel faaliyete hazır bir hale getirilebilmiş ve Japon gemilerinde iyi isabetler temin etmiştir.

Japon filosunun bu bombardımanı gerek maddî ve gerekse tabiyevî bakımdan bir tesir yapmamış ise de manevî tesiri çok büyük olmuştur. Bu iki taraflı olmuş yani zaten bir akşam uğradıkları baskın yüzünden verdikleri zayiata ilaveten böyle bir bombardımana maruz kalmak Rusların maneviyatnını kırmış ve bilâkis Japonların maneviyatını çok arttırmıştır.

***

Bu Japon hareketi Rusları çok ikaz etmiştir. Bilhassa emir ve komuta makamlarında değişiklik yapılmasını intaç etmiş ve Amiral Makarof Port - Arthur filosu komutanlığına geçirilmiştir. Bu zat tümamiral rütbesinde olup ilim ve enerjisile Rus bahriyesinde temayüz etmişti.

Port - Arthur önünde bu hâdiseler cereyan etmekte iken Amiral Uriu komutasındaki gemiler de Çemolpo sularında faaliyet göstermekte idiler.

(Çemolpo muharebesi 9 - Şubat - 904)

Uriu komutasındaki Japon filosu ve nakliye gemileri 9 - Şubat - 904 sabahı saat altıda Filip adaları civarında demirlemişlerdi. Yalnız Şiyoda zırhlısı amiralin Çemolpoda demirli bulunan ecnebi harp gemilerine yazmış olduğu mektupları vermek ve cevaplarını almak üzere saat dokuza kadar Çemolpo limanında kalmıştı. Bu mektuplar münasebetile cereyan eden hâdiseleri : Ehemmiyetine binaen burada kısaca yazmak faidelidir:

8/9 şubat baskını ile Japonya ve Rusya arasında harp hali filen başlamıştı. Amiral Uriu mektuplarında harbin başladığını ve Rus gemilerinin civarda bulunması dolayısile, atılacak, mermilerle bitaraf gemilerin tehlikeye düşeceklerini ve buna meydan verilmemesi için hemen limanı terketmelerini bildirmekte idi. Yabancı harp gemilerinin en kıdemli komutanı İngilizlerin Talbot kruvazörünün komutanı idi. Bu zat Korenin bitaraflığına tecavüz edildiğinden bahsederek Japonların hareketini protesto etmiştir. Bu siyasî bakımdan bir gaf telâkki edilebilir. Zira;

malûm olduğu üzere Japonya ile İngiltere arasında bir anlaşma vardı ve buna nazaran İngiltere Japonyanın bu hareketine müsamaha etmekte idi. Eğer İngiliz komutanının bundan haberi olsa idi bu şekilde hareket etmezdi. Bu hâdise vatan suları dışında bulunan gemi komutanlarının bu gibi siyasî hâdiselerden haberdar edilmesi lâzımgeldiğine güzel bir misaldir.

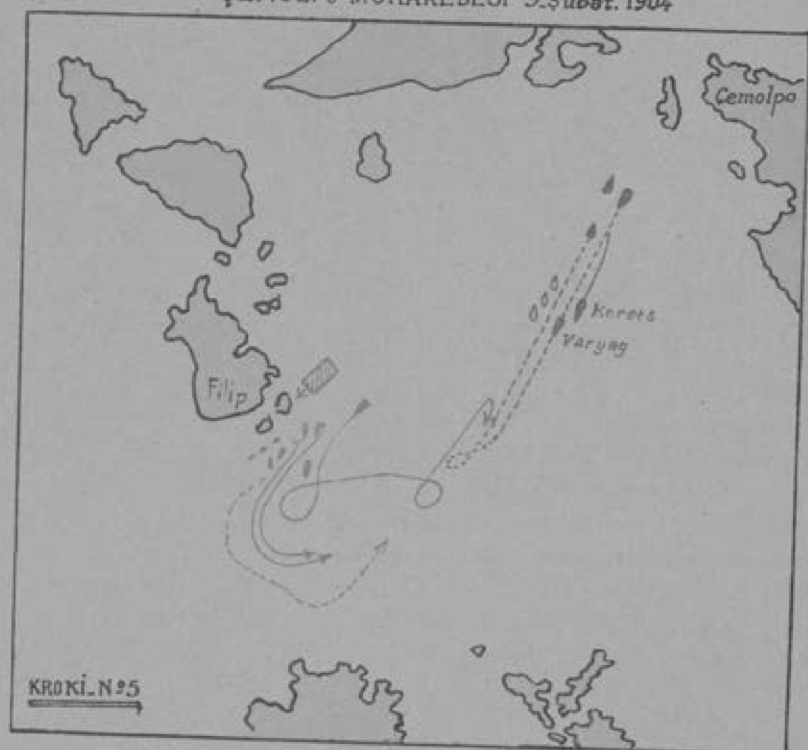
Maahaza Japon amirali buna ehemmiyet vermedi. Bundan başka Rus gemilerine de haber yollıyarak limandan dışarı çıkmadıkları takdirde batırılacaklarını bildirdi. Bu muharebeyi yapan Japon ve Rus gemilerinin evsafı şöyledir:

Geminin ismi	Tonu	Sürati	Silâhı
Naniva	3650	18 mil	XII — 4,7 pusluk
Asama	9750	22	IV — 8 „ XIV — 6 „
Şiyoda	2450	19	XII — 6 „
Nütaka	3360	20	X — 6 „
Takaşiho	3650	18	X — 6 „
Akaşi	2750	20	IV — 6 „
3 tane torpitobot			

Geminin ismi	Tonu	Sürati	Silâhı
Korertz	1270	23,5	I — 8 pusluk II — 6 „
Varyag	6500	23	XVI — 6 „

Japon gemilerinin her biri tam manasile muharebe kifayetine malik idi. Rus gemileri bilâkis fena bir halde idiler. Meselâ; Varyag kruvazörünün kazanları akmakta olduğundan ancak 14 mil yapabiliyordu. Buna rağmen her iki gemi muharebe etmek üzere dışarıya çıktılar.

Deniz sakindi. Hafif bir keşişleme esiyordu. Evvelâ Varyag demir kaldırdı. Bunu Koretz takip etti, fakat sürati daha fazla olduğu için öne geçti. 11,40 ta henüz derenin içinde bulunuyorlardı. Bunları gören Ja-

ÇEMOLPO MUHAREBESİ 9_Şubat. 1904
Çemolpo
Korets
Varyag
Filip
KROKİ_N°5

pon gemilerinden hattın sağ başındaki Asama, Şiyoda ve Naniva hareket etti. Rehberlik vazifesini en evvel demirini alan Asama yapmakta idi. Saat 11,50 de ilk salvo atıldı. Varyag kruvazörüne Asama ve Koretz kruvazörüne Şiyoda ateş ediyordu. Ruslar derhal mukabele ettiler. Mesafe 7:9000 yarda arasında idi. Japon gemileri takriben cenup rotasında idiler. Bu sebepten Ruslar (T) vaziyetine düşmüşlerdi. Muharebenin ilk onbeş dakikasında bilhassa Varyag ağır isabetler aldı. Toplarından yedi tanesi sakatlanmış birçok yangın çıkmış, pek çok asker yaralanıp ölmüştü. Buna mukabil Japon gemilerine hiçbir isabet temin edilmediği gibi Koretz de bir isabet almamıştı. Saat 12,05 te Koretz sancaktan geri döndü.

Asama ve Şiyoda, dahi ayni suretle hareket ederek Rusları takibe başladılar Varyagın vaziyeti fena idi. Dümen dinlemiyordu. Yaldolni adasına bindirmemek için tornistan etmeğe mecbur kaldı. Bu esnada saat takriben 12,15 olup o zamana kadar henüz hatta girmemiş olan diğer Japon gemileri de toplaşmışlardı. Esasen bu gemiler ilk önce Rusları önlemek için lodosa seyretmiş olduklarından muharebeye iştirak edememişlerdi. Varyag kruvazörünün komutanı Binbaşı Rudnef yaralananlar arasında idi. Fakat gemisini büyük bir maharetle idare etmiş ve Japonların çok şiddetli ve üstün atışlarına rağmen gemisini muvaffakıyetle Çemolpoya sokabilmiştir. Lâkin Yaldolini adasına bindirmemek için tornistan yaparken su kesimine vâki olan mühim bir isabetten dolayı gemiye fazla su girmiş ve bir kazan dairesi tamamen dolduğundan gemi fazlaca iskeleye yatmıştı. Asama bu kruvazörü limana kadar takip etmiştir. Varyag limana girdiği zaman tamamen bir harabe halinde idi. Bu muharebe esnasında mesafe 4500 metreye kadar düşmüştür. Koretz gambotu ise hemen hemen Varyag ile ayni zamanda geriye dünmüştü. Fakat sürati daha fazla olduğundan onu geçmiş ve hiçbir isabet almadan Çemolpoya girmiştir. Her iki Rus gemisi saat onüçe doğru limana demirlemiş bulunuyordu. Fakat Ruslar ikinci bir hücuma uğramaktan korktukları için hemen gemilerini batırdılar. Limana kapanan gemilerin tarihî ve mukadder âkibeti... Mürettebattan hayatta olanlar limandaki bitaraf gemilere kaçtılar.

Çemolpo muharebesi bu suretle nihayete erdi. Bu muharebede Japon gemileri hiçbir isabet almadıkları gibi insanca da zayiat vermediler. Varyag kruvazöründe 31 kişi öldü ve 200 kişi yaralandı. Koretz gambotuna hiçbir isabat olmamıştır. Varyag kruvezörü 425 tane 6 pusluk, 470 tane 12 librelik ve 210 adet 3 librelik mermi atmıştır. Koretz ise 49 tane 8 ve 6 pusluk mermi yakmıştır. Fakat hiçbir isabet temin etmemiş olmaları topçuluk talim ve terbiyesinin çok geri olduğunu gösterir. Japonlarda 28 tane 8 pusluk, 248 tane 6 ve 4,7 pusluk mermi atmışlardır. Bunlardan 3 tane 8 pusluk, 8 tane 6 ve 4,7 pusluk isabet ettiğine göre (Bu rakamlar gemi üzerinde bilâhare yapılan tetkikattan

elde olunmuştur) büyük toplarla yüzde onbuçuk ve küçük toplarla yüzde üç isabet temin edilmiştir.

Çemolpo muharebesi hakkında mütaleat:

Bu muharebe Rus sevk ve idare makamının bir ihmali neticesi olarak tam bir imha ile nihayet bulmuştur. Eğer bu muharebe açık denizde cereyan etse idi mutlak surette Rus gemilerinin imhasile nihayetlenecekti. Fakat bu batışın manevî tesiri daha başka olurdu. Ruslar bu âkıbeti gördükleri için gemilerini (Hele Koretz gambotu sapa sağlam iken) limanda batırmışlardır. Bu facia limanına kapanarak imha edilmiş olan birçok donanmaların uğradıkları âkıbet serisine bir tane daha ilâve etmiştir. Çemolpo muharebesi bir baskındır. Çünkü; buradaki Rus gemileri harbin başladığından haberdar değildiler. Eğer bunu vakti zamanile öğrenmiş olsalardı belki Port - Arthura iltica edebilirler ve Rus donanması da Varyag gibi kuvvetli bir kruvazörden mahrum kalmaz ve Rus deniz tarihine bir mağlûbiyet sahifesi daha ilâve edilmezdi. Esasen bu gemilerin âni olarak başlıyacak bir harpten haberdar olamıyacakları evvelce de arzettiğimiz gibi tecrübe ile sabitti. Buna meydan verilmemek sulh zamanında iyi surette işleyen bir kurmay heyeti tarafından temin olunabilirdi. Bu gemiler en geç olarak Japonların ültimatomu alındığı zaman Port - Arthura çekilmeli idiler. Bu hataya sevkulceyş lisanile (Yanlış olarak yapılmış bir kuvvet inkısamı) denir.

Japonlar bu gemileri harpten sonra yüzdürmüşler ve kendi filolarına ithal etmişlerdir. Herhangi bir sebeple batırılmasına karar verilen bir geminin hiç istifade edilemiyecek ve yüzdürülemiyecek şekilde batırılması çok mühimdir. Aksi takdirde hem düşman deniz kuvvetleri takviye edilmiş olur hem de bunun manevî tesiri fazladır. 914 - 918 harbinde Mecidiye torpile çarptığı zaman terkedilmesine karar verilmiş ve hattâ iyi bir surette batsın diye tarafımızdan torpillenmişti. Fakat gemi iyi bir şekilde tahrip edilemediği için Ruslar tarafından yüzdürülmüştür. (Vâkıa bugün Mecidiyeyi kuvvetlerimiz arasında görmekten zevk duymakdayız. Fakat harp uzayıp ta Ruslar gemiyi tamir etseydiler ve bir gün karşımıza Rus bandırasile çıksaydı duyacağımız ıstırap nekadar derin olurdu..)

Japonların bu baskını o zaman cari olan hukuk kaidelerine aykırı ise de kendileri daha kuvvetli olduklarından ve İngiltere gibi çok kuvvetli bir de müttefikleri bulunduğundan gerek Port - Arthur ve gerekse Çemolpo baskınları ancak takbih edilmekle kalmıştır. Filhakika on sene sonra İngilizlerin de bir bitaraf liman olan Juan Fernandez limanında Almanların Dresden kruvazörünü bastırdıklarını da gördük ve daha bunun gibi birçoklarını...

Çemolpo baskınının temin ettiği muvaffakıyet te Japonlar için pek mühimdir. Zira, daha harbin ilk günü büyük bir düşman kruvazörünü batırmışlardı. Fakat asıl muvaffakıyet birinci ordunun herhangi bir teh-

likeye uğramadan karaya çıkarılmış olmasıdır. Ordu kolaylıkla Seul üzerine yürümeğe geçti. Yani kara harekâtı bakımından mühim olan köprübaşı mevziini elde etmişti.

Muharebenin sevk ve idaresi bakımından Uriu iyi hareket etmiştir. Fakat güzel bir fırsat zuhûr ettiği halde Varyag kruvazörüne torpitolarını hücum ettirmemesi yanlıştır. Bundan başka mademki düşman ile bir muharebe yapması ihtimali vardı o halde filosunu harp nizamına daha evvel geçirmeli idi.

İlk harp harekâtı böylece Japonların lehine inkişaf etmiştir. Fakat Ruslar da yedikleri bu darbe ile kendilerine gelmekte gecikmediler. İlk iş olarak Amiral Makarof Port - Aarthur filosu komutanlığına getirilmiştir. Fakat bu zat ancak bir ay sonra, 8 - Mart - 904 te işe başlayabilmiştir. Bundan başka Port - Arthur baskınında hasara uğrıyan Retvizan gemisi yüzdürülememiş ise de diğerlerini havuzlamak kabil olmuştu. Liman methali, Retvizan mâni olmıyacak şekilde, serbest bir hale sokulmuştur.

Rus hafif kuvvetleri her gün uzak mesafelere kadar keşif ve karakol hizmetine başlamışlardı. Yenissei ismindeki Rus mayn gemisi 11 - Şubat-904 günü Talien körfezine mayn dökerken kendi maynlarından birisine çarparak battı. Ruslar bu hâdiseyi Japon muhriplerinin bir taarruzuna hamlederek Bayan kruvazörile dört muhribi buraya yolladılar. Bu kruvazör de mayına çarptı ise de batmadı. Lâkin bütün harp müddetince kullanılamıyacak bir hale geldi. Maahaza Ruslar bu hâdiseye rağmen Kuantung yarımadası etrafına birçok mayn sahaları yaptılar. Japonlar 13 : 14 - şubat gecesi Port-Arthura ikinci bir torpito hücumu yaptılarsa da havanın bozukluğundan dolayı muvaffak olamadılar.

***

Port - Arthur limanını bloklamak uğrunda yapılan mücadeleler

Japonların harp hedefi Kore yarımadasının elde edilmesi olduğuna göre birinci plânda tuttukları iş kara ordusunun sağ ve salim olarak Kore yarımadasının garp kıyılarına hattâ Mançuri sahillerine çıkartmaktı. İşte bunun içindir ki; Japon donanmasında Rus kuvvetlerile bir muharebeye tutuşmak için büyük bir heves ve hazırlık görmiyoruz. Fakat kendi arzuları hilâfına olarak böyle bir muharebeye mecbur kalırlarsa mağlûp olmamak için icap eden tedbirleri daima alırlardı.

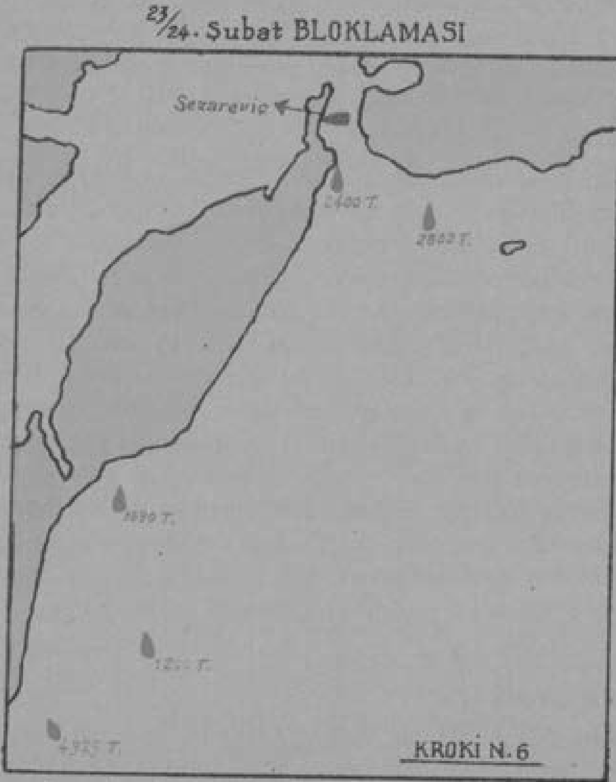
Donanma komutanı 14 - şubatta Koreye büyük miktarda asker geçirileceğinden ve bunların Çemolpoya çıkarılacaklarından haberdar edildi. Şu halde donanmanın bu nakliyatı temin ve setretmesi lâzımgeliyordu. Şimdiye kadar Rus filosunun göstermiş olduğu atalet ve Port-Arthurdan uzaklaşmamak hususundaki inadı, Amiral Togoyu bir bloklama

hareketi yapmağa sevketti. Eğer bu teşebbüs muvaffak olursa Port-Arthuru bombardıman edecekti. Esasen bu bloklama işi daha sulh zamanında derpiş edilmiş ve plânları hazırlanmıştı. Fakat ilk taarruzda yaralanan Retvizan gemisinin oturmuş olduğu yer bu işe mâni teşkil ediyordu. Blok gemisi olarak içerisi çakıl ve çimento dolu beş şilep seçildi. İki subay ve 14 kişiden mürekkep gönüllü personal bu gemileri batırmağa memur edildi.

Birinci bloklama teşebbüsü 23 / 24 - Şubat - 904 :

Blok gemilerini personalini kurtarmak için her gemiye bir torpitobot ayrılmıştı. Bundan başka bir filotillâ da rehberlik edecekti. Düşman tara-

23/24. Şubat BLOKLAMASI

fında bir keşmekeş husule getirmek için daha önce bir torpito hücumu da yapılacaktı. Filhakika beşinci muhrip tümeni tarafından 23 / 24 gecesi saat 01,50 de Port - Arthur dışındaki birkaç Rus torpitosu ile Retvizan zırhlısına bir hücum yapıldı. Fakat bir netice alınamadı.

Blok gemileri dokuzuncu ve ondördüncü tümenler refakatinde ve birinci, ikinci ve üçüncü muharebe filolarile takviye edilmiş oldukları halde Port - Arthura doğru ilerlediler. Bu muharebe gemilerinin verilmesin-

den maksat düşman tarafından bir mukabele vukuunda müdahale etmekti. Bu gemiler Port - Arthurdan 170 mil mesafedeki Şoda adası civarında bekliyecekti. Yani bunlar bir nevi uzak isnat kuvveti vazifesi göreceklerdi.

Blok gemileri refakatten ayrıldıktan sonra doğru Port - Arthura yol verdiler. Bu gemiler takriben 1500 kadem yüksekliğindeki Laostişan dağının gölgesinden istifade ederek saat 04,15 te Port - Arthur methaline yaklaştılar. Fakat biraz sonra Ruslar tarafından görüldüler. Pruva hattında seyreden bu blok gemilerine Ruslar ışıldak tutarak ateş açtılar. Blok gemilerinden birisi sığlığa oturdu. Diğeri doğru mevki tayin edemediğinden, kendi yerine geldiğini zannederek derin suda gemiyi batırdı. Üçüncü gemi sahile bindirdi. Dördüncü gemi liman methaline yaklaştı ise de yanlışlıkla karaya oturdu. Beşinci gemi de methal civarında ve fakat burasını kapatamıyacak surette battı. Blok gemileri mürettebatının çoğu dokuzuncu ve ondördüncü filotillâlar tarafından kurtarıldılar. Hava çok fırtınalı olduğundan ancak on kişi öldü.

Mütaleat :

Japonların bloklama teşebbüsü muvaffak olamamıştır. Bunun başlıca sebebi beşinci filotillâ tarafından daha evvelâ yapılmış olan torpito hücumudur. Çünkü; bloklama hareketi bir baskındır ve baskın şeklinde yapılırsa muvaffakıyet temin eder. Halbuki beşinci filotillâ tarafından yapılan hücum baskını kaldırmış ve bilâkis düşmanı ikaz etmiştir.

Bloklama hareketleri gemicilik bakımından olduğu kadar sevk ve idare bakımından da çok güç bir harekettir. Kuvvetli bir karakol ve tarassut hizmeti bu işi ekseriya imkânsız bir hale sokar. Sis, fırtına, tipi gibi tabiî mâniler blok gemilerinin görünmeden yaklaşmalarını temin ederse de kendilerine ayrılan yerleri bulmalarını güçleştirir. Bloklama işlerinde ekseriya tesadüf edilen hâdise gemilerin istenilen yere batırılmalarıdır. İspanya - Amerika harbinde Santiyago limanını Amerikalılar istedikleri gibi bloklıyamamışlardı. 914 - 918 harbin de İngilizler de Ostant ile Zeybrügeyi arzu ettikleri şekilde bloklıyamadılar.

***

Sonraki harekât :

25 - Şubat sabahı Bayan, Askolt, Novik kruvazörleri birkaç muhriple Port-Arthurdan çıktıkları zaman biraz ileride Amiral Dava komutasındaki kuvvetlerle karşılaştılar. Fakat Rus gemileri hemen geri dönerek mayn manialari gerisine çekildiler. Kruvazörler limana girmeğe teşebbüs ettilerse de bunda geç kaldılar. Muhriplerden ikisi Japonlar tarafından takip edilerek birisi ayni gün Güvercin limanında imha olundu diğeri de karaya düşerek parçalandı.

Amiral Togo bloklama işinin muvaffak olamadığını buna mukabil sabahleyin birkaç Rus kruvazörile torpitosunun denize çıktıklarını ha-

ber alınca hemen Port - Arathura yol verdi. Zaten evvelce kararlaştırılmış olan plâna göre Port - Arthuru bombardıman edecekti. Filhakika saat 11,30 uzak mesafeden liman dışında yatmakta olan gemilerle karaya oturmuş olan Retvizan zırhlısını bombardıman etti. Fakat sahil bataryalarının mukabelesi de şiddetli oldu. Çünkü; harbin ilânındanberi geçen zaman içinde Ruslar hattâ gemilerden çıkardıkları bazı toplarla bu bataryaları takviye etmişlerdi.

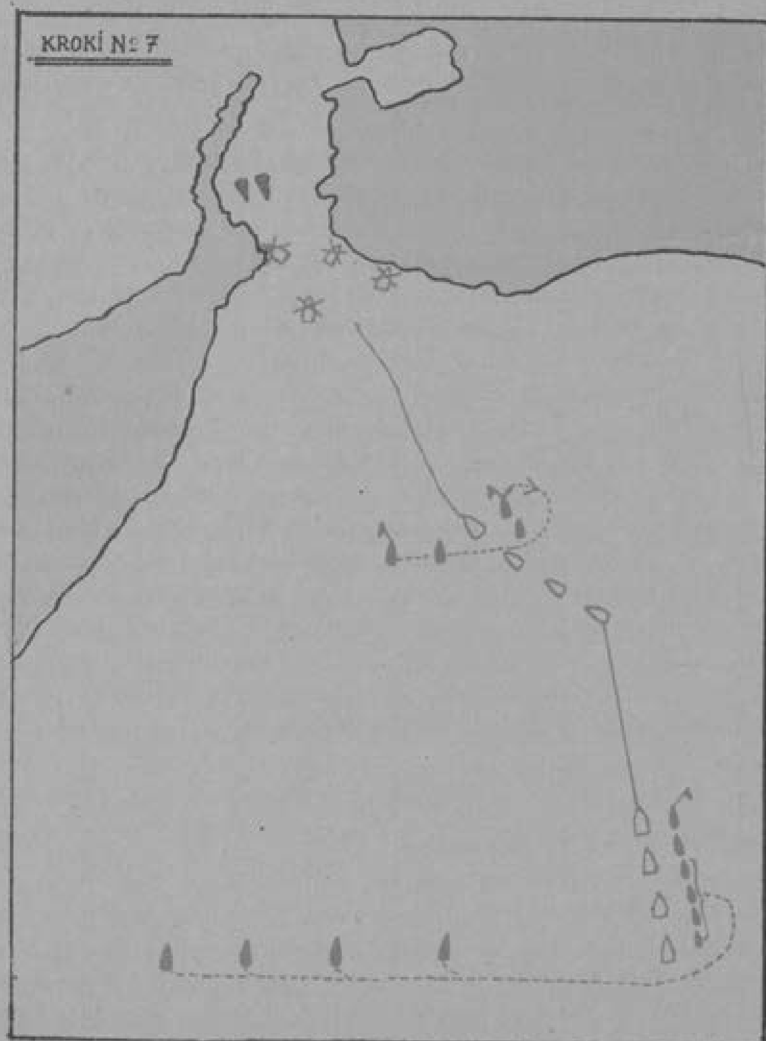
Bu bombardımandan liman içinde bazı tahribat oldu, üç kişi öldü. Bazı gemiler isabetler aldılar. Japon gemileri yarım saat sonra çekildiler. Bu bombardıman esnasında Rus gemilerinin hiçbir faaliyet göstermeyip liman içinde kalmış olmaları dikkate şayandır. Yalnız 25/26 gecesi liman dışındaki mayn sahasını daha genişlettiler. Togo Port - Arthuru bombardıman ederken onikinci Japon piyade fırkası Amiral Uriu komutasındaki filonun refakatinde Çemolpo limanına çıkarılmıştı. Demek oluyor ki; Port - Arthurun bloklanması ve ertesi gün bombardıman edilmesi bu nakliyatı setriçin yapılmış manevralardır. Şüphe yok ki; maksat tamamen temin edilmiştir. Fakat şurasını da gözönünde tutmak lâzımdır: Rus donanması tam bir atalet göstermek suretile Japonların işini kolaylaştırmıştır. Japonlar bu nakliyatı yapmak için deniz hakimiyetini temin etmeği bekliyemezlerdi. Bu gibi ahvalde yapılacak şey, nakliyatı setretmektir. Bu da nakliyat yapılan mıntaka ile düşman üsleri arasında ve büyük kuvvetlerle mevki almak suretile kabildir. Buna sevkulceyşte (Uzak himaye) denilir.

Şubat ayı sonuna doğru üçüncü filo lâğvedilerek bu gemiler birinci filoya ithal veya diğer vazifelere taksim olundular.

***

Amiral Makarof iş başında:

Rus bahriyesinin en güzide komutanlarından birisi olan Tümamiral Makarof 8 - Mart - 904 te Port-Arthura gelerek filonun komutanlığını aldı. Beraber getirmiş olduğu inşaiye mühendislerinin yardımile karaya oturmuş olan gemiler yüzdürüldü, yaralı gemiler tamir olundu. Liman dışında daimî bir karakol ve emniyet hizmeti kuruldu. İşte bu gemilerle Japon gemileri arasında zaman zaman ufak tefek çarpışmalar oldu. Bu musademeler ekseriya Rus bataryalarının gözü önünde cereyan ederdi. Bu harekâtta her defasında her iki tarafın hafif kuvvetlerinin gerisinde isnat kuvvetleri buluşurdu. Bu harekâta ekseriya Makarof bizzat komuta ederdi. Japonlar on martta Port - Arthuru tekrar bombardıman ettiler. Fakat cezir zamanına tesadüf ettirildiğinden Ruslar dışarıya çıkamadılar. Bundan sonra yapılan bir iki talimde bazı Rus gemileri biribirile çarpışarak yaralandılar. Amiral Makarof Japonların Port-Arthura sokulmalarını menet-

27/28 . Mart . 904 . te IX . Filotillâ himayesinde
yapılan bloklama

mek ve bilhassa methali bloklamalarına mâni olmak için iki gemi batırmak ve bunların arasına sal manialarıı kurmak suretile bazı tedbirler aldı. Hattâ bazı kruvazör ve gambotları methalde demirlemiş ve bordalarını denize vermişti. Maksadı Japon torpitolarının hücumlarını karşılamaktı.

Filhakika Makarofun iş başına gelmesi Japonları pek heyecana düşürmüştür. Onlar artık Rus filosunun nasıl bir hareket tarzı takip edeceğini bilmediklerinden Sarıdenizde üstünlüğü muhafaza edebilmek ve Rusların herhangi bir hareketine mâni olmak için Kamimura emrindeki kuvvetleri de onaltı mart tarihinde Sarıdenize çektiler. Binaenaleyh Rusların bidayette tasavvur ettikleri şekilde bir kuvvet inkısamı temin edilemedikten başka Japonlar pek doğru bir şekilde asıl harekât sahasına kuvvetlerini toplamışlardı. Bu keyfiyet Japon genelkurmayının çok güzel çalıştığını gösterir.

Rusların aldıkları tedbirlere rağmen Japonlar 21/22 mart gecesi sekiz torpito ile Port-Arthura bir hücum yaptılarsa da muvaffak olamadılar. Ertesi gün Togo bütün kuvvetlerile Port-Arthur önüne geldi. İki zırhlı limanı endirekt bir surette bombardıman ederken kruvazörler de liman ağzını gözlediler. Bir saat süren bu bombardıman esnasında her nekadar Ruslar dışarı çıkmadılarsa da gerek gemiler ve gerekse sahil bataryalarile müessir bir şekilde mukabele ettiler. Bu geçen müddet içinde Makarof filosunu dışarıya çıkarmak için hazırlamakla meşgul oldu. Filhakika Ruslar biraz sonra dışarı çıktılar. Oniki Japon zırhlısına mukabil Rusların altı gemisi bulunduğundan Makarof bataryaların menzili dışına çıkmadı.

Müteakıp günlerde Laotişhan yarımadasının cenubuna mayn döktüren Makarof sahile bazı yeni bataryalar yerleştirmek suretile yeni emniyet tedbirleri de aldı.

Amiral Makarofun ölümü :

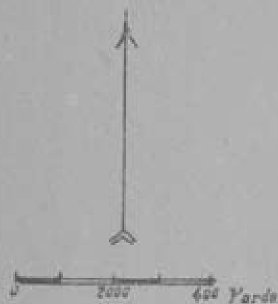
Rus filosu talim yapmak üzere 26 - martta Port-Arthurdan dışarı çıktı. Fakat iki gemi biribirile çarpışmış ve birisi ağırca yaralanmıştı. Ayni gece Japonlar dört ticaret gemisi ve dört muhrip tümenini Port-Arthurun bloklanmasına yolladılar. Ruslar pek uyanık bulunduklarından Japonlar pek muvaffak olamadılarsa da bu sefer gemiler methal civarında batırıldı veya karaya düştü. Togo yine uzak himaye yapmakta idi. Japon torpitoları düşmana tesadüf etmediler. Fakat blok gemileri liman methaline yaklaştıkları vakit Ruslar tarafından görülmüş ve çok şiddetli bir ateşe maruz kalmışlardı. Top seslerini işiten Rus muhriplerinden ikisi hemen limandan dışarıya çıkarak blok gemilerine hücum etmişler, bir tanesini batırmışlar daha ileride Japon torpitolarile karşılaşarak muharebe etmişlerdi. Bunlardan biri aldığı isabetler yüzünden karaya bindirmeğe mecbur olmuş ve sonra yüzdürülmüştür.

Ertesi sabah Makarof dışarı çıktı. Japonlar Rus filosunu gördüler ve çok endişeye düştüler. Çünkü; ayni gün Japonyadan Koreye asker taşınmakta idi. Kamimura Rusların bu nakliyata bir taarruz yapmalarına mâni olmak için Şantung burnu ile Kore arasındaki 120 mil genişliğindeki sahanın emniyetine memur edildi. Togo ise James Hall adaları civarında kaldı. Yine bu sıralarda Japonlar Port - Arthurun 70 mil şarkındaki Elyot adalarını bir üs haline koymakla meşguldüler. İşte Rus filosunun dışarı çıkmak ve birkaç gün denizde kalmak suretile göstermiş olduğu faaliyet Japon sevk ve idare makamında böyle bir heyecan doğurmuştu. Japonlar Port - Arthuru bloklamak için yaptıkları birçok teşebbüslerde muvaffak olamadıklarından artıkbir mayn maniası ile bu işi temin etmeğe karar verdiler. Fakat havalar çok fena gittiğinden bu mayn hareketi ancak 12 - nisan akşamı yapılabildi. Sekiz muhrip ve dört torpitobot refakatinde olarak Koryo Maru mayn gemisi geceleyin Port - Arthura sokuldular. Her nekadar Rus bataryaları bu gemileri gördülerse de kendi karakol gemileri zannederek ateş açmadılar. Bundan istifade eden Japonlar sahile yakin olarak ve Rus gemilerinin her zaman talim yaptıkları mıntakaya maynlarını döktüler. Avdet eden bu gemiler Rus karakol gemilerinden birisine tesadüfle hücum ederek batırdı. Atılan mermilerden birisi tüyuba sürülmüş olan torpitoya isabet ettiğinden iştial etmiş ve Rus muhribi o suretle batmıştır.

Makarof gece cereyan eden hâdiselerden haberdar edildiği vakit Japonların buralara mayn dökmüş olduklarından şüphelenerek bir tarama yapmağa karar verdi. Ayni zamanda gece hücuma uğrıyan ve henüz limana girmemiş olan muhriplerine yardım için derhal denize çıkmak istedi. Halbuki eğer maynların taranmasını beklerse çok geç kalacağından tarama işinden vazgeçti.

Bayan, Askolt, Diana, Novik kruvazörlerini dışarı çıkarttı. Bunlar Port - Arthurdan biraz uzaklaştıktan sonra Deva komutasındaki Şitose, Takasago, Kasagı, Asama, Tokiva ismindeki Japon gemilerile karşılaştılar. Bu üstün kuvvetler tarafından takip olunan Rus gemileri hemen Port - Arthura girdiler. Fakat batan Rus torpitosunun battığı yerin civarına kadar gidebilmişler ve bazı enkaza raslamışlardı. Bu sebepten bazı insanların kurtarılabileceğini Makarofa rapor ettiler. Bunun üzerine Makarof derhal denize çıkmağa karar verdi. Evvelki gemilere ilâveten kendi sancak gemisi Petropavlosk ile Poltavayı da beraber aldı. Vaziyet, sürati icap ettirdiğinden Makarof mayn tarama işini ihmal etmişti. Limandan çıkıldıktan biraz sonra saat dokuza doğru 8 - 9000 yarda mesafeden Japon gemilerile ateş teatisine başladılar. Amiral Deva muharebe etmekte olduğunu Togoya rapor etmekle beraber lodos istikametinde uzaklaşmağa ve bu suretle Rusları gece dökülen maynlar üzerine çekmeğe çalışıyordu. Ruslar Port - Arthurdan 15 mil kadar uzaklaşmışlarken birden-

13. Nisan. 1904 MUHAREBESİ

KROKİ №: 8

bire Togonun kuvvetleri de muharebe sahasında göründü. Hava puslu olduğundan bu Japon gemileri 8000 yardada meydana çıkıvermişlerdi. Böyle üstün kuvvetlerle karşılaşan Makarof geri çekilmeğe karar vererek döndü. Saat 12,10 Luten kayası civarında bulunan Retropavlosk zırhlısında şiddetli bir infilâk oldu. Gemi derhal iki kısma ayrıldı. Bunu birkaç patlama daha takip etti ve gemi iki dakika içinde kayboldu.

Geminin bu kadar çabuk batmasında gemide mevcut olan ve onsekiz mayına ait olan cepanenin iştial etmesi birinci derecede amil olmuştur. Amiral Makarof dahil olmak üzere 32 subay ve 600 er ölmüş 10 subay ile 120 er yetişen muhripler tarafından kurtarılmıştır. Bu hâdise üzerine filonun sevk ve idaresini ikinci Amiral Uthomski deruhde etmiştir. Hemen limana yol verildi. Filo Kaplan yarımadası hizasındayken Pobyada zırhlısında da bir infilâk oldu. Çok gariptir ki; bu hâdise Rus filosunda bir denizaltı hücumuna uğranıldığı hissini doğurmuş ve gemiler gelişi güzel bir surette deniz sathına ateş etmeğe başlamışlardır. Maahaza Popyada limana girmeğe muvaffak olmuştu. Bu suretle Rus filosu bir günde iki gemi daha zayi etmiştir. Bunlardan başka olarak malûm olduğu üzere Sezareviç, Retvizan zırhlıları da tamirde idi.

Mütaleat :

Rusların maruz kaldıkları bu zayiatta Makarofun hatası amildir. Filvaki Petropavlosk zırhlısı her nekadar Port-Arthurdan 1,5 mil kadar bir mesafede batmış ise de bu sırf bir tesadüf eseridir. Bu gemi pek âlâ Popyadanın mayına çarptığı noktada yani limana yakin olarak ta bu âkibete uğrayabilirdi. Binaenaleyh Makarof tarama işini ihmal etmenin cezasını çekmiştir. Bir vaziyet nekadar müstacel olursa olsun emniyet tedbirleri hiçbir zaman ihmal edilmemelidir. Hele böyle bir mayn tehlikesinden şüphe edilirse. Yardıma hiç gitmemekten ise geç gitmek daima tercih olunur. Makarofun bu kadar zayıf bir kuvvet ile dışarıya çıkması bir maksat ifade etmez. Çünkü; yalnız Deva emrindeki üçüncü filo dahi kendisinden daha kuvvetlidir. Togonun gelmesi daima düşünülmeli ve ona göre tedbir alınmalı idi. Halbuki alınacak bir tedbir de yoktu. Çünkü; zaten zırhlılarının bir kısmı tamirde idi. Bu itibarla mademki bir muharebe yapmıyacaktı, o halde denize açılmak lüzumsuz bir hareketti.

Rü'yetin dışarıda kapalı olması onu büsbütün ikaz etmeli idi. Denizde üstün kuvvetlerle karşılaşması muhtemel olan bir filo için en fena sürprizler sis perdelerinin arkasında saklıdır. 28 - Ağustos - 1914 teki Heligolant muharebesi malûm olduğu üzere Almanlara en acı bir ders vermişti.

Makarofun çıkışını mazur gösterecek bir tek nokta vardır. O da Rus personalinin maneviyatını yükseltmek ve onları düşmana karşı git-

meğe alıştırmaktır. Fakat düşman görülünce hemen geri dönmek ve bir muharebe vermekten içtinap etmek evvelki tesiri derhal ifna eder ve bilâkis personalin maneviyatını çok kırar. Bir harp gemisi muharebe zamanı denize çıkınca mutlak düşmanı üzerine atılmalıdır. Üstün dahi olsa bir düşmandan kaçmak personalin gözlerini daima arkaya çevirmeğe alıştırır ki; bu ruhî bir zebunluğun en tehlikeli bir başlangıcıdır. Bu itibarla Makarofun dışarıya çıkması tabiyevî bir fayda temin etmedikten başka hem bir zırhlının batmasını intaç etmiş hem de Rus filosunu bir defa daha Japonların önünden kaçmağa mecbur etmiştir.

Makarofun ölümü Rus bahriyesi için cidden elîm birşeydi. Bir Rus subayı onun ölümünden duyduğu teessürü şöyle ifade etmektedir.

(... Onun ölümü ile beraber filonun harp kifayetinin yükselmesi hakkında beslediğimiz bütün ümitler de öldü ...)

Rusların uğradıkları bu kayıp Togonun gözleri önünde cereyan ettiğinden o bir gece evvel döktürmüş olduğu maynların müessir olduğunu bizzat görmüştü. Fakat dikkate şayan olan nokta şurasıdır.

Rus gemileri mayına çarptıkları vakit husule gelen karışıklıktan istifade edilerek bir torpito hücumu yaptırmak veyahut yakın mesafeye sokularak bir topçu muharebesi yapmak teşebbüsünde bulunulmamıştır. Büyük gemilerle yapılacak böyle bir hareket belki kendisi için de tehlikeli olurdu. Fakat Rusların çok daha fazla zayiat vermeleri pek muhtemeldi. Bu hâdise kendisinin çok çekingen hareket etmesinden ileri gelmiş olsa gerektir ve bunda kısmen de haklıdır. Zira; bir akşam evvel dökülen maynların hududunu bilseydi belki daha cesurane hareket ederdi. Bu vak'adan çıkaracağımız ders şudur.

Bir mayn maniasının hudutları kat'î olarak malûm olmazsa veya zamanında kendi kuvvetlerimize bildirilmezse bu mania yalnız düşman için değil ve fakat ayni zamanda o maniayı döken için de bir tehlike teşkil eder. Bu keyfiyet taarruzî manialarm tesisinde çok itina gösterilmesi lâzımgeldiğini meydana çıkarır.

Makarof öldükten sonra onun yerine komutayı muvakkat bir zaman için bizzat Aleksiyef deruhde etti. kurmay başkanı olan Amiral Vitgeft ise ikinci amiralliği ifaya başladı. Her nekadar Japonlar 14 - nisanda tekrar Port - Arthur önüne geldilerse de Rus gemileri limana girmişlerdi. Bu vaziyetten istifade eden Japonlardan bazı gemiler limanı bombardıman ettiler ve fakat sahilden gördükleri mukabele üzerine geriye döndüler.

Japon kara kuvvetleri muvaffakıyetle Çemolpoya çıkarılmıştı. Şimdi Port - Arthurun 70 mil kadar şarkındaki Yentai körfezine büyük mikyasta bir çıkarma yapılması tasavvur olunuyordu. Çünkü; Kore yarımadasına çıkarılmış olan askerler yol bakımından çok fakir olan bu memleketin arazisinde, hiçbir mukabeleye maruz kalmadıkları halde, günde ancak beş on kilometre ilerliyebiliyorlardı. Yentai mıntakasına ikinci ordu çı-

karılacaktı. Bu mühim nakliyat için Port-Arthur filosundan gelebilecek herhangi bir taarruzu karşılıyacak tedbirler almak yine donanmanın vazifesi idi Togo bu maksatla bir setir tertibatı almakla beraber bundan evvelki muvaffakıyetsizliklerine rağmen Port-Arthuru yine bloklamağa karar verdi. Bu işe 13 şilep ayrıldı.

1 - Mayıs - 1904 gecesi Şoda adasından kalkan bu gemiler çok fena bir hava ile karşılaştılar. Birinci ve üçüncü zırhlı tümenlerile üç muhrip tümeni bu blok gemilerine refakat ettiği gibi hepsi birlikte 53 parça gemiyi buluyordu. Daha evvelden muhripler gönderilerek birçok keşifler yaptırılmıştı. 2 - mayıs gecesi blok gemileri refakatten ayrıldılar. Fakat çok sert bir fırtına estiğinden irtibat ve temas kaybedildi. Esasen hazırlanan projede hava bozarsa hareketin geciktirilmesi derpiş edilmiş olduğundan gemilerin dönmesi için işaretle emir verildi ise de bunu ancak beş gemi alabildi. Diğerleri yollarına devam etti. Japonların âdeti olduğu üzere bir muhrip tümeni önden gidiyordu. Böylece Ruslar alârma edildiklerinden çok şiddetli bir mukabelede bulundular. Esasen Makarof zamanında birçok mayn sahaları tesis edilmiş olduğundan Japonların bu teşebbüsü yine muvaffak olamadı. Gemilerden üç tanesi methalden hayli uzakta ve derin suda batmış diğer beş tanesi bir dereceye kadar limana yaklaşarak batmışlardı. Bu blok gemilerinin mürettebatı 158 kişi olduğu halde bunlardan ancak 63 tanesini Japonlar kurtarabildiler. 16 kişi Ruslara esir düşmüş ve diğerleri boğulmuştur. Keza refakatteki Japon muhriplerinden ikisi çok ağır bir surette yaralanmışlardı.

Bloklama işi en ağır işlerden birisidir. Büyük bir nefis fedakârlığı ve gemicilik ister. Şimdiye kadar yapılan bu nevi hareketlerde hemen daima gönüllü erat ve subay kullanılır. Japon personalinin bu husustaki arzularını göstermek bakımından çok enteresan olan şu satırları General Pertev Demirhanın (Japonların asıl kuvveti) isimli çok değerli eserinden şuraya geçirmeği faideli bulurum :

(... Asama zırhlısının komutanı olan Yaşiro kendi maiyetindeki deniz eratından ayrılan gönüllüleri etrafına toplıyarak her birine ebedî veda alâmeti olmak üzere birer kap içinde ayrı ayrı su içirdikten sonra onlara hitaben şu sözleri söylemiştir.

Ben şimdi sizi Port-Arthur limanını kapamak üzere gönderirken ve sizi bir daha göreceğimi binde bir ümit etmezken asıl kendi çocuklarımı gönderiyorum sanıyorum. Çünkü; benim yüz çocuğum olsaydı bu iş için hepsini birden gönderirdim; tek bir çocuğum olsaydı onu da yollardım. Bu işler esnasında sağ elinizi kaybederseniz sol elinizle çalışınız. Her iki elinizi kaybederseniz ayaklarınızla, onları da kaybederseniz başınızla çalışınız. Her halde size verilen işi mutlaka görmeğe uğraşınız. Ben sizi ölüme gönderiyorum. Sizin canınızı vermeğe hazır olduğunuzu bilirim. Fakat siz canınızı, harikulâde cesaret göstermekle bir

nam kazanacağım diye maksatsız yere tehlikeye atmayınız. Benim sizden beklediğim şey hayatınıza ehemmiyet vermiyerek üzerinize aldığınız işi başarmaktır. Eğer içinizden muvaffakıyetle dönen olursa tekrar görüşürüz. Şimdi artık canınızı ebediyete emanet ediniz ve sükûnetle güç işinizi başarmağa koşunuz...). Kahraman Japon çocukları gittiler. Bir kısmı vatan için ölmenin o büyük şerefile hayata gözlerini yumdular. Dönebilenlerin başları vatan vazifelerinden en gücünü başarmış olanların şeref hâlesile süslendi...

***

Bu bloklama teşebbüsünün muvaffak olduğunu zanneden Togo ertesi sabah yani 3 - Mayıs - 904 günü bloklama teşebbüsünün muvaffak olduğunu Tokyoya bildirdi. İşte ancak bundan sonradır ki; Koreye geçirilecek olan 70,000 kişilik ikinci Japon ordusunu hâmil olan 83 nakliye gemisi derhal James Hall adalarına girmek üzere Çinanpo limanından hareket ettiler. Buradan indirme limanına kadar diğer bir filo kendilerine refakat etti. Bu ordu bilâ arıza Yentai limanına indirildi. (Japonlar nisan nihayetine doğru karada yaptıkları harekât sayesinde Yalu nehrini geçmişlerdi. Bu geçiş esnasında bilhassa nehre giren küçük gemiler gûya bir köprübaşı mevzii tutmakla meşgul imişler gibi Rus kuvvetlerini kendilerile meşgul ederken ordu öbür taraftan geçti.

Bu sıralarda Elyot adaları Japonlar tarafından ileri üs olarak kullanılmakta idi. Amiral Togo mütebaki kuvvetlerile buraya çekilmiş, sahil ile ada arasında mayn manialarıı tesis etmek, yalancı maynlar dökmek, ağ ve seren manialarıı yapmak suretile bu üssün müdafaasını temin etmiş bulunuyordu. Bundan başka muntazam bir karakol hizmeti çalışmakta ve adanın tepesinde bir simafor istasiyonu iş görmekte idi. Hattâ tamirat yapmak için ufak bir atalye bile açılmış ve ada Tokyoya bir kablo ile bağlanmıştı.

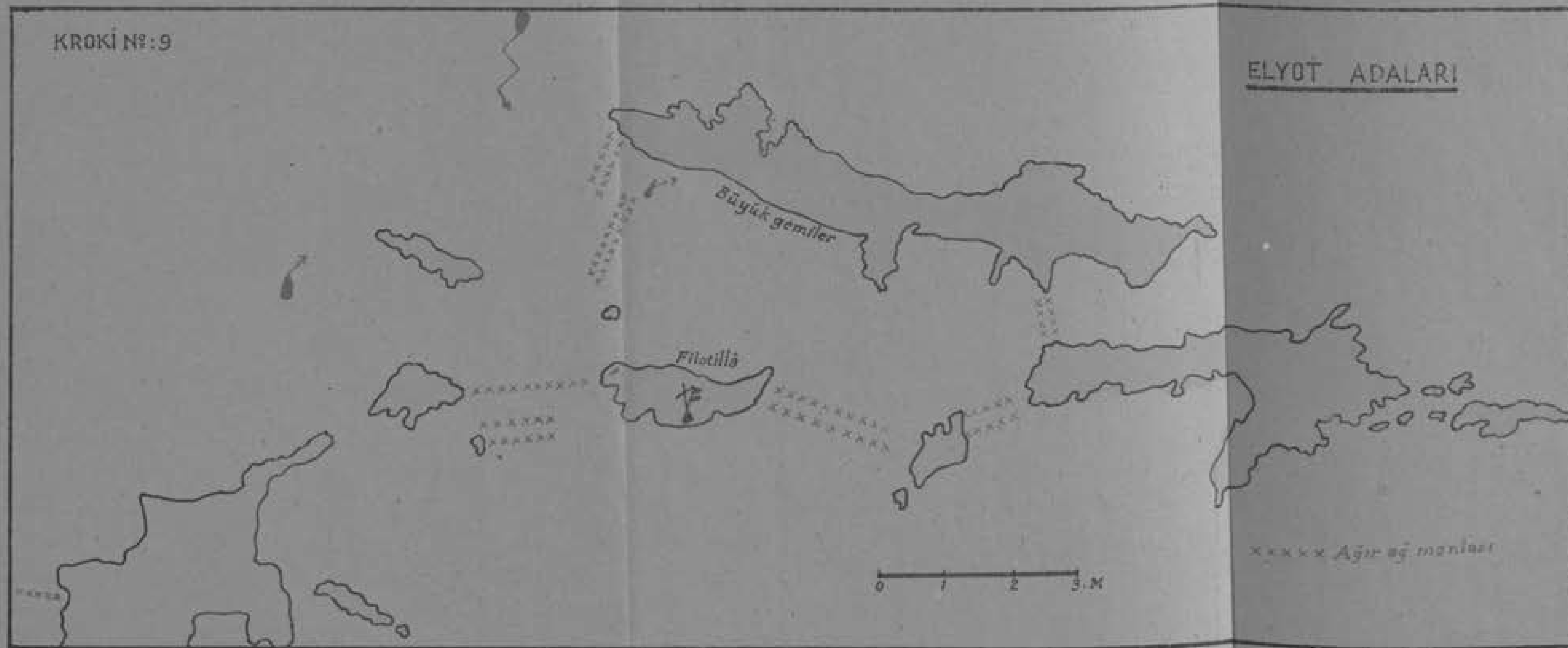
Fakat Togo bu adadan memnun değildi. 5 - mayısta karaya çıkardığı 1000 kişiden mürekkep bir deniz silâhendaz müfrezesile Yentai limanının garbını zaptederek Dalni istikametinde ilerlemeğe başlamıştı. Maksadı bu güzel limanı elde ederek emin bir üs temin etmekti.

İkinci ordu çıktıktan sonra 12 - mayısta Port - Arthur - Mukden yolu tamamen kesilmiş ve 14-mayısta Port - Arthurun hariçle irtibatı kalmamıştı.

***

Harbin başından 14 - Mayıs - 904 tarihine kadar Vlâdivostok filosu :

Vlâdivostok kuvvetlerine verilen vazife Japon münakale yollarına hücum ederek onları kuvvet inkısamına sürüklemekti. Ufak birkaç gemi

KROKİ №: 9
ELYOT ADALARI
Büyük gemiler
Filotillâ
0 1 2 3. M
××××× Ağır ağ maniası

hariç olmak üzere Vlâdivostok filosu 4 zırhlı kruvazör, 4 muhrip, 6 küçük torpitobottan mürekkep bulunuyordu. Bu kuvvetlerin komutanı Albay Reitzenstein idi.

Japonlar ise bu kuvvetlere karşı Amiral Kamimura filosu ayrılmıştı.

Rusların ilk hareketi 9 - Şubat - 904 teki faaliyetlerile başlar. Bu hareket bir tesadüf ve kısmen de Japonların hatası yüzünden muvaffakıyetle neticelenmiştir. Gensan mıntakasına çıkarma yapılıp yapılamıyacağını tetkik etmek üzere bir heyeti hâmil bulunan bir ticaret gemisi birkaç Japon torpitosunun himayesinde olarak Gensan limanına gönderilmişti. Avdet günü hava fırtınalı olduğundan torpitolar heyetin bulunduğu gemiye refakat edemediklerinden limanda kalmışlar ve bu sebepten bu gemi yalnız olarak hareket etmiştir. İşte bu gemi tesadüfen Yeso adası açıklarında Vlâdivostok kuvvetlerile karşılaştı. Batırıldı ve içindekilerden bir kısmı boğuldu bir kısmı esir düştü.

Vlâdivostok kuvvetleri 9/14 şubat arasında denizde kaldılar. Düşman tarafından hiçbir suretle taciz edilmediler ise de başka bir gemi de batıramadılar. Harbin ilânile Japonların dökmüş oldukları maynlar da bir zarar vermedi. Derhal Ruslar tarafından mevkileri tayin olunan bu manialardan Ruslar icap eden kanalları açmak suretile hattâ istifade bile ettiler. Düşman kıyılarına dökülen maynlar ekseriya döken tarafından kontrol altında bulundurulamıyacağından tevlit ettikleri zarar daima daha mahdut olur (Düşman bunların mevcudiyetini vakit ve zamanile keşfederse) ve düşman bunları kendi müdafaa sistemine ithal eder.

23 - 27 şubata kadar yine denizde kalan bu Vlâdivostok filosu Gensan hizalarına kadar indi ise de birşey bulamadı. Amiral Aleksiyef verdiği bir emir ile bu filonun harekâtını tahdit etti. Çünkü; bunlara kendi üslerinden bir günlük mesafeden daha uzaklara açılmamasını bildirmişti. Bu çok yanlış bir hareket olduğu gibi bu kuvvetler hakkında düşünülen ve kendisi tarafından tertip olunan harekât emrine tamamen aykırı idi.

İlk huruçta batırılan Japon gemisi Japonyada büyük bir heyecan doğurduğundan Kamimura 2 - martta Vlâdivostok önüne yine mayn döktürdü. Japon adalarının coğrafî vaziyetlerinin çok mükemmel olmasına rağmen Japon denizinde ve Vlâdivostok yakininde bir üsleri yoktu. En yakin üs 500 mil mesafedeki Kure limanı idi. Buraya dayanarak yakin ve uzak bir abluka yapmağa imkân yoktu. Kamimura 16 - nisanda tekrar denize açıldı. Beş zırhlı kruvazörle beş muhafazalı kruvazörden mürekkep olan kuvvetlerine 10 torpito ve bir mayn gemisi de refakat etmekte idi. Bu kuvvetler Gensan limanına geldiler. Mayn gemisile torpitolar burada bırakılarak diğerleri Vlâdivostok istikametinde hareket ettiler ise de hava sisli olduğundan geri döndüler. Halbuki Vlâdivostok

filosu Amiral Yessen komutasında olarak 23 - nisanda denize çıkmış ve Gensan istikametinde seyir yapmıştı. Keza 23 - nisanda Japon kuvvetleri de buradan hareket etmiş bulunuyordu. Hava sisli olduğundan her iki kuvvet biribirine tesadüf edememiş ve böylece Ruslar belki de imha olunmak tehlikesi atlatmışlardır. Çünkü; yalnız Rossia, Bogatir ve Gromboi kruvazörlerinden ibaret bulunuyorlardı. Bunlar Japon gemilerinin telsiz muhaberatını duymuş olmalarına rağmen Gensan istikametindeki seyirlerine devam ederek karşılaştıkları iki Japon gemisini batırdılar. 25/26 nisan gecesi evvelce Gensan limanında bırakılmış olan Kinşu - Maru mayn gemisine tesadüf ederek teslim olmasını teklif ettiler. Gemide bir miktar piyade askeri de bulunuyordu. Gemi teslim olmadığından batırıldı. Askerin bir kısmı boğuldu, diğer kısmı yüzerek veya sandallarla sahile çıktı. Bu geminin batmasında Japonların ihmali birinci derecede amil olmuştur. Evvelâ hava çok fena olduğundan torpitolar denize çıkamamışlardır. Bundan başka mademki bu sularda Ruslara tesadüf edilmesi muhtemeldir ona göre tertibat alınması lâzımgelirken gemi kendi başına bırakılmıştır.

Rus filosunun bu faaliyetinden Amiral Kamimura ancak Gensan limanına döndüğü zaman haberdar oldu.

Derhal yollarını kesmek üzere şimale doğru seyretti ise de bittabi yetişemedi. Bundan sonra haziranın ortasına kadar bu denizde esaslı bir hareket olmadı. 12 - Haziran - 904 te Tümamiral Bezorbazof komutasında olarak Rossia, Rurik ve Gromboi kruvazörleri tekrar denize çıktılar. 1 - haziranda Kore boğazına indiler. (Görülüyor ki; Amiral Aleksiyefin emrine riayet olunmamaktadır). Burada Japonların Çoşima kruvazörü karakol yapmakta idi. Rusları görünce hemen telsizle alârm işareti vererek kendisi de temasa geçti. Lâkin hava çok sisli olduğundan biraz sonra Rusları kaybetti. Bununla beraber arasıra top sesleri işitiyor fakat neden ileri geldiğini anlıyamıyordu. Hakikatte Ruslar birkaç Japon nakliye gemisini batırmakla meşgul idiler. Filhakika bu nakliyelerden birisinde (İdzumu Maru) ki askerlerden ancak 150 kişi kurtulmuş diğerleri gemi ile batmıştı. Keza Hitaşu Maru ismindeki bir diğer gemi 1000 asker ve mühim miktarda topla Port - Arthura gitmekte idi. Kaçmak istiyen bu gemi batırılmış, içindekilerin bir kısmı esir düşmemek için intihar etmiş diğer bir kısmı da sandallara atlıyarak uzaklaşmışlar ve birkaç gün sonra balıkçılar tarafından kurtarılmışlardı. Bu geminin batması çok fena olmuştur. Çünkü; askerden başka olarak içinde Port-Arthur muhasarasında kullanılmak üzere (18) adet büyük muhasara topu da vardı.

400 asker taşımakta olan Sadu Maru ismindeki bir gemi de biraz sonra yakalandı. Gemide birçok ta sivil insan bulunduğundan geminin terkedilmesi için kırk dakika mühlet verildi. Japon kuvvetlerinin bulun-

ması muhtemel olan bir mıntakada bu kadar uzun mühlet verilmesi dikkate şayandır. Gemi tahliye olunduktan sonra iki torpito atılmak suretile yaralandı, fakat batmadı.

Bu hâdiseler cereyan etmekte iken Kamimura beş kruvazör ve sekiz torpito ve muhriple Çoşima boğazında bulunuyordu. Çoşima kruvazörünün telsiz işaretini alır almaz hemen harekete geçmedi. Çünkü; Rusların bu kadar aşağıya ineceklerine ihtimal vermediğinden verilen rapora inanmamıştı. Bununla beraber emrindeki torpitolardan ikisini o istikamete yolladı. (Şimonozakinin 30 - 40 mil karayeline) Kendisi ancak Çoşima kruvazörü tarafından verilen ikinci emir üzerine demir kaldırarak saat 09.40 ta hareket etti. Fakat Ruslar yukarı döndüklerinden tabii onları yakalıyamadı. Ruslar kömür yükü ile Japonyaya gitmekte olan bir İngiliz gemisini yakalıyarak 20 - haziranda salimen limana döndüler.

Bu harekâtta Rusların talihi yardım etmişti. Fakat zaten bu kadar cesur ve faal olan bir komutandan talih hiçbir zaman uzak kalmaz. Ruslar mesailerinin semeresini topladılar. Kamimura ise eksik tedbirler almıştı. 80 - 90 mil genişliğinde olan bu sahayı bir tek gemi ile karakol etmesi yanlıştı. Kendisi çok uzakta idi. Hava sisli bulunuyordu. Kendisine verilen rapora inanmamıştı. Bu en büyük hatasıdır. Kendisine bir gemi ve memleketin sancak ve şerefi teslim edilmiş olan her komutanın her sözüne ve raporuna inanmalıdır. Bu o komutanın yanılmıyacağı demek değildir. Ancak, onun yanılması biraz mahrukat sarfını mucip olur. Fakat yanılmamış ise burada olduğu gibi mühemmel fırsatlar kaçırılır. Üst ve ast komutanlar arasında karşılıklı bir itimat muvaffakıyetin temel taşıdır. Bu olmayınca hiçbir muvaffakıyet temin edilemez. Kendisine itimat edilmiyen bir adam komuta mevkiine getirilmemelidir . . . .

Rusların bu cesurane hareketleri Japon efkârı umumiyesini fena halde sarstı. Batan gemiler belki o kadar mühim değildi. Bir harpte böyle zayiat verilmesi pek tabiidir. Fakat içinde top bulunan geminin batması çok mühimdir. Bunların hepsinden daha önemli olan taraf halkın bu gibi akınların kat'î surette menedilebilmesinin kabil olamadığını takdir edememesidir. Filhakika Japon halkı çok heyecanlanmış; hattâ Bahriye nezareti önüne giderek nümayişler yapmış ve bunun üzerine Bahriye nezareti şu beyannameyi neşre mecbur olmuştur.

(. . . Port - Arthur limanını bloklamak için birçok teşebbüşlere girişilmiş ve bunlarda kısmen muvaffak olunmuştur. Fakat Rusların sarfettikleri gayret neticesinde methalin günden güne temizlendiğini anlıyoruz. Bu itibarla Rus filosunun her an dışarı çıkması muhtemeldir. Amiral Kamimura emrindeki filo Port - Arthurdaki kuvvetlerin Vlâdivostok filosu ile birleşmemesi için icap eden emniyet tedbirlerini almıştır. Bu sebepten gerek Amiral Togo kuvvetlerinden gerekse Kamimura filosundan gemi alarak bunları münferiden seyreden ticaret gemilerinin yanına vermek kabil değildir . . .)

Vaziyet hakikaten böyle idi. Eldeki kuvvetlerin bir kısmını da konvoy hizmetine ayırmağa imkân yoktu. Rusların bu akını 28 - haziranda Gensan mıntakasına yaptıkları ikinci bir akınla adamakıllı tehditkâr bir mahiyet almağa başladı. 8 torpito ile Lena isimli müsellâh bir gemiden mürekkep olan Rus kuvvetleri Gensan önüne gelerek iki Japon gemisi batırdılar, fakat Rus torpitolarından birisi de battı. Rusların bu kadar zayıf bir kuvveti her türlü isnat kuvvetinden mahrum olarak buraya yollamaları doğru değildi. Zira; birkaç gün evvelki hareketten dolayı Japonların pek ihtiyatlı davranarak buralarda kuvvetli bir teşekkül bulundurmaları ve bu suretle bu Rus grupunu imha edebilmeleri pek varit olurdu.

Bundan sonra Ruslar 1 - temmuzda Kore boğazına kadar üç kruvazörle indiler. Fakat bu sefer Kamimura kuvvetlerile karşılaştılar. Hava kararmış olduğundan bir muharebe vukua gelmedi, Ruslar bundan istifade ederek hemen çekildiler. Her nekadar Kamimura torpitolarını bir hücum yaptırmak için ileriye sürdü ise de düşman bulunamadı. Japonlar da Kore boğazına çekildiler. Vlâdivostoka dönmekte olan Ruslar bir İngilz gemisi yakaladılar. Bu gemi Japonyadan demir yolu malzemesi götürmekte idi.

17 - temmuzda, bu sefer Amiral Yessen komutasında olarak üç kruvazör yine bir huruç hareketi yaptı. Bu gemiler Sugaro boğazından geçerek Tokyonun şimal kıyılarına kadar geldiler. 25 - temmuza kadar bu sularda dolaştıktan sonra ayni boğazdan geçerek 1 - ağustosta avdet ettiler. Bu cevelân esnasında 4 tane Japon ve 5 bitaraf ticaret gemisi yakalayıp bunlardan yedisini batırdılar. Bitaraf gemilerden birisi Japonyaya demiryolu malzemesi getirmekte olan bir İngiliz gemisi idi ki, batması, çok fena olmuştu.

Bu sıralarda Amiral Kamimura yine Kore boğazı civarında karakol yapmakta idi. Fakat kendisine verilen talimatta Rusların herhangi bir akını vuku bulursa onları şimal istikametinde takip etmesi değil bilâkis Sarıdenize geçerek Togo kuvvetlerine iltihak etmesi ve bu suretle, Port-Arthur filosu ile Vlâdivostok kuvvetleri birleşirlerse, Togonun daha kuvvetli bulunması bildirilmekte idi.

Bu talimatın ne dereceye kadar doğru olduğu pek çok münakaşa edilebilir. Eğer Vlâdivostok filosu Kore boğazından geçerek Port-Arthura gidebilirse yalnız Kamimura kuvvetleri onu karşılıyabilirdi. Eğer Kamimuradan kurtulurlarsa daha gerideki Togonun kucağına düşerlerdi. Fakat iki filonun hareketi tevhit edilirse, yani Togo Port - Arthur filosu ile muharebe ederken Kore boğazına Rus gemileri inerse bunlardan birkaç tanesi belki kurtulabilirdi. Eğer böyle olmayıp ta Vlâdivostok kuvvetleri Japon adalarının şark kıyılarını dolaşarak Sarıdenize girer ve Şantug burnuna yakin geçtikten sonra Port - Arthura yol verir ve bu

esnada Togo da Port - Arthur kuvvetlerile muharebe etmeğe mecbur tutulursa Kamimura vaziyete müdahale edinciye kadar Ruslar maksatlarına nail olurlar ve iki filo birleşirdi. O halde Togo ve Kamimura kuvvetleri için en müsait yer neresi idi?

Japon üslerine ve merkezî durumuna bakılırsa Çoşima boğazına yakin olan Kore limanlarından istifade etmek Japonlar için zarurî idi. Binaenaleyh buradan yapılacak nakliyatı korumak için bir kısım Japon kuvvetlerinin bu mıntakada bulunması lâzımdı. Bu kuvvetler bittabi Vlâdivostok filosuna hiç değilse muadil olmalıdır. Eğer kuvvetler Japon denizinde toplanacak olursa Japon nakliyatının Japonyanın cenubundan Çoşima boğazının garbından Kore yarımadasının garbındaki kıyılara yapılması icap ederdi. Bu çok uzak bir yoldu ve tabiî hiç te şayanı arzu değildi. Fakat Rusyaya yapılan harekât bakımından ve bu harekâtın istihdaf ettiği hedeflerle Part - Arthurun muhasarasına başlanmış olması itibarile Japon denizi Japonya için ölü bir deniz mahiyetini almıştı. Asıl kat'î netice Sarıdenizde alınacaktı. Binaenaleyh Japonlar muvakkat tedbirlerle Vlâdivostok filosunun taarruzlarını kısmen bertaraf ederek asıl kuvvetlerini Sarıdenizde toplamak mecburiyetinde idiler. Vâkıa Rus akınları Japonların ümit etmedikleri neticeler doğurmuştu. Bilhassa bitaraf ticaret bu akınlar yüzünden hayli sarsılmıştı. Fakat bunlar zarurî ve harbin icabından idiler. Eğer Japonlar Vlâdivostok filosuna karşı daha büyük bir kuvvet ayırarak orasını abluka etmiş olsalardı Sarıdenizde zayıf kalırlar ve bundan Port - Arthur filosu istifade ederek deniz hakimiyeti uğrunda mücadeleye girişebilirdi ki; bu Japonların hiç işine gelmezdi.

Binaenaleyh Japonlar kendi bakımlarından asıl harekât sahnesini doğru olarak seçtiler ve iyi bir sevkulceyş düşüncesile kuvvetlerinin büyük kısmını orada topladılar.

Vaziyet Ruslar bakımından mütalea edilirse başka türlüdür. Yani Rusların her iki filoyu birleştirmekte menfaatleri var mıdır? Asıl hareket sahnesi neresidir? Ruslar için de asıl harekât sahnesi hiç şüphesiz Sarıdenizdir. Çünkü; Rusyayı tehdit eden hareket bu denizin kıyılarında veya hemen yakininde cereyan etmektedir. Japon denizi zaten pek büyük bir ehemmiyeti haiz değildi. Fakat bu denizde bulundurulacak kuvvetlice bir filo Japonları pek âlâ tehdit edebilirdi ve belki de bir kısım kuvvetlerin oraya ayrılmasını intaç ederdi. Nitekim de böyle olmuştur. Ancak şu farkla ki; Japonlar hiçbir zaman Sarıdenizi Japon denizine feda etmemişlerdir.

Bundan başka Ruslar bu denizde daha ziyade ticaret harbi yapmışlardır. Bu da onların bu denizdeki kuvvetlerine ve durumlarına uygundu. Fakat bu akınların daha müsmir olması için Port - Arthur ve Vilâdivostok kuvvetlerinin ayni zamanda harekâta geçmeleri lâzımgelirdi. Ruslar bunu-

düşünmediler, düşündükleri zaman yapamadılar. Muharebeden daima kaçınıyorlardı. Halbuki bir muharebe vermek Japonlar için daha fena idi. Çünkü; Rus filosu böyle bir muharebede nekadar zarara uğrarsa Japonlar da hiç değilse yarısı kadar zarar görürlerdi. Buna mukabil Baltıktan gelecek olan filo ile Rusların vaziyeti düzeldiği halde Japonlar bilâkis fena bir vaziyete girerlerdi. Yani roller tamamile aksi idi. Ruslar bir muharebe aramalı, düşmanı hırpalamalı idiler. Japonlar ise muharebeden kaçınmalı, Baltık filosu gelmeden evvel Rus kuvvetlerini parça parça yakalıyarak imha etmeli ve ileride yalnız Baltık filosu ile çarpışmak vaziyetinde kalmalı idi.

Şu halde Vlâdivostok filosunun kullanılma şekli Japon denizindeki münakalâta taarruzdan ziyade Pasifik Okyanusundaki ticaret hatlarında dolaşarak Japonyanın bitaraf devletlerle olan ticaretine taarruz olmalı idi. Bu suretle Japon denizinde karşılaşmak ihtimalleri azalır ve bu kuvvetler Baltık filosu gelinceye kadar idamei hayat ederlerdi. Port - Arthur filosu ise ataletsizliğe gömülmemek şartı ile Japon filosunu yormalı, ona parça parça zayiat vermeli ve Baltık filosu gelirken denize açılarak onunla birleşmeğe çalışmalı ve bu suretle çok üstün bir kuvvet temerküzü temin edilmeli idi :

Hulâsa olarak diyebiliriz ki :

Bu tarihe kadar cereyan eden harekâtta Vlâdivostok filosunun mahdut hedefli olan akınları bile Japon efkârı umumiyesinde müessir olmuştur. Fakat daha enerjik bir sevk ve idare ve daha sık yapılacak hareketlerle bu tesir daha arttırılabilirdi. Amiral Kamimuranın Vlâdivostok kuvvetlerine karşı olan harekâtı pek enerjik değildi. Yani düşmanı mahvetmek, onunla ciddî bir muharebeye girişmek için arzu göstermemiş, Viladivostok limanını abluka etmek gibi cidden yorucu ve üzücü lâkin neticesi daha müessir olan bir sevk ve idare tatbik etmemiştir. Elindeki kuvvetlerle bu işi başarmak çok güçtü. Fakat komutanlık vasfı da en az kuvvetle en fazla iş yapabilmektedir. Halbuki o daima teennî ile hareket etmiş, mevcut kuvvetlerini hırpalamamak istemiş ve onları kat'î netice gününe saklamıştır. Bu sistem ile düşman elbet mağlûp edilemezdi. Fakat aldığı talimata uygun olan bu idi ve bu sebepten kendisini tenkit etmek pek te doğru olamaz...

***

Port - Arthur filosunun harekâtı:

Japon ordusunun Port - Arthur üzerine yürüdüğünü ve Mukden - Port-Arthur tren yolunun kesildiğini evvelce görmüştük. Valii umumî Aleksiyef 5 - mayısta Mukdene çekilmiş, donanmanın emir ve komutasını Amiral Vitgefte bırakmıştı. Her nekadar Makarofun yerine Amiral Sekirildof tayin edilmişse de henüz vazifesine başlıyamamıştı.

Amiral Vitgeft 6 - mayısta bir harp meclisi toplıyarak müteakıp harekâtın ne suretle yapılacağını tesbit etmişti. Bu mecliste varılan kararlar hulâsaten şunlardır:

Japonlar tarafından birçok mayn sahaları yapılmıştır. Elde kâfi derecede küçük gemi olmadığı için bunları temizlemek kabil değildir. Binaenaleyh dışarıya çıkmak mağlûbiyet ve imha ile neticelenir. Düşman münakalâtına ve asker sevkıyatına yalnız küçük gemilerle taarruz etmek te bunların imhasile neticelenir Binaenalyh Port - Arthurdan dışarıya çıkmamak daha muvafıktır.

Şu noktaya dikkat etmek lâzımdır ki; bu zat harbin başlamasından evvel Rus kuvvetlerinin imha edilmiyeceğine kâni bulunuyordu. O zaman kendisi bu filonun mes'uliyetini taşımamakta idi. Şimdi sırtına tarihî ve pek ağır bir mes'uliyet yüklenince bunun altından çıkmağa çalışıyordu. Bu ruh ve halette bulunan bir komutan tarihin hiçbir devrinde muvaffak olamamıştır. Vitgeft de böyle oldu. Bu karar verildiği zaman Port-Arthur muhasara edilmişti.

Bundan başka filodan bir kısım toplar sahile çıkarılarak şehrin müdafaasına tahsis edildiği gibi 600 kadar subay ve er de kara müdafaasına iştirak etmek üzere gemilerini terketmiş bulunuyordu. Amiral Vitgeft bilâhare bu harp hakkında yazdığı bir muhtarada (Bu gibi fevkalâde hallerde hiç memul etmediğim bir vazife için kâfi derecede hazırlanmamış) olduğunu söylemektedir. Bu kendisi tarafından yapılacak hataların ve gafletlerin en büyüğünü teşkil etmektedir.

Bütün atalet arzusuna rağmen Amiral Vitgeft Valii umumiden aldığı bir emir üzerine dışarı çıkmağa karar verdi. İşte bu 12 - mayıs tarihine kadar Rus deniz kuvvetlerinin zayiatı şöyledir:

a) Petropavlosk zırhılısı batmıştır.

b) Varyag
c) Bogatir
d) Üç tane torpitobot } batmıştır

e) Popyada
f) Sezareviç
g) Retvizan } muharebe edemiyecek kadar yaralı

Buna mukabil bir tek Japon gemisi batmamıştır. Amiral Vitgeft dışarı çıkmak için tamirdeki gemilerinin işlerinin bitmesini beklemek niyetinde idi. 15 - haziranda Port - Arthurdan çıkmağa muvaffak olan bir Rus torpitosu Valii umumî Aleksiyefe yazılmış olan bir mektubu Nivşuvang limanında (Liaotong körfezindedir) bulunan irtibat subayına teslim ederek 17 - haziranda cevabını getirdi. Bu cevapta filonun hemen dışarı çıkarak düşmana taaruz etmesi bildiriliyordu işte bu kat'î emir üzerine 23 - Haziran - 904 hurucu yapıldı. Bunu biraz ileride izah edeceğiz.....

Port - Arthur muhasarasından 23 - haziran hurucuna kadar Japon filosunun harekâtı :

Japonların 14 - mayıstan itibaren Port-Arthur muhasarasını kesebilmiş olduklarını evvelce yazmıştık. Bu tarihe kadar hiçbir Japon harp gemisi de batmamıştı. Halbuki ayni tarihte Ruslar bir hayli zayiat vermiş bulunuyorlardı.

12 - mayıstan itibaren cereyan eden bazı hâdiseler Japonların birkaç gemi kaybetmelerine mal olmuştu. Bunları kısaca hulâsa edersek :

a) Mayn tarayan bir torpito 12 - mayısta battı.

b) Ayni yerde bir küçük kruvazör 14 - mayısta battı.

c) Laotişo mevkiinin 15 mil açığında ve umumî ticaret yolu üzerinde 15 - mayıs günü Hatsuse kruvazörü battı. Bu gemi 14 - mayıstaki sisten istifade ederek Port - Arthurdan çıkmağa muvaffak olan Amur ismindeki mayn gemisinin döktüğü mayınlara çarpmıştır. Bu geminin komutanı Binbaşı Koçak idi ki; bilâhare Amiral olmuş ve 917 senesinde Karadeniz filosuna komuta etmiştir. Bu zat Port - Arthur önünde karakol yapan Japon gemilerinin daima ayni rota üzerinde seyrettiklerini müşahede etmiş ve bu yollar üzerine mayn dökülmesini Amiral Vitgefte teklif eylemiştir. Her nekadar Amiral bunu kabul etmek istememiş ise de Kolçakın mukavemeti karşısında kabul etmiştir.

Filhakika Japonların karakol sistemi yanlıştı. Herhangi bir mıntakada daimî bir faaliyette bulunmak zorunda kalan bir gemi daima başka başka rotalar ve başka başka süratlerle seyretmelidir.

d) Ayni sahaya düşen Yaşima sefinesi 15 - mayısta ağır surette yaralanmıştı ki; bilâhare batmıştır.

e) Port-Arthura gelmekte olan Deva filosundan Kasuga ve Yoşino zırhlıları 15 - mayısta biribirile çarpışarak ağır surette yaralandılar ve bunlardan Yoşino bilâhare battı.

f) Bir muavin gemi 15 - mayısta Elyot adaları civarında karaya oturdu. (İçinde yukarıda battığını söylediğimiz Hatsuse zırhlısındaki Amiral Naşiba bulunmakta idi).

g) Bir torpito 15 - mayısta Port-Arthur önünde mayına çarparak battı.

Bütün bu zayiat uzunca bir müddet saklanıldı ise de nihayet Ruslar tarafından duyuldu.

Togonun elindeki altı zırhlıdan böylece ikisi batınca mumaileyh artık pek ihtiyatlı harekete başladı. Bu kayıpların aksülâmeli pek büyük olmuştur. Çünkü; o zamana kadar Uzakşarka Baltıktan bir filo yollamak hususunda mütereddit bulunan Ruslar bunları öğrendikten sonra gönderecekleri kuvvetlerin hareketini tesri ettiler. Bundan başka Rus tor-

pitoları daha sık olarak dışarıya çıkıp birçok mayn manialarını yaptılar. Fakat Japonlar da ayni şekilde hareket ettiklerinden Port-Artur civarı maynlarla dolmuştu.

Amiral Togo Liaotong yarımadasının abluka edilmiş olduğunu 29-Mayısta ilân etti. Ayni gün Dalni limanı zaptolundu. Bu çok mühim birşeydi. Zira; burada hem bir havuz vardı ve hem de indirme işleri için pek elverişli ve lüzumlu tesisatı vardı.

Japonların Port-Arthur ile Liaotong yarımadasına karşı tatbik ettikleri abluka sistematik bir şekilde idi. Bu sebepten ve ayni zamanda Rus müdafaasının şiddetinden dolayı Port-Arthur ablukası uzamakta idi. Bilhassa Vlâdivostok filosu tarafından batırılan Hitaşi Maru vapurunda zayi olan obüslerin yokluğu Japonları pek müşkül bir duruma sokmuştu. Hattâ Japonlar Port-Arthur muhasarasının bu yüzden uzadığını bile iddia ederler.

23 - Haziran - 1904 çıkışı

Port-Arthur filosunun dışarı çıkışından maksat:

Amiral Vitgeft Valii umumî Aleksiyeften aldığı emir üzerine dışarı çıkmağa karar verdi. Maksadı şu idi:

Geceyi denizde geçirmek ve ertesi gün Elyot adalarındaki zayıf düşman kuvvetlerine ve oradaki tesisata taarruz etmek...

İcra tarzı: Rus amirali Japon kuvvetlerinin hangi gemilerden terekküp ettiğini lâyıkile bilmiyordu. Togo dahi ayni vaziyette idi. Ruslar evvelâ bir tarama yaptırdılar. Ve 23-haziran günü saat altıda çıkmağa başladılar. Bu filo şu gemilerden mürekkepti:

Sezareviç Retvizan Popyada Peresviyet Sivastopol Poltava	Zırhlılar (Bir bordaya: 15-XII pusluk 10-VIII " 6-VI " diğer tafsilât için lâhika № bakınız.
Diyana Pallada Askold Novik	Zırhlı kruvazörler (Bir bordaya: 2-VIII pusluk 18-VI pusluk diğer tefsilât için lâhika № bak.

Bunlardan başka olarak 2 gambot, 16 muhrip...

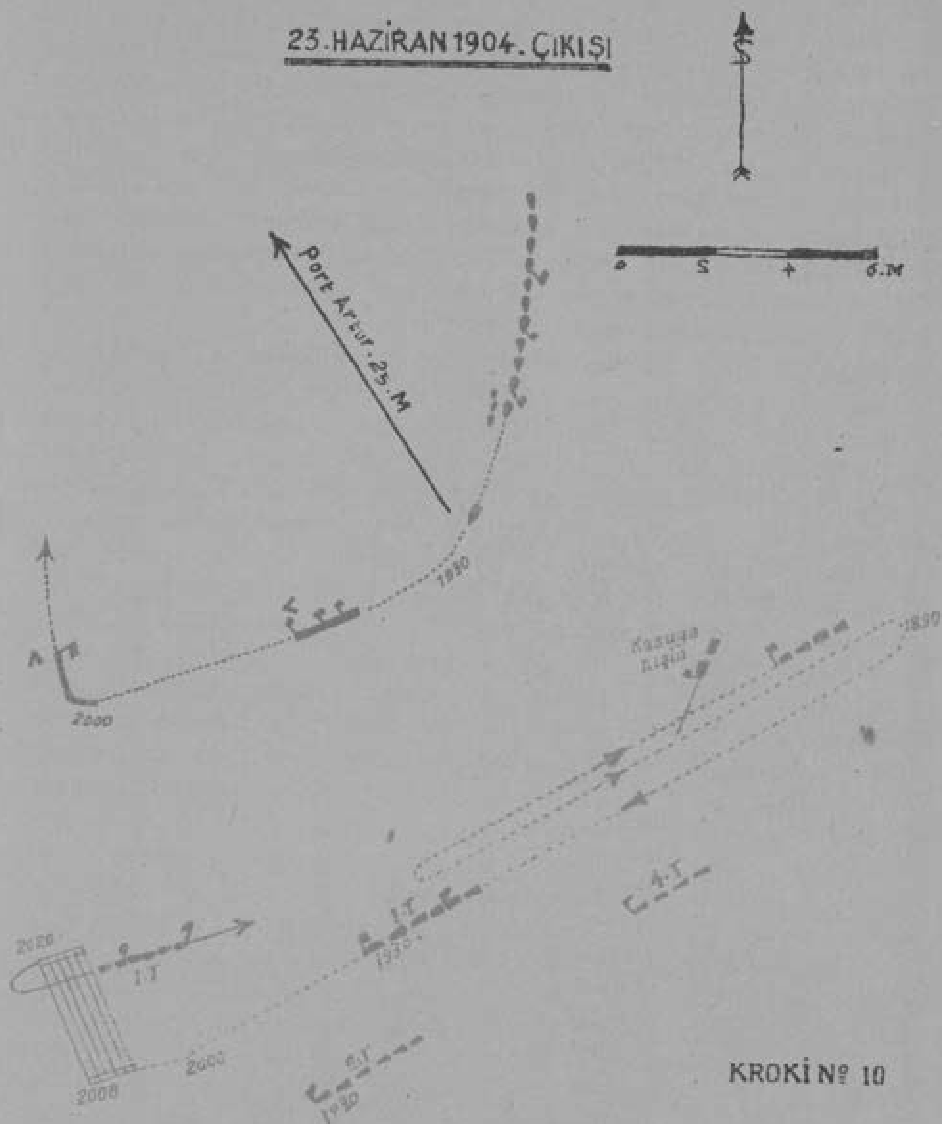
Görülüyor ki; evvelce yaralanmış olan gemiler tamir edilmişlerdir ki, Japonların bundan haberleri yoktu. Binaenaleyh bu gemilerin meydana çıkması onlar için tam bir baskın olmuştur. Port-Arthur önünde taras-

sutta bulunan Japon torpitoları Rusların çıkmakta olduğunu derhal Amiral Devaya rapor ettiler. Mumaileyh kendi filosu ile karakol istinadı olarak Ankavunter bankı civarında bulunmakta idi. Kendisinden 60 mil mesafedeki Elyot adalarında yatmakta olan Amiral Togoyu telsizle haberdar etti. Togo dahi hemen o istikamete seyre başladı. Bu ande Togonun filosunda 4 zırhlı, 10 kruvazör ve 15 muhrip ve 10 torpito vardı. Amiral Devanın telsizini alan ve başka yerlerde bulunan bütün kuvvetler kendiliğinden Port - Arthura doğru seyre başladılar. Bu suretle Japonlar tam bir konsantransyon yapmağa geçtiler.

Diğer taraftan Togo verdiği bir telsiz emrile Port - Arthur civarında bulunan bütün birliklerin, Rusların ilerlemesini geciktirecek tedbirlere teşebbüs etmelerini bildirmişti. Maksadı zaman kazanarak kendi kuvvetlerini ve bilhassa kendi filosunu tanzim etmekti. Bunun içindir ki; Japon muhripleri her türlü himayeden mahrum oldukları halde limandan çıkmakta olan Rusların üzerine atıldılar. Ruslar hemen mukabele ettiler ve Novik kruvazörünün müdahalesi karşısında Japonlar çekildiler.

Rus filosu ancak saat 15,30 dan itibaren mayndan âri olan sahaya gelebildi ki; bu mesafe Port - Arthurdan takriben 20 mil uzaktadır. Bu noktadan itibaren Rus filosu pruva hattına geçerek kıble - keşişleme rotasına seyre başladı. (Fakat filo 10 mil süratle seyrettiği gibi yüksek sürat için de stim kaldırmamıştı. Halbuki düşman ile karşılaşılmak muhtemel olan bir sahada gemilerin daima en yüksek yolla seyretmek üzere hazır bulunması lâzımdır. Bir geminin sürati arttıkça daha yüksek bir sürate geçmesi için geçecek zaman daha uzar. Bu keyfiyet bilhassa kömür yakan gemilerde böyledir. Ruslar Japonları gördükten ve hattâ onların hücumuna uğradıktan sonra stim kalıdrılması emrolundu. Bu yanlıştır. Nitekim birçok gemiler 14 mille seyredemediler ve bu yüzden başlangıçta Ruslar dağınık bir şekilde Port - Arthura doğru seyre başladılar).

Ruslar her taraftan kendi üzerlerine gelmekte olan Japon gemilerini görünce telâş ve hayrete düştüler. Bir müddet bu rotada seyrettikten sonra kendisinin daha zayıf olduğunu gören Amiral Vitgeft saat 19,30 da geri dönülmesi için emir verdi. Fakat sular çekilmeğe başlanmış olduğundan filo limana giremeyip dışarıya saat 21,00 de demirledi. Gemiler torpito şıpkalarını açtılar. Geceyi böylece dışarıda geçirmek tehlikeli idi. Zira; Japonların torpito hücumu yapmaları muhtemeldi. Halbuki hafif bataryalar evvelce şehrin müdafaasını takviye etmek için sahile çıkarılmıştı. Filhakika saat 21,38 de ilk Japon torpito hücumu başladı ve saatlerce sürdü. Buna 24 bot iştirak etti. Fakat hiçbir Rus gemisi isabet almadı. Yalnız ilk ande husule gelen karışıklıkta demir kaldırmış olan Sivastopol zırhlısı bir mayına çarptı ise de batmadı. Atış mesafesi umumiyetle 1000 yarda içinde ve pek nadiren 1500 - 2000 yarda olmuştur. Yani hücum kısa mesafeden yapılmıştır.

23. HAZİRAN 1904. ÇIKIŞI
Port Artur. 25. M
1930
2000
A
1930
2000
2020
1 T
1930
2008
2000
1 T
4 T
Kasuga
Nişin
1930

KROKİ № 10

Bir Rus gemisinden atılan bir torpito ile bir Japon muhribi yaralandı. Bundan başka iki muhrip te top ateşile yaralandı. Atılan torpitolardan on tanesi sahile vurmuş ise de patlamamıştır.

Mütaleat: Rus filosunun bu çıkış hareketi Japonlar için bir sürpriz olmuştur. Çünkü; Amiral Togo gerek liman civarında batırmış olduğu blok gemilerile ve gerekse yaptırdığı mayn manialarile Rus filosunun çıkmasının kabil olmadığını zannediyordu. Hele evvelce yaralanmış olan gemilerin harbe hazır olacaklarını hiç ummuyordu. Halbuki Port-Arthur muhasara edilmiş olduğundan Ruslar hakkında istihbarat elde etmek daha kolay gibi gözükür. Hakikatte harpte daima böyle olacaktır, yani düşman hakkında daima geç ve yanlış haber alınacaktır. Yalnız hava keşfinin bugün eski devirlere nazaran büyük bir fayda temin ettiğini bir defa daha zikredelim.

Abluka edilen bir liman çok sıkı bir şekilde abluka edilemez ise düşman buradan daima çıkar. Çünkü; abluka eden taraf birçok teknik mecburiyetler dolayısile hareket serbestisini ya tamamen veya kısmen kaybetmiştir. Halbuki abluka edilen taraf çıkış zamanını kendisi için en müsait olan bir vakte tesadüf ettirmekte serbettir. Bu keyfiyet her devirde böyle olmuştur. (Hollanda filosunun hemen her zaman limanlarından çıkarak, hem de büyük konvoylar halinde, denize açıldıkları, İngilizlerin birçok defalar Fransız filolarının Brest veya Tulondan çıkmalarına mâni olamadıklarını, 1914-1918 harbinde birçok Alman muavin kruvazörlerini Atlantiğe çıkabildiklerini, hattâ içinde yaşadığımız harpte Brest limanına çekilmiş olan Alman zırhlılarının hem de kanal üzerinden ana vatanlarına döndüklerini hatırlıyalım.) Bununla beraber bugün hava silâhının tekâmülü abluka edilen taraf kadar abluka edeni de müşkülâta soktuğunu unutmamak lâzımdır. Zira; tayyarelerle bir limanı müşahede altında bulundurmak kolaydır. Fakat abluka edilen taraf ta tayyareleri vasıtasile abluka edenin deniz kuvvetlerini uzakta tutmak imkânına maliktir. Bu keyfiyet ise abluka eden tarafı çok müşkül bir duruma sokar. (Misal : Alman gemilerinin Brestden çıkabilmeleri)

Togonun Rus gemilerinin harekâtını geciktirmek için emir vermesi dikkate şayan bir şeydir. Zira; eğer maksadı düşmanla ciddî bir muharebeye girişmek ise onları mümkün olduğu kadar açık denize çekmesi yani Port-Arthurdan uzaklaşmalarını temin etmesi lâzımgelirdi. Ancak Ruslar açık ve serbest bir sahaya çıktıktan sonra Japonlar bütün kuvvetlerile onların üzerine yüklenebilirlerdi. Eğer Togo, daha çok uzakta bulunan Kamimura kuvvetlerinin de kendisine mülâki olmasını ümit etmiş ise bu kabil değildi. Çünkü; Kamimura Kore boğazının hayli şimalinde idi ve tam vaktinde Togo ile birleşemezlerdi. Yalnız Togo onları Kore boğazına celbederek ikinci bir muharebe imkânı hazırlıyabilirdi. Bundan başka bir filo maynla kirletilmiş bir mıntakada manevra ser-

bestisini çok kaybedeceğinden o filoya bu mıntaka içinde bir taarruza teşebbüs etmek daima daha faydalıdır. Şu halde Togo derhal Deva kuvvetlerini Port - Arthura yollamalı ve civardaki diğer kuvvetlerle Ruslara uzak veya yakin mesafeden (Vaziyet neye müsaitse) ve fakat hemen hücum etmeli idi.

Maamafih Togo için bir muharebe o kadar arzu edilir birşey olmamalı idi. Zira; böyle bir muharebede Ruslar hırpalansa dahi kendisi de hırpalanacak ve binaenaleyh Baltıktan Rus kuvvetlerinin gelmesi halin - de Japon donanması fena bir vaziyete düşecekti. Ruslar için vaziyet tamamile aksine idi. Onlar bir defa sağlam bir surette (Veya en az zayiatla) açık denize çıktıktan sonra Japonlarla muharebeyi aramalı idiler. Japon filosunun maruz kalacağı her zayiat Baltıktan gelecek takviye filosu için lehte bir puvan teşkil eder. Bahusus Amiral Vitgeft şahsen Japonların Rus filosunu imha edemiyeceğine kani idi ve bunu harpten evvel de kara makamlarına bildirmişti.

Japon kuvvetlerini hırpalıyabilmek imkânını vermiş olması bakımından işbu 23 - haziran çıkışı Ruslar için bir fırsattı. Fakat onlar Amiral Vitgeftin korkak ve çekingen sevk ve idaresinden dolayı bundan istifade edemediler.

Togonun Rus gemilerinin çıkmasının geciktirilmesi hakkında verdiği emirden onun maksadının Rus filosunu açık denize yani cenubu şarkiye doğru çekerek bir muharebeye tutuşmak olduğu manası belki çıkarılabilir. Fakat bilâhare bunu temin edecek bir surette hareket etmemiş olması insanı bu hususta tereddüde sevketmektedir. Yaptırdığı torpito hücumları (Ki; mumaileyh yalnız bununla iktifa etmiştir) müsmir olamamıştır. Ruslar her nekadar bir kısım çabuk ateşli toplarından mahrum idilerse de, böyle bir hücumu beklediklerinden çok mükemmel bir mukabelede bulundular. Hücum enerjik bir surette yapılmış ve fakat teknik kaidelere riayet edilmemiş olduğundan muvaffak olamamıştır. Bundan evvelki hücumlarda da ayni hataların işlenilmiş olduğunu hatırlarız. Bugün olduğu gibi o devirde de torbito bir fırsat yani baskın silâhıdır. En yakin mesafeye sokulmak, en fazla miktarda torpito atmak ve hücumları en kısa zamanda inkişaf ettirmek bu silâhın kullanılmasının icap ettirdigi hususiyetlerdir. Yoksa saatlerle devam eden bir hücum muvaffak olamaz ve nitekim de muvaffak olamamıştır. Fakat eğer gündüzkü temasta Amiral Togo bir muharebe temin etmiş ve bu suretle birkaç Rus gemisini yaralıyabilmiş olsa idi, geri sarkacak olan veya müdafaa kabiliyetleri azalacak olan bu gemilere karşı müspet neticeler kazanılması kabil ve çok kolay olurdu ve torpitolar da bilhassa o zaman bu maksatlar için en elverişli bir taarruz silâhını teşkil etmekte idi.

Hulâsa, 23 - haziran karşılaşması iki taraf için de bir fayda temin etmedi, çünkü; iki tara fta ne yapmak istediğini iyi bir şekilde tesbit etmemişti . . . .

Sonraki harekât :

Ruslar 24 - haziranda limana girerek Sivastopolun tamirine başladılar. Liman ağzında bir seren maniasının mevcudiyetine rağmen Japonlar birkaç torpito hücumuna teşebbüs ettiler. Bazı fırsatlardan istifade eden Rus gemileri dışarıya çıkarak şehrin şark mıntakasında harekât yapan üçüncü Japon ordusunu taciz ettiler. Port - Arthurun dışarı ile irtibatı kesilmişti. Her nekadar gemilerle kara ordusunda telsiz varsa da Mançurideki Rus birliklerinde telsiz bulunmadığından yazı ile muhabereyi temin etmek zarurî oluyordu. Bunu temin için bir Rus torpitosu 29 - haziranda dışarı çıkarak Nivşivang limanına gitti ve Amiral Aleksiyeften talimat aldı. Bunda gemilerin mahrukatlarını tamamlıyarak daima harekete hazır bulunmaları ve Port - Arthurda kalmakta emniyet görülmediği zaman (Muharebe etmeksizin) Vlâdivostoka girmeleri bildiriliyordu. Amiral Vitgeftin başkanlığında toplanan bir harp meclisi 23 - haziran çıkışından alınan derse dayanarak muharebe etmeden Vlâdivostoka gitmenin imkânsızlığına karar verdi ve son dakikaya kadar Port - Arthurda kalmak noktasında mutabık kaldı. Filhakika eğer Rus filosu Vlâdivostoka gidebilse idi Japonların vaziyeti pek fena olurdu. Zira; Japon denizinde esaslı bir üsleri bulunmadığından Rus donanmasını tarassut ve abluka etmek hemen hemen imkânsız bir hale girerdi. Diğer taraftan Baltık filosu da gelirse üstünlük tamamen Ruslara geçer ve Japon kuvvetleri bu iki filo arasında (Japon filosu Vlâdivostoku abluka ile meşgul olurken Baltıktan gelen kuvvetler Port - Arthura girebilir farzedildiğine göre bu mütalea caridir) sıkışıp kalırdı. Yahut ta büyük mikyasta kuvvet inkısamları yapmağa ve bu suretle her iki harekât sahasında da zayıflamağa mecbur olurdu ki; böyle bir durum bu iki parçanın ezilmesile nihayet bulabilirdi. O halde Japon donanmasının esas vazifesi buna mâni olmaktı.

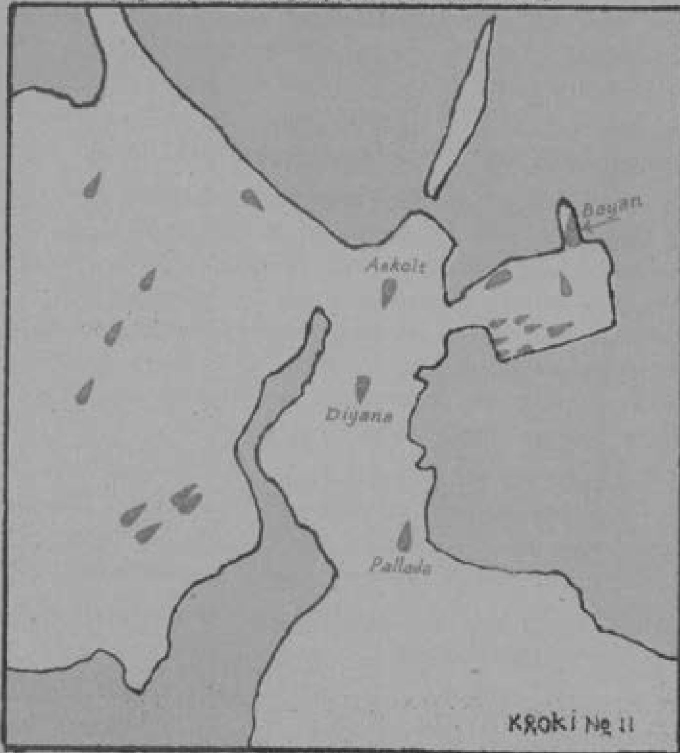
Bu itibarla Togo hem kendisini zayıf düşürmemek hem de uhdesine tereddüp eden vazifeleri başarmak için çok ihtiyatlı hareket etmek zorunda idi ve filhakika buna göre hareket ediyordu. Yani bütün muharebe kudretini Baltıktan gelecek olan takviye kuvvetlerine karşı saklıyordu. Şu halde Rus filosunun başında enerjik ve muharebeyi arayan bir amiral bulunsa idi Japonlar muharebeye mecbur bırakılırdı.

Amiral Aleksiyef tarafından verilen emir vaziyete uygun değildi. Binaenaleyh mes'uliyetten kurtulmak için bu emri gönderdiğine hükmetmek yanlış olmaz. Verilecek emir tamamen aksi mahiyette olmalı idi. Yani (Port - Arthur filosu dışarıya çıkarak düşman ile muharebe edecektir. İmkân bulursa Vlâdivostoka, bu mümkün olmazsa Port - Arthura avdet edecektir) şeklinde olmalı idi. Rusların menfaati bunu âmirdi ve bu emrin icrası kabil olurdu.

26 - hazirandan itibaren Port - Arthura kara cephesinden yapılmakta olan Japon tazyiki azamî dereceye vardı. Düşman ordusu Port - Arthurun ileri varoşlarını zaptetmeğe başlamışlardı. Her iki tarafın deniz kuvvetleri bu muharebelere imkân nisbetinde iştirak ediyordu. Yani Ruslar müstahkem mevkie subay, er ve top vermek suretile Japon bahriyesi ise bilfiil bombardıman yapmak suretile yardımda bulunuyorlardı.

Amiral Aleksiyef 28 - temmuzda diğer bir emir yollıyarak filonun limandan dışarı çıkmasını ve fakat fazla zayiata meydan verilmemesini bildirdi. Esasen Rus gemileri zaman zaman kara cephesine yardım için Port - Arthurdan dışarı çıkmakta ve Japonlarla ufak mikyasta musademeler vukua gelmekte idi. Bu meyanda Rusların iki torpitosu batmış, Japonların Şiyoda kruvazörü Take körfezinde mayına çarpmak suretile 27 - temmuzda yaralanarak Dalni limanına çekilmişti. 28 - temmuzda Rusların Bayan kruvazörü bir mayına çarptı ise de batmadı.

7.9 AĞUSTOS 904.te PORT-ARTHOR

Japon kıt'aları 7 - ağustosta Port - Arthur kalelerinin altı kilometre mesafesine kadar sokulmuş bulunuyordu. Uzun menzilli kara toplarile Port - Arthurun dövülmesi onlar için artık kabil olmuştu. 8 - ağustosta sabit balonlarla yapılan tarassudata dayanılarak liman bombardıman

edilmiş ve sancak gemisi olan Sezareviç birkaç isabet almıştı. Bir subay ölmüş, Amiral Vitgeft ile birçok er yaralanmıştı. 9 - ağustosta tekrar edilen bombardıman esnasında Retvizan yedi isabet almış ve gemiye 400 ton su girmişti. Komutan yaralanmış ve üç beş kişi ölmüştü. Fakat yara ehemmiyetli değildi. Nitekim bu gemi 10 - ağustos muharebesine iştirak etmiş ve 14 mil ile seyretmiştir.

Amiral Aleksiyef tarafından vâki olan birçok ısrarlara rağmen Vitgeft dışarı çıkmak istemediğinden nihayet Çar müdahaleye mecbur olmuş ve dışarıya çıkılmasını emretmiştir. Bunun üzerine filo 9 - ağustosta bütün hazırlığını tamamladı.

10 - Ağustos - 904 muharebesi

Amiral Vitgeft Port - Arthurdaki çok fena şartlara rağmen her halde orasını terketmek niyetinde değildi. Bunu Çara yazdığı şu mektupdan anlıyoruz : (... Zatı haşmetpenahilerinden aldığım emir üzerine Vlâdivostoka gitmek üzere 10 - ağustosta Port - Arthurdan çıkacağım. Ben ve maiyetimdeki bütün subaylar böyle bir harekete şahsan taraftar bulunmadığımızdan bunu arzederim. Zira; böyle bir çıkış teşebbüsünün müspet bir neticeye varacağına kani değiliz. Tensip buyurulursa Port - Arthurda kalarak buranın müdafaasını deruhde etmeyi daha faydalı bulurum).

Görülüyor ki; Vitgeft daha işe başlamadan bunu kaybedeceğine emindir. Kendisinde muharebe etmek azmi ve kazanmak emeli yoktur. Bilâkis idam sehpasına giden bir insanın tevekkülü vardır. Bu kadar zebun bir ruhla hareket ederek muvaffak olmuş bir komutan yoktur. Zafer nekadar şerefli ise cesaretle çarpışarak ve vazifeyi başarmak için sonuna kadar uğraşarak mağlûp olmak ve ölmek te o kadar şereflidir. Ölmekten korkanlar öldürmesini bilemezler ve muzaffer olamazlar. Zafer ancak kendisine müştak olana teveccüh eder...

Amiral Vitgeft bu ruhî düşkünlükle 10 - ağustosta dışarı çıkmağa hazırlandı. Daha evvelce karaya çıkarılmış olan toplar (Bir tane 12 pusluk, on tane 6 pusluk ve daha birçok küçük top) gemilere alınmış ve yerlerine monte edilmişti. Dışarıya çıkacak gemiler şunlardı :

Bunlardan başka olarak 8 tane de muhrip vardı. (x) işaretile gösterilen toplar Port-Arthur müstahkem mevkiine terkedilmiştir.

Diğer torpitolar; yardımcı gemiler ve arayıcılar Vlâdivostoka gitmiyeceklerdi. Yalnız tarama gemileri işlerini bitirdikten sonra tekrar Port - Arthura girecekler idi. Bu filonun başkomutanı Vitgeft olup kruvazörlere Amiral Reitzenstein komuta ediyordu. İkinci Amiral Prens Uthomski idi. Filo refakatinde ayrıca bir de Mongolya isminde hastane gemisi vardı.

İsmi	Tonu	Sürati	Bir bordadaki topu				Mürettebat
			12 pus	10 pus	8 pus	6 pus	
Sezareviç	13 000	17	4	—	—	6	782
Retvizan	13 000	18	4	—	—	6	777
Popyada	12 700	18,5	—	4	—	5	778
Peresviyet	12 600	18,6	—	4	—	5	776
Sivastopol	11 850	17	3	—	—	6	651
Poltava	10 960	16,3	4	—	—	6	651
Yekûn	74 110		15	8	—	34 5 (X) 29	4416
Askolt	5 900	23	—	—	—	7	573
Pallada	6 820	19,3	—	—	—	5	570
Diyana	6 660	19	—	—	—	5	570
Novik	3 080	25	—	—	—	5	336
Yekûn	22 460		—	—	—	22	2049
Yekûn	69 570		15	8		51	6465

Port - Arthurdan çıkış :

Filo 10 - Ağustos - 904 sabahı saat altıda limandan çıkmağa başladı. Çıkış meselesinde Ruslar son derece ketumiyet göstermişler, filonun ne zaman ve saat kaçta çıkacağını işaa etmemişlerdi. Önde sekiz muhrip ve mayn tarayıcılar olmak üzere filo pruva hattında gidiyordu. (Kroki No. 12 ye bakınız). Saat 09,31 de mayn sahalarının dışına çıkıldı. Bu anden itibaren yine pruva hattında olmak üzere evvelâ 8 ve sonra 10 mil ile seyre başlandı. Muhripler ileride ve iki grup halinde bulunuyor ve onların bir parça gerisinden Novik geliyordu. Bunları zırhlılar ve kruvazörler takip ediyordu.

Deniz oldukça sakindi. Hafif bir kıble esiyordu. Görüş mesafesi 7-8 mil arasındaydı. Daha uzaklarda hafif bir sis deniz sathını kaplamıştı. Buna rağmen tarassut kuvvetleri Rusların çıktığını görmüşlerdi.

Japonların aldığı tertibat : (Kroki No. 12) :

Togo Port - Arthura yapılan tazyiklar karşısında Rusların bir gün nasıl olsa dışarı çıkacaklarını tahmin ediyordu. Bu sebeple kuvvetlerini Elyot adalarından daha garba doğru, Ravunt adası civarına kaydırmıştı. 10 - ağustos sabahı kuvvetleri şöyle mevki almış bulunuyordu.

a) Togo emrindeki birinci tümenden Mikaza, Asahi, Fuci, Şikişima zırhlıları Ravunt adası civarında.

b) Yine birinci tümene mensup olan Nişin ve Kasuga zırhlıları Amiral Kataoka komutasında olarak Kap adasının cenubunda.

c) Amiral Deva komutasındaki Kasagi, Yakumo, Taka-Sago ve Şitoze zırhlılarından mürekkep olan III. tümen Port - Arthurun 10 mil cenubunda.

d) Birinci, ikinci ve üçüncü muhrip tümenleri Port - Arthurun hemen önünde (18 gemi).

e) Akaşi, Suma, Akiçişuma zırhlılarından mürekkep olan VI. tümen Enkavuntar bankı şimalinde.

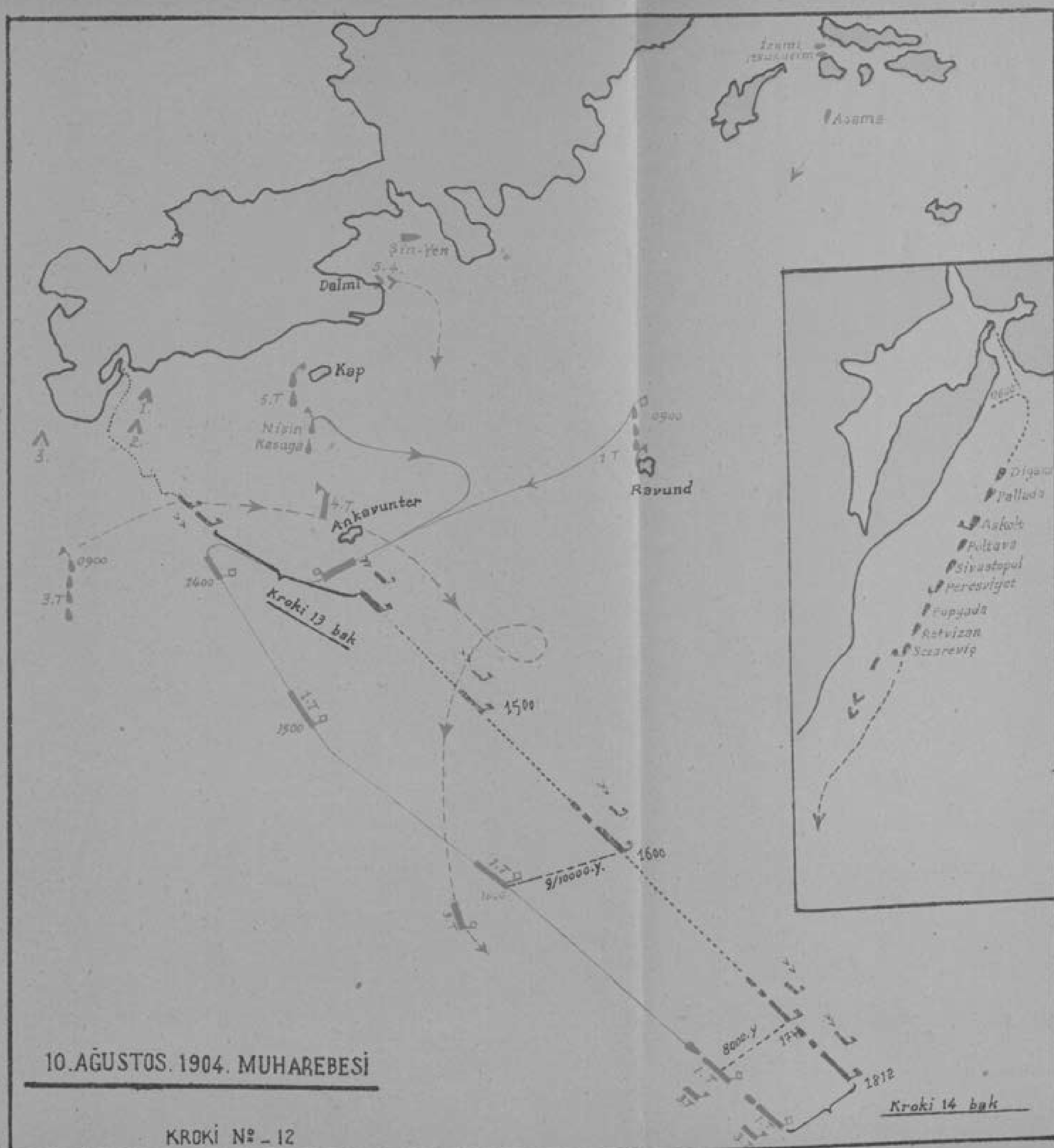
f) Dördüncü ve beşinci muhrip tümenlerile üçüncü torpitobot takımı (12 muhrip ve 24 torpitobot) Dalni limanında.

g) Asama, İzumi, İtsukuşima zırhlıları Elyot adalarında kömür almakta.

h) V. zırhlı tümeninden Şin-yen sefinesi Dalni limanında, Haşidate ile Matsuşima Kap adasında.

Hulâsa edersek denizde karşılaşan kuvvetler şunlardır :

	Rus	Japon
Zırhlı	6	7
Kruvazör	4	12
Muhrip ve bot	8	46

İzumi
Asama
Şin-Yen
Dalmi
Kep
5.T
Nisin
Kasuga
1.
2.
3.
0900
3.T
1.T
Ravund
4.T
Ankavunter
1600
Kroki 13 bak
1500
1.T
9/10000.y.
8000.y
1812
Kroki 14 bak
Diyana
Pallada
Askold
Poltava
Sivastopol
Peresviyet
Retvizan
10. AĞUSTOS. 1904. MUHAREBESİ
KROKİ No_12

Aşağıdaki cetvel Japon gemilerinin isimleri gösterir. Bunların evsafı için lâhika No. bakınız.

I. Tümen	III. Tümen	V. Tümen	VI. Tümen
Mikasa	Yakuma	Asama (*)	Akaşi
Asahi	Kasagi	Haşidate	Tusuşima
Fuji	Takasago	Sinyen	Akşima
Şikişima	Şitose	Matsuşima	İkomi (*)
Kasuga			
Nişin			

(x) işaretli gemiler ancak öğleye doğru muharebeye iştirak edebilmişlerdir. Muhrip ve torpitobotlardaki silâhlar hariç olmak üzere bu Japon gemilerinin bir bordaya attıkları topların çapı ve miktarı şöyledir.

22 tane 12 pusluk
1 tane 10 „
20 tane 8 „
64 tane 6 „
37 tane 4,7 „

Birinci tümenin vasatî sürati 18; üçüncü tümenin 22, beşinci tümenin 15 ve altıncı tümenin ise 17 mildi. Mecmu tonaj (113 181) tondur. Muhrip ve torpitobotların mürettebatı hariç olarak, (9682) kişidir.

Muharebenin cereyanı :

Rusların çıkmakta oldukları haberi saat 06,35 te Togoya vâsıl oldu. O ande kendisi Mikasa, Asahi, Fuji ve Şikişima zırhlılarile Ravunt adasının şimalinde bulunuyordu. Saat 9 dan itibaren Port - Arthura doğru seyre geçebildi. Bir taraftan da diğer Japon gemileri toplanıyordu. Birinci tümene mensup olan Nişin ve Kasuga zırhlıları ileri sürülmüş olan muhriplere isnat teşkil etmek üzere Kap adasının birkaç mil cenubunda bulunmakta idi.

Kamimura filosuna mensup olup son günlerdeki hâdiselerin ehemmiyetine binaen Sarıdenize çekilmiş olan Yakumo zırhlı kruvazörü takviye olarak Amiral Deva komutasındaki III. filoya terfik olunmuştu. Elyot adalarında kömür almakta olan Asama zırhlı kruvazörü de hemen hareket etmişti.

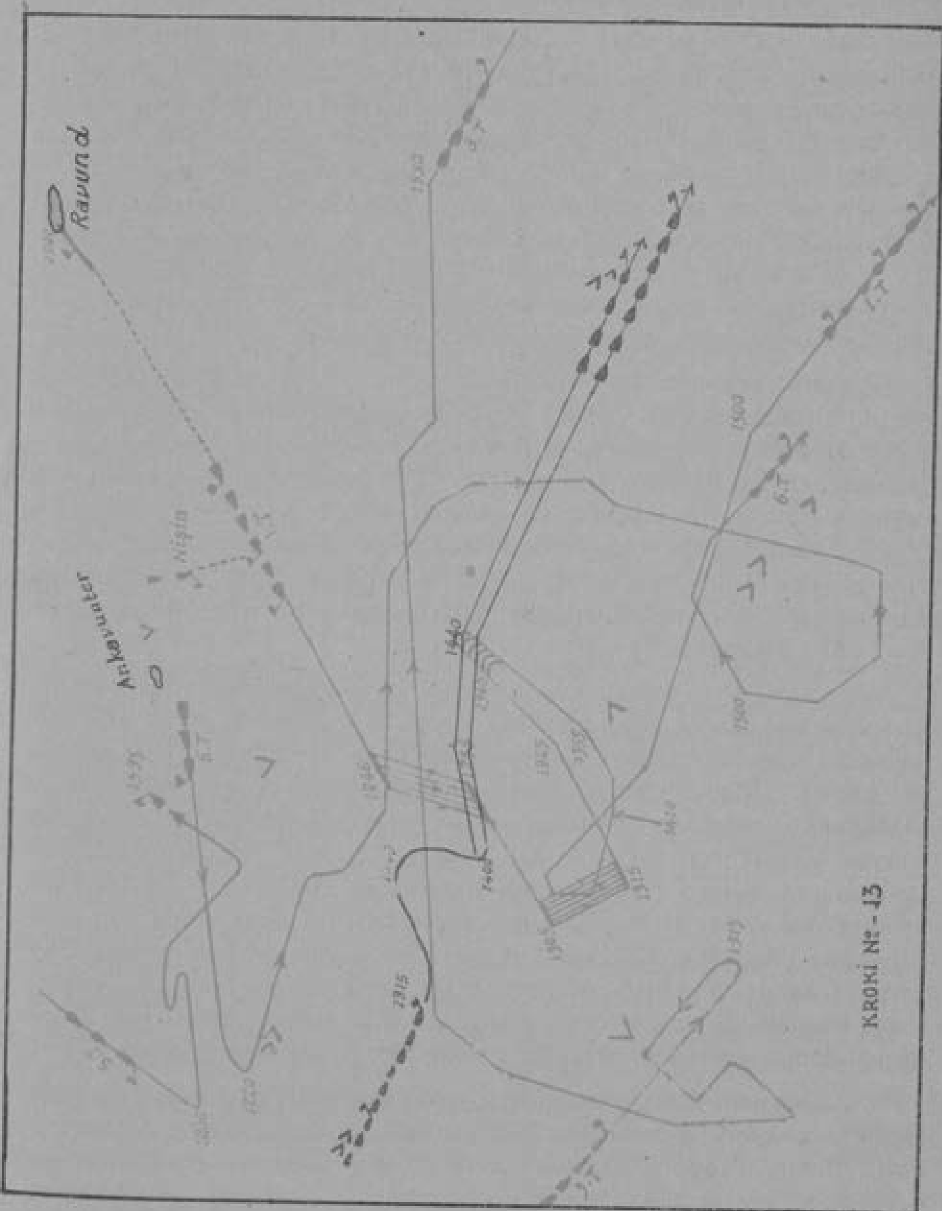
Togo takriben saat 12,45 te Enkavunter adasının hemen hemen 3 mil cenubunda iken ve takriben batı-lodos rotasına seyrederken pruvasından iki üç kerte sancakta ve batı karayel kerterizinde, 12-13 mil mesafede takribî keşişleme rotasına seyreden Rus kuvvetlerini hayal meyal gördü. Ruslar tek pruva halinde seyretmekte olup muhripleri iki grup halinde olarak sancak bordasında bulunuyordu. (Kroki No. 12)

Port-Arthur önündeki birinci Japon muhrip tümeni Rusların pruvasında ve ikinci tümen ise iskele bordasında ve menzil dışında olarak temas muhafaza ediyorlardı. Amiral Deva komutasındaki III. tümen dört gemi ile esasen eskidenberi Port-Arthur cenubunda tarassut ve isnat vazifesi görmekte olduğundan onlar da Rus hattının sancağında mevki almışlardı. Üçüncü Japon muhrip tümeni de onlara iltihak etmek üzere bulunuyordu.

Amiral Vitgeft pruvasından temas muhafaza eden Japon muhriplerinin mayn dökdüklerinden şüphelenerek zikzak seyrediyordu. Bu yüzden hattının intizamı bozulmağa başladı. Ruslar takriben Santung burnuna gidiyorlardı. Togo muharebeye başlamakta acele etmedi. Mesafeyi açmak ve III. tümenin kendisine yaklaşmasını temin etmek üzere saat 12,45 te birlikte dört kerte iskeleye bir dönüş yaptı. (Kroki No. 13 e bakınız). Bu suretle omuzluk nizamında ve takriben lodos rotasına 12 mil ile seyre başladı.

Japonların uzaklaştığını gören Rus amirali rotasına devam etti. Her nekadar filonun sürati 8 mil olarak emredilmiş ise de bazı gemiler bu sürati bile yapamamışlardır ve bu yüzden filonun umumî sürati altı mile düşmüştür. Bu aralık Rus Amiral gemisinin dümeninde zuhûr eden bir arızayı tamir etmek için istaper edilmişti. Eğer Togo 12,45 te iskeleye gelmemiş olsaydı ve yoluna devam etse idi Rus filosunu pek fena bir durumda yakalardı, hattâ belki (T) ye bile düşürürdü. Filhakika Ruslar bu aralık iskeleye dönemezlerdi. Zira; böyle bir manevra onları sahile sıkar ve açık denize çıkmaktan uzaklaştırırdı. Sancağa dönseler o taraftaki Deva filosu ile karşılaşırlardı. Rotalarına devam ederlerse bu sefer de Togonun üzerine düşerlerdi. Bu itibarla Togonun 12,45 te iskeleye gelmesi muharebenin geç başlamasına ve kendisini güzel bir fırsattan mahrum etmeğe sebep olmuştur.

Mesafeyi kâfi derecede açtığına hükmeden Togo 12,55 te tekrar dört kerte sancağa gelerek yeniden pruva hattı teşkil etti. Fakat Deva henüz kendisine mülâki olmadığı için Togonun kuvvetleri 6 gemiden ibaretti. 12,55 ten sonra Togo Rus hattının sancak tarafında yer almış bulunuyordu. Rusların uzaklaşacaklarından korkarak 13,05 te sekiz kerte iskeleden bir dönüş yaptı. Bunu gören Rus amirali; Japonların gerisine düşmek ve onlardan uzaklaşmak üzere 13,15 te sekiz kerte kadar iskeleye geldi. Rusların uzaklaşacaklarını anlıyan Togo hemen hemen

KROKİ N° - 13

13,15 te sekiz kerte iskeleye bir dönüş yaparak takriben onlara muvazi olan gündoğuşu-poyraz rotasına seyre başladı. Ruslar yine iskelesinde kalmıştı. Fakat artık rehber gemisi Togonun gemisi olmayıp Nişin idi ve Togo artcı gemide kalmıştı.

Togo 13,25 te poyraza yol verdi. Rus amirali Japon hattının sonundaki muhrip tümeninden bazı şeylerin denize döküldüğünü görmüş ve bunları mayn sanmıştı. Bunlardan açmak üzere 13,40 ta sekiz kerte kadar sancağa geldi. Bu suretle hareket etmekle ayni zamanda filosunun gerisine tazyik yapması ihtimali de vardı. Çünkü; bu ande Japonlar takriben poyraza seyretmekte idiler ve böylece Rus filosunun hemen hemen iskele bordası hizasında bulunuyorlardı. Bu Rus manevrası güzel ve doğru idi. Fakat hakikatte Japon muhripleri tarafından mayn dökülmemiştir. Bunlar güvertedeki boş çavalya ve çuvallar olup yangına sebebiyet vermemeleri için denize atılmışlardı.

Rusların uzaklaşmakta olduğunu gören Togo, 13,40 ta sancaktan onaltı kertelik bir geri dönüş yaparak takriben lodosa seyre başladı ve bu suretle esas pruva hattı teşkil etti. Bu rota üzerinde seyre devam olunursa muharebe menziline girildiği vakit Japonlar yine Rusların sancağında kalmış olacaklardı. Bu esnada mesafe takriben 15,000 yarda olup iki taraf henüz ateş açmamıştır. Şimdi Togonun sancak gemisi olan Mikasa hattın başındadır. Bu gemi 13,55 te 12,000 yarda mesafeden ateş açtı ve süratini arttırdı. Zira; en kısa bir zamanda Rus filosunu (T) ye almak istiyordu.

Bu sırada Rus amirali kendi muhriplerile kruvazörlerinin iskele tarafına toplamak üzere bulunuyordu. Popyada zırhlısında zuhûr eden bir makine arızasından dolayı bu gemi sarkmağa başlamıştı. Yetişmesi için yol kesildi. Japon filosunun kendi iskelesinden pruvasına geçmekte ve yaklaşmakta olduğunu hisseden ve bir müddet sonra (T) ye düşeceğini anlıyan Vitgeft saat 14,00 te iskeleden sekiz kerte bir çark yaptı (ki; bu manevra Alman membalarında zikredilmez) bu suretle iki filo şimdi yekdiğerine aykırı rotalar üzerinde seyre başladı. Biraz sonra top menzili dışına çıkacaklardı. Bu aykırı seyir esnasında en kısa mesafe 7000 yardaya kadar düşmüştü. Muharebe bir hayli şiddetli olmuştu. Çünkü; vasat batarya da muharebeye iştirak etmişti. Lâkin menzil çok çabuk değiştiğinden isabetler azalmağa başladı. Togo raporunda diyor ki :

(... Düşmanı ihata etmek üzere yavaş yavaş yıldıza döndük. Bu ande Rus kruvazörleri ve muhripleri kendi hatlarının iskelesinde bulunuyorlardı. Bunların önünü kesmek üzere birinci tümenim evvelâ sancağa devretmiş ise de biraz zaman kaybedilmiş olduğundan maksadımızın tahakkuk edemiyeceğini anlıyarak tekrar iskeleye çarketmek suretile yeniden düşmana muvazi bir rotada seyre başladı.

Burada bahsedilen ve bizim yukarıda söylediğimiz sancağa dönüş meselesi vâzıh değildir. Çünkü; birinci tümenin Rus kruvazör ve muhriplerini önliyebilmesi için onların Japonlara doğru gelmiş olmaları lâzımdır. Halbuki böyle birşey olmamıştır. Eğer Japonlar onların peşlerine düşmüşlerse takip vaziyetine geçmişler demektir ki; bu da vâki olmamıştır ve buna da imkân yoktur. Çünkü; aradaki sürat farkı onlara yetişmek için pek uzun bir müddete lüzum gösterecek kadar azdır. Şu halde Togonun Rus muhrip ve kruvazörlerinin önlemek maksadile sancağa gelmesi yanlış bir manevradır.

Yahut Rus kruvazörlerile muhripleri Rus hattının iskele bordasında değil bilâkis sancağında veyahut ta hattın nihayetinde bulunuyorlardı. Bu hususta Rus kruvazörlerinin artçı gemisi olan Diyana kruvazöründe bulunan Semenof hatıratında şöyle yazıyor :

(.... Düşman onaltı kerte dönerek bizim 6000 yarda mesafemize sokulmuş ve sonra çekilip gitmiştir. Japon filosu bilhassa nizamı harbimizin gerisinde kısa bir devir yaptıktan sonra üç kruvazörümüz üzerine ateş birleştirince mühim bir tehlikeye düştük. Dümdar gemilerimizin etrafındaki sular, mermilerin sukutundan âdeta kaynıyordu. Bunun üzerine Askolttan (Sürat arttırınız) ve (İskeleye devrediniz) işaretleri çekilmişti. Bu sayede onlar çabucak bu tehlikeli durumdan kurtuldular. Bu esnada Diyana bir isabet aldı. Hasar ehemmiyetsizdi ve yalnız iki kişi yaralanmıştı. Bundan başka Pallada dahi bir isabet almış ve sancak mataforasında bulunan işkampaviya parçalanmıştı. İnsanca zayiat olmamıştı).

Bu ifadenin başındaki onaltı kerte kelimesi her halde sekiz kerte olacaktır. Çünkü; Japonlar bu ande yalnız sekiz kerte dönmüşlerdir. Yahut Semenof saat 13,00 te yapılan dönüşü görmüş; 13,40 ta ve daha sonra yavaş yavaş yıldıza ve poyraza yapılan çarkları görmemiştir. Bu satırlardan anlaşıldığına göre yalnız muhripler Rus hattının iskele bordasında bulunmaktadır, kruvazörler ise hattın gerisinden gelmektedir. Eğer böyle ise Togonun mesafeyi kısmak ve düşman üzerinde fazla tahribat yapmak üzere sancağa devretmesi doğrudur. Fakat hangi ifadenin doğru olduğu bizce malûm değildir.

Muhtemeldir ki; Togo Rus hattının sancak tarafında Deva filosunu bırakmak ve kendisi de iskelede mevki alarak Rusları ihata etmek istemiş olsun. Fakat bu manevra için süratinin kâfi gelmediğini anlıyarak bundan vazgeçmiş ve tekrar sancağa çarketmiştir. Lâkin bu hareket kendisine pahalıya mal olmuştur. Çünkü; Ruslar ilerliyerek bir ön mevki almışlardır. Saat 15,00 te her iki filo biribirinin ancak direk uçlarını görebiliyordu.

Bu anden itibaren muharebenin ilk safhası bitmiştir. Yakin mesafeden ve aykırı seyirle devam eden bu safhada Japonların aldığı isabetler şöyledir :

Mikasa	1 isabet aldı	8 kişi öldü
Nişin	3 „ „	3 „ „ 13 kişi yaralandı.
Asahi	1 „ „	1 „ yaralandı
Yakuma	1 „ „	5 „ „ 17 kişi „

Rusların zayiatı malûm değildir.

Amiral Deva kuvvetlerinin harekâtı :

Muharebenin bütün devamı müddetince Amiral Deva daima uzakta kalmış ve muharebeye bilfiil iştirak etmemiştir. Ancak Togo uzaklaştıktan sonra saat onbeşe doğru Rus hattına yaklaşarak onların iskelesine geçmiş ve sarkmış olan Poltava ile bazı muhriplere ateş açmıştır. Bundan sonra Deva saat 15,30 da Togo ile birleşmek üzere manevra yapmıştır.

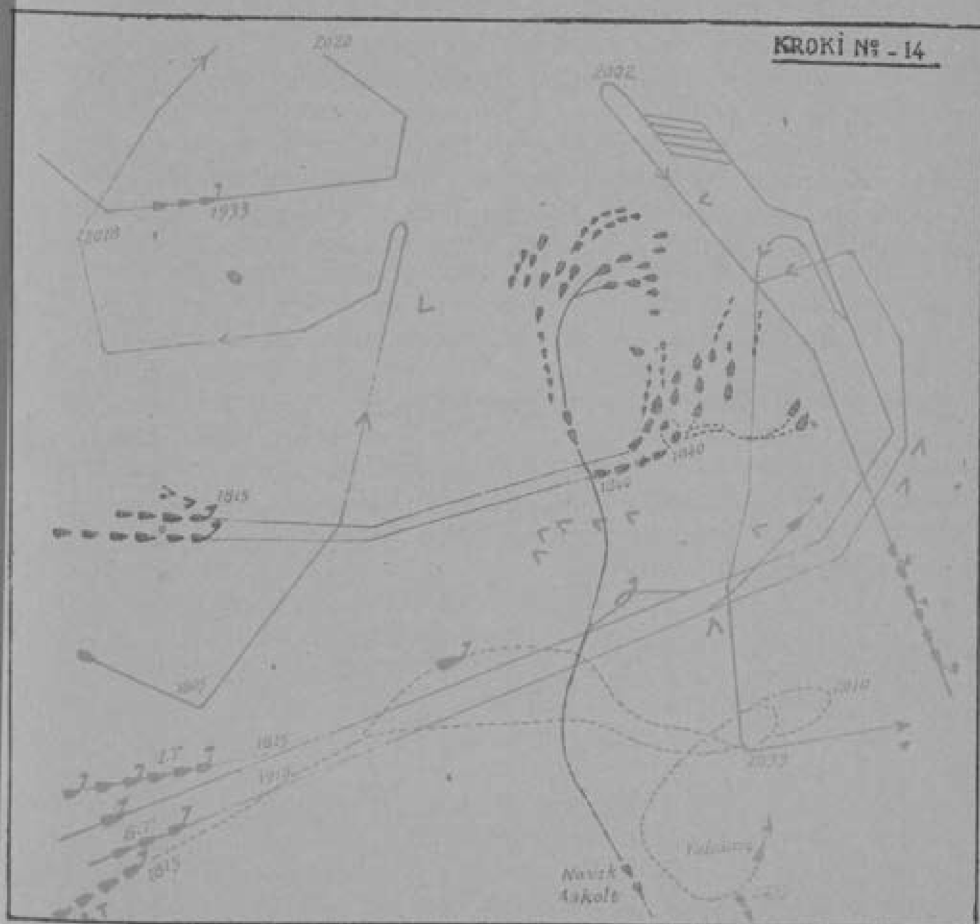
***

Rusların keşişleme istikametinde ilerlemesi Togoyu pek tabiî olarak sinirlendirdi. Çünkü; Ruslar açık denize çıkabilirlerse onları yakalamak pek güç olurdu. Çünkü; bu sırada Kamimura filosu Kore boğazından yukarıya çıkmış, yani Japondenizine girmiş olup Vlâdivostoku göz altında bulundurmakta idi. Şu halde bunların Rus kuvvetleri (Port-Arthurdan gelenler) üzerine düşmesi tehlikesi vardı. Fakat talih Japonlara yine yardım etti. Rus filosu ancak 12 mil ile seyredebildiği için kolaylıkla 14-15 mil çiğneyen Japonlar nihayet Şantung burnunun 45 mil şimalinde ve saat 16,50 de Rusların 10.000 yarda mesafesine sokularak ateş açmağa muvaffak oldu.

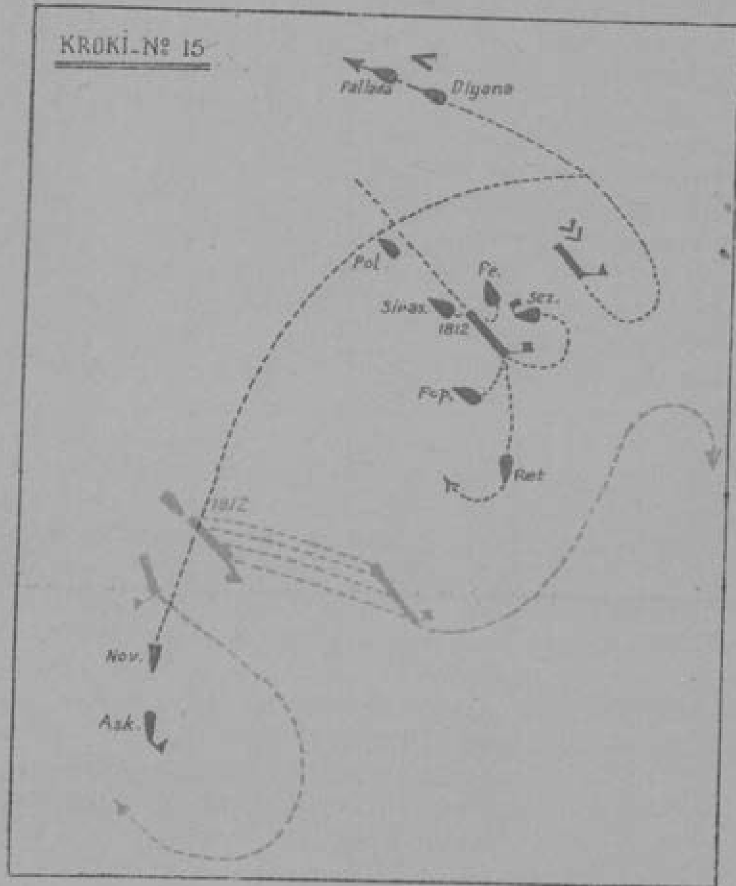
Her iki filo muvazi bir rota ile takriben keşişlemeye seyrediyordu Japonlar, Deva tümeni de dahil olmak üzere Rus hattının uç ve art gemileri üzerine ateş teksif ettiler. Bu sebeple bir kısım Rus gemileri ateşe maruz kalmadıklarından bunlar Mikaza üzerine ateş birleştirdiler ve hakikaten müessir bir zarar verdiler. İki taraf ta isabetler almağa başlamıştı. Meselâ; Mikasanın namlusunun içinde kendi mermisi patlıyarak baş tareti sakatlamış, diğer iki geminin taretlerinden bazıları işlemez bir hale gelmişti. Yani Japon hattındaki 16 tane 12 pusluk toptan beş tanesi ateş edemiyordu. Bu sırada ise Rusların 12 pusluklarından yalnız dördü işlemiyordu.

Buna rağmen Togo düşmana yaklaşmakta devam etti. Nihayet 18,15 te iki hattın uç gemileri yekdiğerinin bordasına gelmişlerdi. Saat 18,40 ta Sezareviç üzerine Japonlar ateş birleştirdiler.

Vaziyetin gittikçe fenalaşmakta olduğunu gören Rus kurmay başkanı Japonlara daha fazla sokularak azamî derecede zarar verilmesini teklif etti. Çünkü; muharebe mesafesi 8000 yarda olduğu halde Ruslar iyi

KROKİ №: - 14
2022
2002
1933
1815
1840
1815
1913
1815
İ.T.
B.T.
2033
Navık
Askolt

isabetler temin edemiyorlardı. Amiral Vitgeft bu makul teklifi kabul etmedi. Çünkü; o grup yaklaşmakta olduğundan Japonlardan kurtularak Vlâdivostoka gidebileceğini ümit ediyordu. Filhakika hattâ henüz hiçbir gemi batmamıştı. Kruvazörlerle muhripler iskele bordada bulunmakta olup muharebeye iştirak etmemişlerdi. Bu ande Japonların durumu da pek iyi değildi. Çok mermi yakmışlardı. Mesafeyi çabuk kapamak için uzun müddet yüksek yolla seyretmiş bulunduklarından kömürleri azaldığı gibi makineler de hırpalanmış olduğundan arızalar çıkması bekleniyordu. Bundan başka da karanlık basmadan neticeyi temin etmek lâzımdı. Lâkin bunun nekadar süreceği belli değildi. Rivayete bakılırsa Togo bir aralık muharebeyi kesmeği bile düşünmüştür. Hattâ Mikasanın pruva direği kırılmış olduğundan işareti çekememiş. İşte tam bu esnada talih kendilerine yardım etti. Takriben saat 18,40 idi.

Sezareviçin direğine isabet eden bir 12 pusluk merminin husule getirdiği saçıntılar köprü üzerinde bulunanlara isabet etti ve Vitgeft te öldü. Kurmay Başkanı Tuğamiral Matsyseviç ağır surette yaralandı. Zırh kuleye giren birkaç parça serdümeni öldürdü. Dümen de iskele alabandada sıkıştığından gemi iskeleye devre başladı. Arkadaki gemiler ne olduğunu anlıyamadılar. Fakat bu kısa sürdü ve musademe etmemek için sancağa geldiklerinden Japonlara yaklaştılar. Fakat hâlâ devire devam etmekte olan Sezareviçle çarpışmamak için yapılan bu manevralar esnasında mezkûr gemi hattın üçüncü ve dördüncü gemilerinin arasından geçti. Böylece Rus filosunda büyük bir karışıklık vukua geldi. İkinci Amiral Uthokmski komutayı almak istedi. Fakat bütün işaret savloları kopmuş olduğu için işaret kaldıramadı. Togo bu karışıklıktan istifade ederek 4000 yardaya sokuldu, Retvizan ve Peresviyet zırhlılarını kesif bir ateş altına aldı. Bu arada Rus gemileri karayel istikametine yani Port - Arthura doğru çekilmeğe başladı. İşte tam bu sırada Uthomski (Beni takip ediniz) işaretini verebildi. Fakat kruvazörlerle muhripler bu işareti alamamışlardı. Bilhassa muhripler gündoğuşu rotasına devam ettiler. Togo bu hareketlerinden bir torpito hücumu yapacaklarını zannettiğinden mesafeyi açtı. Bu suretle saat 19,50 de muharebe kesildi.

Buna mukabil kendi muhriplerini Rus hattına sevketti. Artık Sezareviç arızasını tamir etmiş bulunduğundan muntazaman seyredebiliyordu. Fakat çok sarkmıştı. Japon muhriplerinin bütün gece yaptıkları hücumlar muvaffak olmadı. Bilâkis iki Japon torpitosu yanlışlıkla yekdiğerine torpito atmış ise de isabet alan bot batmamıştır.

Dağılan Rus filosunun âkıbeti :

Retvizan 11 - ağustos günü saat 5 te Port - Arthura girdi.

Sezareviç ile Novik ve 3 muhrip bir Alman limanı olan Çingtao'ya gitti.

Burada, İngilizlerin tazkikile silâhlarından tecrit ettirildi. Yalnız Novik kömürünü tamamladıktan sonra Vlâdivostoka gitmek üzere limanı terketti. Fakat Sahalin adasının Korsakovsk limanında kömür almakta iken Japonların Çuşima kruvazörü tarafından batırıldı. Novik derhal dışarıya çıkarak muharebeye girişti. Japon gemisi bir bordaya altı tane altı pusluk attığı halde Novik yalnız dört tane 4,7 pusluk atıyordu. Buna rağmen Japon gemisi çekilmeğe mecbur oldu. Lâkin Novik te yaralanmıştı. Limana girdi. Japonların daha üstün kruvazörleri geleceğini tahmin ettiğinden gemi sığ suda batırıldı (20 - Ağustos - 904). Japonlar bilâhare bu gemiyi yüzdürdüler.

Bir muhrip Japon muhripleri tarafından sıkıştırıldığından Şantung burnu civarında karaya bindirdi.

Askolt ile bir muhrip Şanghaya gittiler.

Diyana kruvazörü Saygona iltica etti.

Diğer gemiler ancak 12 - ağustosta Port - Arthura girebildiler. Fakat bunlar kılavuzsuz olarak limana girmeğe mecbur kalmışlarsa da büyük bir talih eseri olarak bir kazaya uğramamışlardır.

***

Muharebenin plânçosu

a) Topçuluk bakımından :

Bu muharebe tamamen bir topçu muharebesidir. Çünkü; gündüz muharebesinde muhripler hiçbir faaliyet gösterememişler ve geceleyin yaptıkları hücumlar ise muvaffak olamamıştır.

Ruslar bir bordaya 15 tane 12 pusluk ve 8 tane 10 pusluk ve 46 tane 6 pusluk atıyorlardı. Buna mukabil Japonlar bir bordaya 22 tane 12 pusluk, 20 tane 10 pusluk ve 64 tane 6 pusluk atabiliyorlardı. Bu itibarla gerek ana batarya ve gerekse vasat batarya bakımından Japonlar üstündü. İki taraf ta çok mermi sarfetmiştir. Asama hariç olmak üzere Togonun bizzat komutasındaki gemiler ana ve vasat batarya ile 5000 mermi yakmışlardır. Rakamların sıhhati kontrol edilememekle beraber isabet miktarı yüzde beş ile yüzde altı arasında zannolunmaktadır.

Rusların zırhlıları ana ve vasat batarya ile 3400 mermi sarfetmişlerdir. Temin ettikleri isabet miktarı kat'î olarak malûm değilse de Japon iddialarına göre 32 isabet temin edilmiş olup yüzde bir nisbetindedir ve Japonlardan beş altı defa daha azdır. Lâkin bu isabetlere direk, baca, seren ve saire gibi yüksek kısımlara vâki olan isabetler dahil değildir. Japonlar hassas tapalı mermi kullandıklarından isabet eden mermiler hemen patlamışlar ve bu sebeple gemilerin içinde pek fazla hasar yapmamışlardır. Meselâ; Sezareviç zırhlısına 15 tane 12 pusluk isabet ettiği halde gemi muharebe kudretini hiçbir an kaybetmemiştir. Keza Retvizan dahi birçok isabetler aldığı halde hayatî kısımları faaliyetten kalmamıştır. Presviyet 39 isabet almış ve baş tarete çarpan bir 12 pusluk mermi bu tareti kullanılmaz bir hale sokmuştur. Yalnız bu geminin su kesimine isabet eden bir mermiden dolayı gemiye fazla su girmiş ve tehlikeli bir şekilde Port - Arthura dönmüştür.

Sivastopol zırhlısının isabetleri mühimce idi. Diğer gemilerin isabetleri daha ziyade yüksek kısımlarında idi. İnsan cihetile fazla zayiat olması da bundan ileri gelmiştir.

İki tarafın aldığı isabetlerin yalnız yüzde on miktarı su kesiminedir. Mikasaya 22 isabet temin edilmiş ve bu gemi bu muharebede en fazla insan zayiatı veren gemi olmuştur.

Japon gemileri kırksekiz saat sonra tekrar muharebeye hazır olduklarına göre ağır isabetler almamışlardır.

b) İnsan cihetile zayiat :

	Ölü	Yaralı	
Japon	68	168	. . . 236
Rus	64	404	. . . 468
	132	572	

***

10 - Ağustos muharebesi hakkında mütaleat

Topçuluk bakımından :

1 — Top adedi cihetile nisbet 2/1 olarak Japonların lehine idi. Japonlar umumiyetle rehber gemi veya ondan sonraki gemi üzerine ateş birleştirmek suretile daha fazla bir tesir elde ettiler. Bittabi ateş kontrolündeki sıhhat feda edilmiştir.

2 — İlk ateş o zaman için çok olan 14,000 yarda gibi bir mesafeden açılmış ve fakat sonraları 7000 yardaya düşmüştür. Bu uzunca mesafeden fazla isabet temin edebilmek için lüzumundan fazla mermi yakılmıştır ki; bu yüzden sonra cepane cihetile sıkıntı çekilmiştir.

3 — Japon mermilerinde paralama hakkı olarak Lidayit barutu kullanıldığından fazla tesir elde edilmiştir. Fakat hassas tapalı mermilerin zırhlı gemilere karşı pek nafiz olamadıkları görülmüştür. Gemilerin daha ziyade yukarı kısımlarında pek fazla zarar vukua gelmiştir.

4 — İki taraf dahi iyi bir ateş taksimi yapmamıştır. Bilhassa Japon hattında iki gemi daha fazla olduğu halde Sezareviç üzerinde pek çok ateş birleştirilmiş ve Rus hattındaki bir gemi üzerine bir ateş açılmamıştır.

5 — İki tarafın zırhlıları malik bulundukları muhafazanın derece ve nisbetine göre hayli iyi bir mukavemet göstermişlerdir. Bu meyanda bilhassa zırh güvertelerin ehemmiyeti tebarüz etmiştir.

6 — Togo güneş vaziyetinden istifadeyi düşünmüştür.

7 — Japonlar talim ve terbiye bakımından daha yüksek idiler. Bilhassa o zamanki vasıtalarla temin olunan yüzde altı kadar isabet pek iyidir. İngilizlerle Almanlar İskajerakta ancak yüzde üç vurabilmişlerdi.

8 — Muharebe menzili ekseriya vasat bataryaların iştirak edemiyecekleri kadar uzundu. Düşman üzerinde fazla bir tesir alınmak istenildiği zaman (Ki; bu pek tabiidir) bu nokta da gözönünde tutulmalıdır.

9 -- Bu muharebede en fazla isabet alan gemi Mıkasadır. Bu da o zaman sancak gemilerine ateş birleştirmeğe çok ehemmiyet verildiğini gösterir. Buna rağmen bu gemi çok iyi mukavemet edebilmiş, hattâ kırksekiz saat sonra tekrar muharebeye hazır olmuştu ki; bu da duruş kifayetinin yüksekliğinden, veyahut Rus mermilerinin tesir kudretinin azlığından ileri gelmiştir.

10 — Togo haiz bulunduğu sürat üstünlüğü ile toplarını ahenkli bir surette kullanmak işini idare edememiştir. Meselâ; çok uzak mesafeden ateş açmıştır. Buna lüzum yoktu. Zira; Ruslara süratle sokulup daha yakından ateş açabilirdi. Keza bu sürat üstünlüğüne dayanarak düşmanın artçı gemilerine yüklenmeli ve ateş kesafetini o kısma tevcih etmeli idi. Belki bu sayede birkaç gemi batırmak mümkün olurdu.

11 — Japonların 64 vasat çaplı topuna mukabil Ruslarda 46 top vardı ki; üstünlük Japonlarda idi. İhtimal Rus amirali bundan çekindiği için kurmay başkanının teklifini kabul etmemiş ve Japonlara sokulmamıştır. Fakat kendi ağır bataryasının müessir olamıyacağı kadar da açıkta kalmıştır.

12 — Top materiyalı bakımından Japon toplarında daha az arıza çıkmıştır. Bu da ateş süratlerinin fazla olmasını intaç etmiştir.

13 — Bir döğüş kudretine malik olan Rus kruvazörlerinin muharebeye iştirak ettirilmemeleri yanlıştır. Bir muharebede her silâhtan istifade hiç değişmiyen ve değişmiyecek olan bir kaidedir.

14 — Togo Rusları (T) ye aldığı zaman menzil dışında idi. Binaenaleyh bu manevranın bir kıymeti kalmamıştı. Keza aykırı seyirle ve kendi arzusile bir topçu muharebesi yapması da sürat ve silâh arasındaki münasebeti iyi takdir edemediği veya bunları ahenkleştiremediğini gösterir. Bilhassa bu aykırı seyirden sonra evvelâ sancağa ve bilâhare iskeleye gelmesi sarfedilen boş zamanlarda ateş tesiri yapmaktan tamamen kendi arzusu ile kendisini mahrum kılmıştır.

Tâbiye bakımından:

Burada kullandığımız tâbiye tâbirinden maksat gemilerin kullanılmasıdır.

1 — Japon filosu bir tesadüf eseri olarak Rusları duble edecek bir durnmda idi. Fakat bundan istifade edemedi ve bu yüzden Ruslara karşı bütün kuvvetlerini toplamak ve kullanabilmek imkânını kaybetti.

2 — Japonlar için en büyük endişe Rusların yarmağa muvaffak olarak Sarıdenize çıkabilmeleri idi. O halde Togonun yapacağı tek bir hareket vardı. Bu da muharebeyi kendi arzusuna göre inkişaf ettirmek yani muharebe mihverinin asla keşişleme veya cenuba çevirmemek idi. Bu keyfiyet kendi elinde idi. Zira; sürat cihetile üstündü; başlangıç mevkii düşmanın ilerisinde idi ve elinde daha çok gemi vardı. Togo bunu düşünmedi ve başlangıçta gemilerini toparlıyamadı.

3 — Halbuki Togo karayel rotasına gitmek ve Rusların bilâkis keşişleme istikametinde uzaklaşmalarına imkân vermek suretile yaptığı aykırı seyirle muharebe Japon gayesinin tamamen hilâfına idi. Çok gariptir ki; Togo bu yanlış manevrayı kendi arzusu ile yapmıştır. Bu hatasını anlıyarak hemen dönmesi lâzımgelirken evvelâ sancağa ve bilâhare iskeleye gelmek suretile büyük bir kavis çizerek çok zaman sarfetmiştir.

4 — Muharebenin sevk ve idaresinde sürat üstünlüğü birinci derecede amildir. Togo buna malik olduğu halde istifade edemedi, bilâkis Ruslara uydu ve onları kendisine râmedeceği yerde yaptıkları hareketleri karşılıyacak tedbirler almakla uğraşıp durdu.

5 — Japon amirallerinde inisiyatif yoktu. Meselâ; Deva kendi mevkiinden istifade ederek taarruza geçmedi. Togo da emir vermedi ve bu kuvvetli tümen uzun bir zaman muharebeye seyirci kaldı.

6 — Togonun Rus hattındaki karışıklıktan istifade ederek mesafeyi kısması ve muhriplerini hücuma sevketmesi doğru idi. Lâkin rüzgâr ve güneşten pek istifade etmemiştir.

7 — Vitgeft çok doğru hareket etti. Yani daima Şantung burnu istikametinde muharebeyi inkişafa çalıştı ve muvaffak oldu. Eğer Port - Arthurdan çıkış zamanını iyi seçmiş olsaydı belki Sarıdenize çıkabilirdi.

8 — Vitgeft kendi kruvazörlerinden istifadeyi hiç düşünmedi. Meselâ; eğer Japon muhripleri üzerine onları salmış olsaydı birçok fazla rota tebdillerine lüzum kalmıyacak ve rota istikametinde daha ileriye gidilmiş olacaktı.

9 — Seyir esnasında Rus filosu vasatî 10 mil ile seyretmiştir. Halbuki daha fazla seyretmeli idi. Bu suretle dışarıya çıkabilirdi.

10 — Rus amiral gemisindeki arızadan dolayı Rus hattında panik oldu. Uthomski yarmadan vazgeçerek avdete karar verdi. Halbuki vaziyet bu kadar karanlık değildi. Yapılacak iş her halde Port - Arthura dönmek değil Sarıdenizde toplanmaktı. Nitekim dağılan Rus gemileri dışarı çıkmağa muvaffek olarak bitaraf limanlara gittiler. Bir teşebbüsün ilk safhasında karşılaşılan zorluklar, o teşebbüsten vazgeçilmek için bir sebep teşkil etmemelidir.

Sevk ve idare bakımından :

1 — Rusların gayesi Vlâdivostoka gitmekti. Bunu yaparken muharebeye tutuşmaması Vitgefte bildirilmişti. Şu halde düşman tarafından görülmemek veya hiç olmazsa Port - Arthurdan uzakta ve Sarıdeniz civarında (Yani açıkta) görünmek lâzımgelirdi. Buna ancak geceleyin limandan çıkmak, yüksek süratle uzaklaşmakla kabil olurdu. Ruslar ise bunun tamamen aksini yaptılar.

2 — Gündüz çıkıldığına göre Japonlarla karşılaşılacağı muhakkak olduğundan yüksek süratle seyir için hazırlanılmalı idi.

3 — Japonlarla muharebe muhakkak olduğuna göre onlara azamî derecede zayiat verilmesi esasatı. Bu da kuvvetleri bir araya toplamağı istilzam eder. Keza teşkilât ta buna uygun olmalıdır. Halbuki Vitgeft muhriplerile bilhassa kruvazörlerini muharebeye sokmamağa bilhassa ehemmiyet vermişti.

4 — Japonları müşkülâta sokmak ve bir kuvvet inkısamına sürüklemek veya kuvvet kaydırmalarını mecbur kılmak için bu çıkış hareketi Vlâdivostok kuvvetlerinin bir akın hareketile tevhit olunmalı idi. Ruslar bunu filhakika düşündüler, fakat tatbik edemediler. Çünkü; Port-Arthur ile Amiral Aleksiyef arasında iyi bir irtibat hizmeti kurulamamış olduğu gibi Vlâdivostok filosu ile de ayni vaziyette bulunuyordu. Sevk ve idare bakımından telsizin bugün temin ettiği kazanç, tekniğin sevkulceyş üzerine olan tesirine güzel bir misal teşkil eder.

5 — Vitgeft artık kendisi için Port-Arthur kapalı olduğunu düşünmeli ve düşman ile muharebenin gayrı kabili içtinap olduğunu anlayınca sonuna kadar muharebe etmeli idi. Zira; böyle bir muharebede Japonlara da büyük bir zayiat verebilirdi ki; Japonlar bunu hiç istemiyorlardı; hattâ Togo muharebeyi kesmeği bile düşüamüştü.

6 — Japonların vaziyeti Ruslarla taarruz eder. Onlar için hem Rus filosunun Vlâdivostoka girmesini menetmek hem de kendilerini en az zarara sokacak bir muharebe vermek icap ediyordu. Diğer taraftan Baltıktan gelecek kuvvetlerin durumunu zorlaştırmak için de Port-Arthur filosunun imhası lâzımdı. Bu itibarla Togonun hareket serbestisi çok tahdit olunmuştu. Muharebede çok çekingen davranmasını buna hamletmek pek yanlış olmaz.

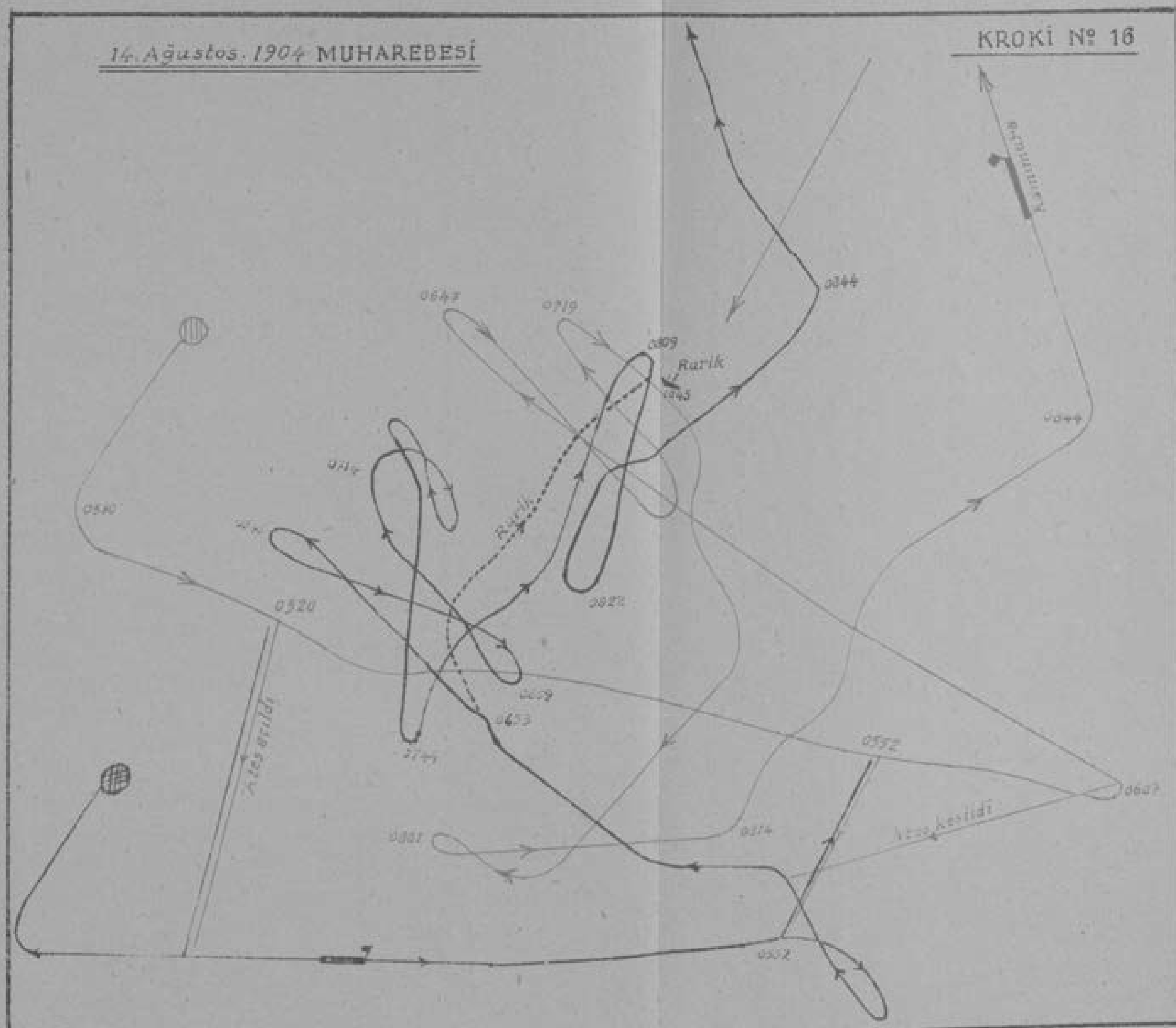
7 — Japon ordusu Port-Arthuru muhasaraya başlamış olduğundan Rus filosunun durumu çok tehlikeli idi. Şu halde Togo bundan istifade etmeli idi. Yani o da Port-Arthuru denizden abluka etmeli; Rusların dışarıya çıkmasına imkân vermemeli idi. Bundan başka mayn dökmek, blok gemisi batırmak suretile de böyle bir çıkış hareketini tamamen imkânsız bırakmalı idi. Yoksa bir muharebeye tutuşmak ve sonra onları tekrar limana girmeğe mecbur kılmak, Togonun müstakbel vazifesi bakımından faydalı değildi.

8 — Togo kaçan düşmanlarını şiddetle takip etmedi. Halbuki harbin başındanberi ilk defa olarak iki taraf ciddî bir surette karşılaşmış bulunuyordu. Mademki muharebeye girişmiş ve düşmanı bir defa bozguna uğratmıştı, artık bunu bir imha muharebesine çevirmek lâzımdı.

***

14 - Ağustos - 904 muharebesi

Rus filosu 10 - ağustosta Port-Arthurdan çıktığı zaman Vlâdivostok kuvvetleri bundan haberdar edilmişti. Filo komutanı Amiral Yessen bu haberi ancak 11 - ağustosta almıştı. Fakat 10 - ağustos muharebesinden hiç malûmattar olmadığı için Port-Arthur kuvvetlerile buluşmak üzere Kore boğazına inmek maksadile 12. günü sabahleyin Vlâdivostoktan ayrıldı. Rurik, Gromboi ve Rosia kruvazörlerinden mürekkep olan bu

14. Ağustos. 1904 MUHAREBESİ
KROKİ № 16
0844
0719
Rurik
Rurik
0520
0653
0822
0552
Ateş kesildi
Ateş kesildi

kuvvetler hiçbir düşmana tesadüf etmeden Çoşima boğazının 36 mil şimali şarkîsine vardıkları zaman burada karakol yapmakta olan Kamimura filosuna mensup dört gemiyi uzaktan gördüler. Kamimura bir gece evvel şimal istikametinde uzunca bir tarama yapmıştı. Zira; 10 - ağustos muharebesinden sonra kaçan Rus gemilerinin hattı ric'atini kesmek veya onları karşılaması muhtemel bulunan Vlâdivostok kuvvetlerile muharebe etmek niyetinde idi. Bir şeye tesadüf olunmadığından gece avdete başlanmıştı. Bu Japon kuvvetleri İdzuma, Atsuma, Tokiva ve İvate zırhlı kruvazörlerinden ibaret olup Kamimura emrinde idiler. İkinci Amiral Mizu idi.

İlk temas Japon kuvvetlerinin saat 04,25 te cenup istikametinde bir kaç ışık görmesile başlar. Fakat gece olduğundan bunların hüviyetleri tesbit olunamamış ve sabaha kadar temas muhafaza edilerek Vlâdivostok filosu oldukları tesbit edilmişti.

Muharebenin başlaması :

Gün doğarken hafif bir cenup rüzgârı esiyordu. Hava açık ve berraktı. Talih yine Japonlara yarolmuştu. Çünkü; Rus gemileri eğer ışık sızdırmamış olsalardı Japonlar tarafından yakalanamıyacaklardı.

Japonları gören Amiral Yessen kendi hattı ric'atinin kesilmesinden ve Çoşimaya indikleri takdirde oradaki Japon kuvvetleri tarafından tehdit edileceklerinden korkan Ruslar hemen Vlâdivostoka yol verdiler. Kamimura esasen Rusların şimal tarafında bulunduğundan o da yollarını kesmek üzere şimale döndü. Bu esnada saat takriben ve mesafe ise 12000 metre kadardı. Kamimura ayni zamanda telsizle alârm işareti vererek Japondenizinde bulunan bütün gemileri ikaz etti. Japonlar daha yollu seyrettiklerinden Rusların vaziyeti fenalaşıyordu. Rurik sarkmağa başlamıştı. İki filo takriben 05,05 te iskeleye çarkederek hemen hemen gündoğuşuya ve muvazi bir rotada seyre başladılar. Mesafe takriben 6000 metre iken 05,20 de ilkönce Japonlar ateş açtılar. Japon gemileri daha kuvvetli gemiler olduklarından mesafeyi kısmak üzere ağır ağır iskeleye geliyorlardı. Ayni zamanda biraz önleme vaziyetinde idiler. Mesafe 4 : 5000 metreye düşünce bütün Japon topları muharebeye iştirak etti. İki tarafın bir bordaya attığı mermi çapı ve borda sıkleti aşağıdadır.

	8. Pus	6. Pus	4, 7. Pus	Borda sıkleti
Japonlar	16	27	—	6900 libre
Ruslar	6	21	3	3150 „

Rusların sancak gemisi Rossia kruvazörüne iki Japon gemisi ateş birleştirmişti. Japon ateşi umumiyetle daha iyi ve müessirdi. Bu sebepten

Ruslar 05.52 de hep birlikte sancaktan bir dönüş yaptılar. Rus filosu, sarkan Rurik kruvazörünü yalnız bırakmamak için yol kesti. Japonlar daha yollu olduklarından ve esasen biraz ileride bulunduklarından vaziyetleri daha iyileşti. Burada Kamimura için yapılacak iş artık süratini Ruslara uydurmak ve bu suretle onları sancak borda istikametinde tutarak kuvvetli bir ateş baskısı altına almaktı. Hem zaten buna mecburdu. Çünkü; 10 - ağustos muharebesinde Rus filosu mağlûp olmuştu, kendisi de bunu biliyordu. Şu halde kendi üstün kuvvetlerile artık Japon-denizindeki bu Rus filosunu imha etmek lâzımgelirdi.

Kamimura da Ruslarla ayni zamanda dönmemiş ve bir müddet daha ileriye giderek 06.07 de dönmek suretile mesafeyi açmış ve bu suretle kendisinin çok müsait olan durumunu âdeta kendi arzusu ile bozmağa başlamıştır. Ruslar bundan hemen istifade ederek mesafeyi büsbütün açmak için dönüşlerine devam etmişlerdir. Bu suretle Rus hattı makûs pruva nizamına geçti; geri sarkmış olan Rurik hattın başında yer aldı, yani Ruslar yeniden toplandılar.

Kamimura 06.07 de iskeleden bir çark yaptı. Böylece iki tarafın uzaklaşmak için yaptıkları manevra ile mesafe 9000 yardaya çıktı ve iki taraf ateş kesti. Japonların ateş kesmeleri de yanlıştı. Çünkü; Rusların en bunalmış oldukları bir sırada üstlerindeki tazyik kalkmıştı. Ruslar da bundan istifade ederek kendi hatlarını derleyip toparladılar. İki filo muvazi bir rota ile karayele seyre başladılar.

Evvelâ Japonlar ateş açtılar. Ruslar da mukabele ettiler. Fakat saat altı buçuğa doğru dümen makinesinde bir arıza zuhûr eden Rurik sancağa doğru devrederek hattan sarkmağa başladı. Mesafe takriben 6000 metre olduğundan ağır isabetler aldı. Saat 06.45 te Amiral Yessen vaziyeti fenalaşmakta olan Rurik kruvazörüne yardım etmek üzere iskeleden bir çark yaparak avdete başladı. Bunu gören Kamimura dahi 06.47 de sancakta dönerek muvazi rotaya geçti. Bundan sonra iki taraf ta birçok dönüşler ve çarklar yapmak suretile ve fakat esas itibarile Rurik kruvazörü civarında dolaşarak muharebeye devam ettiler. Manzil 5 - 7000 yarda arasında değişiyordu. Rus amiralinin bu tarzda hareket etmesi yanlıştı. Çünkü; Rurik kruvazörüne filî bir yardımda bulunamıyacağı gibi diğer gemilerini de lüzumsuz bir tehlikeye sokuyordu. Bu ise yersiz bir mağlûbiyet hazırlamaktan başka birşey değildir. Rus gemilerinde birçok yangınlar çıkmış, topların çoğu hareketten sakıt kalmıştı. Diğer taraftan Rurik kruvazörünün kıçı ağır ağır gömülüyordu. Japon gemileri de ağır isabetler almışlardı. Rurikin kurtulamıyacağına kanaat hâsıl eden Amiral Yassen nihayet onu terketmeğe karar vererek 08.22 de şimal istikametinde çekilmeğe başladı. Kamimura bundan istifade etmesini bilmedi. Kendi sürati daha fazla olduğu halde Rus gemilerini önleyip şiddetli bir ateş altına alması icap ederdi. Fakat o bilâkis sadece takip etti. Bu sıra-

larda evvelce Kamimura tarafından verilmiş olan alârm işaretini alan gemilerden Naniva ile Takaşiho zırhlıları muharebe sahnesine geldiklerinden Kamimura Rurik ile bunların meşgul olmalarını tercih ederek kendisi şimale doğru kaçmakta olan Rosia ve Gromboi kruvazörlerini takibe başladı.

Bu iki gemi çok isabetler almış olmalarına rağmen Japonlar yetişemiyorlardı. Saat 09,30 da Japon gemilerinden birisi sarkmağa başladı. Saat ona doğru her iki taraf ta hemen hemen ateş kesmiş bulunuyordu. Yine bu sıralarda Japon gemilerinden Adzumu cepanesinin bitmek üzere bulunduğunu rapor etti. Bunun yanlış olduğu bilâhare anlaşılmıştır. Rusların gittikçe uzaklaşmakta olduklarını gören Kamimura esasen biraz sonra kendisinin de cepane cihetile sıkıntı çekeceğini düşünerek takipten vazgeçti, Ruriki batırmak üzere geriye döndü. Bu hareket dahi tabiî yanlıştı. Çünkü; iyi vaziyette bulunan üç gemisile fena bir durumda bulunan iki Rus kruvazörünün imhasına çalışması lâzım iken bunların kaçıp kurtulmasına sebebiyet vermişti. Belki bu gemiler biraz sonra sakatlanabilirlerdi ki; o takdirde batırılmaları kabil olabilirdi. Esasen eğer Kamimura daha önce yüksek süratle seyrederek onların önüne geçmiş olsa idi bu fena vaziyet hâsıl olmazdı. Bundan başka Rurik ile meşgul olmak üzere iki gemi bırakmıştı. Binaenaleyh kendisinin oraya gitmesinde hiçbir mana yoktu. Filhakika Rurik onlar tarafından 10,45 te batırılmıştı. Diğerleri ise 15 - ağustosta Vlâdivostoka girdiler. İki tarafın zayiatı şöyledir:

	Ölü	Yaralı	Esir
Rus	332	558	625
Japon	45	81	—

Muharebe esnasında Rurik bir torpito atmış ise de isabet ettirmemişti. Japonlar her cihetten üstün oldukları halde yalnız bir gemi batırabilmişlerdir. Şurası da şayanı dikkattir ki; Rurik top ateşi ile batmamış, sintine valflarını açarak su almak suretile gemiyi batırmıştır.

14 - Ağustos - 904 muharebesi hakkında mütaleat :

A) Topçuluk bakımından :

Bu muharebe ekseriya 4 : 5000 yarda arasında cereyan etmiştir. İki taraf pek çok isabetler temin etmiştir. İnsan cihetile maruz kalınan zayiat bunu pek iyi göstermektedir. Rakamlar kat'î olmamakla beraber Rusların 6 pusluk 2000 mermi yaktıkları ve bundan 40 - 50 kadarını isabet ettirdikleri zannolunmaktadır. Bu miktar yüzde iki buçuk eder ki; İskajerak muharebesinde İngilizlerin temin ettiklerinden daha fazladır. En fazla isabet (150) Rurik kruvazörüne vâki olmuştur. Keza insan

cihetile de en fazla bu gemi ile Gromboi zayiat varmiştir. Bunun sebebi de bu gemilerdeki borda toplarının açıkta bulunması ve küçük topların mürettebatının muharebenin devamı müddetince açıkta kalmış olmalarıdır.

Japonlar 960 tane 8 pusluk ve 4530 tane 6 pusluk mermi yakmışlardır. Rakamlar kat'î olmamakla beraber 270 kadar isabet temin ettiklerine göre yüzde altı isabet vardır.

En fazla isabet alan gemi Adzumodur. Her gemiye isabetler vâki olmuştur. Fakat bütün gemiler bir ay sonra tamamen tamir edilmiş bulunuyorlardı. Lâkin muharebe ennasında hasara uğrıyan yedi topun tamiri kabil olmamıştır. Bunların yerine yenisini getirmek te kabil olamadığından gemiler bu toplardan mahrum kalmışlardır. İki tarafın yaktığı mermi ve malik bulundukları top adedi mukayese edilirse topçuluk bakımından Kamimuranın pek te parlak bir talim ve terbiyeye vâsıl olamamış bulunduğu takdir olunur. Japonlar altı gemi ile yüzde altı isabet temin ettikleri gibi Ruslar üç gemi ile yüzde ikibuçuk temin etmişlerdir. Japon gemilerinde topçular ekseriya mahfuz mahallerde bulunduklarından (Kazamet, taret taret içinde veya siperlik arkasında) daha az zayiat verilmiştir.

Birçok isabet alan Rusların Vlâdivostoka kaçabilmeleri de bunların hayatî kısımlarına ve bilhassa su kesimlerine birşey olmadığına delâlet eder. Hassaten çok isabet almış olan Rurik kruvazörü top ateşile batmamış olup sintine valflarını açarak batmıştır bu da Japon isabetlerinin su kesimine vâki olmadığını gösterir. Buradan şu neticeyi çıkarabiliriz :

İyi bir zırh mahfuziyeti ile gemilerin hayatî aksamını korumak kabildi. Binaenaleyh muhafaza uğrunda yapılan fedakârlıklar yersiz değildir.

B) Tâbiye ve sevkulceyş bakımından :

Gerek Kamimuranın ve gerekse Yassenin yapmış oldukları hataları yukarıda sırası geldikçe söylemiştik. Bu hataların en mihimmi Kamimuranın bütün düşman gemilerini batırmak hususunda şiddetli bir azim göstermemiş olmasıdır. Onun için yapılacak en iyi hareket muharebeyi Vlâdivostok istikametinde inkişaf ettirmek değil, bilâkis Kore boğazına doğru inkişaf ettirmekti. Nitekim bu muharebeden sonra Kamimura çok tenkit edilmiştir. Tenkit edenler pek haklı idiler.

Bir muharebede düşmanı hasara uğratmak veya muharebe sahasından uzaklaşmağa mecbur etmek kâfi değildir. Düşman gemileri tamamen batırılmadıkça tam bir muvaffakıyet elde edimemiş demektir. Bu muharebe dahi tıpkı on ağustos muharebesi gibi yarım kalmış bir muharebedir.

Yessen üstün Japon kuvvetlerile karşılaştığı zaman hemen kaçmağı düşünmekle doğru hareket etmemiştir. Vaziyeti dörde karşı üç gemi idi. Binaenaleyh enerjik bir surette muharebe etmeli idi. Muharebeyi kendi üssüne doğru inkişaf ettirmesi doğru idi ve bunda muvaffak olmuştu.

Vâkıa bir dar denizde düşmandan kurtulmak pek kolay bir iş değildir. Fakat Japonların sürat cihetile pek üstün bulunmamaları ve Vlâdivostok üssünün de çok uzakta olmaması kendi lehine idi.

Bu muharebenin sevkulceyşî neticesi o zamana kadar nisbî bir faaliyet göstermekte olan bu filonun bundan sonra tam bir atalete kendini kaptırmış olmasıdır. Harbin ilânından 14 - ağustosa kadar Vlâdivostok filosu tarafından yapılan akınlar genel durum üzerinde vâkıa büyük bir değişiklik vücude getirmemiştir. Her nekadar birkaç Japon ticaret gemisi batırılmış ve birkaç bitaraf gemideki Japon malları musadere olunmuş ise de bunların hiçbirisi bu filodan beklenilen esas gayeyi temin etmemiştir.

Vlâdivostok filosunun temin ettiği en büyük fayda Hitaşi Maru ismindeki gemi ile batırmış olduğu Japon muhasara toplarıdır. Gerek bu Ondört ağustos muharebesi ve gerekse On ağustos muharebesi Rusların sevkulceyşî maksatla yaptıkları iki büyük huruç hareketidir. Fakat ikisi de muvaffak olamamıştır. Bu itibarla bu iki muharebenin sevkulceyşî galibi Japonlardır. Keza bu iki muharebe vaziyetini müteakıp harekât üzerine tesiri de pek fazla olmuştur. Zira; Port - Arthur ve Vlâdivostok filoları tamamen imha edilmemiş olduklarından Japonlar için bir tehlike teşkil etmekte devam ettiler.

Her nekadar Port - Arthurun düşmesi bir gün meselesi ise de oradaki filonun ikinci bir muharebeyi göze alması pek muhtemeldi. Binaenaleyh Japonların daima uyanık bulunmaları icap ediyordu. Bu keyfiyet gerek Togonun ve gerekse Kamimuranın kendilerine zuhûr eden fırsattan tam manasile ve enerjik bir şekilde istifade edememelerinden ileri gelmiştir. Eğer bu iki amiral kat'î neticeyi kazanmak için inat ve şiddetle muharebe etmiş olsalardı elbette ki; bu iki Rus filosu çok daha fena bir hale sokulurdu.

Fakat Japonları teenni ile hareket etmeğe mecbur eden şey belki de Baltıktan gelecek olan kuvvetlerdi. Bu nokta çok mühimdir. Zira; düşman tarafına iltihak edecek olan yeni kuvvetlerin diğer tarafın sevk ve idaresi üzerindeki büyük ve menfi tesirini gösteren bir hâdisedir.

Port-Arthur filosunun âkıbeti

Japonların Port-Arthur üzerindeki tazyikı arttıktan sonra buradaki Rus filosunun âkıbeti de taayyün etmekte idi. Bu sebepten Japonlar Rus filosunun herhangi bir ande denize çıkmalarını muhtemel görerek Elyot adalarında toplanmışlardı. Maahaza tarassut hizmetinde eski gemiler ve muhripler kullanılmakta idi. Bu gibi eski gemilerin bu işe ayrılmaları da pek muvafık değildi. Çünkü; düşman tarafından kolaylıkla imha olunabilirlerdi. Yeni gemilerin bu işe ayrılmaları ise yıpranmalarını intaç eder. Esasen bir ablukanın güç olan taraflarından birisi de budur. Hangi gemiler ablukaya memur edilmelidirler ?

Diğer taraftan karadan yapılan bombardımanlara gemiler de zaman zaman iştirak etmekte idiler. Liman önündeki Japon tarassut kuvvetleri Rusların döktükleri maynlara çarparak zayiat veriyorlardı. Bu meyanda bir torpito, üç eski zırhlı ve kruvazör, hemen bütün mürettebatile batmıştı. Diğer birkaç gemi de yine mayına çarparak büyük hasarlara uğradılar.

Japonlar 28 - eylûlde deniz toplarile Port-Arthuru döğmeğe başladılar. Bu bombardımana obüsler de iştirak etti. Ruslar liman içindeki gemilerin yerlerini değiştirmek suretile zararı asgarî hadde indirmeğe çalıştılar 11 - I. teşrin günü Port-Arthurdan çıkan Rus muhripleri limanı muhasara eden Japon kara kıt'alarına ateş açtılar. Bu hâdise Japonların tarassut ve abluka hususunda aldıkları tedbirlerin tamam olmadığını gösterir. Geçen her gün Japonların aleyhine idi. Çünkü; Baltıktan kuvvetler hareket etmişlerdi. Şu halde Port-Arthuru en kısa bir zamanda ele geçirmek ve buradaki filonun âkıbetini tayin etmek lâzımdı.

Amiral Vitgeftin ölümünden sonra filo komutanlığını Amiral Viren almıştı. Fakat gemilerin bir kısım mürettebatile topları şehrin müdafaasına ayrılmış olduğundan ve ayni zamanda gemilerin yeniden bir huruç hareketi yapamıyacaklarına kani olan Viren müstahkem mevkie yardıma karar verdi. Bu suretle artık Rus filosu seyyar bir kuvvet olmaktan çıkmıştı. Limana hâkim bulunan 203 râkımlı tepenin Japonların eline geçmesile (5 -I. kânun) Japon tazyikı çok tehditkâr bir şekil almıştı. Çünkü; buraya yerleştirilecek onbir pusluk muhasara obüslerile liman içindeki gemileri döğmek çok kolay olacaktı.

Sivastopol zırhlısile birkaç gambot ve muhrip hariç olmak üzere bütün gemiler batırıldı. Batırılmıyanlar da methale yakin olan seren ve sal maniası civarına çekilmiş olduklarından obüslerin ölü sektörleri içinde kaldılar ve hiçbir isabet almadılar. Fakat Japon muhripleri 9 - 16 - I. kânun geceleri arasında birçok torpito hücumları yaparak 100 kadar torpito attılar. Bunlardan üçü Sivastopola isabet etti ise de bir hasar yapmadı. Dördüncü bir torpito bir muhribi batırdı. Buna mukabil Ruslar da top ateşile iki Japon torpitosu batırdılar. Port-Arthurun düşmesi muhakkak görüldüğünden Rus muhriplerinden geriye kalan altı tanesi Port-Arthurdan kaçarak Çin limanlarına iltica etmeğe muvaffak olmuştur. Bunlar orada silâhlarından tecrit edilmişlerdi.

Şehir 2. Kânun - 905 te Japonların eline geçti :

Artık hiçbir iş göremiyeceğini anlıyan Sivastopol zırhlısı komutanı gemisini derin suda batırdı. Bu suretle Port-Arthurda toplanmış olan 7 zırhlı, 1 zırhlı kruvazör, 5 muhafazalı kruvazör, 29 muhrip ve torpitobotla birçok muavin ve yardımcı gemiden birçoğu batmış, bir kısmı Japonların eline geçmiş bazıları da yabancı limanlara iltica etmiştir.

Bu fecî âkıbet Port-Arthur filosunun çok fena kullanılmasından ileri gelmiştir. Bu filo, Makarof hariç olmak üzere, hiçbir zaman aslî vazifesinin düşman ile muharebe etmek olduğunu anlıyamamış ve kendisini daima Port - Arthurun muhafazasına memur bir kuvvet sanmıştı. Buna sevkulceyşte (Forteresse fleet) denilir. Böyle bir vaziyete düşmüş olan bir filo her devirde ayni âkıbete uğramıştır, yahut ta düşmanın serbestçe iş görmesine meydan vermiştir. Fransız Amirali Tourville Brest açığında yaptığı açık deniz seferi (campagne de large) ile ayni vaziyete düşmüştü. Tulon donanması pek çok defalar bu fena duruma girmişti. Amiral Cerverra Santiyagoda ayni âkıbete uğramıştı. Kırım harbinde Sivastopola kapanan Rus filosu da ayni şekilde kendi kendini batırmıştı. Büyük harpte Poladaki Avusturya - Macar donanması da ayni şekilde müsmir bir faaliyet göstermediğini ve daima Polaya bağlandığını hatırlamalıyız.

Japon donanmasının birçok fırsatlarda yapamadığını (Bilhassa 10 - ağustos muharebesinde) karakol kuvvetleri yapabildiler, yani düşmana bir hayli zarar verdirdiler. Fakat bundan yanlış bir ders çıkarılmamalıdır, yani donanmanın yapamıyacağını karakol kuvvetleri yapar sanmamalıdır.

Harbin başından Port-Arthurun düşmesine kadar yani hemen bir sene içinde Sarı denizde ve Japon denizinde Japonların verdiği zayiat ise şöyledir : 2 zırhlı, 2 muhafazalı kruvazör, 4 muhrip, 6 eski zırhlı, gambot ve kruvazör. Port - Arthurun ele geçirilmesinden sonra batmış olan Rus gemilerinin yüzdürülmesine teşebbüs olundu. Lâkin bunların hiçbirisinden harbin müteakıp safhasından istifade edilemedi. Artık Japon donanması için hiçbir tehlike kalmadığından Togo kuvvetlerini Japon adalarında toplıyarak onların gelmekte olan Baltık filosu ile karşılaşmaları imkânını temine başladı. Port-Arthurda ise, kara kuvvetlerine yardım etmek üzere, Amiral Kataoka komutasında müfrez bir filo bırakıldı.

Togo bundan sonra Tokyoya giderek deniz başkomutanı ve Yalu muharebesinin galibi olan Amiral İto ile harbin müteakıp safhalarını ne suretle sevk ve idare etmek fikrinde olduğunu konuştu. Verilen karara göre Japon donanmasının esas kısmı Çoşima boğazında toplu bir halde bulunarak Rus filosunu karşılıyacak, Japon denizindeki kuvvetler takviye edilerek Büyük Okyanustan Japon denizine açılan boğazların sıkı bir kontrol altında tutulması temin edilecekti. Yani Japonlar, Rusların tek limanı olan Vlâdivostoku, kendi coğrafî durumlarına dayanarak uzaktan abluka edeceklerdi. Bu karar uzak ablukanın ilkidir.

Bundan sonra Japonlar Rus filosunun muhtemel yolları üzerinde yardımcı üsler temin edip etmediklerini anlamak için birçok gemilerle Singapora kadar seyahatler tertip ettiler. Rusların buralarda hiçbir ha-

zırlıkta bulunmadıklarını görmek Japonları pek memnun etti. Bu Japon seyahatleri bir nevi sevkulceyşî keşiftir. Ayrıca siyasî sahadaki tesirleri de pek mühim oldu. Ruslara yardım etmesi muhtemel bulunan bitaraflar, Japonlarla bir ihtilâf çıkarmamak için Ruslara zorluklar göstermeğe başladılar. Bütün bu hazırlıklar devam ederken Japonlar Çoşima boğazına yakin olan ve Kore yarımadasının cenup nihayetinde bulunan Masanpo limanını bir üsse çevirdiler.

Yeni yapılan ve Ruslardan ele geçirilen cem'an beş muhrip filo da vazife aldı. Arada geçen bir harp yılı içinde mürettebatın talim ve terbiyesi yükselmiş, komutanlar yekdiğerile anlaşmış bulunuyordu. Yine bu harp yılı içinde elde olunan tecrübelere göre gemilerde değişiklikler yapılmış ve bilhassa müstakbel bir muharebede cepane hususunda sıkıntı çekmemek için gerekli tedbirler alınmıştı.

Böylece Japon donanması kendi kapısı önünde harbe hazır bir halde uzun ve yorucu bir seyirden sonra kendisile muharebeye mecbur olacak hasmını azim, irade ve istekle bekliyordu.

Denize dayanan Japon milleti, kuvvetli ordusu sayesinde büyük bir kara devleti olan Rusyaya karşı giriştiği mücadelenin ilk raundunu kazanmıştı. Bu rauntta gösterdiği maharet müteakıp rauntların da galibi olacağı hakkında pek haklı bir kanaat hâsıl etmişti.

***

Çoşima muharebesine doğuru

a) Rusların yolladıkları kuvvet :

Daha harp başlamadan evvel Amiral Virenus komutasında olarak aşağıdaki gemiler Kızıldenizde bulunuyorlardı :

Osliyabya	Zırhlı
Dimitri donskoi	Zırhlı kruvazör
Orora	Kruvazör
Almaz	Kruvazör
7 - adet	Muhrip

Fakat harp patlar patlamaz Japonlar tarafından yolda yakalanıp imha edilmemeleri için bunlar geri çağırılmıştı. Bundan başka olarak

Baltık denizinde çok kuvvetli bir donanma bulunmakta idi. Fakat talim ve terbiyesi pek fena, kadroları çok noksandı. Harbin başlamasile Uzakşark filosunun takviyesine karar verildiği gibi bir de Donanma cemiyeti kurularak yeni gemiler için para tedarikine geçildi. Bu bittabi çok geç kalmış bir tedbirdi. Bundan başka ihtiyat erat celbolunarak kadro noksanları tamamlandı. Bir aralık mesafenin daha kısa olması gözönünde tutularak Karadeniz filosundan bazı gemiler yollamak düşünüldü ise de bundan vazgeçildi. Nihayet Baltık donanmasından ayrılacak gemilerle bir filo teşkil olunarak bunun gönderilmesine karar verildi. Bu hususta mart ayında Çarın iradesi isdar olundu. Ayni zamanda yapılmakta olan gemilerin inşaatı tesri edildiği gibi tamirde bulunan gemilere de hız verildi. Tamir veya inşa halinde şu gemiler vardı:

1. Zırhlı	Esaslı tamirde
3. Zırhlı 1. Gambot 2. Zırhlı kruvazör 1. Hafif kruvazör	Teçhiz olunmakta
5. Hat gemisi	Kızaktan indirilmiş olup 1904 - II. kânun ayı ile 1906 sonbahar arasında ikmali icap etmektedir. Bunlar kızaktan inmişlerdir..
3. Muhafazalı kruvezör (1904 sonbaharında hazır olacaklardı)	

Bunlardan başka olarak Arjantin hesabına İtalyada yapılmakta olan birkaç geminin satın alınması için uğraşılmakta idi. Fakat buna muvaffak olunamadı. Keza beş denizaltı gemisi de tezgâhlara konulmuştu. Ayrıca onbeş bot yabancı memleketlere sipariş edilmiş bulunuyordu. İşte bu durumda bulunan Baltık donanmasından ileride bahsedeceğimiz gemilerin ayrılması münasip görüldü fakat bu gemilerin bir kısmı deniz kuvvetlerine yeni dahil olacak gemilerden seçildikleri için en aşağı onbeş yirmi gün münferiden ve onbeş gün kadar da toplu bir halde talim yapmaları lâzımgeliyordu.

Hareket tarihi olarak ilkönce 1904 - haziranı nihayeti münasip görülmüştü. Fakat bütün gayretlere rağmen gemilerin tecrübelerine ancak 25 - haziranda başlanabildiğinden hareket bizzarur 14 - eylûle bırakıldı. Fakat Rusların bu tarihe kadar Uzakşarkta maruz kaldıkları zayiat dolayısile evvelce tesbit edilmiş olan gemilerin sayısını arttırmak lâzımgeldi. En son tesbit edilen hareket tarihi 14 - eylûlde hareket edilemedi. Zira; talim ve terbiye derecesi bu kadar uzak bir sefer için kâfi değildi. Binaenaleyh bir ay sonra 15 - I. teşrinde kalkılmağa karar verildi. Fakat hazır olan gemiler talime başladılar. Toplu olarak yapılan talimlerde Rus gemileri ilk defa olarak ve yedekte çekilen bir hedefe eylûl ayı içinde top atışları yaptı. Nihayet bağlı cetvelde yazılı olan gemiler Tümamiral Rojestvenski komutasında olarak 14 - I. Teşrin - 904 te Libav limanından hareket ettiler.

b) İkmal hizmeti :

Baltık denizi ile Uzakşark arasındaki mesafe takip edilecek dört muhtelif yola göre 11 - 21000 mil arasında değişiyordu. Binaenaleyh birçok merhalelerle geçilmesi lâzımdı. Halbuki gemilerin hepsi kömür yaktıklarından ikmal meselesi çok mühimdi. Buna mukabil yol üzerinde hiçbir Rus limanı veya müstemlekesi yoktu. Rus ticaret gemileri ise Japon deniz kuvvetlerile karşılaşmamak tehlikesinden dolayı bu işi başaramazlardı. Binaenaleyh Rus hükûmeti bu işi bitaraf memleketlerin gemilerile başarmak zorunda kalmıştı. Bu bittabi hem çok güç hem de çok pahalıya mal oldu. Kömür ikmali meselesi Petresburgda bulunan bir şirket namına olarak umumî surette Hamburg - Amerikan kumpanyasına havale edilmişti. Japonlar bu hususta hiçbir zorluk çıkartmamışlar ve Rus filosu bütün seyir müddetince hiçbir müşkülât çekmemiştir. Bundan ayrı olarak filî refakatinde kömür yüklü gemiler de vardı. Bunlar kendi kömürlerini harp gemilerine verdikten sonra ikmal menzillerinden alacakları diğer kömür ile ambarlarını dolduracaklardı. Keza Vlâdivostoka teslim olunmak üzere 400,000 ton kömür pazarlıkla temin edilmiş ise de bunun ancak bir kısmı yollanabilmiştir.

Port - Arthurun düşman eline geçtiği duyulur duyulmaz Vlâdivostoka gidecek olan bu filonun mahrukat ihtiyacını karşılayacak başka tedbirler de alınmıştı. Bu çok geç olmakla beraber hiç birşey yapmamaktan elbet daha iyi idi. Baltık ve Karadeniz tersanelerinden bin kadar amele yollanarak 14 - ağustos muharebesinde yaralanan gemilerin tamirine başlandığı gibi inşaatı yarım kalmış olan iki havuzun da ikmaline çalışılmağa başlandı. Bütün bunlara rağmen Bahriye nezareti aldığı tertibatın tamam olmadığına bizzat kani bulunuyordu. Bu sebepten Rus filosu Kamran limanına vardığı vakit yani Japonyaya yaklaştığı zaman, (Vlâdivostoktaki vaziyetin pek iyi olmadığını, binaenaleyh burası için pek ümide düşmemesi lâzımgelindiği ve keza kara ordusu için pek yüklü olan demiryolundan şimdilik bir fayda beklenilmemesi lâzımgeldiğini) Amiral Rojestvenskiye bildirmişti.

İşte bundan dolayıdır ki; Rus amirali bütün yardımcı ve muavin gemilerini peşinde sürüklemeğe mecbur olmuştu ki; bunun mahzurunu ileride bütün tafsilâtile göreceğiz.

C) Takip olunacak yol :

Port - Arthura dört yoldan gitmek kebildi :

1 — Şimal Buz denizinden (11,000 mil)
2 — Süveyş kanalından (12,500 „)
3 — Ümit burnundan (16,100 „)
4 — Horn burnundan dolaşarak Büyük Okyanus üzerinden (21,700 mil)

İkinci Büyük Okyanus filosu
(Amiral Rojestvenski)

İsmi	Tonu	Sürati	TOPLARI					Birliği
			30,5	20,3	15	12	7,5	
Suvarof	13600	18	4	—	12	—	20	1. Tümen
III. Aleksandır	13500	18	4	—	12	—	20	
Borodino	13500	18	4	—	12	—	20	
Orel	13500	18	4	—	12	—	20	
Osliyabya	12600	18	4	—	11	—	20	
Sisoi Veliki	9000	16	4	—	8	—	20	
Nahimof	8500	16	—	8	10	—	—	Kruvazör tümeni
Donskoi	6200	17	—	—	6	10	—	
Orora	6730	20	—	—	6	—	24	
Svietlena	3283	19	—	—	—	—	3	
Jemcuk	3103	24	—	—	6	—	—	
Almaz	3283	19	—	—	—	—	2	

Bundan başka yedi muhrip ve 9 yardımcı gemi de vardı.

Bunlardan birincisi tamamen mesaha olunmamıştı. Hem de senenin uzun bir kısmında seyrüsefer için açık değildi. Ancak ağustos, eylûl ve birinciteşrin aylarında gemiler burada seyredebiliyordu. Filo birinciteşrinde hareket ettiğinden yolda buzlar arasında tıkanıp kalabilirdi. (Bu yol bugün seyrüsefere hemen tamamen açılmıştır, yani mesahası tamamdır).

İkinci yol ise İngilterenin kontrolü altında idi. Malûm olan İngiliz - Japon ittifakı münasebetile, harbin ilânile beraber İngiltere bitaraflığını ilân etmiş ve muhariplere mensup harp gemilerinin mücbir sebepler olmadıkça İngiliz limanlarında yirmidört saatten fazla kalamıyacağını bildirmişti.

Keza İngiliz limanlarından verilecek mahrukat, o limana iltica eden muharip devlet gemisinin en yakin kendi limanına gidebilmesi için lâzım olandan fazla olmıyacak ve bir İngiliz limanında kömür alan bir gemi ancak üç ay sonra tekrar bir İngiliz limanına girebilecekti. Malta valisi ise hiçbir muharip devlet gemisinin Malta limanlarından ikmal yapamıyacağını ilân etmişti. İngilizlerin bu hareketinden maksat pek iyi anlaşıldığı üzere kendi Müttefikı olan Japonyaya yardım ve Rusyayı bilâkis fena bir duruma sokmaktır.

Rusyanın Müttefiki olan Fransa ise tamaman aksi bir bitaraflık ilân etmişti. Silâh ve cepane ikmali yapmamak ve muharipler tarafından zaptolunan gemileri getirmemek şartile muhariplerin kendi limanlarından her şekilde istifade edebileceklerini ilân etmişti.

Bundan başka Süveyş kanalından geçmenin zorluklar doğurması ihtimali vardı. Bu takdirde zaman kazanılmak isterken belki de daha fazla zaman sarfolunacaktı. İşte bu mütalealara dayanan Rojestvenski denize daha az mukavim olan veya makineleri nisbeten daha nazik bulunan birkaç gemisini Süveyş üzerinden yollamağa karar verdi.

Üçüncü yol uzunluğuna rağman güzergâh ta bilhassa Madagaskar adası gibi bir Fransız müstemlekesinin mevcudiyetinden dolayı şayanı tercihti.

Dördüncü yol çok uzak olduğundan münakaşa bile olunmadı.

İrtibat ve istihbarat hizmeti işi :

O tarihte telsiz bugünkü kadar mütekâmil olmadığından anavatan ile irtibat ancak bitaraf memleketlerdeki telli telgraflarla temin ediliyordu. Düşman hakkında istihbarat elde etmek için ajanlar da temin olunmuştu.

e) **Baltıktan yollanan filonun vazifesi :**

Uzakşark filosunun takviyesi ilk düşünüldüğü zaman oraya yollanacak olan filonun esas vazifesi şüphesiz ki; Port - Arthur ve Vlâdivostok filolarını takviye ve bu suretle Japonlara denizde üstünlük temin et-

mekti. Demek oluyor ki; Ruslar bu filoyu göndermekle orada bir konsantrasyon temin ederek bir faaliyet göstermeği tasmim etmişlerdir.

Fakat Uzakşarktaki Rus donanmasının uğradığı zayiat ile bilhassa Port - Arthurun Japonlar tarafından muhasarasına başlandıktan sonra Baltıktan giden donanmaya verilecek vazife de değişmeli idi. Çünkü:

a) Bu donanma için üs olarak düşünülen Port-Arthurun âkıbeti meçhuldü.

b) Bu filo belki Vlâdivostoka gitmeğe mecbur kalacaktı. Halbuki bu liman eylûlden şubata kadar donmaktadır. Binaenaleyh buraya girecek olursa ya bu uzun müddet içinde her türlü faaliyetten mahrum kalacak veya kendi mevcudiyetini tehlikeye koyarak muvakkaten üslerde vakit geçirecekti. Bu keyfiyet ise donanmanın faaliyet ve taarruz kudretini azaltır.

c) PortArthur düştükten sonra oradaki kuvvetlerin ne âkıbete uğrıyacakları da belli değildir. Eğer imha olunurlarsa Baltıktan gelen filo artık bir takviye filosu değil, bilâkis 16000 mil aştıktan sonra her türlü yardımdan mahrum, kuvvetli ve emin bir üsten mahrum olarak deniz hakimiyetini pek mahdut kuvvetlerile çok üstün bir kuvvete karşı temin etmesi lâzımgelen bir filo haline girecektir.

İşte bu mülâhazalara istinaden Vlâdivostok limanında icabında girebilmek imkânını temin için her halde harekât sahasına en geç mart ayı içinde ulaşmak lâzımdı. Yani 14 - birinciteşrinde hareket eden bu filo 4,5-5 ay denizlerde dolaşmağa mecbur kalıyordu.

f) Baltık filosunun hareketi :

Filo birinciteşrinin onsekizinde Libavdan hareket etti. Belt boğazlarından geçilirken bir ihtiyat olmak için mayına karşı emniyet alındı. Fakat daha ilk tecrübede mayn tarama telleri kesildiğinden bundan vazgeçildi. 19 - birinciteşrinde Kategat boğazına çıkıldı. Burada filoya vâsıl olan bir habere göre Şimal denizinde şüpheli gemiler bulunmakta idi. Amiral torpito hücumlarına karşı dikkatli bulunulmasını emretti. Seyir nizamı birkaç gruptan müteşekkildi.

Hul hâdisesi :

Kamçatka tamir gemisi makinelerinde zuhûr eden bir arızadan dolayı hattan sarkmıştı. Bu gemi 21-22 gecesi saat 20,45 te torpito hücumuna uğradığını telsizle bildirdi. Birkaç saat sonra saat 02,00 ye doğru filo Dokerbank civarında bulunuyordu. Burası malûm olduğu üzere İngiliz balıkçı gemilerinin kesretle avlandıkları bir yerdir. Hafif bir rüzgâr esiyordu. Zaman zaman ay etrafı aydınlatıyordu. Deniz hemen pek sakindi. Hattın ucundaki gruplar bu balıkçı gemilerini arızasız olarak geçmişlerdi. Hattâ öncü vazifesi görmekte olan kruvazörler ışıldak yakarak bunları aydınlatarak balıkçı gemisi olduklarını tesbit etmişti. Bunun üzerine amiral de arkasındaki gemileri ikaz etti. Fakat hattın so-

nunda bulunan gemiler bunların civarından geçerken iki yeşil veri atıldığını gördüler. Bu esnada gözcülerin (Sancak taraftan karartılmış gemiler aykırı bir rota ile yaklaşıyorlar) şeklindeki raporu üzerine bizzat amiral ateş açılmasını emretti. Atış on dakika kadar devam etti. Bir balıkçı gemisi batırıldı, birkaç tanesi yaralandı, bazı kimseler öldü. Bu hâdisenin fazla heyecandan ileri geldiği sonra anlaşıldı. Filhakika iki yeşil veri atılmıştı. Fakat bunun uluslararası balıkçılıkta manası (Sancak bordanızdan ağlarınızı atınız) dır. Balıkçı gemileri toplu bir halde seyrettikleri için bu gibi kaidelere riayet ederek biribirlerini ikaz ederler.

Rus filosunda o derece karışıklık vukua gelmişti ki; bazı gemiler biribirine ateş etmişler ve bilhassa Donskoi pek büyük tehlikeler atlatmıştı. Ateş kesildikten sonra filo yoluna devam etmiş ve fakat sarkan Kamçatka ile Orora, Donskoi ve birkaç muhrip 23 - I. Teşrin - 904 günü Breste girerek ikmal yaptılar. Filonun diğer gemileri yollarına devamla 26-I. Teşrin - 904 günü Portekizdeki Vigo limanına girdiler. O zamana kadar Petresburg hükûmeti Hul hâdisesi hakkında amiralden hiçbir haber alamamıştı. Fakat Londra ile Petresburg arasında bu hususta şiddetli muhabereler cereyan etmiş ve İngiliz efkârı umumiyesi pek fazla heyecanlanmıştı.

Vigoya demirliyen Rus gemileri Rojestvenski komutasındaki birinci tümendi. Diğerleri 3 - II. Teşrin-904 günü Tanja limanına demirlemişlerdi. Efkârı umumiyenin tazyikı karşısında İngilizler anavatan filosunu Portland limanında topladılar. Kanal filosuna mensup bazı gemiler Cibraltaya yollanıldı. Akdeniz filosunun Maltada toplanması emrolunduğu gibi bir kruvazör tümeni de uzak mesafeden Rusları takibe başladı. Bütün bu hareketlerden maksat Rusları korkutmak ve geriye döndürmekti. Diğer taraftan Rus gemilerinin ikmal yapmaları muhtemel olan limanların tâbi bulundukları devletler, yani İspanya ve Fransa üzerinde de İngilizler siyasî tazyıklar yapmağa başlamışlardı. Rus filosunun Vigoda durmasından istifade edilerek Hul hâdisesini halletmek üzere birer İngiliz, Fransız, Rus, Amerikan ve Avusturya amiralinden müteşekkil komisyon teşkil olundu. Bu komisyon İngilterede toplanmış ve Rusların 60000 İngiliz lirası tazminat vermesine karar vermiştir.

Rus gemileri I - II. Teşrin 904 te Vigodan hareketle Tanjaya gittiler oradaki kuvvetlerle buluştular. Buradan 5 - II. Teşrin - 904 te hareket olundu. Evvelce tesbit edilen program üzere filo iki kısma ayrıldı. Bir kısmı Rojestvenski komutasında olarak Ümitburnundan Madagaskar adasına gidecek ve diğer kısmı da Amiral Folkersam komutasında olarak Süveyşten geçerek kendisine mülâki olacak idi. Ümitburnunu dolaşacak olan arızasız olarak 12- II. Teşrin-904 te Dakara vardılar ve ayın 16 sında buradan hareket ettiler. Bundan sonra 26 - II. Teşrin 904 ten

1-I. Kânun 904 tarihine kadar Gabon limanında kömür aldıktan sonra 6-birincikânunda Portekize ait olan Great Fish limanında da kömür alındı ve ertesi günü hareket edildi. Burada Portekiz hükûmeti birçok zorluklar çıkarmış ise de amiral sahilin müsaadesinden istifade ederek üç milden daha açığa çıkmak suretile işini görmüştür.

Filo 11-birincikânunda Almanyaya ait olan Lüderitz limanına vararak burada 6 gün kaldı ve mahrukatını tamamladı. Bu kadar uzun müddet burada kalınmasının sebebi havanın fenalığından dolayı kömür alınamamasıdır. 17-birincikânunda buradan kalkılarak Madagaskar adasını şimali şarkî sahillerindeki St. Marie limanına 29-I. kânunda vâsıl oldu. Bu tarihe kadar Rus filosu hep Alman gemilerinden 56000 ton kömür almış ve menzil teşkilâtı hiçbir aksaklığa uğramadan mükemmelen çalışmıştır. Filonun vasatî seyir sürati 7-9 mildi. Ruslar artık dost bir devlet limanında bulunduklarından her yer ile bilhassa anavatan ile muhaberatta bulunmuşlar, Port-Arthurun düştüğünü öğrenmişlerdi. Bundan sonra artık bu filo bir imdat ve takviye kuvveti olmaktan çıkmış ve Uzakşarka deniz hakimiyetini temin etmek vazifesile karşılaşmıştı.

Süveyş kanalından geçen kuvvetler :

Amiral Folkersam 5-II. Teşrin 904 te Tanjadan hareket ettikten sonra kömür ikmali yapmak üzere 10-II. teşrinde Giridin Suda limanına vardı. İşlerini bitirdikten sonra 21-II. teşrin günü hareketle 24. günü Port-Saide vâsıl oldu. İngilizlerin çıkarttıkları bütün zorluklara rağmen Fransızların yardımı ile Süveyşteki seyrüsefer tatil edilerek Rus gemileri toplu bir halde 26. günü Kanalı geçerek 27. günü Süveyşe vardılar. Buradan Cibutiye yol verildi. 3-birincikânundan 14 birincikânuna ve sonra 17-19 birincikânun günlerine kadar kömür almak suretile nihayet 28-birincikânunda Madagaskar adasının şimali garbî sahilindeki Nosibe limanına demirlendi. Bundan bir gün sonra da Rojestvenski filosu St. Mari limanına demirlemişti. Fölkersam kuvvetlerinin kendisine iltihak etmesini emretmiş ise de bu gemilerden bazılarındaki tamirat münasebetile iş açılmış bulunduğundan bizzarur Rojestvenski Nosibe limanına gitti. (1-1 905) Madagaskar adasında hazırlanmış olan 100,000 ton kömürden noksanlar tamamlandı.

Yeni gelen gemilerle 16-Mart-1905 te Singapora hareket olundu. Bu sefer kat'olunacak mesafe tok rota 4300 mildi.

g) Baltıktan yollanılan filonun takviyesi :

Baltık filosu vakitten kazanılmak için 14-birinciteşrinde hareket etmişti. Halbuki bu filoya bazı yeni birliklerin ilâvesi lâzımgeliyordu. Lâkin bunların işleri henüz bitmemişti. Bu gemiler ancak 18-İkinciteşrin-1904 te hareket edebildiler ki; şunlardır.

İsmi	Tonu	Sürati	Silâhları	
			15 s/m	12 s/m
Oleg	6645	23	12	12
İzumrut	3283	24	—	6

Bunlardan başka olarak beş muhrip (ki; bilâhare üçü geri yollanıldı) ve üç muavin gemi daha vardı. Yukarıda bahsi geçen yeni kuvvetler işte bunlardır. Bu gemiler Albay Dobrotvorsky komutasında bulunuyordu. Bu gemiler de Süveyşten geçmek suretile 14 - Şubat - 905 te Madagaskarın Nossibe limanında Rejestvenskiye mülâki olmuşlardı.

Maahaza Rus Bahriye nezareti bu takviye ile de iktifa etmedi. Bilhassa Port - Arthurun düşmesinden sonra oradaki filonun feci âkibetinin tesirile Baltıktan giden gemilerin daha ziyade kuvvetli bulunmasını istedi. Çünkü; Rojestvenski emrindeki kuvvetlerin kendilerinden beklenilen vazifeyi, yani deniz hakimiyetini temin edemiyeceği artık tamamen anlaşılmağa başlanmıştı. Bu itibarla amiral 12 - II. Kânun - 905 tarihinde yani henüz Madagaskar adasından kalkmadan çok evvel Petersburgtan şu telgraf gelmişti :

(Port - Arthur düşmüş ve oradaki filomuz yok olmuştur. Filonuzun vazifesi deniz hakimiyetini kazanmak ve Japon ordusunun ikmal ve muvasalasını kesmektir. Eğer elinizdeki kuvvetlerle bu vazifenin başarılmasını mümkün görmüyor iseniz Baltıktan diğer bütün kuvvetler gönderilecektir. Bu husustaki düşüncelerinizi bildiriniz . . . .).

Bu telgrafa Rojestvenski şu cevabı verdi :

(. . . . Emrimdeki kuvvetlerle deniz hakimiyetini temin etmeğe en ufak bir ümidim yoktur. Tecrübe edilmemiş ve bazı ahvalde fena inşa edilmiş gemilerden mürekkep bir takviye filosunun gönderilmesile filomun daha kolaylıkla tahrip edilmesi imkânlarının hazırlanmasından başka bir fayda yoktur. Fikrime göre mevcut bütün kuvvetlerimle Vlâdivostoka gitmeğe çalışmak ve buraya dayanarak Rus münakalâtını tehdit etmek benim için mümkün olan yegâne yoldur . .)

İkmal hizmeti bakımından İspanya - Amerika harbinden çok iyi ders almış olan Rusların sevk ve idare bakımından ders almamış olduklarını görüyoruz. Çünkü; Rojestvenski de tıpkı Cerveranın vaziyetine düşmüştür. Yani başaracağına kani olmadığı bir işe, (Bilhassa Port - Arthurun düşmesinden sonra) memur edilmiştir. Nasıl ki; Cerveranın itimatla yatacağı bir üssü mevcut değilse Vlâdivostok limanı da Rojestvenskinin ihtiyaçlarını tatmin edemiyecek bir halde idi. Togonun filosu ise tıpkı Sampson filosu gibi zinde bir halde onu bekliyordu. Rus kuvvetleri ya Cervera filosu gibi imha olunacak veya yeni bir Port - Arthur faciası tarihe geçecekti.

Bütün bunlara rağmen Amiral Rojestvenskinin arzusu hilâfına olarak Bahriye nezareti Amiral Nebogatof komutasında aşağıdaki kuvvetleri yolladı ve bu keyfiyetten amirali haberdar etti. Lâkin Rojestvenski bu kuvvetlerin kendisine Madagaskarda mülâki olmasını beklemedi ve ne yapacakları hakkında bir talimat dahi bırakmadan Singapura hareket etti.

Amiral Nebogatof filosu

İsmi	Tonu	Sürati	Silâhları				
			30,5 s/m	25,4 s/m	24 s/m	15 s/m	12 s/m
I. Nikola	9500	15	2	—	—	4	—
Vlâdimir	6000	14	—	—	—	5	6
Apraksin	4100	17	—	3	—	4	—
Seniyavin	4100	16	—	3	—	4	—
Uşakof	4100	16	—	—	4	4	—
Navarin	10200	15	4	—	—	8	—

Bu filo 15 - şubatta Libavdan hareket etmişti. Süveyş tarikile Madagaskar adasına gidecekti. 13 - Mart - 905 te Suda limanına demirledi. Buradan 20 - martta yani Rojestvenskinin Madagaskardan hareketinden beş gün sonra kalktı. Bazı muharrirlere göre güya Rojestvenski bu filonun kendisine mülâki olmasını istemediğinden beklemeden kalkmış ve bunların Rusyaya çağırılacaklarını ümit etmiş.

Netice itibarile iki filo Fransız Hindiçinîsindeki Van Fong limanında buluştular.

Sarı denize doğru gidiş :

Rus filosu Madagaskardan hareket ettiği zaman siyasî bir güçlükle karşılaşmış bulunuyordu. Çünkü; Japonya ve İngiltere devletleri Hollandaya tazyik yaparak Rus filosunun yol üzerindeki Hollanda limanlarından ve bilhassa Sumatra ve Cava limanlarından istifade etmemesini temin etmişlerdi. Zira; bu suları harp sahası ad ve itibar etmişlerdi. Bu sebepten Hollanda hükûmeti Rus gemilerinin ikmal yapamıyacaklarını bildirdi. Keza bir Japon filosunun Hint denizine girdiğini duyan Amerika-Hamburg kumpanyası da Madagaskardaki mümessiline yolladığı bir telgrafla Hint denizinin artık bir harp sahası olduğunu ve mukavele mucibince harp sahalarında kömür veremiyeceğini bildirdi. Bu haber üzerine amiral Petresburgu malûmattar ettiğinden derhal Bahriye nezareti faaliyete geçti. Nihayet bir anlaşmağa varıldı. Bizzat amiral de bu müşkülü halletmeğe çok çalıştı. Bunlar sayesinde 16 - martta Madagaskardan hareket eden filo birçok defalar denizde ikmalini tamamlamağa muvaffak oldu.

Rusfilosunun takip ettiği yollar
14-10-904 — 27-5-905

Libau 14.10.904

Suda

Tanca

Dakar

Gabon

Great Fish

Lüderitz

St. Mari

Nossibe

KROKİ № 17

Artık tehlikeli sahaya yaklaşılmakta olduğundan mevcut yardımcı gemiler ileriye sürülerek emniyet tertibatı alınmıştır. Seyir esnasında muharebe ve gemi talimleri yapılmış hattâ atışlar bile icra edilmiştir. Kömürden iktısat etmek ve hem de makinelerini yıpratmamak için ufak gemiler yedekte çekilmiştir. Filo 5 - Nisan - 905 günü Malaka boğazına girmiş, 8 - nisanda Singapora varılmıştır. Rojestvenski buradaki Rus konsolosu ile görüşerek Nebogatof filosunun 7 - nisanda Cibutiden geçtiğini öğrendi. Ayni zamanda bazı Japon harp gemilerinin civarda dolaştıklarını da haber aldı. Bunun üzerine Kamranh limanına yol vererek 14 - nisanda oraya demirledi.

Diğer taraftan Petersburgla muhabere etmek üzere bir gemisini Saygona yolladı. Bu irtibat sayesinde Nebogatof filosunu beklemesi için merkezden emir verildi. (16 - Nisan - 905)

Nebogatof filosu beklenirken kömür de alınmağa başlandı. Bu tarihe kadar Rusya lehinde davranan Fransa, İngiltere ve Japonyanın tesirile biraz tavrını değiştirdi. Filhakika Uzakşarktaki Fransız kuvvetleri komutanı Amiral Jonquiere; Annâm sularını terketmesini Rojestvenskiye bildirdi. Halbuki Nebogatof henüz gelmemişti. Fransızları böyle bir harekete sürükliyen sebep şu imiş:

Malûm olduğu üzere Rojestvenski esasen Nebogatof filosunun kendisine yollanmasına taraftar değildi. Bu sebepten, Kamranh limanına vardığı vakit merkeze müracaat ederek bu filonun yollanmamasını bir defa daha rica etmiş ve kendisinin yalnız olarak Vlâdivostoka gitmesine müsaade edilmesini istemişti. Japonlar bundan haberdar olarak derhal Fransızları tazyik etmişler. Çünkü; bu keyfiyet bitaraf bir limanın bir üs, bir toplanma yeri olarak kullanılması demekmiş. Bu protestoya İngiltere ve Amerika da iştirak ettiğinden Fransa boyun eğmeğe mecbur kalmış. Bu noktai nazar filhakika doğrudur.

Rojestvenski 24 - nisanda Annam sularını terkederek 26 - nisan akşamı Vanfong körfezine demirledi. Burası da Fransaya aitti. Fransız amirali 29 - nisan akşamı buraya da gelerek ayni mutalebatta bulundu. Bunun üzerine Rus filosu 9 - Mayıs - 905 gününe kadar denizlerde dolaşarak Nebogatof filosunu bekledi durdu. Japonyaya bu kadar yaklaşmış olan bu filodan Japonlar elbette haberdar idiler. Nihayet 9 - mayıs günü iki filo birleşti. 10 - mayısta hep birlikte biraz ilerideki bir liman olan Kua - Be ismindeki Fransaya ait limana girildi.

Baltık filosu buraya kadar (16600) mil mesafe geçmişti. Bazı müşkülât bertaraf, umumiyetle kömür sıkıntısı çekilmemişti. Son bir ay içinde Fransızlar tarafından gösterilen siyasî zorluklar hariç olmak üzere bitaraf limanlardan daima istifade imkânı bulunmuş (Bilhassa Fransız limanlarından) ve bütün bu işlerde Amiral Rojestvenskinin yüksek zekâsı, azim ve iradesi ve bilhassa sempatisi âmil olmuştu 14 - mayısta tekrar harekete geçen filo artık Japon sularına girmiş bulunuyordu.

Japon sularına girişten Çoşimaya kadar olan seyir:

Filo 22 - mayısta ve açık denizde kömür aldı. Hattâ çavalyalarla güvertelere bile alındı. Zira; amiral artık kömür alınabilmesine ihtimal vermiyordu. 26 - mayısa kadar yakılacak kömürle gemiler normal su kesimine ineceklerdi. Doğru ve ihtiyatlı olan bu hareketin fena tarafı bu tarihten evvel düşmana tesadüf edilmesi halinde gemilerin fena bir duruma girecek olmalarıdır. Amiral Folkersam 23 - mayısta öldü. Eratın maneviyatını bozmamak için bu keyfiyet saklandı, forsu arya edilmedi. İşbu tümenin sevk ve idaresi Osliyabyanın komutanına terkolundu. Vlâdivostoka gitmek için hangi yolun seçilmesi lâzımgeldiği de mühim bir mesele idi. Çünkü; Kore boğazından geçmek veyahut Japonyanın şarkından dolaşarak Çugaro boğazına girmek ve buradan Vlâdivostoka gitmek şekilleri vardı. Birinci yol bin mil kadar kısa idi. Fakat her iki yol Japonların kontrolü altında idi. Bununla beraber Çoşima boğazı daha geniş olup manevra yapmak imkânı nisbeten daha fazla idi. Zaten buradan geçişin mahremiyeti bahis mevzuu değildi. Zira; Rus gemileri her nekadar sahillerden uzak geçmeğe gayret etmekte ise de Japonların bu filonun mevcudiyetinden haberdar olduklarını kabul etmek her halde muvafık olurdu.

Japonların harekâtı:

Japon makamları daha Baltıktaki filo hazırlanmakta iken bundan haberdar olmuştu. Eğer filo Rusların evvelce hesapladıkları gibi 1904 Haziranında hareket edebilmiş olsaydı en geç olarak 1905 - II. Kânununda Uzakşarka varacaktı. Şu halde Port - Arthur meselesini bu tarihten evvel bitirmek lâzımdı. Fakat Port - Arthur Rusların eline geçtiği zaman Rus filosu Madagaskarda bulunuyordu. Çoşimaya kadar daha 7500 mil mesafe kat'etmesi lâzımgeliyordu. Filo vasatî olarak 10 mille ve hiçbir yerde durmadan seyretse 30 günde varabilirdi. Fakat ikmal işleri ve saire için bu kadar bir müddet daha zam olunursa Rusların mart nihayetinden daha evvel gelmelerine imkân yoktu. Binaenaleyh en geç olarak mart sonuna kadar bütün Japon gemilerinin büyük bir muharebe için hazırlanmaları icap ediyordu. Filhakika buna çok gayret sarfolundu. Hattâ aşınmış olan birçok top zıvanaları bile değiştirildi. Cepane tazelendi. İnfilâk kuvveti fazla olan barutlar hazırlandı. Keza Port - Arthurun düşmesine kadar donanmanın vermiş olduğu birçok muharebelerden alınan derslere göre birçok talimler yapılarak personal kifayeti yükseltildi. Fakat diğer taraftan da tesis ettikleri istihbarat şebekeleri vasıtasile Rus filosunun harekâtını adım adım takip etmeğe muvaffak oluyorlardı. Maahaza Baltık filosunun hazırlanmağa başladığı günden itibaren Japonyada endişe artmıştı. Aşağıdaki satırlar bunun en beliğ bir

ifadesidir. 1905 senesi mayıs ayında Viyanadaki Japon sefirile temas eden bir zat onun bir kardeşinin Togonun kurmay heyetine dahil bulunduğunu bildiği için kendisine bu hususta bazı şeyler sormuş. Sefir de şu cevabı vermiş:

(... Biraderim Amiral Togonun saçları, hissettiği endişeden dolayı günden güne ağarmaktadır. Saatler çok müthiş geçiyor. Eğer Ruslar bizim denizle muvasalamızı keserlerse Mançuride bulunan ordumuzun durumu tehlikeye girerek ve o zaman harbi kaybederiz: diye yazıyor).

Togonun endişesi pek yerinde idi. Çünkü; gelmekte olan Rus filosu deniz hakimiyeti uğrunda bir mücadeleye girişecek kudrette idi. Part-Arthur filosu imha edilmiş bulunduğundan Japon donanması için yapılacak üç iş kalmıştı.

a) Kara ordusunun ikmalini temin etmek.

b) Vlâdivostok filosunun harekâtına mâni olmak

c) Baltıktan gelmekte olan filonun Vlâdivostoka veya Port-Arthura girmesine mâni olmak.

Bunlardan birincisi için en kısa bir zamanda Mançuriye fazla miktarda cepane, malzeme ve erzak stok edilmesi kâfi idi. Bu yapıldı, fakat bununla da iktifa edilmiyerek gelen Rus filosunun Çin limanlarından birisini zaptederek oraya dayanarak Sarı denizdeki Japon münakalâtını tehdit etmesi ihtimaline karşı Mazampa limanı islâh edildi ve Fusan'dan Seula kadar bir tren hattı yapılmağa başlandı. Bu hat 1905 şubatında açıldı.

İkinci madde okadar mühim değildi. Çünkü; Vlâdivostoktaki Rus gemileri pek zayıftı. Binaenaleyh buraya uzak bir abluka koymak ve bir kaç gemi ayırmakla iktifa olundu. Keza bir miktar mayn da döküldü. Fakat hiç bir Rus gemisinin bu maynlara çarpmadığı bilâhare anlaşılmıştır.

Üçüncü vazife için bir kaç türlü tedbir alınabilirdi. Bunlardan birincisi düşman hakkında elde edilen istihbarata nazaran o istikamete giderek düşmanı arayıp bulmak ve onunla muharebe etmek. Bu taarruzî bir sevk ve idare şeklidir. Fakat bütün tedbirlerine rağmen Japonlar düşman filosu Annam sahillerine gelinciye kadar onun hakkında sahih bir malûmat sahibi olamamışlardı. Bunu da Togonun kurmay heyetindeki bir subayın şu ifadelerinden anlıyoruz.

(... Bizim keşif unsurlarımız bize düşman hakkında hiç bir malûmat veremiyorlar idi. Esasen biz de düşman hakkında bir şey bilmiyorduk. Bu itibarla Rusların büyük Okyanusa geçerek Soya ve Çugaro boğazından geçmek suretile Vlâdivostaka gidip gitmiyeceklerini düşünmeğe başladık. İşte böylece düşman hakkında hiç bir sahih malûmatımız olmadığından endişeli günler yaşamağa başladık..).

Filhakika vaziyet Japonlar için kritikti Fakat Rusların yaptıkları bir hata Japonları bu müşkülden kurtardı. Bu hata şudur.

Rus filosu 24 - mayısta Şanghaydan yüz mil açıkta iken refakatte bulunan ve bitaraf bandıra taşımakta olan kömür gemilerile iki muavin kruvazörü birlikte olarak Şanghaya yolladı. Esasen Japonlar daha evvelinden Rusların bu sularda bulunduklarını tahmin etmekte idiler, hattâ öğrenmişlerdi. Bu gemilerin limana girmesi en son tereddütleri de bertaraf etti. Artık Japonlar Rusları bu istikamette ararlarsa istedikleri gibi taarruzî harekete geçmiş olurlardı. Fakat böyle bir taarruzunda bazı mahzurları vardı. Çünkü; Japon gemilerinden bir kısmı bilhassa torpitolarla muhripler bu aramaya iştirak edemiyecek kadar az bir nısıf kutru seyre malik bulunuyorlardı. Paskador adalarından istifade kısmen kabil ise de bir muharebe vukuunda yaralanacak gemilerin ihtiyaçlarını temin edebilecek üslerden çok uzakta kalınacaktı.

Bundan başka eğer Rus filosu bulunmazsa ve Ruslar Formoza adasının şarkından dolaşarak Japonyanın şark kıyılarına yol verirlerse onları yakalama pek zor ve hattâ imkânsız olurdu. Bu takdirde Japonların aradıkları muharebe hâsıl olmaz ve bunu temin edinciye kadar yeniden birçok buhranlı günler geçirilirdi. Bu itibarla Rusları aramak için taarruzî bir harekete geçmek pek fazla muvaffakıyet vâdeden bir tedbir sayılamazdı.

Rus amirali için yapılacak iş hiç şüphe yok ki; evvelâ Vlâdivostoka giderek gemilerinin mübrem tamirlerini yapmak ve oradaki gemilerle birleşerek ciddî bir muharebe için hazırlanmaktı.

Vlâdivostoka gitmek için malûm olan üç yol vardı: Çoşima, Çugaro ve Soya boğazları. Çoşima boğazında beklenilecek olursa Rusların buradan geçmesine meydan verilmezdi. Fakat eğer Ruslar Japon adalarının şarkından dolaşırsa mutlaka görülür ve binaenaleyh Japon donanması daha evvel Çugaro veya Soya boğazına çıkarak onları karşılar ve bir muharebe verirdi. Bundan başka Japon kuvvetleri toplu bir halde limanları içinde tam bir emniyetle en son dakikaya kadar düşmanını bekler ve ona en müsait şartlar içinde saldırırdı. Nısıf kutru seyri az olan veya denizcilik kabiliyeti daha uzaklara gitmeğe elverişli bulunmıyan gemiler ile hattâ sahil muhafızı memileri bile Çoşima mıntakasında toplıyarak bunlardan da muharebe için istifade etmek kabil olurdu. Yani Çin - Japon harbinde olduğu gibi bütün Japon gemilerini muharebeye iştirak ettirerek düşman üzerinde ezici bir tesir temin edilebilirdi. Bütün bunlara ilâveten muharebe Japon sularında cereyan eder ve üsler yakında bulunmak itibarile yaralanan gemilerin kurtarılması da nisbeten emniyete alınmış olur. O halde Japon donanmasının Çoşima boğazında toplanmasında kendileri için tam bir menfaat vardır. İşte Japonlar da böyle düşünerek kuvvetlerini Çoşima boğazında toplamak kararını verdiler.

Bu şeklin tek kusuru donanmanın intizar vaziyetinde kalmasıdır. Bunun personalin morali üzerindeki menfi tesirini gidermek komuta heyetinin enerjisine tâbi bir keyfiyet idi ki; bu da Japon komutanlarında mevcuttu.

Stratejik bakımdan Japonların Çoşima boğazında düşmanı beklemeleri onların müdafaada kaldıkları hissini verebilir. Acaba hakikatte böyle midir ? Bu hususta hattâ tanınmış askerî yazıcılar arasında bile noktai nazar ihtilâfı vardır. Bazıları Japonların Çoşimada beklemelerini müdafaa bazıları da taarruz addederler. Filhakika eğer Rus filosu Çoşimadan geçmeğe teşebbüs ederse aradaki Japon donanmasına çarpmağa mecbur kalacak ve Japonlar da buna mâni olmağa çalışacaklardır. Geçmek teşebbüsü Ruslarda ve mâni olmak mecburiyeti Japonlarda olduğu için bu durum Japonlar için bir müdafaa olarak mütalea olunabilir. Fakat diğer bazı yazıcılar bu şekilde mütalea etmenin haricî görünüşe göre hüküm yürütmek olduğunu söylemektedirler. Hakikatte Japolar tamamen taarruzî olarak hareket etmektedirler. Çünkü; bir taarruz için şart olan kuvvet konsantrasyonunu temin ettikten ve kendileri için en münasip olan noktada düşmana saldırmış olmalarından dolayı gerek tabiye ve gerekse sevkulceyş bakımından tam bir taarruza geçmişlerdir. Amiral Kasteks Japonların bu hareketini (Hasmının geçmek mecburiyetinde bulunduğu bir kapının arkasında bekliyerek onun üzerine atılıp öldürmeğe veyahut boğa döğüşlerinde kendisini koruyan ve fakat musaraasının sonunda boğayı öldüren sporcuya) benzetmektedir ki; hakikatte bu her iki adam da taarruzdadırlar. Halbuki birisinin kapının arkasına saklanması, diğerinin elindeki kırmızı şal ile kendini koruması ilk nazarda onların müdafaada kaldıkları hissini verir. Ben de şahsan Kasteks' in fikrine iştirak ederim. Filhakika Japonlar bidayette müdafaada gibi görünmelerine rağmen çok müsait bir coğrafî duruma dayanan bir taarruz yapmaktadırlar. Bu da onların harekât sahasını çok iyi inceledikleri ve realiteye çok uygun bir karara ulaştıklarını gösterir. Tarihte buna benzer birçok misaller de vardır. Meselâ; 1588 Armada seferinde İngilizlerin Britanya adalarında kalmalarını ve burada İspanyol donanmasını bekliyerek ona Manşta taarruz etmelerini, 1805 te İngilizlerin Napolyon İstilâsını karşılamak üzere yine Kanalda toplanmış olmalarını müdafaa ile izah etmek fikrimizce yanlış olur. Onlar da tıpkı Togo gibi cağrafî mevzilere dayanarak iyi bir taarruz yapmışlardır.

Togo kendisi için en müsait mevkide ve bütün kuvvetlerile düşmanı beklemekle coğrafyaya dayanan en mükemmel bir taazruz misalini tarihe hediye etmiştir.

İki taraf kuvvetlerinin mukayesesi :

A) Topçuluk bakımından :

Rusların bir bordaya 26 tane 30,5 luk topuna mukabil Japonların 23 dur.

Rusların bir bordaya 16 tane 25 lik topuna mukabil Japonların 6 dır. Binaenaleyh büyük top bakımından Ruslar üstündü. Fakat tesir bakımından bu üstünlük Japonlara geçer. Çünkü; Rusların üçüncü tümenini teşkil eden gemilerdeki iki tane 30,5 luk ve 12 tane 25 lik topun mesafesi Japon toplarından daha kısa idi.

Rusların bir bordaya 6 tane 20,3 lük topuna mukabil Japonların 35 tanedir.

Rusların bir bordaya 65 tane 15 lik topuna mukabil Japonların 132 tanedir.

Rusların bir bordaya 20 tane 12 lik topuna mukabil Japonların 38 tanedir.

Buradan da görülüyür ki; kruvazör sınıfı gemilerle umumiyetle vasat batarya itibarile üstünlük Japonlardadır. Lâkin umumî surette donanmanın topçuluk kifayeti yani talim ve terbiye, atış sürati ve cepane evsafı bakımından Japon donanması daha üstün bulunuyordu. Japon toplarının ekserisi seri ateşli idi ki; bu bittabi çok mühimdir. Çünkü; o zamanın muharebe mesafesi 5 - 7000 metre arasında olduğundan vasat bataryalar son derece mühim bir rol oynamakta idiler. Fakat bunların hepsinden daha mühim olarak Japon donanması bir senedenberi harp içinde yaşadığından erat ve subay muharebe tecrübesine malikti. Materiyallarını çok iyi tanıyorlardı. Bu keyfiyet Ruslarda tamamen mefkuttu.

B) Sürat bakımından :

Kâğıt üzerinde Rus gemilerinin en süratlisi 23 mil ve en yavaşı 14 mil süratindedir. (Bu kayit hat gemileri içindir). Fakat filonun hakikî sürati bundan aşağıdır. Evvelâ refakate alınmış olan nakliyelerin süratine uymak için ve saniyen hemen sekiz aydanberi gemilerin havuzlanmamış olmasından dolayı filî vasatî sürat 10 - 11 mildi. Esasen amiral tarafından azamî sürat olarak ta bu tesbit olunmuştu.

Japonlara gelince; gambotlar hariç tutulursa azamî sürat 21, asgarîsi 15 mildir ve Japon gemileri hakikaten bu süratle seyre muktedir idiler. Bu kadar sürat farkı elbet çok mühimdi. Sürat meselesi makine ve kazanların kifayetile de çok alâkadar olduğundan bunun da Japonlar lehine olduğunu söylemeğe lüzum yoktur.

C) Hafif kuvvetler bakımından :

Rusların filo refakatinde ve çok uzun bir seyahate iştirak etmiş olmalarından dolayı pek fazla yıpranmış 9 torpitosuna mukabil Japonların zinde bir halde ve doğrudan doğruya filo emrinde 48, Kore bohazında 16 ki; cem'en 64 muhrip ve torpitoları bulunuyordu. Talim ve terbiye bakımından Japonların pek iyi bir durumda olmadıklarını evvelce görmüştük. Fakat buna rağmen hiç şüphesiz Ruslara nazaran daha iyi bir halde idiler.

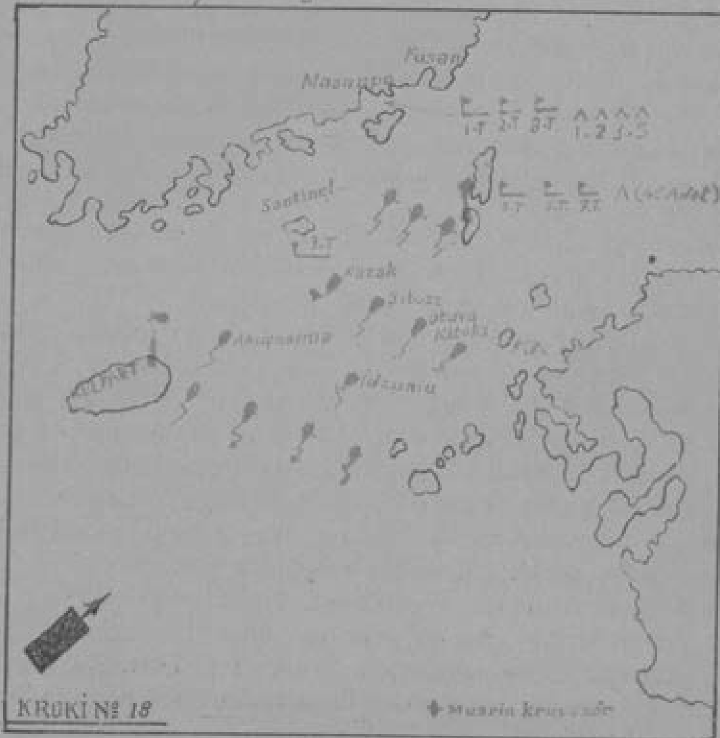
D) Tonaj ve adet bakımından :

Torpitolar ve yardımcı gemiler hariç olmak üzere Rus filosu 153,969 ton hacminde ve torpitolar dahil olmak üzere 29 gemiden mürekkepti. Japonlar ise ayni şekilde 203,629 ton hacminde ve torpitolar dahil 99 gemiden mürekkep bulunuyordu. İskajerak muharebesi hariç, buhar devrindeki hiç bir muharebede bir tarafın böyle 99 parça gemi ile muharebeye giriştiği görülmemişti.

Japonların keşif ve tarassut tertibatı : (Kroki No. - 18)

Rus filosunun Japon adalarına yaklaşması nisbetinde Japonların aldıkları tertibat genişlemekte idi. İlk iş olarak; Rusların Japonya şarkından dolaşmaları ihtimaline karşı tarassut ve temas muhafaza etmek üzere Amiral Ugura komutasında yardımcı gemilerden mürekkep bir filo Çugaro boğazına yollandı.

Hattâ bunlardan birkaç eski torpitobot daha şimale çıkarıldı. Formoza adasına kadar sürülmüş olan iki muavin kruvazör vasıtasile burada bir tarassut merkezi kuruldu. Çoşima boğazına kadar olan adalar üzerinde birçok işaret ve telsiz istasiyonları açıldı. Rus filosunun Saddel

adaları hizasına geldiği hakkında 25 - mayısta vâki olan ihbar üzerine 26/27 - mayıs gecesi Çoşima boğazında krokideki karakol tertibatı alındı. Muharebe filolarının bir kısmı Mozampada bir kısmı da Çoşima adasında ve harekete hazır bir halde demir üzerinde yatıyordu.

Rusların Çoşima boğazına girişleri :

Rus filosunun 23 - mayısda kömür ikmal ettiğini görmüştük. Amiral Japonları şaşırtmak için Terek ve Kuban isimli iki muavin kruvazörü Vlâdivostoka gitmek üzere 21 - mayısta serbest bırakmıştı. Bu gemiler Japonyanın şark sahillerinden dolaşacak ve Japon gemilerine tesadüf ettikleri takdirde gûya Rus filosunun bu sularda bulunduğu hissini verecek surette hareket edeceklerdi.

Fakat garip bir tesadüf eseri olarak hiçbir Japon gemisine raslamamışlar ve salimen Vlâdivostoka girmişlerdir. Seyrine devam eden filo 24 - mayıstan birgün evvel boşalmış olan bitaraf bandıralı kömür gemilerini Rion ve Dinyeper muavin gemileri refakatinde olarak Şanghaya yolladı. Bu gemiler 25 - mayısta buraya vardılar. Bu çok yanlış bir hareketti. Zira; Rus filosunun yeri bu suretle aşağı yukarı kat'iyetle malûm olmuş demekti. Bu gemiler gittikten sonra Rus filosu refakatinde yalnız hastane ve atölye gemilerile Vlâdivostok tersanesine malzeme taşıyan nakliyeler kalmıştı. Filo 25 - mayıs gecesi Çoşima boğazına yol verdi. Hava fena ve fırtınaya çevirmesi muhtemeldi. Denizler çok büyüktü ve şiddetli bir yağmur yağıyordu. Bütün bunlar Rus filosunun işine pek yarayan şeylerdi. Bu sayede Japonlar tarafından yakalanmadan kaçıp kurtulmaları ihtimali vardı. Bundan başka keşif ve temas muhafazası için kullanılacak düşman gemilerinin ve hassaten torpitolarının bu kalın denizleri yiyemeyip limanlara girmeleri beklenebilirdi. Hulâsa şimdilik işler iyi gidiyordu.

Filo geceyi hâdisesiz geçirdi. 26 - mayıs sabahından itibaren krokideki teşkilât alındı. Gürülüyor ki; ileri sürülmüş olan üç geminin filodan mesafesi işaret mesafesi ve iki gemi arasındaki ise 1100 metreden pek az yani çok kısadır. Halbuki amiral bunları keşşaf olarak tertip ve tavzif etmişti. Bunların arkasında iki uzun kolona halinde filo geliyordu. Sancak kolonasındaki gemiler birinci ve ikinci yani hat gemilerinden mürekkep tümenler olup kruvazörler ise iskele kolonayı teşkil etmektedir. Amiralin bu şekildeki tertibatla ne düşündüğünü bilmiyoruz. Fakat ihtimal düşmanın sancakdan zuhûr edeceğini hesaplıyarak kuvvetli gemileri oraya almıştır. Bu keyfiyet bize Amiral Farragotun Mobile taarruzunda bu şekilde düşünmüş olduğunu hatırlatır.

İskele kolonasındaki ve bilhassa arkadakiler en zayıf gemilerdi. Kolona rehberlerinin dış bordalarında birer kruvazörle ikişer torpito bulunmakta idi. Diğer muhriplerle nakliyeler kolonaların gerisinde ve ve fakat ortada yer almışlardı. En arkadan hastane gemilerile tamir

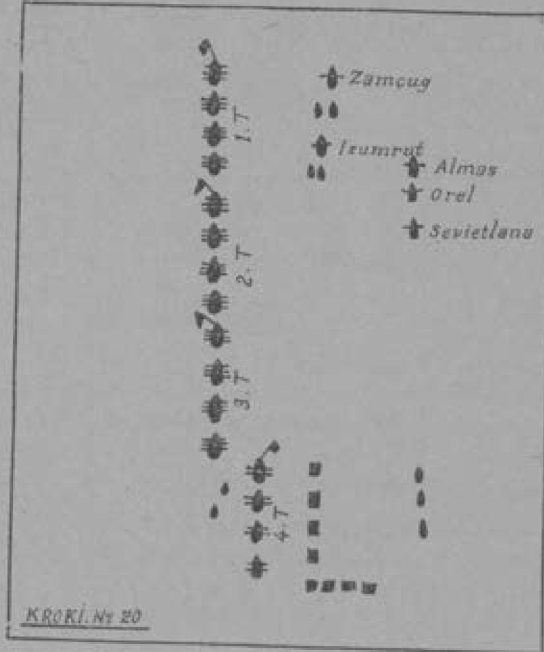
gemisi geliyordu. Gece seyri için nisbeten iyi olan bu teşkilât gündüz için çok mahzurlu idi. En münasip şekil kruvazörleri ileri sürmek ve filoyu tek pruva hattına almakdı. Diğer yardımcı gemileri de ayrı bir grup halinde ve muhriplerin refakatinde uzukta seyrettirmekti. Muharebe nizamı olarak (Kroki 20) deki şeki kabul olunmuştu. Esas itibarile muvafık olan bu teşkilâtın da bazı mahzurları vardı.

1 — 15 gemiden ibaret olan böyle çok uzun bir hattın sevk ve idaresi zordu. Yalu, 10 ve 14 - agustos muharebeleri grup tahliyesinin ne kadar iyi olduğunu göstermişti.

2 — Bu hat mütecanis olmıyan gemilerden müteşekkildi. Bilhassa Nebogatofun pek fena olan gemilerini buraya sokmakla çok hata edilmişti. Böyle uzun bir hatla dönüş ve çark manevraları çok güç olurdu.

Fakat asıl mühim olan cihet seyir nizamından muharebe nizamına geçmek idi. Zira; eğer harp vaziyeti sancak kolona üzerine yayılmayı icap ettirirse o zaman amiralin istediği muharebe nizamına geçilmiş olacak yani amiral hem hattın başında hem de zırhlılar hattın ilersinde mevki almış olacaklardı. Bu manevranın çabuk yapılabilmesi için sancak kolonasının filonun umumî süratinden fazla seyir edebilmesi lâzımdı ki; buna imkân yoktu denilebilir. O halde iskele kolonasının yol kesmesi icap edecekti. Bu da düşman filosunun serbest kalarak müsait bir yer almasını kolaylaştırırdı.

Fakat eğer iskele kolonası üzerine yayılmak icap ederse ya zayıf olan üçüncü tümen başta bulunacak veya sancak kolonası iskeleye çark edecek ve bu esnada iskele kolonası süratini keserek geride mevki alacaktı. Bu manevranın devam müddeti esnasında iskele kolonası ateş edemiyecekti ki; bu hiç te arzu olunur birşey değildir.

Bunlardan başka olarak yardımcı gemilerin hattın arkasına sarkması ve ateşaltı cihetinde mevki almaları da zor olacaktı. Bundan çıkarılacak ders şudur :

Bir filonun seyir nizamı öyle bir nizam olmalıdır ki; bundan muharebe nizamına geçmek çok kolay olsun ve en kısa zamanda yapılabilsin.

Rojestvenski ayni zamanda şunları da düşünmüştü :

Albay Sein komutasındaki hafif kruvazörler ve torpitolar; nakliyelerin; hastane gemilerinin ve atölye gemisinin himayesini temin edecek-

lerdir. Zemçug, Monomah ve refakatlerindeki torpitolar muharebe başladıktan sonra yerlerini muhafaza ederek hem muhabere ve irtibat hizmetinde kullânılacaklar ve hem de icabı halinde amirallerin sancak gemilerini değiştirmelerinde kullanılacaklar ve hem de denize düşecekleri toplıyacaklardı. Burada Rusların İspanya - Amerika harbinden ders almış olduklarını görüyoruz. Yani Amiral Cerveranın sancak gemisinin değiştirilmesi ihtimaline karşı tedbir almamasına mukabil Rojestvenski bunu yapmıştır. Burada göze çarpan diğer bir nokta da Rusların bir muhrip hücumunu hiç düşünmemiş olmalarıdır. Filhakika muharebede hiçbir bot ne torpito atmış ve ne de hücum teşebbüsünde bulunmuştur.

Gece ve gündüz telsiz sükûnetine riayet edilmiş ve buna mukabil telsiz dinlemesine fazla bir ehemmiyet verilmiştir.

27 - mayıs sabahı filo seyir nizamında olarak rotasına devam ediyordu. Hava sisli idi. Kuvvetli bir lodos esiyordu. Zaman zaman güneş gözüküyordu. Sabahleyin bazı düşman muhaberatı işitilmişti. Bunlar bazen bir iki kelimeden ibaretti. Bazılarının tamamını da almak kabil olamamıştı. Fakat yakalanan şu telsiz çok mühimdi :

(Geçen gece... Hiç birşey... On bir ışık.. Hat halinde değil...). Bu telsiz Rus filosusun takip edilmekte olduğu hakkında bir kanaat hâsıl edebilirdi. Fakat akşama kadar arızasız olarak seyrolundu. Geceleyin gemiler arasındaki mesafe kısaltıldı ve ışıklar söndürüldü. Hafif bir sis vardı. Erat savaş nöbet yerlerine alınmıştı. Japon telsiz muhaberatının muayyen saatlerde ve bilhassa akşam üzeri arttığı iki üç gündenberi tesbit olunmuştu.

Bu hâdiseden alacağımız ders şudur:

Düşmanın bizi dinlemesine ve bizim şifre sistemimizi keşfetmesine meydan vermemek için evvelâ telsiz sükûnetine çok fazla ehemmiyet vermek ve bundan ayrı olarak konuşma saatlerini de her gün için başka başka olarak tesbit etmektir.

Çoşima muharebesi (27 - Mayıs - 905)

Rus filosu 26 / 27 - mayıs gecesi saat 24 te Goto adalarının hemen karayel cihetinde bulunuyordu. Rota takriben 24 derece olup dört beş şiddetinde bir lodos esmekte ve üç dört şiddetinde denizler kaldırmaktaydı. Rü'yet 8 - 9000 metre idi (Kroki 18 bakınız). Çoşima boğazında karakol yapmakta olan Japon muavin kruvazörlerinden Şinan - Maru saat üçe doğru takriben poyraz rotasına gitmekteyken sancak baş omuzluğunda ve karanlık içinde bir gemi karartısı görerek yaklaştı. Bunun bir Rus gemisi olduğunu zannederek peşine takıldı. Bu seyir 04,45 e kadar devam etti. Hava biraz ağarmağa başlayınca bunun bir hastane gemisi olduğu ve fakat ilerisinde başka gemiler de bulunduğunu gördü. Bundan sonraya iskeleye gelerek uzaklaşıp aşağıdaki telsizi verdi :

(203 murabbaında düşman filosu.. Şark geçidine gider görünmek tedir).. Yani Çoşima adasile Japon adaları arasından geçecek.. Bu telsizi bütün Japon gemileri ve Masampada yatmakta olan Togo da aldı. Filosuna derhal demir kaldırarak Çoşima boğazına doğru inmeğe başladı.

İlk temas eden Şinan-Maru saat altıya kadar Rus gemilerile tekrar temas temin edemedi. Fakat Ruslar keşfedildiklerinden henüz haberdar bulunmuyorlardı. Gün ağarırken Rojestvenski ihtimal muharebe nizamına geçmek için ilerideki kruvazörlerini geri çağırarak diğerlerini ileriye sürdü. Düşmanın toplanmakta olduğu Ruslarca bilinmiyordu. Fakat saat altıda Ural süratle amiral gemisine sokularak simaforla dört yabancı geminin pruva hattı nizamında oldukları halde Rus hattının arkasından dolaşmakta olduklarını ve fakat sis dolayısile bunların hüviyetlerini tesbit edemediğini bildirdi. Artık düşmanla temasa gelindiği muhakkaktı. 06,45 te hattın sancak baş omuzluğu cihetinde ve Suvarofon beş mil kadar bordasında bir zırhlı kruvazör daha görüldü ki; bu İdzumo idi.

Japonların harekâtı:

Togo Şinan-Maru tarafından verilen telsizi pek az sonra yani 05,05 te aldı. Bu esnada kendi sancak gemisi Mikaza ile Masampa limanında bulunduğundan denizde bulunan Amiral Kamimuraya derhal filo ile denize açılmasını emretti. Ve Tokyoya aşağıdaki telsizi verdi:

(Rus filosu gelmektedir. Hemen denize çıkıp onları imha edeceğiz).

Togonun muharebeyi kazanacağına imanı olduğu görülüyor. Bu zaferin en birinci âmilidir. Halbuki Rojestyenski donanmada zuhûr eden bir isyanın müsebbiplerini idama mahkûm eden donanma divanı harp reisine, idam hükümlerini imzalamamak için şunları söylemişti:

(Bunları idam etmek neye yarar. Zaten hep beraber ölüme gitmiyor muyuz?.). Bu ruh haleti içinde muvaffak olmuş hiçbir komutan yoktur ve olmıyacaktır...

Bundan sonra demir kaldıran Togo 06,35 te denizde diğer kuvvetlerle buluştu. Düşman hakkında henüz sarih hiçbir malûmat sahibi değildi. Fakat 07,00 de İdzumonun verdiği telsize göre Ruslar Ukuşima adasının takriben 25 mil karayel cihetinde bulunuyordu. Rotaları poyrazdı. Bu takdirde Ruslar Çoşima adasının 30 mil cenubunda idiler ve şark geçidini takip edeceklerdi. Temas muhafızı İdzumo Rusların hiçbir mukabelesini görmediğinden vazifesini çok mükemmel bir surette başarıyordu. Tabiî Rusların bu tarzda hareketleri yanlıştı. Ya bütün filo ile onun üzerine giderek uzaklaştırmalı yahut ta bir iki zırhlı kruvazörü üzerine yollamalı idiler. Halbuki Ruslar hiç birşey yapmıyarak İdzumonun kendileri hakkında Togoya malûmat vermesine imkân verdiler. Bazı muharrirlere göre Rojestvenski muharebenin artık içtinap edilmez bir şey olduğuna hükmederek buna lüzum görmemiştir.

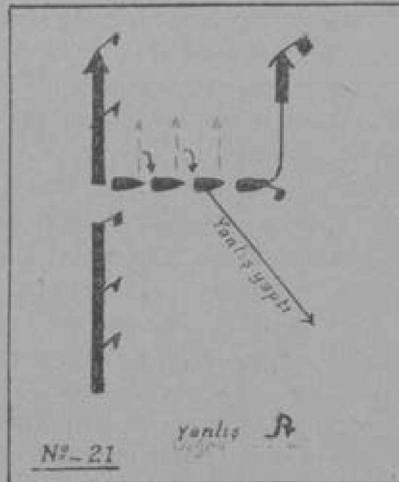
Saat 09.55 te Japonların beşinci tümeni Rus hattının iskele bordasında görüldü. Bu filo malûm olduğu üzere en eski gemilerden mürekkepti, birçoğu da Yalu muharebesinden kalma idi. Binaenaleyh Rus filosundan bunların üzerine gönderilecek birkaç kuvvetli gemi ile bunların fena bir duruma sokulmaları pek kabil iken Ruslar bunu da yapmadılar. Bu da yanlıştır. Düşmanın her gemisini batırmağa savaşmak daima esas olmalıdır. Japon amiralinin de bu kadar sokulması doğru değildir. Çünkü; bir iş göremeden lüzumsuz yere batan her gemi millî varlıktan bir parçanın ziyanı demek olduğu kadar tarihe geçen bir mağlûbiyet demektir de.. Bu itibarla vazifesini en iyi yapan komutan hem düşman gemisini batıran hem de kendi gemisini batmaktan kurtaran komutandır. Eğer beşinci filo komutanı Ruslarla temas muhafaza etmek istiyorsa bunu uzak mesafeden ve beraber seyirle pek âlâ yapabilir ve kendi büyük kısmı üzerine seyretmekle Rusları da o istikamete sürüklerdi.

Japon gemilerinin öyle iki bordadan görünmesi üzerine Rojestvenski düşmanın muharebeye hazır bulunduğunu anladı ve seyir teşkilâtından muharebe teşkilâtına geçmek üzere 10.20 de işaret kaldırdı. Rus filosu (Kroki - 19) da görüldüğü üzere iki kolona halinde seyrediyordu. Muharebe nizamı pruva hattı olacağına göre yapılacak iş sancak kolonası ileride olacak surette manevra yapmaktı. Bunun için de iskele kolonası istaper edecek (Veya yol kesecek) sancak kolona yolunu onbir mile çıkararak iskele kolonasının rehberi sancak kolonanın artçı gemisinin iskele kemeresine gelmeden biraz evvel işbu iskele kolonası sancağa çarkederek onun dümen suyuna girecekti. Filhakika bu suretle hareket olunarak manevra yapıldı ise de bu her zamankinden çok uzun sürdü ve ancak saat 12.00 de bitti. Bu sayede muavin gemiler Vlâdimir Monomah himayesinde olarak hattın sancak kıç omuzluğunda yer aldılar. Rojestvenski istediği gibi bir pruva hattı teşkil etmiş oldu. Bundan da anlaşılıyor ki; kendisi iskele bordadan muharebe etmek arzusundadır. Bu kadar uzun süren manevra esnasında Japonlar herhangi bir şekilde taarruza teşebbüs etmemiş olmaları cidden tetkika lâyıktır. İhtimaldir ki; hava bulanık olduğundan bu manevrayı farkedemediler veyahut ta fırsat bulamadılar. Her halde ikinci ihtimal daha kuvvetlidir.

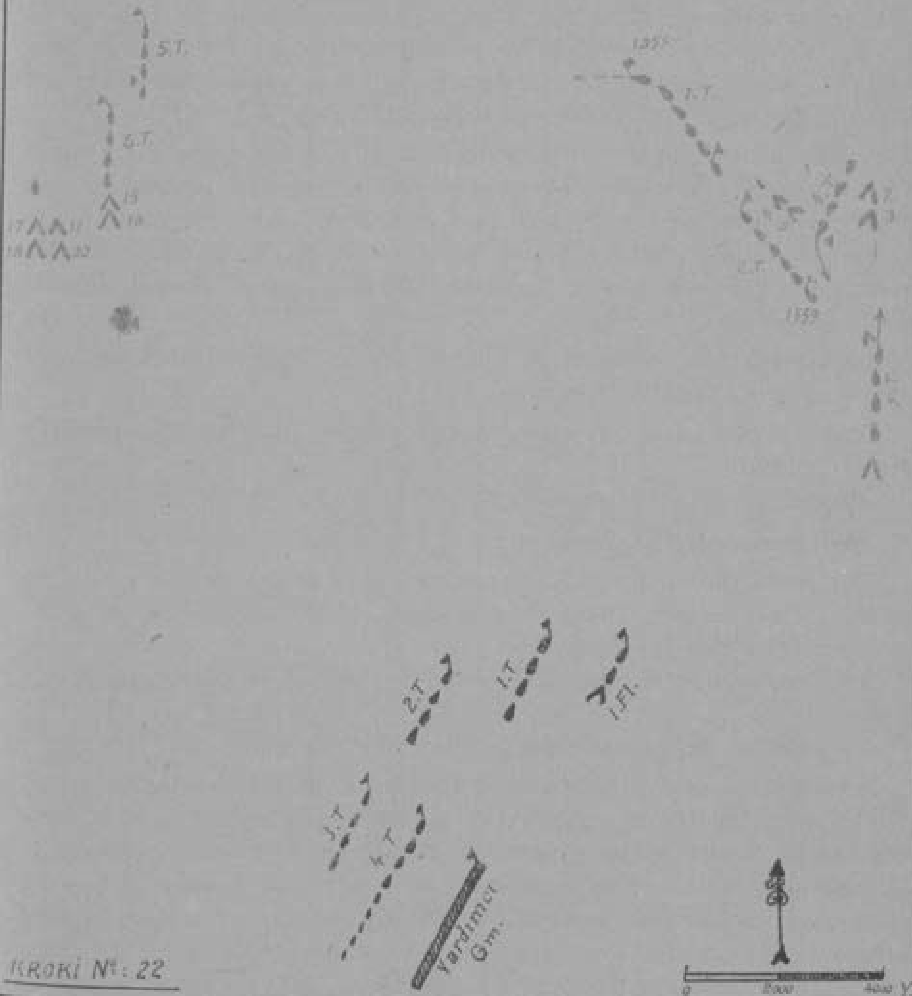
Amiral Deva komutasındaki III. Tümen Rusların sancak kemeresi ilerisinde ve pek yakin mesafede bulunuyordu. Esasen bu filo hayli zamandır temas muhafaza etmekte olmasına rağmen tıpkı beşinci tümen gibi Rusların manevrasına seyirci kalmıştır. İki hasım filonun uç gemileri arasındaki mesafe takriben 9000 yarda iken Orel tarafından bir top atıldı. Semenofun ifadesine nazaran bu yanlışlıkla atılmış ve yanlışlık yapıldığı da hemen bildirilmiş. Fakat hattaki gemiler topun kimin tarafından atıldığını farkedemediklerinden bunu amiralin işareti sanarak

11,42 de üçüncü tümen şiddetle ateş açtı. Japonlar da birkaç salvo ile mukabele ettiler. Amiralin (Cepaneyi israf etmeyiniz) işareti üzerine ateş kesildi. Bu karışıklık beş dakika kadar sürmüş ve Ruslar 30 mermi yakmışlardır. Japonlar da temas keserek uzaklaşmışlardır. Ruslar eratı yemek yedirmeğe yolladılar. Japonların çekilmesi Rusların maneviyatını yükseltmiş ve onlar da Japonları kaçırdıkları gibi iyi bir kanaat hâsıl etmiştir. Sis gittikçe kalınlaşıyordu. Zevalde Rus filosu artık tamamen Çoşima boğazına girmiş bulunuyordu ve Çoşima adası uzaktan görülüyordu. Fakat ortada henüz Japon donanmasından eser yoktu. Bunun üzerine Rojestvenski filosuna (Vlâdivostoka gitmek üzere rota 23) işaretini verdi.

27 - mayıs Çarın cülûsunun devir senesine tesadüf etmektedir. Subay ve erat Çarın ve Çariçenin ve Rus zaferinin şerefine kadehlerini kaldırıyorlardı ki; muharebe yerlerine boruları çalmağa başladı. Sancak baş omuzluğu ilerisinde birçok düşman muhriplerile kruvazörleri görülmüştü. Amiral birinci filonun sancağa devrederek düşman üzerine ilerlemesini emretti. Bunu gören Japonlar yine uzaklaştılar. Fakat Rusların birinci filosu hattın biraz dışında kaldı. Bu manevranın şu şekilde yapılması lâzımdı : Birinci tümen düşman gemileri üzerine gitmek üzere evvelâ sekiz kerte sancağa çarketti. Bundan sonra düşmana daha çabuk sokulmak için hep birlikte iskeleye sekiz kertelik bir dönüş yapılacaktı?. Halbuki ikinci gemi bunu yanlış yaparak çarka devam etti. Üçüncü ve dördüncü gemiler evvelâ iskeleye dönüş yaptılarsa da hattı bozmamak için veya yanlış yaptıklarını sanarak onlar da tekrar ikinci geminin dümen suyunda çarkettiler. Diğer tümenler rotalarına devam ettiler.. (Kroki - 21).

Bunun ürerine amiralin istemediği bir nizam hâsıl oldu. (Kroki - 22) Yani birinci tümen ikinci tümenin sancak kemeresinde pruva hattı teşkil etmiş binnetice yine iki kolona hâsıl olmuştur. Bu manevra Japon gemilerinin gözü önünde cereyan ettiğinden Togo bundan tabiî haberdar olmuş ve bittabi Rusların daha zayıf olan taraflarından yani iskele bordalarından hücum etmeğe karar vermiştir. Rusların sürati 9 mil olup Rojestvenski hattın ilerisindeki yerini almak üzere 11 mille seyre baş-

lamıştır. Deniz büyümüştü. Bu sırada sancak tarafında ve pruvaya doğru birçok gemilerin ilerileyen hayalleri gürülmeğe başladı. Bunlar Togonun, iskeleye geçmekte olan gemileri idi.

Filhakika Togo demir kaldırdıktan sonra evvelâ gündoğuşuya seyretmişti. Maksadı Rusların şimal istikametinde ilerilemelerine meydan vermemek ve hem de kendisi için daha müsait bir manevra sahası olan Çoşima adası şimalindeki serbest sahada kalmaktı. Esasen deniz büyümüş olduğundan muhriplerile küçük gemilerini Çoşima adasının Miura koyunda bırakmıştı. Bu suretle seyrederse icabında onlardan da istifade edebilirdi. Zaten ileriye sürmüş olduğu gemilerden düşman hakkında o kadar iyi malûmat almıştı ki, Yani düşmanın teşkilâtını; rotasını ve kaç gemiden mürekkep olduğunu pek âlâ biliyordu. Bunun için daha zayıf olan iskele kolonasına taarruza karar verdi. Ve bu maksatla saat on üçe doğru batı rotasına seyre başladı (Kroki - 23)

Çükü; artık gündoğuşu rotasına kâfi derecede seyretmişti; şimdi garbe dönerek Okinoşima adasının garbinde ve daha serbest olarak manevra yapabilecekti saat 13,40 ta Rus hattını lodos istikametinde ve yedi mil mesafede gördü. Bundan bir az evvel III. V. ve VI. Tümenler kendisine mülâki olmuşlardı. Bu ande Mikazanın serenlerinde aşağıdaki işaret dalgalandı:

İmparatorluğun selâmeti ve mahvı bugün elde edilecek neticeye bağlıdır. Herkes vazifesini yapsın...

Nelsonu hatırlatan bir jest.. Ve ayni zaferle, Rus filosunun imhasile nihayet buldu..

Bu ande Japon filosunun sürati 14 - 15 mildi.

Muharebenin başlaması :

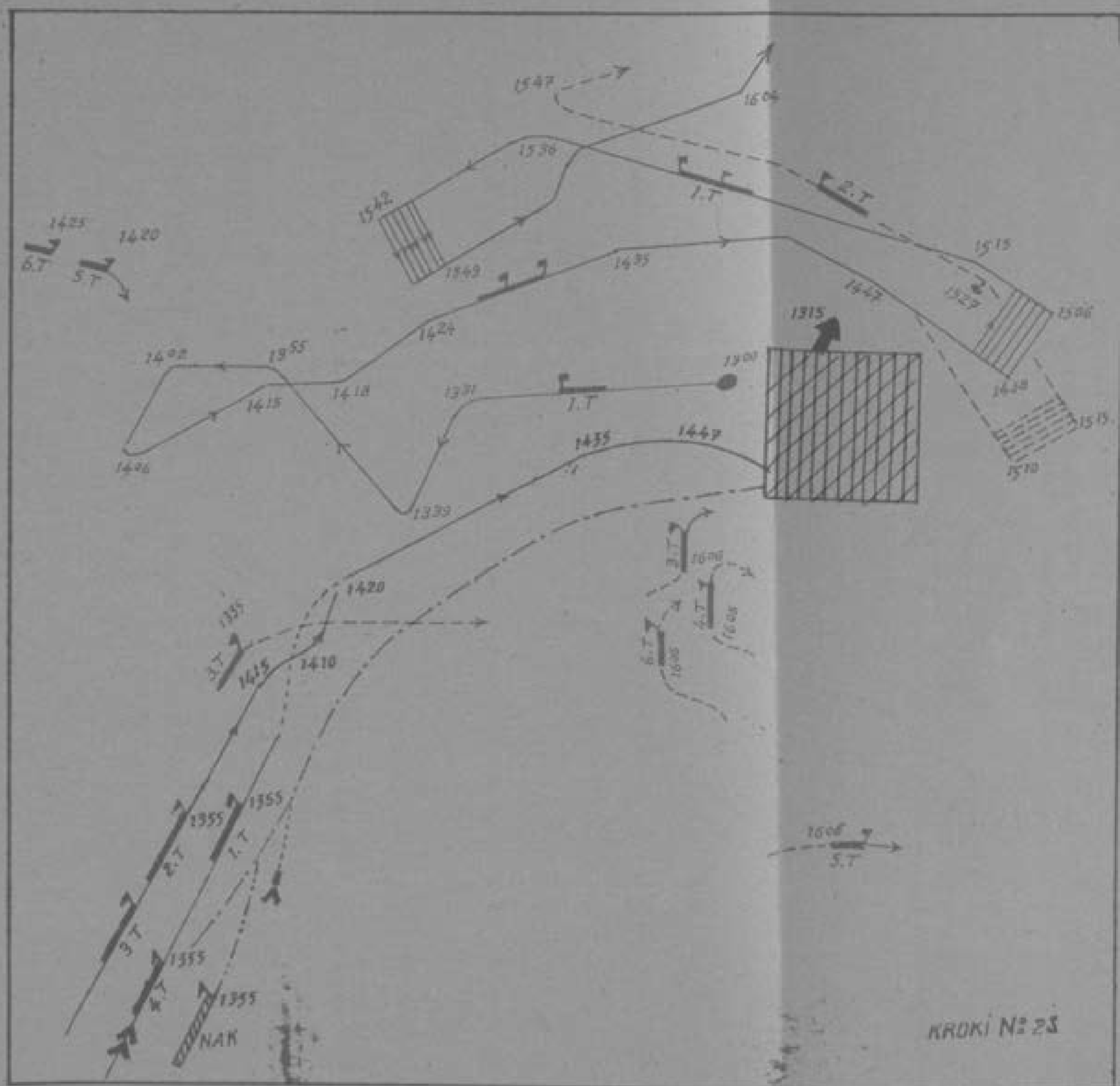
Rus filosu Japonları gördüğü zaman hattın sancak ve iskele kolonaları arasındaki mesafe 2000 yarda kadardı. Togo muharebeyi şu şekilde inkişaf ettirmek niyetinde idi:

a) Kruvazörler düşman nakliyeleri ve hafif kuvvetlerile muharebe edecek

b) Zırhlılar düşman zırhlılarile muharebe edecek.

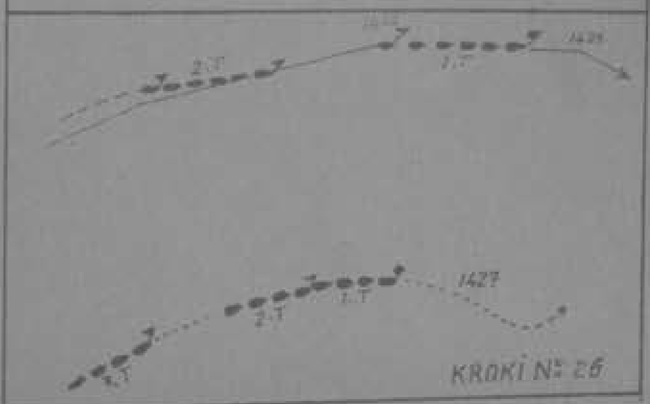
c) Rusların şimal istikametinde ilerilemelerine meydan verilmiyecek.

Bu maksatla 3,4 ve keza 5 ve 6. tümenlerin birleşmesi lâzımdı. Halbuki bunlar henüz hatta girmemişlerdi. (Kroki 24) kendi refaketinde beş muhrip filotillâsı vardı. Bundan başka mesafe çok büyüktü. Düşmana aykırı bir rota üzerinde seyrediliyordu. Hem movazi bir rotaya geçmek ve hem de bu grupmanların teşekkülünü himaye etmek üzere 13,39 da (Y 23 B) rotasına ve 13,55 te (Y 60 B) ve 1402 de lodosa ve 14,06 da iskeleden çarketmek suretile (Y 77,5 G) rotasına seyre başladı. (Kroki 25 - 26)

KROKİ No 25

KROKİ Nº 24

KROKİ Nº 25

Bu esnada Rus filosu iki kolona halinde bulunup sancak kolonası biraz ilerlemişti. Fakat henüz pruva hattı teşkil etmemişlerdi. (Kroki 6, 7, 8) İşte tam bu sırada şöyle bir hâdise cereyan etmiştir:

Japonların bu kadar münasebetsiz bir zamanda ve şekilde çarkettiğini gören Rojestvenski, bir rivayete göre yanındakilere (Togo galiba aklını kaçırdı) demiş ve saat 14,08 de 8000 yardadan ateş açmıştır. Japonlar buna hemen cevap vermemişler ve hattın üç gemisi çarkı bitirip 77 rotasına girdiği zaman yani 14,10 ateş açmışlardır. Bu esnada ise mesafe 6600 yardaya düşmüştü.

Ruslar Japon hattının çark noktası üzerinde ateş birleştirecekleri yerde, hattın ucuna ateş birleştirdiler ki; bu doğru bir hareket değildi. Bu suretle hem müsait bir atış fırsatını kaçırdılar hem de kendi ateşleri Japon gemilerini takiben sağa doğru kaymağa başladı. Japonlar da bu çok tehlikeli durumu hiçbir zayiat vermeden kazasız belâsız atlattılar. Görülüyor ki; Togo hiç te iyi bir başlangıç vaziyeti ile muharebeye başlamamıştır.

Rus filosunun takip ettiği rotanın gittikçe gündoğuşuya dönmesi yani Vlâdivostokdan açması gösteriyor ki; Rojestvenski bir bordadaki toplarının hepsini kullanmağı düşünmüştür ki; bu çok doğrudur.

Japonların ateşi müessirdi. Onlar da Rusların iki kolonasının uç gemilerine yani Suvarof ile Osliyabya üzerine ateş birleştirmişlerdi. Saat ondörde doğru Ruslar hemen hemen tek pruva hattına girmişlerdi. Suvarof hattın başında bulunuyordu. Zaten Rojestvenski ikinci ve üçüncü tümenlerin birincinin dümen suyunda yer almalarını emretmişti. Bu esnada iki hasım filo yekdiğerine muvazi olarak Y 50 G ile Y 80 G arasında bir rota üzerinde seyrediyorlardı. Fakat Ruslar henüz hatta intizam temin edememişlerdi. Hattâ gemiler arasındaki mesafeler o kadar bozuktu ki; Osliyabya zırhlısı Orel ile çarpışmamak için istaper etmek mecburiyetine düşmüştü. Bu yüzden Rus hattındaki karışıklık büsbütün arttı. Halbuki bu sırada Japonlar gayet muntazam bir hat üzerinde seyrettikleri gibi ağır ağır Rusların ilerisine de geçmekteydiler. Binaenaleyh Rus hattının artçı gemileri Japonları ateş altına alamıyorlardı. Buna mukabil Japonların sekiz zırhlısı Rusların baştan beş gemisini mükemmel bir surette ateş altına almışlardı. Japon ateşi çok şiddetli ve müessirdi. Henüz üç atış yapmış olan Osliyabya'nın baş tareti sakatlandı. Pruva tarafında ve su kesime vâki iki isabet yüzünden gemiye fazla su girmiş, gemi baş üstüne gömülmüş ve içeride de birçok yangınlar çıkmıştı. Bunun arkasındaki Sisoi Veliki de Asama ve İwate tarafından çok hırpalanmıştı.

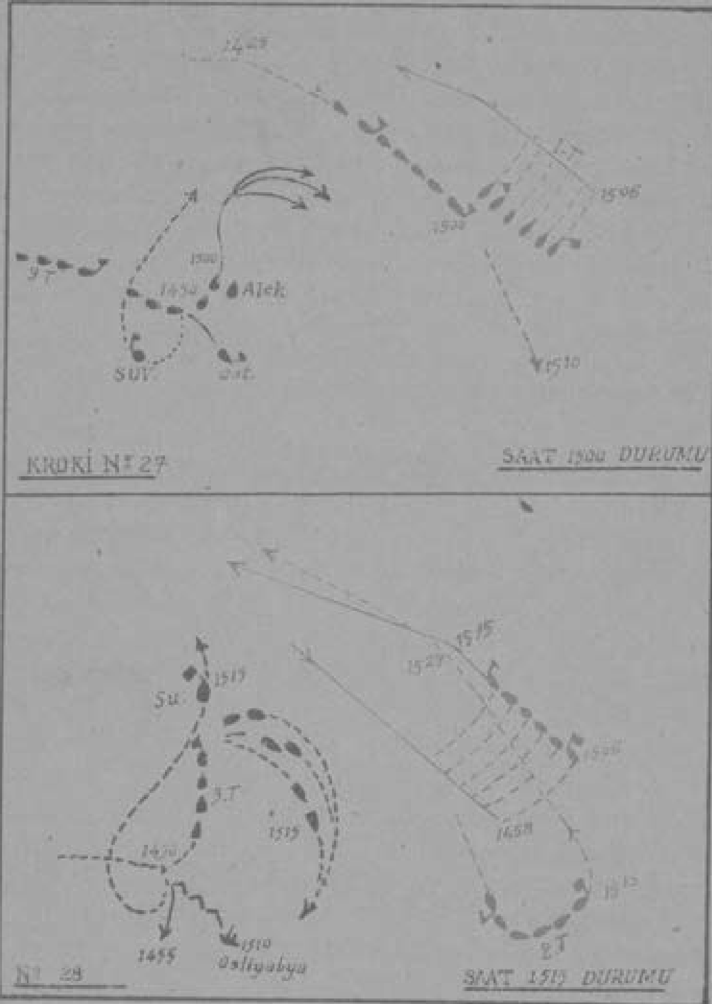
Suvarof ise Mikaza, Asahi ve Adzumanın müşterek ateşi altında kalmış bulunduğundan pek ağır isabetler almıştı. Diğer gemilerin durumu da bunlardan pek farklı değildi. Semenof hatıratında muharebeyi ve

Japon ateşinin şiddetini tasvir ederken (Japonlar o kadar iyi ateş ediyorlar ve o kadar isabet temin ediyorlardı ki; gemiye çarpan mermileri saymak bile kabil değildi. Ben böyle bir manzaraya şahit olmadığım gibi böyle bir şey tasavvur bile etmemiştim..) ve daha aşağıdaki satırlarda şöyle devam ediyor (Bu, On ağustos muharebesinden tamamen başka türlü bir sahne idi..)

Mesafe 5 - 6000 yarda arasında idi, Japonlar da birçok isabetler almışlardı. Meselâ; Mikazaya vâki olan iki tane büyük ve iki tane orta mermi isabetile 60 kişi ölmüş ve yaralanmıştı. İngiliz muharrirlerinden J. R. Hale; Çoşima muharebesinden sonra konuştuğu bir Japon subayından şunları öğrenmiştir; (Bidayette Rusların ateşi iyi gibi idi. Ve bilhassa Mikazada hayli isabetler temin etmişlerdi. Fakat ilk yirmi dakikadan sonra birdenbire kontrolü kaybettiler. Mermiler şuraya buraya düşmeğe başladı. Gemilere çarpanlar ise artık hiç zarar vermiyordu.

Maahaza Togo neticeyi mutlak kazanmak azmindeydi. Bunun için mesafeyi kısmak üzere 14,20 de sancağa gelmeğe başladı (Kroki 27). Bu ane kadar iki taraftan da hiçbir gemi batmamıştı. Yalnız Japon filosu hayli ileride bulunuyordu. Suvarofun baş kulesine isabet eden bir mermi birçok kimseyi öldürmüş ve Rojestvenskiyi de bu arada yaralamıştı. Togo 14,25 te biraz daha sancağa geldi. Rus amirali de aynen mukabele etti. Ve bu suretle her iki amiral gemisi borda bordaya geldiler. Fakat Togo biraz sonra tekrar sancağa geldi. Bu sefer Ruslar rotalarını bozmadılar. Çünkü; Rojestvenski de yakin mesafeden netice almak istiyordu. Ve iki hat arasındaki mesafe bu suretle azaldı ve Japon gemileri hayli ilerlemeğe başladılar. Artık Suvarof yalnız baş tarafını kullanabilecek bir vaziyete düşmüştü. Bına rağmen yapacağı iyi bir manevra vardı. İskeleye gelerek Japon hattının gerisinden geçmek ve bu suretle onları geriden (T) ye almağa çalışmak. Bunda muvaffak olamazsa şimal istikametinde ilerlemeğe gayret etmek. Bu hareketle tehlikeyi belki kısmen bertaraf edebilirdi. Fakat bu manevranın da bir mahzuru vardı. O da kendi sancak bordasında bulunan muavin gemilerin ateş üstü tarafında kalması bu takdirde bunlar bittabi çok hırpalanırlardı. Fakat bu esnada bu kuvvetler henüz diğer Japon kuvvetlerile muharebeye tutuşmamış olduklarından belki iskeleye çarkederek amirallerini daha kolaylıkla takip edebilirlerdi.

Saat 14,50 de Osliyabya aldığı isabetlerin tesirile hattan sancağa doğru çıktı ve 15,10 da battı. [Kroki — 27]. Rojestvenski o kadar fazla bir tazyıka maruz kaldı ki; artık rotasına devam etmekte yani mesafeyi kısmakta fayda görmediğinden ağır ağır sancağa gelmeğe başladı. Fakat tam bu sırada dümen makinesinden çıkan bir arızadan dolayı dümeni sıkıştı ve gemi sancağa doğru devre başladı. Bu esnada saat 14,55 idi ve Suvarof hemen mukabil rotaya seyre geçti. Bir bacası ile bir direği

devrilmişti. Hattın sevk ve idaresini ikinci gemi olan III. Aleksandır zırhlısı aldı. Bu gemi bir müddet eski rotasında devam etmiş ve fakat hayli ileride bulunan Japon gemilerinin arkasından geçmek üzere 15,15 te iskeleye çarka başlamıştı. [Kroki — 28] Çoşima muharebesini tetkik eden birçok muharrirler bu ane kadar olan safhayı birinci safha diye ayırırlar. Filhakika bu tasnif doğrudur. Bu safhanın hulâsası şudur:

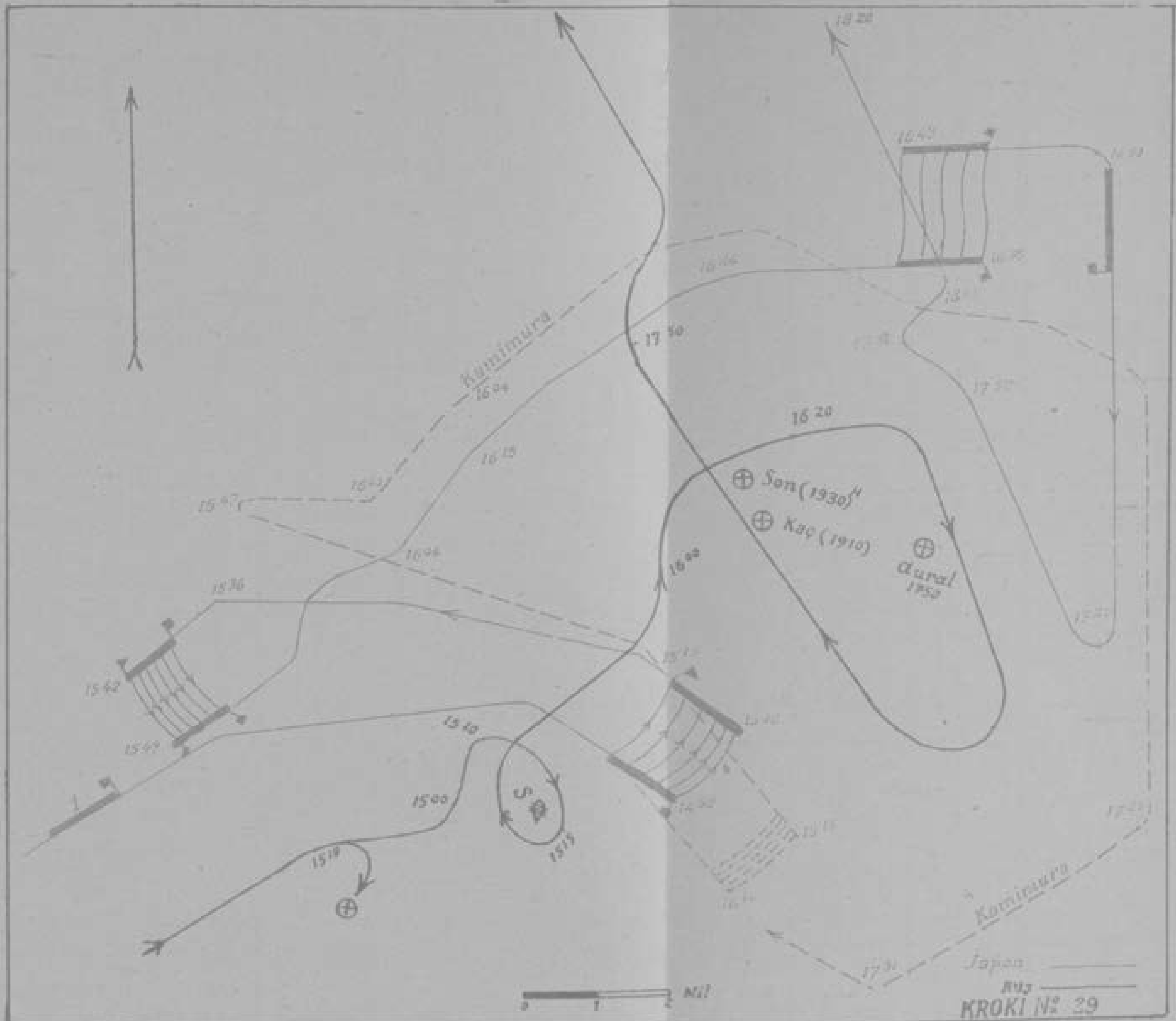
Ateş 14, 8 de Ruslar tarafından açılmıştır. İki taraf muvazi bir rota ile gündoğuşu genel istikametinde ilerlemektedir. Japonların sürati 14 - 15 mil ve Ruslarınki 10 mildir. Japonlar hasımlarının şimal istikametinde ilerlemesine mâni olmak ve onları (T) ye almak için muharebeyi cenup istikametinde inkişaf ettirmek istiyor. Lodostan esen rüzgâr Japonların

lehinedir. Buna mukabil Japon gemilerinin orta bataryaları denizlerden zarar görmektedirler. Hava kapalıdır. Güneş iki taraf için de aynidir. Rus gemilerinde fazla kömür bulunduğundan bunlar suya fazla gömülmüşlerdir. Manevraları zorlaşmıştır. Kuvvetli rüzgâra rağmen muharebe sahası baca ve barut dumanlarile hayli kapalıdır. Bu yüzden tarassut güçleşmiştir. Kruvazörl er arasında on dakikadanberi muharebe başlamıştır. (İleride bundan bahsedilecektir). Hiçbir Japon gemisi batmamış olduğu halde Ruslardan Osliyabya hemen batmak üzeredir. Suvarof hattan çıkmış, ayni âkibete gidiyor. Rus filosu ile amirali arasında irtibat kalmamıştır.

Muharebenin ikinci safhası:

Rus hattının şimale doğru dönmekte olduğunu gören Togo onların maksadını anlıyarak birinci tümenle 14,58 de iskeleden sekiz kertelik bir birlikte dönüş yaptı. (Kroki — 29). Bunu yine ayni bordadan 15,06 da yaptığı ikinci bir dönüş takip etti. Bu suretle makûs pruva hattı teşkil etmiş oldu. Halbuki 16 kertelik bir dönüşle bu manevrayı daha kısa bir zamanda yapmak kabildi. Bu şekilde hareket edilmemekle hem 14,58 den 15,06 ya kadar yedi dakika yalnız kıç toplarını kullanmağa mecbur kaldı ve hem de T ye düştü. Bu vaziyet Ruslar için çok müsaitti. Yani 14,08 deki vaziyet yine tahaddüs etmişti. Lâkin Ruslar bundan yine istifade edemediler. Fakat bu sefer zaten istifade edemiyecek bir halde idiler. Bu itibarla Togo 14,08 manevrasını yaparken büyük bir tehlikeyi göze almıştı, veyahut bu tehlikeyi takdir edememişti diyebiliriz. Fakat bu ikinci manevra için her halde Rusların vaziyetinden istifadeyi düşündüğünü söyliyebiliriz. Bundan başka bu manevra esnasında ikinci bir hata daha yapmıştır. O da Togonun bu dönüş manevrasını Kamimura komutasındaki ikinci filoya bildirmemiş olmasıdır. O ancak birinci tümen dönmeğe başladıktan sonra işin farkına varmıştı. Fakat hemen dönmeğe başlarsa Japon gemileri biribirini kapıyacaklar ve Rus ateşi için iyi bir nişan noktası ve receklerdi. Bunu anlıyan Kamimura yoluna devama karar verdi. Belki de Togo bunu görmüş ve mahsus bildirmemiştir. Bu hususta bir sarahat yoktur.

Maahaza Kamimuranın rotasına devamı için ikinci bir sebep daha vardı. Togonun şimale dönmekte olduğunu gören Rusların III. Aleksandır zırhlısı maksadında muvaffak olmıyacağını anladığından 15,15 te tekrar sancağa devre başlamıştı. (Kroki — 29). Kamimura onları kaçırtmamak için de cenuba dönmüş olabilirdi. İşte bu karşılıklı manevralar neticesi olarak bir kısım Japon ve Rus gemileri cenuba doğru seyre başladılar. Kamimura düşmanını takip etmekle onların peşini bırakmamış oluyordu ki; bu da hem vaziyete uygun ve hem de kendisini mut-

ÇOŞİMA MUHAREBESİ_UMUMÎ KROKİSİ

15 ^{15} den sonraki harekât (*Takribidir*)

laka muharebeye azmetmiş ve bir netice almak kararını vermiş olmasına delildir.

Japonların manevrası daha seri oluyordu. Mesafe 3000 yarda kadar iken ateş açıldı. Kamimuranın gemilerinden Şihaya müsait vaziyetinden istifade ederek 2750 yardadan Borodinoya iki torpito attı ise de isabet ettiremedi. Biraz sonra III. Aleksandır zırhlısı aldığı isabetlerden dolayı kaçmak üzere sancağa geldi, Kamimura için yapılacak şey şüphesiz Ruslarla ayni cihete dönmekti. Fakat o böyle yapmadı. Bilâkis 15,10 ve 15,15 te iskeleden çarkederek muharebe sahasından hayli uzaklaşmış olan Togonun tümenini barut ve baca dumanları arasında aramağa başladı. Bu ikinci hareketi bundan evvelki hareketini düşünerek yapmadığı hakkında bizi pek haklı bir tereddüde düşürür.

Etraf göz gözü görmiyecek kadar dumanla kapanmıştı. Ruslar bundan istifade ederek Japonlarla teması kestiler. Burada akla şöyle bir sual gelir? Acaba Ruslar Togo ile Kamimuranın kuvvetlerinin arasından geçip gidebilirler miydi. (Tabiî muharebe etmemek istediklerine göre). Bunu kestirmek mümkün değildir. Zira; bu andeki rü'yet şartlarının hakikaten ne olduğunu bilmiyoruz. Togonun 16 kertelik dönüş yapması ve bundan Kamimurayı haberdar etmemiş olması (ki ; bunu mahsus yapıp yapmadığını da bilmiyoruz) nasıl acele ve yanlış yapılmış bir hareket ise şimdi Kamimuranın geriye dönmesi de öyle yanlış bir manevradır. Çünkü; Japonların sürati daha fazla olduğundan biraz geç olsa da Rusları mutlak yakalarlardı. Buna mukabil eğer düşmanın nasıl bir manevra yapacağını beklemiş olsalardı onlar üzerinde şiddetli bir baskı yapabilirlerdi. Bu şekilde hareket etmek ise, her komutanın şiddetle içtinap etmesi lâzımgelen (Manevrayı düşmana kaptırmak) demek değildir. İşte Kamimuranın böyle düşmanını terkederek amiralinin peşinden gitmesi yüzünden Rus ve Japon gemileri arasındaki bu temas kesildi. İki filo ancak 17,45 te ve tesadüfen biribirini buldular.

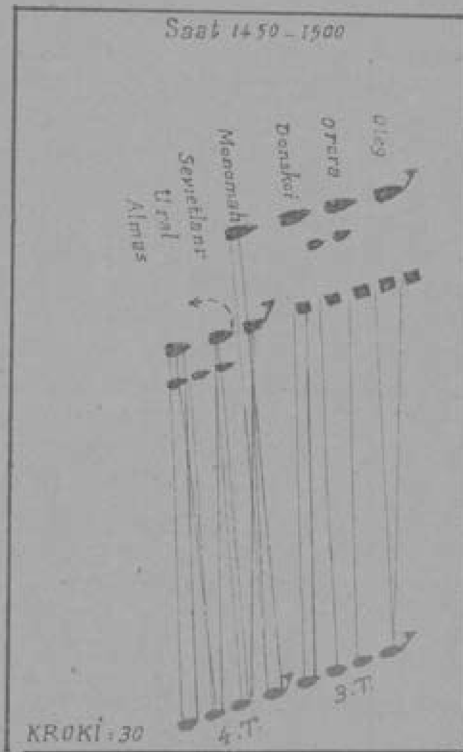
* * *

Kruvazörlerin muharebesi (Kroki — 30):

Rus filosu 14,20 ye doğru (Y 50 G) rotasına girdiği zaman (Kroki — 7) kruvazörlerin ve yardımcı gemilerin ateşaltı tarafında (Sancakta) mevki almaları emrolunmuştu. Bunun üzerine bu kuvvetler takriben (Y 70 G) rotasına seyre başladılar. Amiral Togo bunların takibine 5, 6, 3 ve 4 üncü tümenleri memur etmişti. Bunlar iki grup halinde Rus hattının gerisinden dolaşarak ve Rus kruvazörlerinin sancağında ve cenup cihetlerinde olmak üzere seyre başladılar. İlk evvel Japonlar saat 14,50 de ateş açtılar. 45 ve 6 ıncı tümenler daha geç olarak 15,10 a doğru muharebeye girebildiler. Japonlar Rus hattının ardındaki gemileri

ateş altına almışlar ve hat boyunca ilerlemeğe başlamışlardı. Fakat rüzgâr üstünde bulunduklarından hayli hırpalanıyorlardı.

Japon ateşinden çok müteessir olan Ural muavin kruvazörü hattan sarkmış ve biraz sonra batmıştı. Sevietlana ise giren fazla sularla başı üstüne fazlaca gömülmüştü. Rus kruvazörleri Japon tazyiki altında biraz şimale doğru gelerek kendi zırhlılarına yaklaştılar. Kamçakta ve İrtiş nakliyeleri ateş içindeydi. Bunlardan ikincisi saat 16,00 da battı. Fakat amiral Devanın sancak gemisi olan Kasagi o kadar fazla isabet almıştı ki; geminin batacağından endişe eden amiral kendi tümeninin sevk ve idaresini Amiral Uriyoya terkederek ve refakatinde Şitose kruvazörü

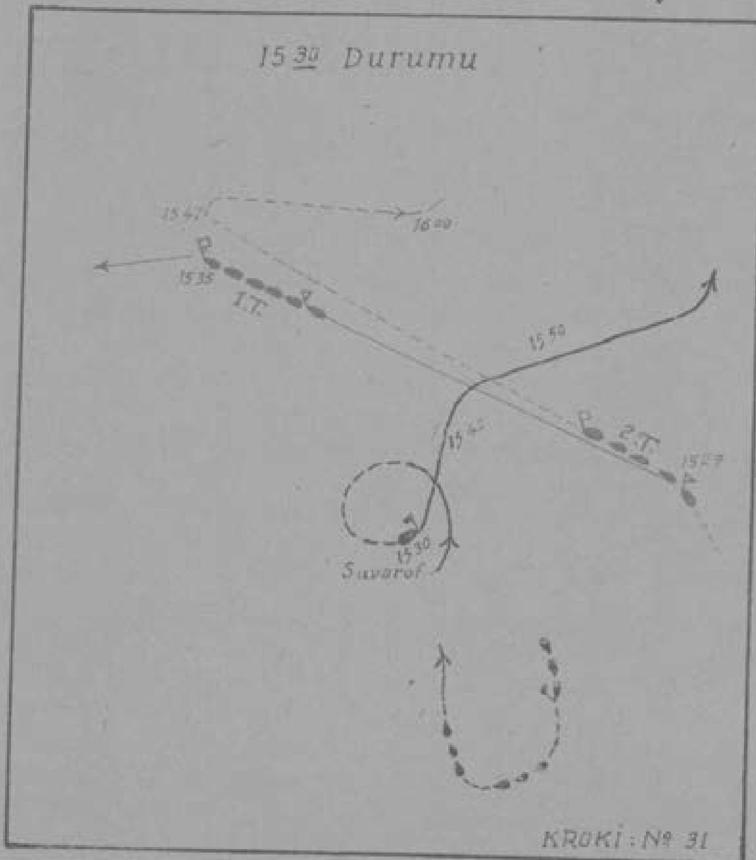
bulunduğu halde 15,10 da hattan çıktı. Her nekadar Uriyo bu gemiye geçmek istedi ise de denizlerin pek büyük olmasından dolayı buna muvaffak olamadı. Keza küçük Togonun ancak gemisi olan Naniva Kan da birçok isabetler aldığından ateş kesmiş ve çıkan yangınları söndürmek ve giren suları boşaltmak için uzaklaşmak zorunda kalmıştır. Fakat bilhassa Kasaginin vaziyeti çok tehlikeli olduğundan sahile sokulmağa mecbur olmuştu. Rus kruvazörlerinden birisinin takip ederek batması pek âlâ mümkün olurdu. Saat 15,30 a doğru Rus ve Japon kruvazörleri

arasındaki çarpışmalar kesildi. Esasen bu saate doğru zırhlı filoları arasındaki temas dahi kesilmişti.

Japonların bu kadar hasara uğramalarının sebebi Rus hattında geriye kalmış olan üçüncü tümenin de ateş açmış olmasıdır.

Ana kuvvetlerin tekrar karşılaşması:

Gerek zırhlıların ve gerekse kruvazörlerin arasındaki muharebeler saat 15,30 a doğru kesilmişti. Bu esnada Togo kendi zırhlı tümenlerile Rusların Vlâdivostok istikametine gitmelerine mâni olmak için, takriben Batı - Karayel rotasına seyretmekteydi. Kamimura da baş komutanına mülâki olmak üzere ayni istikamete dönmüştü. (Kroki — 31).

Rus kruvazörleri saat 17,00 ye doğru kendi ana kuvvetlerine yaklaşmış bulunuyorlardı. Suvarof hemen hemen ümitsiz bir haldeydi, Rojestvenski bir kere daha ve fakat bu sefer ağır surette yaralanmıştı.

Zaman zaman kendisini kaybeden bu ihtiyar amiralin hayatı tehlikede idi. Gemi komutanı Albay İgnazius parçalanarak ölmüştü. Gemide yalnız bir top ateş edebiliyordu. Bu sıralarda Japon muhriplerinin yaptığı birçok hücumlara bu tek top ve diğer küçük toplarla mukabele edilmiş ve muhripler püskürtülmüştü. Bu gemi personali cidden takdire şayan bir derecede şecaat ve fedakârlıkla muharebe ediyorlardı.

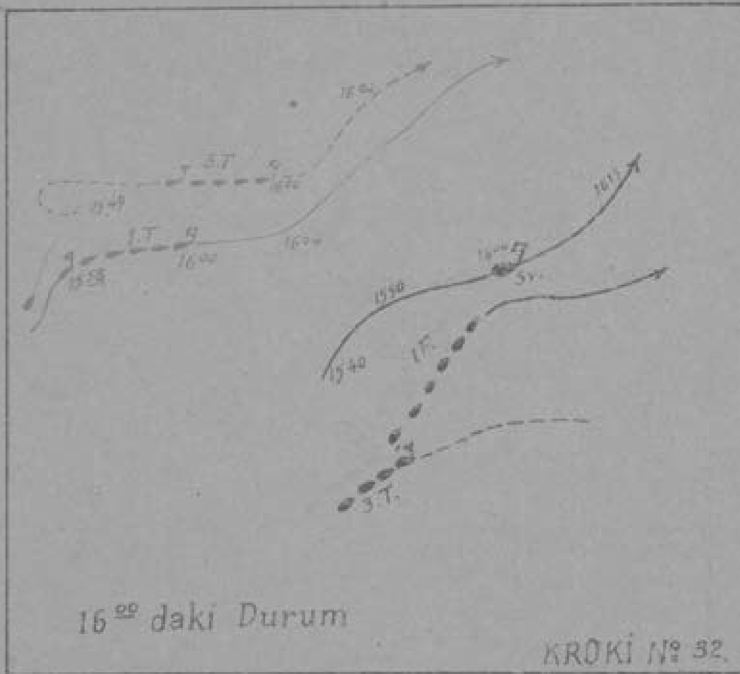
Artık Rojestvenskinin sancak gemisini değiştirmesi lüzumu kat'î olarak hissedilmişti. Bu maksatla en yakında bulunan Buini muhribi çağırıldı. Ağır denizler altında, bir tarafa yatmış ve her tarafından alevler fışkıran Suvarofa yanaşmak çok zor olmuş ve nihayet başından ağır yaralı olan amiral ile kurmaylarından hayatta kalanlar bu muhribe geçmişlerdi. Halbuki muhripte daha evvel batmış olan Osliyabyanın bir kısım personali de bulunmakta idi. Rojestvenski şuurunu kaybetmişti Ara sıra sayıklar gibi (Nebogatof. Vlâdivostok.. Y 23 G..) kelimelerini söylüyordu. Esasen en kıdemli amiral Nebogatof Bunun üzerine kendisi bir muhrip vasıtasile haberdar edildi. Keza Suvarofun mürettebatını kurtarmak üzere bir başka muhrip daha yollandı. Lâkin bu muhrip Suvarofu bulamadı.

Saat 15,45 te durum şöyledir: (Kroki — 32, 33, 34):

Suvarof hattan çok sarkmış ve kendi mukadderatına terkolunmuş. Birçok Japon muhribi etrafında dolaşarak batırmağa ve hücum yapmağa çalışıyorlar. Rus gemileri esas itibarile üç kolona halindedir. En dış kolonanın başında Nebogatofun sancak gemisi olan Nikola kruvazörü bulunmaktadır. Hemen iskele bordasından İzumrut geliyor. Kruvazörler ikinci kolonayı teşkil etmekte ve başlarında Amiral Engist'in sancak gemisi Oleg gitmektedir. Nakliyelerle muavin kruvazörler ve diğer gemiler en dışarıdadır. Fakat bu üç grup tam bir intizam içinde değildir. Saat 15,00 tenberi hemen hemen ayni nokta etrafında dönüp dolaşıyorlar. (Kroki — 29, 30).

Japon zırhlıları Rusları karayel ile batı arasında seyrederek bir müddet aramışlarsa da bulamamışlardır. Bunun için Togo 14,52 de iskeleden sekiz kertelik bir dönüş yapıyor, 15,49 da yaptığı ikinci bir dönüşle hattını aksederek tekrar hattının başına geçiyor ve artık takribî poyraza seyrediyor. İşte bu sırada Suvarof görünüyor. Henüz batmamıştır. Fakat çok fena bir vaziyette.. Togo birkaç mermi savurduktan sonra rotasına devamla diğer gemileri arıyor. Filhakika Rus gemileri şimal cihetinde toplanmakta olup Togo bunu hayal meyal farketmişti. Bu sıralarda henüz Kamimura kendisine iltihak etmemiştir. Rü'yet sahası baca ve barut dumanlarile kapalı.. Kamimuranın nerede olduğunu bilmediği gibi onu aramak için muhripleri de meydanda değil. Onlar malûm olduğu üzere hücum için dağılmışlar. Hem kruvazörlerini aramak ve

hem de muhriplerinin bir yanlışlığına uğramamak için 16,35 te iskeleden sekiz kertelik bir dönüş daha yapıyor. (Kroki — 29, 33). Bu rota üzerinde birşeye tesadüf edemediğinden 16,43 te bu sefer sancaktan sekiz kertelik bir dönüş daha yapıyorsa da yine birşeye tesadüf edemiyor. Artık Kamimuranın daha cenupta olduğuna hükmederek 16,51 de cenup rotasına çarkediyor. [Kroki — 16].. Bu esnada cenuptan top sesleri işitiyor. Rusların şimale doğru çıktıklarına ihtimal vererek önlerini kesmek üzere manevra yapmağı düşünüyor. Lâkin 17,20 de Kamimurayı kendi iskele bordasında görünce rahat bir nefes alıyor.

Togonun geçirmiş olduğu şu buhranlı anleri hayalen yaşamak bile onun nekadar heyecanlandığını bize anlatmağa kâfidir. Filhakika o bunda haklıdır. Zira; akşam yaklaşıyor. Düşman donanması imha olunmamış, üstelik de kaybedilmiş. Rus zırhlıları karşısında hayli zayıf olan Kamimuranın ne olduğunu bilmiyor. Hulâsa bu safhada Japon sevk ve idaresinde tam bir keşmekeş vardır. Fakat şunu da ilâve etmelidir ki; grupların biribirini kaybetmesine rağmen bu grupların kendi aralarındaki irtibat ve intizam fevkalâde idi. Togonun başına gelenler hep saat 14,58 deki sekiz kertelik dönüşten Kamimurayı haberdar etmemesindendir.

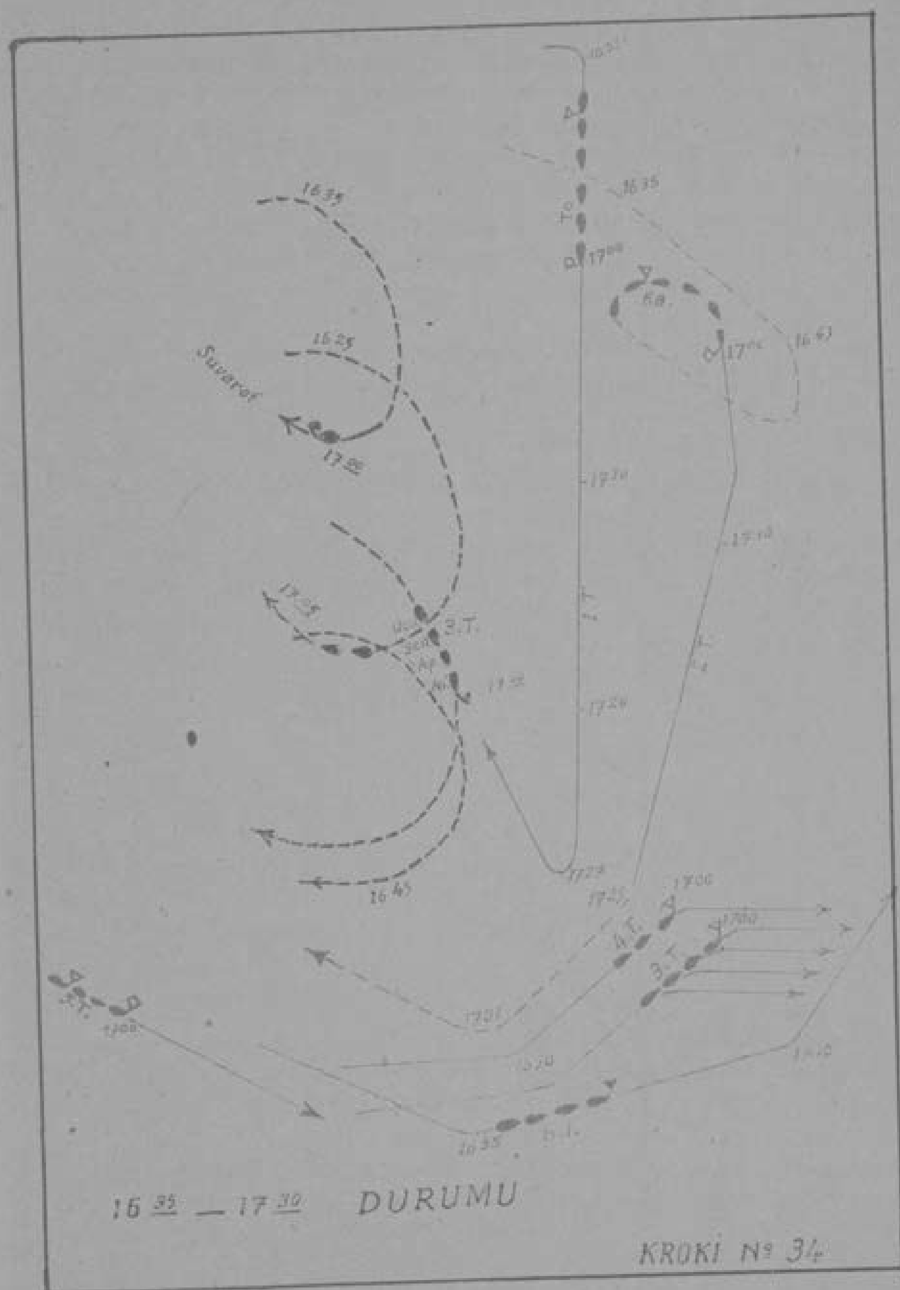
Togo Kamimurayı görünce cenup istikametinde ilerliyerek oradaki kruvazörlere yardım etmesini bildirdi. Bu keyfiyet kendisinin o kruva-

zörlerin âkıbetinden endişe ettiğini gösterir. Eğer o kuvvetlerini vaktile daha iyi bir surette tertip etmiş olsaydı böyle irtibatı kaybetmezdi.

Kamimura aldığı emri yapmak üzere uzaklaştı. Togo ise 17,27 de sancağa çarkederek takriben karayele seyre başladı. Bundan maksadı uzaktan gelen top seslerinin hüviyetini anlamaktı. O zaten Rusları bu istikamette tahmin ediyordu. Malûm olduğu üzere bu top muharebesi Rus ve Japon kruvazörleri arasında cereyan ediyordu. Halbuki Togo kendi kruvazörlerini daha cenupta sanıyordu. Saat 17,45 de vaziyet aşağı yukarı böyle idi.

17,45 ten sonraki harekât (Kroki — 35, 36, 37):

Takriben karayel rotasına seyreden Togo saat 18,00 e kadar hiç bir Rus gemisine rastlamadı, tam bu sıralarda birdenbire (6000) metreden ve iskele bordasından gördü. Rusların rotası takriben poyrazdı.

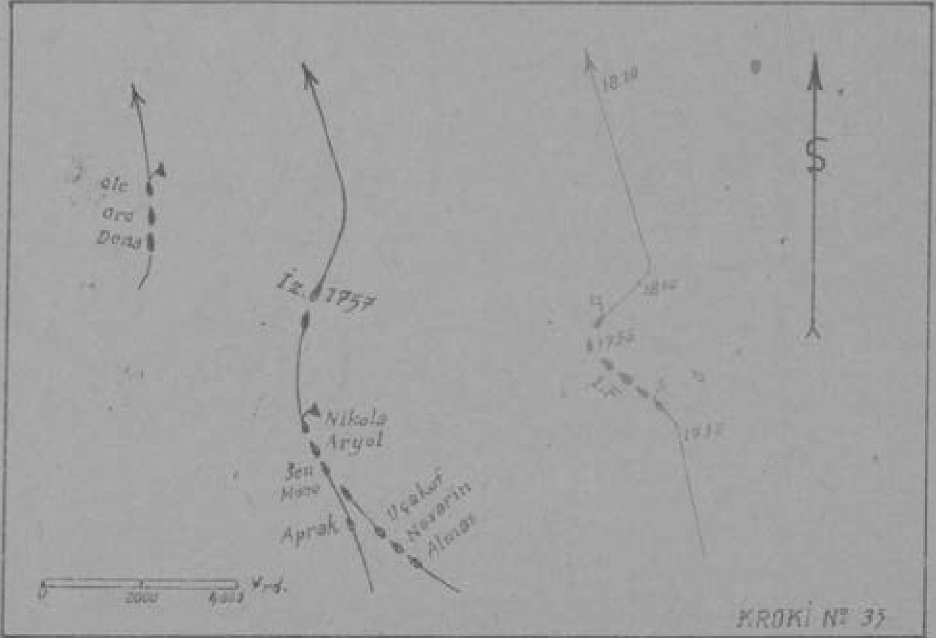

Suvarof
3.T.
4.T.
Ka.
16 35 — 17 30 DURUMU
KROKİ № 34

Güneş ufka pek yakin olduğundan ve Ruslar parlak ufukta bulunduklarından Japonların vaziyeti iyi değildi. Fakat biraz sonra tamamen düzeldi. Zira; güneş artık göz almıyordu. Togo derhal ateş açtı. Bunun üzerine Ruslar iskeleye gelerek açtılar. Muharebeye tekrar başlandı. Bu çarpışmada Rus gemileri parlak ufukta kaldıklarından çok isabet almışlardır. Bilhassa III. Aleksandır çok hırpalanmıştı. Ve saat 19,00 da battı. Bundan biraz sonra 19,30 a doğru Borodino ayni âkibete uğradı. İşte ancak bu sıralarda bir muhrip Nebogatofun sancak gemisine yaklaşarak Rojestvenskinin emrini tebliğ etti. Esasen Nebogatof tesadüfen bu ânde hattın başında bulunuyordu.

Hava adamakıllı kararmağa başlamıştı. Birinci Falkland tarihe yazılmak üzere bulunuyordu...

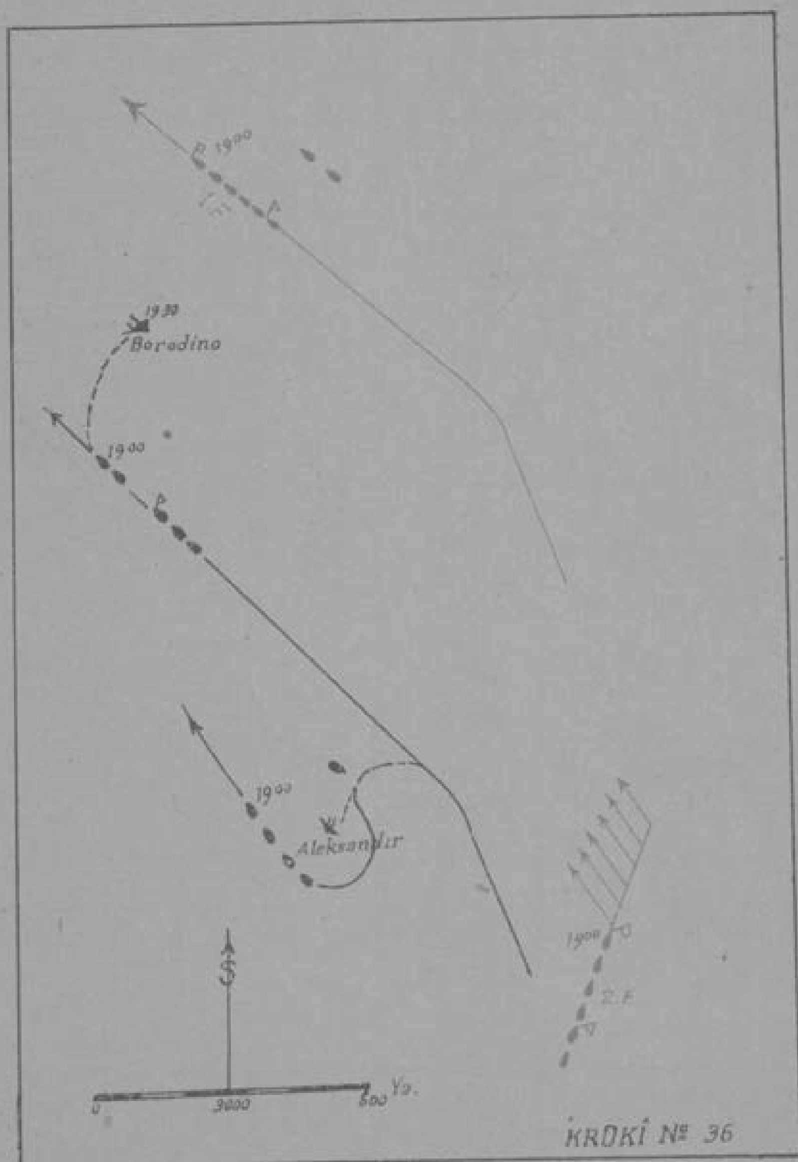
Kamimuranın harekâtı:

17,20 de Togodan aldığı emir üzerine cenup istikametinde ilerliyen Kamimura evvelâ Kamçatka muavin kruvazörüne rasladı, hemen ateş açtı. Bundan sonra Nahimof zırhlısına rasgelerek onu şiddetlice hırpaladı. Bundan sonra karşısına Suvarof çıktı. Ona da birkaç mermi savurduktan sonra Togo ile birleşmek için 17,31 de sancağa çarkederek uzaklaştı. [Kroki — 29, 34].

Japon muhriplerinin harekâtı:

Hücum emrini alan muhripler Rus hattını baştan kuşatacak şekilde

19.30
Borodino
19.00
19.00
Aleksandır
19.00
3000
Yd.
KROKİ № 36

19 30 DAN SONRAKİ DURUM
Ş
Mesafe ve mevkiler
takribidir
Mil
KROKİ № 37

ve fakat muhtelif istikametlerden hücuma geçtiler. Sayıları 12 idi. Bunların harekâtını ileride tafsilâtile göreceğiz.

Togo 19,30 a doğru muharebeyi keserek sancağa doğru uzaklaşmakla gündüz safhası nihayet buldu. Ertesi sabah tulû vakti Ullondo (Matsuşima) adasında randevu verdi.

Togo buna neden mecbur kalmıştı?. Sevk ve idarede gösterdiği çekingenlik ve bilhassa sulh zamanında imiş gibi bitip tükenmez müsavi sürat manevraları yüzünden zaman kaybettiğinden.. O muharebeyi daha çabuk bitirebilirdi. Hayatta lüzumsuz söz nekadar faydasız ise muharebe meydanında da fazla manevra o kadar tehlikelidir. Bir geminin mermileri hava ile çalışan bir perçin çekicinin seri darbeleri gibi, düşmanın üstünden hiç eksilmemelidir. Zaten tekniğin yüksek atış sürati temin etmek için çalışmasının sebebi de bu değil midir? Biz muharebenin bu safhasında bu zihniyetin Togoda hâkim olmadığını görüyoruz. Maamafih alınan netice hiç te fena değildir. Lâkin iyinin, daha fazlanın hududu var mıdır?..

Gündüz muharebesinin blânçosu:

Japon filosundan hiçbir gemi batmamıştır. Fakat birkaç gemi birçok ağır isabetler almış ve yaralanmıştır. Bunlardan Kasagi sahile iltica mecbur olmuştu. Togo muharebe esnasında hafif yaralanmıştı.

Batan Rus gemileri:

Osliyabya (15,10); Orel (17,50); III. Aleksandır (19,00); Kamçatka (19,10); Borodino (19,30) ve Suvarof (19,30).

Ağır yaralananlar:

Ural, Navarin, Sisoi-Veliki ve Uşakof.

Hafif yaralananlar:

Dimitri-Donskoi; Viladimir-Monomah; I. Nikola.
Bittabi Togonun bunların hepsinden haberi yoktu.

Gece harekâtı:

Malûm olduğu üzere Japonların 60:70 kadar torpito ve muhripleri vardı. Fakat denizler büyük olduğundan bunların mühim bir kısmı gündüz harekâtına iştirak edemediklerinden, gurup vakti torpito hücumu emrolundukta ancak 12 muhrip hücuma kalkabilmişti.

Güneş battıktan ve hava karardıktan sonraya kadar geçen zaman içinde Ruslar yangınları söndürmeğe ve gemilerine hâkim olmağa başlamışlardı. Saat 20,00 ye kadar gece hâdisesiz geçti. Bu saatten sonra

deniz sathına yakin birçok alçak gölgelerin hayalleri ve ince yakamozları görülmeğe başladı. Japon muhriplerinin şikârlarını aradıkları belli idi. Ruslar ışıldaklarını yakmak ve bu suretle Japon torpitolarını görmek istiyorlardı. Orta ve küçük toplar ateş açtılar. Bu esnada Rus filosu karmakarışık bir halde bulunuyordu. Nebogatof Japonlarla teması kestikten sonra tam yolla seyredilmesini emrederek 20,30 da (Y 30 G) rotasına dönmüştü. Halbuki bütün Rus gemileri yüksek süratle seyredecek halde değildi. Bilhassa yaralı olan Navarin, Sisoi - Veliki Orel ve Uşakof gemileri geri kaldılar. Amiral Engist komutasındaki kruvazör filosu ise 19,30 da Japon muhriplerini gördüğü zaman uzaklaşmak için iskeleye gelmiş ve hattâ lodosa seyre başlamıştı.

Bu yüzden zırhlılarla kruvazörler biribirinden uzaklaşıyordu. Bundan başka kruvazörlerin hepsi ayni süratle seyredemiyorlardı. Yalnız Orora, Zemçuk ve Oleg yüksek hızla gidebiliyorlardı. Diğerleri sarkmağa başlamışlardı. Bu suretle hem zırhlılar ve hem de kruvazörler iki grupa ayrılmışlardı. Yani tam manasile bir keşmekeş vardı. Artık Nebogatof vaziyete hâkim değildi. O ancak en kısa bir zamanda Viladivostoka ulaşmak gayesindeydi. Kendisini Apraksin, Senyavin ve Orel takip ediyorlardı. Bunlardan Orel pek yaralı bir vaziyette idi. Kendi sancak gemisi olan I. Nikola iyice idi. Bu dört gemi hiç ışıldak yakmadıkları için Japon muhripleri tarafından görülmediler. Seyir süratleri 12 mildi.

Amiral Engist tekrar Vladivostoka döndü. (Saat 21,00 e doğru). Fakat saat 22,30 a doğru yine Japon muhriplerinin hücumuna uğradığından tekrar cenuba Çoşima boğazına yol verdi. Bu filoya birçok torpitolar atılmış olmasına rağmen hiçbir gemi isabet almamıştır. Sancak gemisinden 17 iz görülmüştür. Bilâkis bazı Japon muhripleri karanlıkta biribirlerile çarpıştılar.

Kruvazör filosuna mensup oldukları halde süratlerinin azlığından dolayı amirallerini takip edemiyen Donskoi ve Monomah kruvazörleri Vlâdivostoka gitmeğe karar vererek o istikamete döndüler. Fakat başka başka süratle seyreden bu iki gemi de biribirini kaybetti. Bunlardan Monomah geceleyin torpito hücumuna uğrıyarak yaralandı ve 28. günü saat beşte battı. Mürettebatının bir kısmı civardan geçen Gromki ismindeki Rus muhribi tarafından diğerleri de Japon muhripleri tarafından toplandı.

Donskoi hücuma uğradı ise de hiçbir isabet almadı. 28. günü sabaha karşı Amiral Rojestvenskiyi hâmil bulunan Buiny ile diğer iki muhribe rasladı. Osliyabyanın mürettebatından bir kısmını Buinyden alarak ayrıca ona kömür de verdi. Amiral ağır yaralı olduğundan gemiye alınamadı. Fakat mumaileyhin başka bir torpitoya nakline yardım etti. Esasen Donskoi yaralı olduğundan (gündüz muharebelerinde) amiralin ona alınması doğru da değildi. Bu işler bittikten sonra hep beraber Matsu-

şima adasına yol verildi. Saat 14,00 sıralarında bu adaya hayli yaklaşmış bulunuyorlardı. 16,30 Japonların 4. kruvazör tümeni ve birçok muhripler ile karşılaştılar. Zaten Japonlar her tarafta Rus gemilerini arıyorlardı. Şiddetli bir muharebe başladı. Donskoi cidden şeciane bir surette muharebe ederek bütün muhrip hücumlarını püskürttükten başka Japon kruvazörleri üzerinde de birçok isabetler temin etmiştir. Fakat kurtulmak ihtimalini göremiyen komutan Matsuşima adasına bindirdi ve mürettebatı çıkardıktan sonra gemiyi batırdı.

Kruvazörlerden en talihlisi Almazdır. Bu gemi yalnız başına olarak 29 akşamı Vlâdivostok limanına girmeğe muvaffak olmuştu.

Sevietlana geceyi hâdisesiz geçirdi. Fakat 28 sabahı saat 07,00 de Japon kruvazörlerile karşılaştı. Ve pek parlak bir muharebe verdikten sonra saat 11,00 de battı.

Sisoi - Viliki de gece bir torpito isabeti almış, gemiye fazla su girmiş ve tehlike baş göstermiştir. Sabahleyin Monomah ile Gromboiye tesadüf etti. Bunlar malûm olduğu üzere batan gemilerin bir kısım mürettebatile hınca hınç dolu idiler. Buna rağmen Sisoinin bir kısım eratı da muhribe alındı. Denize dökülen diğerleri ise yaklaşan Japon gemileri tarafından toplanıldı. Gemi 28 - mayısta Çoşima adasından 30 mil mesafede ve saat 10,30 da battı.

Zırhlı gemilerden Navarin gündüz muharebesinde pek hırpalanmamıştı. Fakat gece seyrinde büyük bir stim borusunun patlaması yüzünden sürati 4 mile düşmüştü. Bir de torpito isabeti aldığından gemiye çok miktarda su girmiş ve bu iki sebepten manevrası çok zorlaşmıştı. Sabaha karşı tekrar hücuma uğrıyarak iki isabet daha aldı ve battı. Bu hâdise gece cereyan ettiğinden mürettebatından yanlız iki kişi kurtulabilmiş ve bunlar da bir İngiliz gemisi tarafından denizden toplanmıştır.

Nahimof da gece birkaç hücuma uğramış ve aldığı torpito isabetleri yüzünden 28 - mayıs günü saat 05,00 te Çoşima adası civarında batmıştır. Bu gemi mürettebatı Japonlar tarafından kurtarılmıştır.

Uçakof Amiral Nebogatofu saat 08,30 a kadar takip edebilmişse de giren sularla pek fazla suya gömüldüğünden sürati düşmüş ve refakatten ayrılmıştır.

Fakat ağır bir yolla (Y 30 G) rotasına devam edebiliyordu. Sabahleyin gün ağardığı vakit kendisinin yapa yalnız kalmış olduğunu ve ufkun hemen her tarafından duman sütunlarının yükselmekte olduğunu gördü. Gemi komutanı subaylarile konuşarak muharebeye devam etmeğe karar verdi. Esasen Rus gemilerinin hemen hepsinde bu suretle hareket edilmiş ve personal son dakikaya kadar daima çarpışmak arzusu göstermiştir. Bu normal ahval için pek tabiîdir. Fakat burada zikredilmesinin hususî bir ehemmiyeti vardır. Hatırlarda olduğu üzere bu filo daha bu sulara gelmeden evvel birçok gemilerde isyanlar çıkmıştı. Ro-

jestvenski hattâ birçok idam kararları bile vermek zorunda kalmıştı. Fakat şimdi o âsi asker muharebeden kaçınmıyordu. Bu da bir milletin ruhundaki ateşten istifade edilmesi bilindiği zaman ondan savaş yerinde azamî randıman alınabileceğini gösterir. Bunun için askerliği üç beş kaidenin, biraz talim ve terbiyenin daracık hududu içine sıkıştırmak kâfi değildir. Ruh ve inanç birliği, bedbin insanlara hayat ümit ve cesaret veren psikolojik bir sevk ve idare insan kütlelerinin en hassas tarafına hitap edebildiği güç bir ordunun gizli fakat en kuvvetli silâhını en fena şartlar içinde bile en iyi surette kullanabilir.. Bu muharebelerde Rus subaylarının bütün varlıklarile çalıştıklarını gördük. Onların karşısında asker başka türlü yapamazdı. Subayla erat arasındaki bu ruh birliği onları üstün ve zinde düşmanları karşısında, pek bitap ve yorgun olmalarına rağmen mükkemmel bir surette döğüştürdü. Lâkin buna rağmen mukadder âkibet tahakkuk etti.

Uçakof saat 17,00 de İvate ve Yakumu zırhlı kruvazörlerini gördü. Bunlar yaklaşarak (Amiraliniz teslim oldu siz de teslim olunuz) işaretini çektiler. Filhakika Nebogatof bu sıralarda teslim olmaktaydı. Fakat Uçakofun komutanı bu teklifi kabul etmedi. Topu atan bir geminin teslim olması için hiçbir mazeret kabul etmemeğe alışmak deniz muharebelerinin mücadeleci karakterine tamamen uygun bir harekettir. Muharebe hemen başladı. Evvelâ batı istikametinde cereyan etti. Sonra cenuba döndüler. İşte bu esnada ağır bir isabet geminin kıç tarafını hemen kâmilen parçaladı, gemi ağır ağır gömülmeğe başladı. Bunun üzerine sintineler açılarak gemi terkolundu; mürettebattan bir kısmı kurtarıldıktan sonra gemi de battı.

Rojestvenskinin esir düşmesi :

Rojestvenski ağır surette yaralanmış ve malûm olduğu üzere Buini muhribine geçirilmişti. Bu gemi kömür cihetile çok sıkıntı çekiyordu. Kendisini geceleyin yakin mesafeden Rus kruvazörleri takip etmişse de biraz sonra teması kaybetmişlerdi. Böylece sabaha kadar yalnız başına kalmıştı. Sabaha karşı iki muhriple birleşti. Biraz sonra Donskoi de çıktı. Bundan kömür aldıktan ve amiral ile kurmaylarını Biedovi muhribine verdikten sonra kendisi Donskoinin yanında kaldı. Fakat makinesinde çıkan bir arıza izale edilmediğinden sintine valfları açılarak gemi batırıldı. Mürettebat kruvazöre geçtiler. Diğer iki muhrip ise Vlâdivostok istikametinde ilerlediler. Bunlar 28 - mayıs günü saat on üçe kadar arızasız ve tehlikesiz seyir yaptılar. Bu saatte Ullondo adasından 40:50 mil mesafede bulunuyorlardı. Birkaç Japon gemisinin kendilerine yaklaştığını gördüler. Bunlar iki muhripti. Amirali hâmil olan Biedovi ancak 12 mil seyredebiliyordu. Bu esnada diğer Rus muhribi kendisine yaklaşarak ne yapılacağını sordular. Bu Grosni idi. Kendisinin 22 mil

ile seyredebileceğini bildirdi. Bunun üzerine hemen Vlâdivostoka yol vermesi söylendi. Fakat o buna taraftar olmadığından (neden muharebe etmiyelim) diye sordu. Fakat bir cevap alamadı ve oradan uzaklaşarak Vlâdivostoka yol verdi. Filhakika bu iki muhrip Japon gemilerile pek âlâ muharebe edebilirlerdi. Burada mühim olan şey amiralin hayatı değil ve fakat memleketin şerefidir. Her halde Ruslar amirali kurtarmak istiyorlardı. Zira; atılan ilk Japon mermisi üzerine hemen teslim bayrağı çekildi. Güya teslim keyfiyetinden evvel amirale haber yollanmış o da muvafakat cevabı vermiş. Fakat Rojestvenski bunu divanı harpte inkâr etmiştir. Ve böylece Rus başkomutanı Japonlara teslim oldu.

Buini ve Bistiri muhripleri de batırıldı. Grosni muhribine yetişilmiş bu gemi evvelâ teslim olmuş ve hemen mürettebatı tarafından batırılmıştır.

Bodri ve Bilestiaşi muhripleri de Amiral Engist kuvvetlerile cenuba seyretmişler ve bunlardan ancak Bodri Şanghaya kaçabilmiş diğeri Çoşima adasının 60 mil kadar lodosunda batırılmıştır.

Nebogatofun teslim oluşu: (Kroki - 38)

Nebogatfun saat 20,30 dan itibaren (Y 30 G) rotasına seyrettiğini evvelce görmüştük. Dört gemiden mürekkep olan bu grupa bilâhare İzumrut da iltihak ederek hattın iskele tarafında yer almıştı. Bütün gece hep birlikte 11 ilâ 13 mil ile seyrolunmuş, sakatlıklar bertaraf edilmişti. Üstün bir düşman ile karşılaşıldığı takdirde ne suretle hareket olunacağı konuşulmuştu. Bu müzakereler esnasında serdedilen fikirler bu grupta maneviyatın çok bozuk olduğunu göstermiştir. Çünkü; düşman ile temastan evvel gemilerin batırılarak mürettebatın en seri gemi olan İzumrut kruvazörüne geçirilmesi teklif olunduğu gibi sahile yakin seyredilerek icabında karaya bindirilmesi ve böylece personalin kurtarılması bile konuşulmuştur. Esas fikrin can kurtarmak olduğu görülüyor Sancağın şerefini kurtarmak akla gelmiyor. Maahaza bütün bunlara rağmen Nebogatof rotasına devam etti. Bu rota Vlâdivostokun biraz şarkına müteveccihti. Gemilerden, Ural hariç, hiç birisinin muharebeye mâni bir hali yoktu.

Japonlara gelince:

Togo grupla beraber muhriplerini hücuma kaldırdıktan sonra muharebe filosunu toparlıyarak randevu noktasına doğru seyre başladı. Gemilerdeki sakatlıklar kısmen izale olundu, erat ve subaylar istirahat ettiler.

28 - mayıs sabahı saat 05,00 te randevu noktası olan Matsuşima adasının tâ takriben kible - lodos cihetinde ve 30 mil mesafede iken Amiral Takaokadan aldığı bir telsizde mumaileyhin kendisinden takriben

60 mil kadar cenupta bulunduğunu ve poyraz rotasına seyretmekte bulunan Rus gemilerini gördüğünü öğrendi. Yani Ruslar tam Togonun üzerine gelmekte idiler. Bu esnada Japonlar vaziyeti şöyledir.

a) Togo birinci ve ikinci tümenlerle randevu noktasının 30 mil cenubunda.

b) Takaoka beşinci tümenle randevu noktasının 90 mil cenubunda

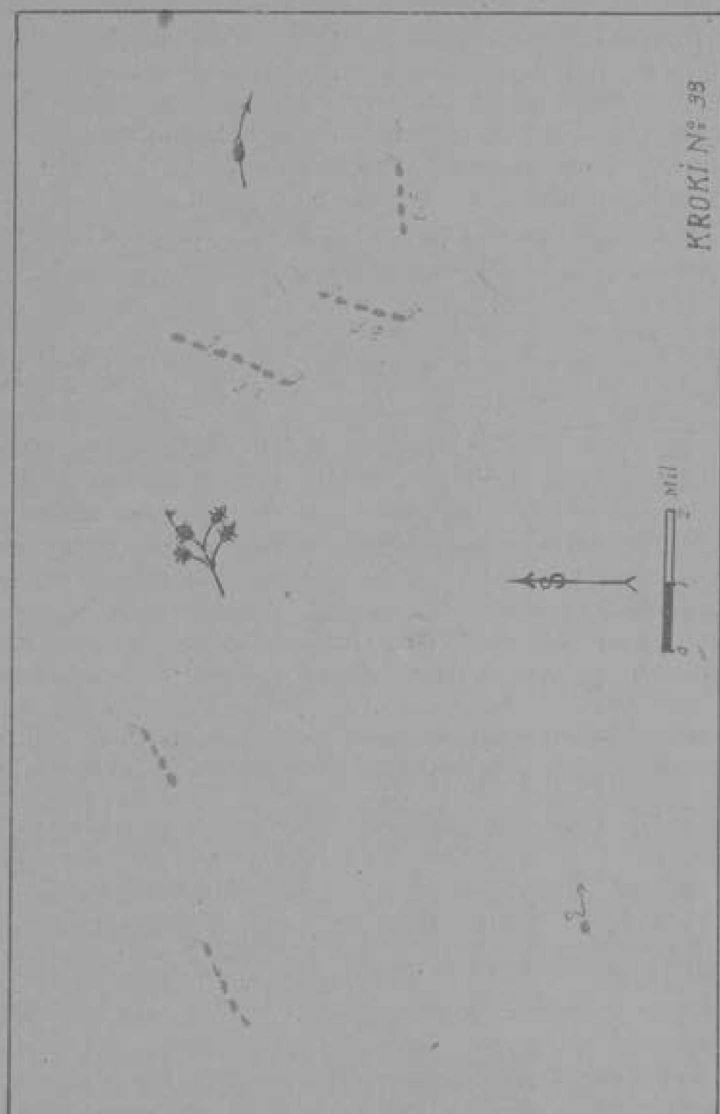
c) Deva dördüncü tümenle randevu noktasının 65 mil cenubunda

d) Küçük Togo altıncı tümenle Kore sahili yakınlarında ve beşinci tümenin 50 : 60 mil karayel cihetinde....

Bu sırada Nebogatof da beşinci Japon tümeninin 30 mil kadar gündoğuşu tarafında bulunmaktadır. Togo, Rusların önüne geçmek için birinci ve ikinci tümenlerle gündoğuşuya seyre başladı. Diğer tümenler ise Rusların üzerine döndüler. Fakat Ruslar ancak 06,25 te Japonları görerek vaziyetlerinin çok fena olduğunu anladılar. Zira o zamana kadar hiçbir Japon gemisi görmemişlerdi. Nebogatof derhal muharebe işaretini kaldırdı (Bir gece evvelki haleti ruhiyeye kıyas edilirse bu mühimdir) ve hemen Japonların üzerine döndü. Japonlar uzaklaştılar. Bunun sebebi malûm değildir. Belki bu Rus gemilerini öncü zan ederek diğer gemilerin arkadan geldiklerini düşünmüşler ve hepsini Togonun üstüne çekmek istemişlerdir. Japonlar uzaklaşınca Nebogatof tekrar iskeleye gelerek eski rotasına devam etti. Fakat bir taraftan da İzumrutu geri yollıyarak bir keşif yaptırdı. Filhakika bu gemi 7 - 8 büyük Japon kruvazörünün toplanmakta olduklarını rapor etti. Nebogatof artık vaziyeti tamamen kavramıştı. Gemilerini bir araya topladı. Bu aralık İzumrut kendisine müsaade edilirse Vlâdivostoka gideceğini söylemiştir. Fakat bu yersiz istek pek doğru olarak kabul edilmemiştir.

Togo gündoğuşu rotasına 08,30 a kadar seyrettiği halde hiç bir Rus gemisi görmeyince ikinci tümeni keşif yapmak üzere cenup istikametine yolladı. Bu tümen Rus gemilerini 09,30 da gördüğü zaman dördüncü ve beşinci Japon tümenlerinin Rusların sancak baş omuzluğunda mevki almış olduklarını ve temas muhafaza ettiklerini de gördü. Vaziyetten haberdar edilen Togo derhal Rusların üzerine yol verdi. Bir saat sonra Rusları gördü ve 10,30 da 8 - 10,000 yarda mesafeden muharebe başladı Ruslar mukabele ettikten biraz sonra teslim bayrağı çektiler. Bunun hakikî sebebi malûm değildir. Bazı kaynaklara göre amiral gemisinin top menzili 9000 yarda olduğundan ve düşman bu menzilin dışında kaldığından düşmana bir şey yapılmayacağına hükmedilerek nahak yere adam öldürülmek istenmemiş.

İzumrut da bu aralık bir kaç dakika beyaz bayrak çekmiş ise de bilâhare süratinden istifade ederek uzaklaşmağa başlamış. Togonun yolladığı bir subay Amiral Nebogatofa şu mealde bir mektup getirdi :

KROKİ N° 39
Mil

(Ümitsiz ve kanlı bir muharebeye meydan vermediğiniz için sizi tebrik ederim. Rus subay ve erleri çok mertcesine muharebe etmişlerdir. Bundan dolayı subayların kılıçlarını üzerlerinde alıkomalarına müsaade ederim şartlarını konuşmak üzere sancak gemim Mikazaya teşrifinizi rica ederim. Gemilerin mürettebatı tarafından tahrip olunmamaları için gerekli tedbirleri alınız..)

Nebogatof bunları kabul etti. Kendi sancak gemisinin subay ve erlerini toplıyarak onlara şu tarihî hitabede bulundu:

(Ben hayatının büyük bir ehemmiyeti olmıyan atmış yaşında bir ihtiyarım. Fakat sizler henüz gençsiniz. Rus bahriyesinin şerefini iade etmekle muvazzafsınız. Teslimden mütevellit mes'uliyeti ben tamamen kendi üzerime alıyorum).

Hiç şüphesiz dünya tarihinde bu kadar âcilâne bir teslim keyfiyeti yoktur. Hattâ Alman bahriyesinin o mükemmel donanmayı Skapa - Flovda teslimi bile bunun yanında yine bir parça su götürür. Her ne şekilde olursa olsun teslim olma bir asker için en ağır bir şeydir. En şerefli addedilen bir teslim bile memleket tarihine geçmiş bir mağlûbiyet ve lekedir. Belki sivil halkın hayatını kurtarmak çoluk, cocuk, kadın ve ihtiyarları lüzumsuz yere öldürmemek için teslime cevaz verilebilir. Fakat bir gemi yüzdükçe ve onun topları attıkca o gemi teslim edilemez. Millî sancak üzerine başka bir sancağın çekilmesine müsaade etmek hiçbir komutana verilmiş bir hak değildir. Sancağın gölgesinde ölmek ve direğinde sancak dalgalana dalgalana gemisile birlikte batmak askerlik hayatının şeref şâhikasıdır ve her komutan için bundan başka ulaşılacak bir gaye yoktur.

İşte bunları takdir edemiyen Nobogatof bu beyanattan sonra Mikazaya geçti. Japonların yolladığı musadere partileri gemileri teslim aldı. Rus harp bandırasının üzerine Japon bayrakları çekilerek bunlar birinci ve ikinci Japon tümenlerinin arasında 30 - Mayıs - 1905 te Sasebo limanına girdiler.

Rus harp divanı bu hareketi tasvip etmediğinden Nebogatof idama mahkûm oldu ise de bilâhare müebbet küreğe tahvil olundu.

İzumrut kruvazörü:

Gündoğuşu istikametinde kaçan bu kruvazör ki; hep bunu düşünmüş olduğu için iyi yapabilmiştir - Japonların altıncı tümeni tarafından takibe başlandı. Fakat yakalanmadı. Bir müddet sonra yaralı Şitoze kruvazörüne refakat etmekte olan Kasagi göründü. Bu nisbeten daha seri bir gemi olduğundan takip işini üzerine aldı fakat bu da yakalıyamadı. Lâkin İzumrutta dümen ve kondenser arızaları başgöstermişti. Gece ancak 12 - 13 mille seyredebildi. Vlâdivostok önünde Japon gemilerile karşılaşmaktan korkan gemi komutanı bu limanın daha şimalinde bulunan Vlâdimir limanına girmeğe karar verdi. Fakat gece limana girerken sular çekilmiş olduğundan karaya oturdu. Zaten hemen hemen kömürü

kalmamıştı. Yapılan bütün teşebbüslere rağmen gemi kurtarılmadığından berhava edildi.

Deniz tarihinin en büyük muharebelerinden birisi olan Çoşima Rusların tam bir mağlûbiyetile işte böylece nihayet buldu. Bu tam bir imha muharebesi değildir. Zira; birkaç Rus gemisi kurtulabilmiştir. Fakat muhakkak olan cihet bu muharebeden sonra artık Uzakşarkta Japonları tehdit edecek bir Rus deniz kuvvetinin kalmamış olmasıdır.

Muharebenin blânçosu

A) Personal cihetile :

	Ölü	Yaralı	Esir	Yekûn
Japon	117	583	—	700
Rus	4830	?	5917	10747

Bunlardan başka bitaraf limanlara iltica eden gemilerde 1862 Rus enterne edilmiştir. Halbuki on sene sonra vukua gelen ve çok daha geniş bir ölçüde cereyan eden İskajerak muharebesinde iki tarafın zayiatı şöyledir :

Ölü	8648
Yaralı	1017
Esir	177

B) Materiyal cihetile:

Batan gemiler

Osliyabya	12647 ton
III. Aleksandır	13516 „
Borodino	13516 „
Suvarof	13516 „
Navarin	10206 „
Nahimof	8526 „
Uşakof	4684 „
Monomah	5593 „
Dimitri - Donskoi	6200 „
Siviyetlena	3283 „
Buini	350 „
Buistiri	350 „
Gromki	350 „
Bilestiaski	350 „
14 gemi	93087 „

(İskajerakta 176 025 ton)

Teslim olan gemiler

I. Nikola	9672	Ton
Orel	13516	„
Apraksin	4162	„
Senyavin	4684	„
4 gemi	32034	„

(İskajerakta hiç)

Bitaraf limanlara kaçan gemiler

Oleg	6645	Ton	Manillaya
Orora	6730	„	„
Zemçuk	3103	„	„
Korea	—		Şanghaya (X)
Bodri	350	„	„
Sevir	—		„ (X)
Anadir	—		Madagaskara (X)
7 gemi	16828	„	..... (X) muavin gemiler

Vlâdivostoka girebilenler

İzumrut	3283	Ton	Karaya bindirdi
Almas	3283	„	
Gromki	350	„	
Bravi	350	„	
Urel	—		Hastane gemisi
Kastromo	—		„ „
6 gemi	7266	ton	

Not : Japon zayiatı üç küçük torpitonun batmasından ve Şitoze kruvazörünün ağır surette yaralanmasından ibarettir.

C) Topçuluk bakımından :

Gemilere vâki olan isabetler hakkında sahih rakamlar elde edilmemiştir. Çünkü; Rus gemilerinin hemen hepsi hem top ve hem de torpito ateşile batmıştır. Japon kaynaklarına göre 12 Japon zırhlısına cem'an 144 isabet vâki olmuş ve en çok isabeti de (32) Mikaza almıştır.

Rus gemilerinin aldıkları isabet sayısı hiç belli değildir. Muharebe mesafesi azamî 8000 yarda olup ekseriyetle 4 - 5000 yarda arasında cereyan etmiş bazen hattâ 2000 yardaya kadar düşmüştür. Rus gemileri pek çok isabetler almış olmalarına rağmen çok uzun müddet mukavemet etmişlerdir. Batan gemilerin hemen hepsinin evvelâ topları sukut etmiş ve düşmana mukabele edemediklerinden fazla isabetler alarak batmışlardır. Japonların hassas tapalı mermiler kullanması yüzünden mermiler nüfuz etmeden patlıyorlardı ki; bu da gemilerin büyük ve tehlikeli ya-

ralar almamasına sebep oluyordu. İsabetler daha ziyade yüksek kısımlara vâki olmuştur. İskajerak ile mukayese edersek onda meselâ; Küinmeri bir salvo isabetile battığı halde Suvarof 5 - 6 saat sonra batmış ve bu müddet içinde daima 6 - 7 geminin konsantre ateşine hedef olmuştur.

D) Torpitoculuk bakımından :

Dokuz Rus muhribi hiçbir iş görememiştir. Havanın müsait olmaması yüzünden Japonlar ise ancak 12 muhrip kullanabilmişlerdir. Beher botta iki tüyup bulunduğuna göre azamî olarak 24 torpito atılmış olması lâzımgelir. Torpito hücumlarında Japonların nisbeten muvaffak oldukları kabul edilebilir. Zira; yaptıkları hücumlar hep ağır surette yaralanmış, manevra kabiliyetini ve orta bataryasını kaybetmiş olan Rus gemilerine tevcih olunduğu ve bütün bunlara ilâveten Rusların ışıldak yaktıkları da gözönünde tutulursa daha fazla gemi batırılması beklenebilirdi. Rusların gösterdikleri mukavemet ve dafia atışları Japonları çok tâciz etmişti. Hücum esnasında bazı Japon muhripleri biribirlerile çarpıştılar. Bu hücumlar kruvazörlerin himayesinde yapılmamıştır. Eğer böyle yapılmış olsaydı sakatlanan Rus gemilerini top ateşile batırmak ta kabil olurdu. Kaçan Rus filosu hafif kuvvetlerile kendi etrafında bir emniyet perdesi teşkil etmiştir. Fakat zaten bunu yapamazdı da .. Zira; bu işi tertip ve tanzim edecek bir komuta heyeti kalmamıştı. Rojestvenskinin bunu düşünüp düşünmediğini bilmiyoruz.

Işıldak yakmıyan Nebogatof grupunun hiçbir torpito hücumuna uğramaması geceleyin en iyi silâhın gemileri karartmak olduğunu daha o zaman meydana çıkarmıştır. Hücumlardan sonra Japon muhriplerinin temas muhafazasına çalışmamış olmaları dikkate şayan bir hatadır. İhtimal ki; mahrukatları buna kâfi gelmemiştir. Fakat belki de hiç düşünmemişlerdir. Maahaza bu kadar karma karışık bir filonun peşine takılarak temas muhafazası (Togo her nekadar gece randevu noktasına seyredeceğini bildirmiş ise de) yine pek kolay bir iş değildir.

İskajerak ile mukayese edilirse Çoşimada daha az muhrip vardı; hava şartları daha fena idi ve bu sınıf gemiler daha az bir faaliyet göstermişlerdir.

E) Sevk ve idare bakımından :

Muharebenin incelenmesi sırasında iki tarafın yaptığı hataları sırası geldikçe söylemiştik. Burada bunları tekrara lüzum yok. Ancak büyük sevk ve idare bakımından mühim olan şu bir iki noktayı da ilâve edelim;

Bir muharebe esas itibarile üç safha içinde cereyan eder. Birincisi iyi bir vaziyette muharebeye başlamak, ikincisi muharebe esnasında

silâhları iyi bir şekilde kullanmak, üçüncüsü de muharebe kesildikten sonra düşmanı takip etmek veya ondan sıyrılmak... Bu üç bakımdan Çoşima muharebesi çok enteresandır. Togo çok iyi bir başlangıç durumu ile ateş açmıştır. Halbuki Rojestvenski kolonalarının yanlış manevra yapması yüzünden çok geç olarak pruva hattı teşkil edebilmiş ve bu müddet içinde de en ağır darbeleri yemiştir.

Fakat eğer Rus amirali yanındaki kruvazörleri 10:15 mil ileriye sürerek bir keşif tertibatı almış olsaydı onlar vasıtasile daha evvel düşman hakkında haber alır ve yayılması daha evvel bitirerek iyi bir başlangıç durumu ile muharebeye girerdi. Keşif; düşmandan bizi o daha uzakta iken haberdar etmesi itibarile ayni zamanda bir emniyettir. Bu itibarla donanmanın gözü ve kulağı demek olan keşşafları silâhların, süratin ve rü'yet şartlarının imkân verdiği kadar uzaklara sürmelidir.

Muharebenin devamı esnasında her iki tarafta da iyi bir irtibat hizmeti olmadığından bilhassa Ruslarda karışıklık olmuştur. Bazı yazıcılar Rojestvenskinin poyraz rotası istikametinde ısrar edişini hatalı bulurlar ve bilhassa Togo saat 14,06 da iskeleden çarkederek (Y 77 G) rotasına giderken Rusların karayele geçmeleri suretile fena durumu atlatmaları ve hattâ Japon hattını bu suretle arkadan (T) ye almaları kabil olduğunu söylerler. Filhakika bu manevra yeknazarda kabil görünür. Fakat bu sırada Rus filosu evvelki işaretin tatbikı ile meşgul bulunuyordu. İşaretin verilmesi ve anlaşılması ve bundan sonra icrasına geçilmesi o kadar uzun sürerdi ki; düşman ateş açar ve Rojestvenskinin kaçırmış olduğu (Devir noktası üzerinde ateş birleştirmek fırsatından) Japonlar istifade ederek muharebeyi daha ilk anlerde kazanırlardı. Bundan başka önleme bir mevkide bulunan ve sürat cihetile üstün olan Japon donanmasının Rusların böyle karayel istikametine ilerlemelerine müsaade vermiyeceğini kroki üzerinde anlamak ta kabildir. Rojestvenskinin daima şimal ve karayel rotasına gidecek bir şekilde manevra yaptığı ve Japonların daima önliyerek bu ilerleyişe mâni olabileceklerini tersim etmek kolaydır. Zaten Rus filosu karayel istikametinde seyretmekle ne temin edebilirdi ? O madem ki; Vlâdivostoka gidecekti bu rota onu Kore sahillerine sıkıştırır ve sahil altında bir muharebe yaparak daha fena bir vaziyete sokardı. Rojestvenski umumî poyraz rotası üzerinde bir yarma yapmağa mecburdu. Bu umumî istikamette ısrar etmekle yanlış hareket etmemiştir.

Yalnız şu nokta münakaşa edilebilir :

Rojestvenski daha 13,50 de Togonun kendisinin poyraz cihetinde ve 7 mil kadar bir mesafede olduğunu ve takriben batı rotasına gitmekte olduğunu gördüğü zaman (Kroki 6) hemen kendisi karayele çarketseydi belki düşmanı önliyebilir ve onu (T) ye alabilirdi. Bu manevra pek te güç olmazdı. Zira; kendi tümeni yol vererek ileriye geçer, sonra

ikinci tümen peşinden gelir bunu üçüncü tümen ve kruvazörler takip ederdi. Muavin gemiler ise yol keserek geriye sarkarlardı. Sancak baş omuzlukta bulunan filotillâ ise geri dönerek hattın arkasından geçer ve iskele baş omuzluğunda mevki alabilirdi. Bu manevra için filotillânın pek çok zaman sarfedeceği muhakkaktır. Belki bunlar hiç te mevki alamazlardı. Lâkin böyle iki hat arasında bir muharebe cereyan edecek iken muhriplerden ziyade asıl musademe kuvveti olan hat gemilerini düşünmek icap eder.

Bu manevranın mahzuru şudur.

Japonlar sürat cihetile üstün ve Ruslara nazaran daha mütecanis bulunuyorlardı. Binaenaleyh yol vermek ve ağır ağır sancağa gelmek suretile Rusların bu manevrasına kapılmazlardı. Yahut ta iskeleye dönerek 14 - ağustosta olduğu gibi bir aykırı seyirle muharebe geçerek Rus hattının çok zayıf gemilerden mürekkep olan ardına saldırırlar ve bundan sonra poyraz rotasına dönerek düşmanı takip ederlerdi. Bu sırada Rusların iskele tarafında bulunan 5 ve 6 ncı tümenlerdi Rusları iskeleden ateş altına alırlar ve bu suretle Rus filosu duble edilmiş olur. Bu manevranın Japonlar için asıl büyük mahzuru iyi bir önleme mevkiinden çok fena bir geri mevkiine düşerek takip muharebesine geçmeleri ve bunun da süratler arasındaki pek çok fark olmamasından dolayı uzun sürmesi ve belki de guruba kadar düşmanın muharebe menziline girilememesidir. Tabiî bu hiç te şayanı arzu değildir.

O halde Japonlar şimale gelerek muharebeyi muvazi bir hat üzerinde inkişaf ettirmeğe çalışırlar ve her halde muharebe mihverini şark garp hattının şimaline geçirmemeğe gayret ederdi. Bu takdirde ise Çoşima adalarına doğru sıkışmış olurdu ki; bu da Ruslar için çok fena olurdu. O zaman Rojestvenski Japon ateşi altında poyraza (Vlâdivostoka) dönmek zorunda kalırdı ki; bunun eski manevrasından daha parlak bir netice vermiyeceği ise aşikârdır.

Muharebenin devamı esnasında iki tarafta da iyi bir irtibat hizmeti yoktu. Maiyet komutanları amirallerinin maksadını iyi bilmedikleri gibi onlar da maiyetlerini tenvir etmemişlerdi. Meselâ; Kamimura, Togonun 14,58 de geriye döndüğünü bizzat görmüş, fena bir surette ateşe mâni olmuş ve 12 dakika ilerliyerek amiralini takip etmişti. Bundan sonra Togo ile ancak saat 17,20 de biribirlerini görmüşlerdir. Togonun bu esnalarda geçirdiği buhranı evvelce yazmıştık. Artık 19,30 a kadar beraber kalınmış ve bundan sonra Togo gece harekâtını muhriplerini terketmişti. Buna mukabil Rus filosu darmadağınık kalmış ve Nebogatof sarih bir emir verememiştir. Halbuki muharebenin devam edeceğini beklemeli ve kendisi için hem dost ve hem de düşman olan gece karanlığından istifade etmeli idi. Bunu düşünmedi, düşündü ise yapmadı. Rus filosu geceleyin komutanı tarafından terkedilmişti. Bu sevk ve idare

bakımından en yanlış ve tehlikeli bir harekettir. Her muharebe sahnesinde bir tek başkomutan bulunan harekâtın tek nâzımı olur.

Togo düşmanını takip etmedi. Çünkü; geceleyin bunu yapamazdı. Fakat onu ertesi sabah geçeceği yol üzerinde bekledi. Buna birşey denilemez. Eğer Rus filosu, bir kısım gemilerin yaptığı gibi hep birlikte cenuba dönüp gitseydi ve ertesi sabah Togo ufkunda hiçbir Rus gemisi göremeseydi acaba ne hale girerdi. Rus filosunu beklemekle geçirdiği buhranlı günler yine başlıyacaktı. Fakat bu sefer o daha emin olacaktı. Çünkü; kurtulanlar artık kendisi için büyük bir tehlike teşkil etmiyecek kadar zayıflamış olacaktı. Bu fena netice elbet ne onu ve ne de Mikadoyu memnun ederdi. Ozaman tarihe yarı kalmış büyük bir zaferin birkaç satırı yazılır ve yirminci yüz yıl Uzakşarkta büyük bir denizci devletin doğduğunu göremezdi.

Bu hâdise gece karanlığından istifade ederek her tarafa kaçabilecek bir düşmanla muharebeyi her halde guruptan evvel bitirmek lâzımgeldiğine güzel bir misaldir. Gece yarın demektir. Bugünkü işi yarına bırakma diyen güzel bir ata sözümüz vardır. Bu söz hayat mücadelesinin her safhası gibi milletlerin varlık mücadelesi demek olan savaşlar için de caridir.

Togonun 28 - mayıs günü düşmanı yalnız şimal istikametinde araması onun bu fikre saplandığını gösterir. Senelerdenberi bugün için bütün varlığı ile çalışan bu komutana talih yine yâr oldu. Nebogatofu yakaladı. Dünkü zafer, tarihin en büyük teslim faciasile tetevvüç etti. Tek istikamette yapılan bu eksik takip 30 - mayısta Saseboya dört Rus gemisi getirtti.

Buna mukabil muharebeden kurtulmak istiyen, daha doğrusu istemesi lâzımgelen Nebogatof bunu değil, yalnız birkaç bin askerini ve belki altmışına yaklaştığı için çok kıymetlenmeğe başlamış olan canını kurtarmağı düşünüyordu. Sevk ve idare bakımından ne muharebenin devamı esnasında ve ne de düşmandan sıyrılmak safhasında işini başarmıştı.

Rus deniz genelkurmayı ise ektiğini biçti. Çünkü; gönderilen bu filo kendisine verilecek işi başarabilecek kudrette değildi. En fena şartlar içinde, en iyi surette hazırlanmış bir düşmana karşı gidiyordu. Talim ve terbiyesi geri idi. Matariyal fena idi. Komutanın da kazanmak ümidi yoktu. Onun vaziyetinde bir general belki muvaffak olabilir. O hiç olmazsa mevziini hazırlar ve orada bir müdafaa harbi yapardı. Fakat denizde müdafaanın bile mutlaka taarruz ile yapılması deniz ve kara harpleri arasındaki en büyük farktır ve buna muktedir olmıyan bir deniz kuvveti ekseriya memleketine hiçbir iş göremeden imha olunur ki; asıl acı olan da budur.

Müteakıp harekât

Togo 30 - mayısta Sasebo limanına döndükten sonra birkaç gün

kalıp tekrar denize çıktı. Maksadı ne oldukları belli olmıyan Rus gemilerini arayıp bulmaktı. Bunun için Amiral Uriu komutasında üç kruvazör ve iki muhrip 2 - haziranda refakatten ayrılarak Kore boğazı ile Formoza arasındaki sahada karakola gönderildi Bu meyanda Şanghaya girerek buraya sığınmış olan Rus gemilerinin durumunu inceledi. Bunlar hukuk kaidelerine göre silâhlarından tecrit olunmuşlardı. Bundan sonra Znkist komutasındaki bazı bemileriu Formoza adasında bulundukları işitildiği için oraya gitti ise de birşey bulamadı. 15 - haziranda Japonyaya dönmesi için emir aldı.

Vlâdivostoktaki gemiler ise bir faaliyet gösteremediklerinden Japonlar artık denizde tam bir serbestiye kavuşmuşlardı. Bunu kazanmak için en radikal sistemi kullanmışlar yani düşman deniz kuvvetlerini hemen hemen imha etmişlerdi. Artık Asya topraklarındaki istilâ ordusunun vaziyeti çok mükemmelleşmişti. Yani ikmal hizmeti denizden hiçbir zorluğa uğramadan cereyan edebilirdi. Fakat harbin âkibeti Ruslar için henüz ümitsiz değildi. Vâkıa onlar birçok muharebeleri kaybetmişlerdi. Bununla beraber ana ordu henüz imha olunmamıştı. Muharebe bildikleri ve işledikleri bir sahada cereyan ediyordu. Bazı güçlüklerine rağmen kara yollarile ikmallerini yapabilirlerdi. Fakat millî moral bozulmuştu. Taakup eden mağlûbiyetler ve bilhassa Çoşima muharebesi onları ümitsizliğe düşürmüştü. Diğer taraftan memleket içinde yer yer isyanlar başlamıştı. Ve bu yüzden halk ile hükûmet arasında tam bir düşmanlık vardı. Çünkü; bu halk tabakalarından yükselen bir rejim inkilâbı, komünist ihtilâlinin başlangıcı idi. Âciz hükûmet onbeş yıl sonra bütün dünya için en büyük bir tehlike mahiyetini alacak olan bu iğtişaş karşısında âdeta şaşırmıştı.

Japon ordusu karada kazandığı birçok muvaffakıyetleri kudretinin hemen son zerresine kadar sarfedilmesile temin etmişti. Binaenaleyh Çoşima kazanıldığı zaman hükûmetin vaziyeti hiç te iyi değildi. Bu itibarla eğer Rusya hemen sulha talip olmasa idi harp belki daha çok sürer ve Japonya bu ağır yükün altından belki kalkamazdı.

Sulh :

Rusyanın kâfi derecede yıprandığını ve Japonyanın tehlikeli bir şekilde büyümeğe başladığını gören Amerika daha marttanberi iki millet arasında sulh münasebetlerinin iadesi için Cümhurreisi Ruzvelt vasıtasile tavassutta bulunmağa başlamıştı. Müzakerelere 9 - Ağustos - 1905 te Amerikanın Portsmut şehrinde başlandı. Protokollar 29 - ağustosta ve Müsalehaname 5 - eylûlde imzalandı.

Bu muahedenin başlıca maddeleri şunlardır :

1 — Port - Arthur Japonyaya verildi.

LÂHİKA : I

Japon donanması

I. Filo Başkomutan : Koramiral : Togo									
Geminin adı	Tonu	Sürati Mil	Mürettebatı	Topları (Bir bordaya) 30,5 s/m	20.3 s/m	15 s/m	12 s/m	Tüyupları	Birliği
Mikaza	15,140	18	875	4	—	7	—	— 4	1. Tümen Muharebe gemileri
Asahi	15,200	18	835	4	—	7	—	— 4	
Fuji	12,450	18	736	4	—	5	—	— 4	
Yaşima	12,320	18	736	4	—	5	—	— 4	
Hatsuse [Amiral: Naşiba]	15,000	18	849	4	—	7	—	— 4	
Şikişima	14,850	18	842	4	—	7	—	— 4	
Tatsota (Muhabere gemisi)	850	21	135	—	—	—	2	—	
Şitose	4760	23	438	—	2	—	5	+ 4	3. Tümen Kruvazörler [Tuğamiral: Deva]
Takasago	4160	23	425	—	2	—	5	+ 5	
Kasagi	4862	23	438	—	2	—	5	+ 4	
Yaşino	4160	23	419	—	—	3	4	+ 5	
YEKÛN				24	6	41	21	— 24 + 18	

Ayrıca :

1. Muhrip filotillâsı : 4 gemi 365 - 375 ton
2. » » : 4 » 341 »
3. » » : 4 » 322 - 341 »

12

1. Torpitobot takımı : 4 » 88 »
4. » » : 4 » 137 »

8

Japon donanması

II. Filo Tümamiral Kamimura								
Geminin adı	Tonu	Sürati Mil	Mürettebatı	Topları (Bir bordaya) 20.3 s/m	15 s/m	12 s/m	Tüyupları	Birliği
Idzuma	9750	21	722	4	7	—	— 4	2. Tümen Zırhlı kruvazörler
Adzuma	9307	20	644	4	6	—	— 4 + 1	
Osama	9750	22	637	4	7	—	— 4 + 1	
Yakuma	9646	20	639	4	6	—	— 4 + 1	
Tokiva	9750	22	642	4	7	—	— 4 + 1	
İwote (Amiral : Mizu)	9750	21	688	4	7	—	— 4	
Çihaye (Muhabere gemisi)	1238	21	135	—	—	2	+ 5	
Naniva	3600	18	338	—	5	—	+ 4	4. Tümen Kruvazörler Amiral : Uriu
Akaşi	2756	20	305	—	2	—	+ 2	
Takiho	3650	18	342	—	5	—	+ 4	
Nitaka	3336	20	320	—	4	—	—	
Yekûn				24	56	2	— 24 + 19	

Ayrıca :

4. Muhrip filotillâsı : 4 gemi 375 ton
5. » » : 4 » 375 »

8

9. Torpitobot takımı : 4 » 137 »
20. » » 4 » 110 »

8

Japon Donanması

III. Filo Tümamiral: Kataoka									
Geminin adı	Tonu	Sürati Mil	Mürettebatı	Topları (Bir bordaya) 31,5 s/m	30,5 s/m	15 s/m	12 s/m	Tüyupları	Birliği
Ikocoşima	4210	16	435	1	—	—	5	+ 4	5. Tümen Kruvazörler
Hoşidate	4210	16	409	1	—	—	5	+ 4	
Matsuşiina	4210	16	435	1	—	—	6	—	
Şinyen	7220	15	447	—	4	3	—	+ 3	
İkumi	2950	17	296	—	—	2	3	—	6. Tümen Hafif kruvazörler [Tuğamiral: Togo]
Suma	2650	20	304	—	—	2	3	+ 2	
Akicoşima	3126	19	309	—	—	2	3	+ 4	
Çiyode	2450	19	316	—	—	—	6	+ 3	
Fuzo	3718	13	360	Muhtelif çapta ve en büyüğü 25 s/m lik toplar				—	7. Tümen Sahil muhafaza hizmetinde
Kaymon	1350	12	225					—	
Seyyen	2450	10	240					+ 4	
Heyyen	2150	11	210					—	
Çokuşi	1350	16	165					+ 4	
Banju	660	10	75					—	
Çukay	610	10	100					—	
Atogo	610	10	100					—	
Maya	610	10	110					—	
Uji	610	13	95					—	
Meyaku	1750	20	230					+ 2	

Ayrıca:
Beheri 110 tonluk 8 ve beheri 90 tonluk 3 torpitobot.

Bunlardan başka olarak başkomutanın emrinde:

2. Gambot
4. Muavin kruvazör
2. Yatak gemisi
2. Tamir gemisi
1. Hastane gemisi
5. Blok gemisi
6. Müteferrik hizmet gemisi vardır.

Rus Donanması

Başkomutan : Koramiral Alexief

I. Filo (Port - Arthur ve civarında) Tümamiral : Stark									
Geminin adı	Tonu	Sürati Mil	Mürettebatı	Bir bordadaki Topları				Tüyupları	Birliği
				30,5 s/m	25 s/m	20.3 s/m	15 s/m		
Petropavlosk	13,541	17	642	4	—	—	6	+ 2 — 4	Muharebe gemileri tümeni
Sezareviç	13,000	18	782	4	—	—	6	+ 2 — 2	
Retvizan	13,000	19	778	4	—	—	6	+ 4 — 2	
Sivastopol	11,850	17	651	4	—	—	6	+ 4 — 2	
Presviet Amiral : Ukthomski	12,600	18.6	776	—	4	—	5	+ 3 — 2	
Pobyeda	12,700	18.5	651	—	4	—	5	+ 3 — 2	
Poltava	10,960	16.3	651	4	—	—	6	+ 4 — 2	
Askold	5900	23	573	—	—	—	7	+ 4 — 2	Kruvazör tümeni Tuğamiral : Reitzenstien
Diyana	6660	19	570	—	—	—	5	+ 4 — 2	
Pallada	6820	19.3	570	—	—	—	5	+ 1 — 2	
Boyarin	3200	22	266	—	—	—	4	+ 5	
Novik	3080	25	336	—	—	—	5	+ 5	
Bayan	7720	21	573	—	—	2	4	— 2	
Varyag	6500	23	570	—	—	—	6	+ 4 — 2	Çemelpoda
Koretz	1270	13,5	170	—	—	—	—	—	»
Vesadenik	430	20	65	—	—	—	—	+ 2	Muhtelif yardımeı vazifeler ve sahil muhafazası
Aydamak	400	20	65	—	—	—	—	+ 2	
Gremyaşcı	1700	14,5	188	—	—	1	—	+ 2	
Otvajni	1850	14,2	188	—	—	1	—	+ 2	
Kilyak	1250	12	170	—	—	—	—	+ 1	
Cifit	1510	12	188	—	—	—	—	+ 1	Dalnide
Razboynik	1480	13	188	—	—	—	—	+ 1	»

Bunlardan başka 250-350 tonluk 25 muhrip, 4 mayn gemisi ve birkaç gambot vardır.

Vladivostok filosu

Kruvazör filosu

Tuğamiral : Stokelberg

Geminin adı	Tonu	Sürati Mil	Mürettebatı	Topları (Bir bordaya) 30,5 s/m	25 s/m	20,5 s/m	15 s/m	Tüyupları	Birliği
Gronboi	13,220	20	874	—	—	2	—	— 4	Kruvazör tümeni
Rossia	13,670	19.7	839	—	—	2	7	+ 5	
Rurik	11,690	18.8	719	—	—	2	8	+ 6	
Bogatir	6640	23	575	—	—	—	8	+ 4 — 2	
Zabiyaka	1230	14.2	155	—	—	—	—	—	Sahil muhafızı

Ayrıca :

80 - 120 tonluk ve 17 - 20 mil süratinde 10 torpitobot.

Not: Top sütununda topu gösterilmiyen gemilerin topları bu cetveldeki çaplardan daha ufak olduğundan gösterilmemiştir.

2 — Japonyanın Kore ve Mançuri üzerindeki nüfuzu tahkim olundu. (Kore bilâhare Japonyaya ilhak olundu).
3 — Ruslar ve Japonlar Mançuriyi boşaltarak Çine teslim ettiler.
4 — Sahalin adasının cenup kısmı Japonyaya verildi.

Rus - Japon harbinin siyasî akisleri :

Küçük Japonyanın büyük bir devlet olan Rusyayı yenivermesi ve ona hemen hemen kendi istediği gibi bir sulh dikte ettirmesi Uzakşarkta emelleri olan büyük denizci devletleri endişeye düşürdü. Rusyanın büyük Okyanusa çıkmak için giriştiği asırlık mücadele burada belki muvakkat bir zaman için sekteye uğradı. Japon denizi içine bakan Vlâdivostok artık şarkın hâkimesi olmaktan çıkmıştı. Bu iç denizden Okyanusa açılmak için bu küçücük pencere kâfi değildi.

Tabiat zaten şimal hudutlarını kapamıştı. O halde Rusya için yine garbe dönmek, ırk ve din birliğini ileri sürerek Deli Petronun çizdiği yola girmekten başka birşey kalmıyordu. Avrupa devletleri şarka dönmüş olan ejderin tekrar batıya döndüğünü haşyetle gördüler.

Fakat bu dönüşten menfaati olanlar da vardı. Çünkü; Avrupadan Rusya bir aralık çekilmiş ise yerini; eski mukaddes ittifakın yeni hâmisi olan Almanya tutmuştu. O Almanyadaki 1866 da Sadovada kazandığını 1871 de Sedanda tamamlamış ve yaşamak için Okyanus kıyılarına çıkması lâzımgeldiğini haykırmağa, hem de hiç korkmadan, başlamıştı. Onu şarktan bir tehdit lâzımdı. 1907 - ağustosunda İngiltere - Fransa - Rusya arasında imzalanan ittifak bundan ileri gelmişti. Rusya 1907 Temmuzunda Japonya ile bile bir ittifak imzalamakla şimdilik Uzakşarktan elini eteğini çektiğini zımnen itiraf etmişti. Fakat Rusyanın garp devletlerile imzaladığı ittifak ile yalnız Almanyaya karşı cephe alınmakla kalınmamış ayni zamanda İran, Efganistan ve Çin üzerinde de nüfuz mıntakaları ayrılmıştı. Fakat bu ittifakta Japonya aleyhinde hiçbir kayit yoktu. İngilizler Japonya ile ittifaklarına sadık kalmak azminde idiler. Heligolanttan ileriye gidememiş olan Avrupadaki Alman ileri üssü Çingtaoda ve Pasifikteki adalarında İngiltere için müstakbel bir tehlike idi. Onu oralarda Japonlarla karşılaştırmak en iyi çare idi. Bunu yaptılar. Tâ ki; Japonya artık İngiltere için tehlikeli bir hal alıncıya kadar, yani 1921 Vaşington anlaşmasına kadar . . .

Japonya Uzakşarktan Rusları bir zaman için silmişti. Fakat bu sular kendisi için yine tehlikeli idi. Filipindeki Amerikalılarla daha eskidenberi anlaşamıyor. Komodor Perrinin hayali Damoklesin kılıcı gibi onları her an taciz ediyor. İngiltere Uzakşarktaki emellerinden en ufak bir fedakârlıkta bulunmamıştır. Bokser isyanında Pekin üzerine yürüyen müttefik kuvvetlerin başına geçen Alman mareşalının yarın cenuptan şimale doğru yürümiyeceğini kim temin eder ? . .

914 - ağustosu bu yeni türedinin ortadan kaldırılması için en güzel fırsat oldu. Eline geçirdiği Çingtaoyu Versay muahedesile ilhak etti.

İçinde yaşadığımız harbin bize verdiği sürprizleri tahlil için vakit daha çok erken . . Pearl Harbur baskını ile başlıyan ve Mercan muharebesile muvakkat bir sükûn kaydeden ikinci Dünya harbi, Çoşimanın genç galibine şimdilik onu tatmin eden parlak taktik zaferler kazandırdı. O Çoşima için çok daha fazla yorulmuş ve yıpranmıştı.

Fakat eğer 27 - mayıs gününün galibi Rojestvenski olsa idi acaba tarihin o günden bugüne akışı ne olurdu ?

Bunun içindir ki; pek haklı olarak büyük Japon imparatorluğu Çoşimada doğdu diyebiliriz. Hiçbir deniz muharebesi; Trafalgar ve İskajerak bir milletin hayatında bu kadar yaratıcı bir tesir yapamamıştır. Hattâ daha eleriye giderek siyasî neticeleri bu kadar geniş kara muharebeleri bile pek enderdir demek yanlış olmaz. Çoşima muharebesi bir milleti ululuğa ulaştıran en mükemmel bir zaferdir. Bu bakımdan deniz muharebelerinin en şaheseri ve en büyüğüdür . . . .

Deniz inşaatı bakımından Rus - Japon harbinin verdiği dersler :

1 — Büyük toplardan başka olarak çabuk ateşli orta bataryanın da çok müessir olduğu kesin bir şekilde anlaşıldı. Fakat bunların mahfuz mahallere konulması icap ettiği de görüldü.
2 — Muharebenin inkişaf üzerinde süratin çok âmil olduğu anlaşıldı.
3 — Hem sürati fazla, hem silâhı kuvvetli ve ateş sahası çok olan bir tip gemi meydana çıktı. Buna İngilizler dretnot ile başladılar . .
4 — Çok süratli ve fakat teslihatı nisbeten daha az olan bir sınıf doğdu. Büyük zırhlı kruvazörler. Fakat bunlar muharebe kruvazörlerine pek çabuk istihale ettiler.
5 — Hat gemileri için ana bataryanın 30,5 luk ve daha büyük olması ve orta batarya için de 15 lik toplar hemen umumiyetle kabul olundu.
6 — Su altı ve mayn isabetlerine karşı iyi bir bölme teşkilâtı lâzım olduğu anlaşıldı.
7 — Muhriplerin müstakbel bir harpte oynıyacakları rol anlaşıldığından bunların tonajı arttırıldı (600 ton ve daha yukarı) ve silâhları (Top ve torpito) arttırıldı.
8 — Keşif ve emniyet hizmeti için hafif kruvazörlerin kıymeti anlaşıldığından bunlara ehemmiyet verildi.
9 — Top ve torpito menzilleri büyüdü, merkezî ateş usulleri üzerinde çalışmalara girişildi.

Bu teknik derslerden, tıpkı Kırım muharebesinden sonra olduğu gibi deniz devletleri arasında bir inşaat yarışı başladı. O zamana kadar başta gelen İngiltere birdenbire diğer devletlerle ayni sıraya düşüverdi.

Fakat onun zengin bütçesi, geniş sanayii ve hepsinden daha fazla keskin görüşlü devlet adamları İngiltereyi bekliyen tehdidin önüne çabucak geçtiler. 1855 ten sonraki faaliyetten çok daha üstün bir faaliyet on yıl içinde İngiltereyi yine ön safa geçirdi ve o bu sayede 918 harbinin galibi olarak Versaya girdi.

Rus - Japon harbinde denizaltı silâhı hiç kullanılmadığı için bu harp bu bakımdan bir yeniliğe yol açamamıştır. Muharebe hizmetinin sevk ve idare bakımından yaptığı tesir iyi bir surette anlaşıldığından telsiz cıhazları da tekâmül ettirildi.

